తాళ్లపాక పదసాహిత్యం - సంపుటం - 23

శృంగార సంకీర్తనలు

(తాళ్లపాక అన్నమాచార్య విరచితములు)

పరిష్కర్త

కీ॥ శే॥ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ

ప్రచురణ

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

1998

T.T.D. Religious Series - 555

ప్రథమ ముద్రణ : 1980
ద్వితీయ ముద్రణ : 1998

© తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి

ప్రతులు : 2,000

వెల : రు. 30-00

ప్రచురణ :
శ్రీ M.K.R. వినాయక్, I.A.S.
కార్యనిర్వాహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

ముద్రణ :
త్రివేణి ఆఫ్‌సెట్ ప్రింటర్స్
14/264, ఈడేపల్లి
మచిలీపట్నం - 1
ఆంధ్రప్రదేశ్

విన్నపము

ఇందరికి అభయంబు లిచ్చు చేయి
కందువగు మంచిబంగారు చేయి ॥

కలియుగ ప్రత్యక్షదైవమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరుని వైభవాన్ని, మాహాత్మ్యాన్ని, తత్త్వాన్ని 32,000 అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలుగా రచించినవాడు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు. ఇందులో మనకు సుమారు 13,000 సంకీర్తనలు మాత్రమే లభించాయి. వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు పదకవులే ! తాళ్లపాక కవులు క్రీ॥శ॥ 15-16 శతాబ్దాలకు చెందినవారు. వీరి స్వస్థలం ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని కడపజిల్లా రాజంపేట తాలూకా తాళ్లపాకగ్రామం.

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో వైష్ణవమత ప్రచారం కోసం తిరుమలను కేంద్రంగా చేసుకొని శ్రీ వేంకటేశ్వరాంకితంగా వేలకొలది సంకీర్తనలను, ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను రచించినవారు తాళ్లపాకకవులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి సేవలో తరించిన ధన్యమూర్తులు.

తాళ్లపాక పదకవిత్రయంగా కీర్తిగడించిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య, తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్యల సంకీర్తనల రాగిరేకులు తిరుమలలో శ్రీవారి ఆలయంలో 'తాళ్లపాక అర'లో లభించాయి.

తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల భాండాగారం గూర్చిన మొదటి శాసనం క్రీ॥శ॥ 1530 సంవత్సరంలో కనిపిస్తుంది. తదుపరి క్రీ॥శ॥ 1545, 1547, 1554, 1558 సంవత్సరాల నాటి శాసనాల్లోను సంకీర్తనభాండాగారం గూర్చిన ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఇవి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శాసనాలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములవారు క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ముద్రణకు పూనుకొన్నారు. క్రీ॥శ॥ 1922 సంవత్సరం నుండి క్రీ॥శ॥ 1992 సంవత్సరం వరకు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాల ముద్రణలో వివిధ దశలు కనిపిస్తాయి.

1922 సంవత్సరంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలవారు రాగిరేకుల్లోని తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను వ్రాతప్రతుల్లో వ్రాయించటానికి పూనుకొన్నారు.

1935-38 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక లఘుకృతులు, తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సంపుటాలుకొన్ని వెలువడ్డాయి.

1947-65 సంవత్సరాల్లో తాళ్లపాక కవుల అధ్యాత్మ, శృంగార సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు ముద్రించబడ్డాయి.

1947-1965 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో నిరాఘాటంగా కొనసాగిన తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల ముద్రణ తరువాత ఒక దశాబ్దంపాటు కొనసాగలేదు.

1975-1986 సంవత్సరాల మధ్యకాలంలో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు వరకు, మరియు అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు కొన్ని సంపుటాలు పునర్ముద్రింపబడ్డాయి.

తరువరి 1992 సంవత్సరంలో ఒక సంపుటం ముద్రింపబడినది.

ఇంతేకాక తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల జీవిత చరిత్ర, తాళ్లపాక కవుల ఇతర సాహిత్య ప్రక్రియలను ఈ దశల్లోనే తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ముద్రించింది.

ఈ వివిధ దశల్లో తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనలను రాగిరేకులనుండి పరిష్కరించిన మహాపండితులు కీ॥శే॥ సాధు సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, పండిత విజయరాఘవాచార్య, వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి, రాళ్లపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, పి.టి. జగన్నాథరావు, గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ, శ్రీయుతులు ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారలు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించినప్పటినుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్య సంకీర్తనలకు దేశవ్యాప్తంగా విశేషవ్యాప్తి ఏర్పడింది. తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు సాహితీవేత్తలకు, సంగీత విద్వాంసులకు వరకవిత్వ వాణీవీణా నినాదాలైనాయి. ఈ సంకీర్తనలు భక్తులకు మోక్ష మార్గాన్ని తెలిపే విశిష్టరచనలు. పరిశోధకులకు, సాహిత్యచరిత్రకారులకు కొంగుబంగారమై విలసిల్లుతున్నాయి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలకు సంగీత, సాహిత్య, భక్తలోకంలో నేడువున్న ఆదరణ ఎనలేనిది.

ఈ ఆవశ్యకతను గుర్తించి వివిధ దశల్లో పరిష్కరింపబడి, ముద్రించబడిన తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను ఒక్కసారిగా సమగ్రరీతిలో ముద్రించడానికి తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల యాజమాన్యం సంకల్పించింది.

ప్రథమతః తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను సమగ్రంగా 29 సంపుటాలుగా లోకానికి అందిస్తున్నాం.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళిక రూపొందించుటలో సహకరించిన శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులుగారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త) విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు సచ్చిదానందం గారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) డా॥ ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరెక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదివేడు ప్రభాకరరావు M.A.,Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతాంజలులు అర్పిస్తున్నాము.

దీని తర్వాత తాళ్లపాక కవుల లఘుకృతులు, ఇతర కావ్యాలు వెలువరించడానికి ప్రణాళిక సిద్ధంచేస్తున్నాం.

ప్రస్తుతం వెలువడుచున్న తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామివారి కృపా కటాక్షంచే భక్తజనామోదం పొందగలవని విశ్వసిస్తున్నాం.

M.K.R. వినాయక్
కార్యనిర్వహణాధికారి
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు

నివేదిక

క్రీ॥శ॥ 15వ శతాబ్దంలో భక్తి ప్రపత్తి, దేహాత్మేశ విచారాదులను తెలిపే అధ్యాత్మసంకీర్తనలు; జీవాత్మ, పరమాత్మల ఐక్యాన్నిచాటే అమలిన దివ్య శృంగార సంకీర్తనలు రచించినవారు తాళ్లపాక కవులు. సకల దేవతా స్వరూపమైన శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి తత్త్వాన్ని ఎన్నోవేల సంకీర్తనలద్వారా లోకవిదితంచేసి ఆత్మకల్యాణంతోపాటు లోక కల్యాణం సాధించిన వారు తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, వీరి పుత్రుడు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, మనుమడు తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వంగా భావించి ఉభయ విభూతినాయకుడైన ఆ స్వామి కల్యాణగుణాలను ఎన్నోవేల సంకీర్తనల్లో కీర్తించారు. శరణాగతి తత్త్వాన్ని ప్రబోధించారు.

క్రీ॥ శ॥ 15వ శతాబ్దంలో శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామివారి నందకాంశ సంభూతుడుగా తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు జన్మించాడు. తన పదహారవయేట శ్రీ వేంకటేశ్వరుని సాక్షాత్కారం పొంది స్వామి ఆదేశంతో సంకీర్తనరచనకు శ్రీకారం చుట్టి ఆనాటినుండి జీవితాంతంవరకు దినమునకు ఒక్క సంకీర్తనకు తక్కువ కాకుండా సంకీర్తన రచన సాగించాడు. పల్లవి, చరణాలతో కూడిన సంకీర్తన రచనకితడు మార్గదర్శకుడై 'పదకవితాపితామహుడ'ని కీర్తి గడించాడు. అన్నమయ్య పదాలలో సంగీతం, సాహిత్యం, భగవద్భక్తి త్రివేణీ సంగమంలా మేళవించాయి.

శ్రీ వేంకటేశ్వరుని పరతత్త్వమూర్తిగానే కాకుండా వివిధ ఆగమ సంప్రదాయాల్లో వినుతుడైన వైభవమూర్తిగా కూడా అన్నమయ్య కీర్తించాడు. ఆంధ్రవాగ్గేయకారుల్లో అనేక వైష్ణవ క్షేత్రాలను సందర్శించి ఆయాక్షేత్ర మూర్తులపై వివిధ సంకీర్తనలను రచించిన ఘనత తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులదే!

అన్నమయ్య భగవత్తత్త్వాన్ని అనేక జానపద గేయరీతుల్లో రచించి సామాన్యులకు అందించే ప్రయత్నంచేశాడు. అన్నమయ్య గ్రాంథిక, శిష్టవ్యావహారిక, వ్యావహారిక భాషాశైలులలో సంస్కృతాంధ్ర సంకీర్తనల్ని రచించాడు. జానపదుల జీవద్భాషను సర్వతంత్ర స్వతంత్రంగా వాడి సంకీర్తనల రచనాశైలిలో తర్వాతి వాగ్గేయకారులకి మార్గదర్శకుడైనాడు.

అన్నమయ్య పదాలు శ్రీ వేంకటేశ్వరముద్రాంకితాలు. వీరి బాటను అనుసరించిన వారు తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు, తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు.

ఇహపర శ్రేయోదాయకమైన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు, ఇతర తాళ్లపాకకవుల సంకీర్తనలను భక్తజనానికి అందించాలని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు 1978 సంవత్సరంలో సంకల్పించి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ స్థాపించింది. అప్పటినుండి అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే గానంచేయబడిన తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు ఆంధ్ర ప్రదేశ్‌లోనే కాక, ఆంధ్రేతర రాష్ట్రాలలో కూడా బహుళ ప్రచారం, ప్రాచుర్యం పొందాయి.

అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ తాళ్లపాక అన్నమాచార్య, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల ప్రచారం- పరిశోధన -రికార్డింగ్ శాఖల సమన్వయంతో వివిధ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నది. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ కళాకారులచే వేలకొలదిగా సంగీత సభలు, పరిశోధకులచే సాహితీసమావేశాలు నిర్వహించింది. మరియు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలను ఆడియో క్యాసెట్లుగా విడుదలచేసి బహుజనామోదం పొందింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంచే 1949 సంవత్సరం నుండి ప్రతి సంవత్సరం అన్నమాచార్య వర్ధంతి ఉత్సవాలు, 1978 సంవత్సరం నుండి అన్నమాచార్య జయంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా నేటికీ నిర్వహింప బడుచున్నవి. మరియు అన్నమాచార్య సంకీర్తనోత్సవాలు కుగ్రామ స్థాయినుండి మహానగరాలస్థాయివరకు జరుగుచున్నాయి. అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్ వివిధ విశ్వవిద్యాలయాల

సమన్వయంతో తాళ్లపాక కవుల సాహితీ సదస్సులు నిర్వహిస్తున్నది. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం 1978సం॥ నుండి తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సాహిత్యంపై పలు విశ్వవిద్యాలయాల్లో పరిశోధన చేసేవారికి ఉపకారవేతనం ఇచ్చి ప్రోత్సహిస్తున్నది. ఈ ప్రణాళిక క్రింద ఇప్పటివరకు దాదాపు 50 సిద్ధాంతవ్యాసాలు సమర్పింపబడ్డాయి.

తాళ్లపాక అన్నమాచార్యుల, ఇతర తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలపట్ల నానాటికీ పెరుగుచున్న ప్రజాదరణ, మరియు 1935వ సంవత్సరం నుండి వివిధ దశల్లో ముద్రింపబడిన తాళ్లపాక అన్నమయ్య, తాళ్లపాక పెదతిరుమలయ్య తాళ్లపాక చినతిరుమలయ్య సంకీర్తనల సంపుటాలు ఏనాడో చెల్లిపోయిన కారణంగా నేడు తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు సమగ్రంగా పునర్ముద్రించవలసిన ఆవశ్యకత ఏర్పడింది.

పూర్వముద్రణ సంపుటాల్లోని పూర్వపరిష్కర్తల పీఠికలు యథాతథంగా ముద్రింపబడుచున్నాయి. పరిష్కర్తల పీఠికలో సూచింపబడిన సంపుటాల సంఖ్యలు పూర్వముద్రణకు సంబంధించినవి. తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రితమవుతున్నందువల్ల ముద్రణ, పాఠకుల సౌకర్యార్థం క్రమపద్ధతిలో వుండాలనే వుద్దేశ్యంతో పూర్వముద్రణ సంపుటాల సంఖ్యలు మార్చబడినవి. సంపుటాల సంఖ్యల మార్పులు ప్రత్యేకంగా పట్టికలో చూపబడింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానానికి రాగిరేకుల్లో లభించిన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనలు మొత్తం నేడు ముద్రించబడుచున్నందువల్ల సమగ్రమనే పదం సూచికంగా వాడబడింది.

భక్తిభావ విలసితాలైన తాళ్లపాక కవుల సంకీర్తనల సంపుటాలను సమగ్రంగా ముద్రించుటకు ఆమోదించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ధర్మకర్తృత్వమండలి అధ్యక్షులు శ్రీకలిదిండి రామచంద్రరాజుగారికి, మరియు ధర్మకర్తృత్వమండలి సభ్యులకు మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలి.

ఈ సంపుటాల ముద్రణకు అధికారికమైన ఆమోదాన్ని తెలిపిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల కార్యనిర్వహణాధికారి శ్రీ ఎం.కె.ఆర్.వినాయక్ I.A.S. గారికి కృతజ్ఞతాంజలి.

తాళ్లపాక పదకవుల సంపుటాల పునర్ముద్రణ ప్రణాళికరూపొందించుటలో సహకరించిన విద్వాన్ శ్రీ సింగరాజు శ్రీ ఉదయగిరి శ్రీనివాసాచార్యులు గారికి (తాళ్లపాక వాఙ్మయపరిష్కర్త), ఆచార్య కె. సచ్చిదానందంగారికి (విశ్రాంత తెలుగు అధ్యాపకులు, తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాలు) ఆచార్య కె. సర్వోత్తమరావుగారికి (డీన్, హ్యూమానిటీస్ & ఎక్స్‌టెన్షన్ స్టడీస్, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) ఆచార్య ఎం. శ్రీమన్నారాయణమూర్తిగారికి (డైరక్టర్, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాసంస్థ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం, తిరుపతి) మరియు ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాహిత్యపరంగా నిర్మాణాత్మకమైన సూచనలందించిన డా॥ముదిగేడు ప్రభాకరరావు M.A.,Ph.D గారికి, (పరిశోధకులు, శ్రీ వేంకటేశ్వర ప్రాచ్య పరిశోధనాలయం, తిరుపతి) మా హార్దిక కృతజ్ఞతాంజలులు.

ఈ సంపుటాల ముద్రణలో సాంకేతికపరమైన సహకారాన్ని అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ముద్రణాధికారి శ్రీ ఎం. లక్ష్మణరావుగారికి, వారి సిబ్బందికి, తి.తి.దే పౌరసంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ పి. మహేష్‌గౌడ్ గారికి కృతజ్ఞతాంజలులు.

డా॥ మేడసాని మోహన్ M.A., Ph.D
డైరక్టర్
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్ట్
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు
తిరుపతి.

తేది : 10-2-98

తాళ్లపాక పదకవుల సంకీర్తనల సంపుటాలు

సంఖ్యా వివరణ పట్టిక - 1998

సంపుటాలు	మునుపటి సంఖ్య	ఇప్పటి సంఖ్య	సంకీర్తనాచార్యుని పేరు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	1	1	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	2	2	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	3	3	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	10+11(1,2భాగాలు)	4	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	12	5	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	4	6	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	13	7	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	14	8	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	15	9	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ శృంగార సంకీర్తనలు	16	10	తాళ్లపాక చినతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	17	11	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	18	12	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	19	13	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	20	14	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
అధ్యాత్మ సంకీర్తనలు	21	15	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	22	16	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	23	17	తాళ్లపాక పెదతిరుమలాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	24	18	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	25	19	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	26	20	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	27	21	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	28	22	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	29	23	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

శృంగార సంకీర్తనలు	30	24	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	31	25	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
శృంగార సంకీర్తనలు	32	26	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	33	27	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	34	28	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు
*శృంగార సంకీర్తనలు	35	29	తాళ్లపాక అన్నమాచార్యులు

* తాళ్లపాక పదసాహిత్యం మొదటిసారిగా సమగ్రంగా పునర్ముద్రణచేయబడుచున్నది. ఈ సందర్భంగా సంకీర్తనల సంపుటాల సంఖ్యలు క్రమపద్ధతిలో ఉండాలనే వుద్దేశ్యంతో మార్పులు చేయబడి, పై పట్టికలో చూపబడినవి. పై పట్టికలోని మునుపటి సంఖ్య వరుసలో సూచింపబడిన 33, 34, 35 సంపుటాలు ఇంతవరకు ముద్రింపబడలేదు. ఇప్పుడు ప్రథమంగా ప్రచురింపబడుతున్నాయి. అయినప్పటికి ప్రస్తుతం 1998 సం॥లో క్రొత్తగా 1వ సంపుటం నుండి ఇవ్వబడిన క్రమ సంఖ్యలు ఈ ప్రథమ ముద్రణ సంపుటాలకు చేర్చబడినవి. వివిధ దశలలో 5, 6, 7, 8, 9 సంపుటాలు ప్రస్తుతం 1, 2, 3 సంపుటాలుగా గ్రహింప వినతి. వివరములకు ఆయా సంపుటాల పీఠికలు చదువగలరు. ఈ మార్పును సహృదయ పాఠకులు గమనించగలరు.

చుండెను. అవట్టులను [illegible] 'ఈ పాటలోని భావము అస్పష్టమగుట లేదు' అని సూచించుచునే వచ్చినాను. అధ్యాత్మకీర్తనలలో ప్రతిస్మృతి పుంజసిద్ధమైన భావములు స్పష్టముగనే తెలియు చుండును. ఎక్కడనో అలౌకికముగ తాను భావించినప్పుడు మాత్రమే అవి కొంచెము మరుగున నుండును. అట్టి స్థలములందుకూడ 'ఈ పాటలోని భావము అర్థమగుట లేదు' ఇత్యాదిగా సూచించుచునే వచ్చినాను.

ప్రకరణాలంకారములు. గుణములు సంఘటనాశ్రయములని, అలంకారములు శబ్ద, అర్థ, ఉభయాశ్రయములని పెద్దలమాట. ఇక్కడ సంఘటనలు రసానుగుణముగ మార్పు చెందవలసినఅవసరము లేదు; ఎక్కడనైన ఉనకు భావోద్వేగము కలిగినపుడు తప్ప. అదీక్షాచిత్కమే. గుణములు సంఘటనను (పదబంధమును) ఆశ్రయించి సాక్షాత్తుగ రసస్ఫోరకములు అలంకారములు శబ్దార్థములద్వారా రసస్ఫోరకములు. 'అలంక్రియతే అనేన ఇతి అలంకారః' ఈ శబ్దార్థములు అలంకరించునని మాత్రమే. అలంకరింపబడునది వేరొకటి ఉండవలెను గదా. ఆ అలంకార్యవస్తువు ఏది? అని ప్రశ్నించుకుంటే మరలా రసమనిగదే [illegible] యున్నది. అధ్యాత్మకీర్తనలయందు శాంతరసము, [illegible] నానావిధములైన శృంగార- [illegible] అలంకారములు [illegible] చుచున్నవి.

ఈ శృంగారకీర్తనలయందును అలంకారములను పాటించవలె ఎక్కువ భాగము విభావానుభావ సంచారిభావములను అభివ్యక్తము చేయుచు, వాని మూలమున శృంగారరసమును ధ్వనించుచువచ్చినది. ఉపయోగించిన రూపక పరిణామ, అపహ్నవ, స్మరణ, ఉదాత్త, అతిశయోక్త్యలంకారములు ప్రధానముగ ఎక్కడ చూచినా కన్పడునవి ఇక్కడ అలంకారములు సాధారణముగ అరుదనే చెప్పవచ్చు. అక్కడక్కడ ఉదాహరణలను జోడించినపుడు

మాత్రము శ్లేషకూడ స్థానము కల్పించుకొనుచు వచ్చినది. రస వత్ప్రేయోఽలంకారము లంతటా నిండినవే.

సంస్కృతమున సంఘటనను గూర్చి అసమాస, అల్పసమాస, దీర్ఘసమాస యని మూడువిధములుగ విభజించి చూపించినారు. రసానుకూలముగ వాటివాటిస్థానములనుకూడ ఉదాహరించినారు. ఆయాగుణములకు ఆయాసంఘటనలు ఆశ్రయములని, అట్లుగాక విపరీతములైనప్పుడుకూడ పదములయందలిశక్తితో రసభావములు కుంటువడవనికూడ నిరూపించినారు. ఇట్టి విషయములకు ధ్వన్యాలోక-కావ్యప్రకాశాదులు విధానములు. మనఅన్నమయ్యలో తొలి రెండు తెగలసమాసములకే తప్ప, మూడవ తెగతి సమాసమునకెక్కడనో గాని స్థానములేదు.

తెలుగు సమాసముల రచనలో "ఆంధ్రం షడ్వర్ణపర్యంతం" అను నియమమును ఈత డెప్పుడు లెక్కగొనలేదు.

ఉదాహరణము:

గట్టివలిపెపుచంద్రకావి యిది (12-284);

మేనవారిపిన్నదాని; గాఁటమైనగుబ్బలచక్కనిదాని (12-285) ముదితజఘనముమీఁదిమొలనూలిగంటలు; కొమ్మ పయ్యెదలోని కుచమూలరుచి (12-259)

పడికిటితలఁబాలపెండ్లికూఁతురు (12-185)

జోత్తైనతనవాలుఁజూపులచేఁ (12-177) ఇత్యాదులు. ఇంకను పెద్ద పెద్దతెలుగుసమాసములుకూడ కలవు.

సమాసరచనలో ఈతని దొకకొత్తపద్ధతి. ఆ విషయము 27 వ సంపుటమున విశదముగా వ్రాసినాను. ఏమైనను రచనలో ఎక్కువ

భాగము తునకతునకతెలుఁగుపదములతో తిక్కనగారు చెప్పినట్లు 'కాహళ' సంధించినవిధముగా కూర్చుచే ఈతనిసరళి. ఈతని రచన పైకి తేటగా కనపడినను యోచించుకొద్దీ లోతులు దాకు పద్ధతి అడుగడుగున కన్పట్టుచుండును. ఈ క్రింది పాటలో ఈ భావము స్పష్టముగ తెలియుచున్నది.

శంకరాభరణం

తరుణి నీయలుక కెంతటి దింతి నీవేళఁ
  గరుణించఁగదర వేంకటశైలనాథా ॥ పల్లవి ॥

వొకమారు సంసారమెల్లఁ బొమ్మని తలఁచు
  వొకమారు విధినేత లూహించి పొగడు
  వొకమారు తనుఁజూచి వూరకే తలవూఁచు
  నొకమారు హర్షమున నొంది మే మఱచు ॥ తరు ॥

విన్నుఁజూచి వొకమారు విలువెల్లఁ బులకించు
  తన్నుఁజూచి వొకమారు తలపోసి నగును
  కన్నుఁ దెరచి విన్నుఁజూచి కడు సిగ్గువడి పిలిచి
  యిన్నియును దలపోసి యింతలో మఱచు ॥ తరు ॥

వదలైనమొలనూలు గదియించు నొకమారు
  చెదరిన కురులెల్లఁ జెరుగు నొకమారు
  అదనెరిఁగి తిరువేంకటాధీశ పొందితివి
  వదురుఁదవు నినుఁబాయఁజాల దొకమారు ॥ తరు ॥

(12 సం—70పాట)

ప్రణయకలహముతో అలిగినపతిమతి నొప్పి తీరువట్లు నాయిక దశను అప్పటి ఆమె దయనీయస్థితిని, కేవలము సంచారిభావములతో

ఊహింపజేసి రసములొలికించినాడు. నీయంతటి మహాపియుడు కోపగించుటకు తగినస్థానమూ దానిది. ఇది పిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రము కాదా. ఈ నాటికి చెలిని కరుణించరాదా, అని పల్లవిలో చెప్పి, 'ఒక మారు సంసార మొల్లఁబొమ్మని తలఁచు' అను పాదముతో నిర్వేద మును, 'నొకమాఱు విధిసేఁతలూహించి పొగడు' అనుపాదముతో దైన్యమును, 'నొకమారు తనుఁజూచి వూరకే తలవూఁచు' అను దానితో వితర్కమును, 'నొకమారు హర్షమున నొంది మేమరచు' అను దానితో మోహమును 'విన్నుఁజూచి నొకమారు నిలువెల్లఁ బులకించు' అను దానితో ఔత్సుక్యమును, 'తన్నుఁజూచి నొకమారు తలపోసి నగును' అనుపాదముతో అపస్మారమును 'కన్నుఁదెరచి నినుఁజూచి కడుసిగ్గువడి నిలిచి' అను దానితో వ్రీడను, 'యిన్నియును దలపోసి యింతలో మరచు' అన్నపాదముతో మరల మోహమును, 'వదలైనమొలనూలు గడియించు నొకమారు' అను దానితో మరల ఔత్సుక్యమును, 'చెదరిన కురులెల్లఁ జెరుగు నొకమారు' అను-దానితో మరల ఆవేగమును, ఈ భావములన్నింటితో భావశబలతను సృష్టించి, మూడవచరణము కడపటి రెండుపాదములలో దానికంతటికి ఫలితముగ సమాగమమును వర్ణించి చరితార్థుడైనాడు.

శృంగారము వర్ణించుపట్టులందు విభావ, అనుభావ, సాత్త్విక-భావ, సంచారిభావములనే ఎక్కువగ వర్ణించుచు తన్మూలమున రసా-స్వాదనకు దారి చూపినాడు. "విభావానుభావసంచారిసంయోగాద్రస-నిష్పత్తిః" అనునది భరతసూత్రము. దీనికి మమ్మటాచార్యులు "యద్యపి విభావానాం అనుభావానాం ఔత్సుక్య-వ్రీడా-హర్ష-కోపాఽ-సూయా-ప్రసాదానాం చ కేవలనామత్రస్థితిః. తథాప్యేతేషాం అసా ధారణత్వం ఇత్యన్యతమద్వయాక్షేపకత్వే సతి నానైకాంతికత్వమితి "(కావ్యప్రకాశః 4 ఉల్లాసః 28 కారికావృత్తిః)" అని వ్యాఖ్యానించి పైవానిలో ఏ ఒకటి రెండు బలవత్తరములైనను తక్కినవి ఊహతో

తమంతకు తామే తోచి సహృదయుని రసపరవశుని చేయును అని నిరూపించినాడు. దీనినే "యత్రక్వచిత్ ఏకస్మాదేవ అసాధారణాత్ రసోద్భేదః తత్ర ఇతరద్వయమాక్షేప్యమ్" అని పండితరాయలు ధ్రువీకరించినాడు.

మన అన్నమయ్యలో రచన అంతయు ఎక్కువ భాగము. గుణ ప్రధానముగ సాగుచున్నది. అనగా శ్రోతలు తాకి పరామర్శించిన గాని భావము బయటపడదన్న మాట. గుణములు శౌర్యాదులవలె ఆత్మధర్మములు కదా. మనిషి బక్కచిక్కియున్నను పరపరాక్రమ అసహిష్ణుత, దానిని క్రిందు చేయవలెనను ఉత్సాహము, కొందరి-యందు గోచరించుట మనమెరుగుదుము. అట్లులే అన్నమయ్యశైలి తేటతెలుగు పదములతో దుర్బలముగ కనబడుచున్నను నెమరువేయు-కొద్ది భావములు ఉవ్విళ్లూరుచుండును. ఈ క్రింది పాటను రసికులు గమనింపగలరు.

శ్రీరాగం

మరువినగరిదండ మాయిల్లెఱఁగవా
    విరులతావులు వెల్లవిరిసేటిచోటు ॥ పల్లవి ॥

మఱఁగుమూఁకచింతల మా యిల్లెఱఁగవా
    గుఱుతైనబంగారుకొండలసంది
    మఱపుఁదెలివియిక్క మాయిల్లెఱఁగవా
    వెఱవక మదనుఁడు వేఁటాడేచోటు ॥ మరు ॥

మదనువిపెదసంత మాయిల్లెఱఁగవా
    చెదరియుఁజెదరనిచిమ్మఁజీఁకటి
    మదిలోన పీపుండేటిమాయి ల్లెఱఁగవా
    కొదలేక మమతలు కొలువుండేచోటు ॥ మరు ॥

మరులుమ్మెత్తలతోఁట మాయిల్లె యిఁగవా
 తిరువేంకటగిరిదేవుఁడ నీవు
 సిరుముద్రలవాకిలి మాయిల్లె యిఁగవా
 నిరతము నీసిరులు నించేటిచోటు ॥మరు॥

(12 సం—282 పాట)

ఇందు 'గురుతైన బంగారుకొండలసంది' 'వెరవక మదనుఁడు వేఁటాడే చోటు', 'చెదరియుఁజెదరని చిమ్మఁజీఁకటి' 'కొదలేక మమతలు కొలువుండేచోటు' మొదలగు పదములలోని భావములు వివరించితే పచ్చియగునని వదలితిని.

ఈతని సంఘటనాగుణము శృంగారమును అధ్యాత్మ విద్యగా కూడ మార్పించుచున్నవి.

ముఖారి

పలుకుఁదేనియల నుపారమియ్యవే
 అలరువాసనలనీయధరబింబానకు ॥పల్లవి॥

పుక్కిటిలేనగవు పొంగుఁబాలు చూపవే
 చక్కనినీవదనంపుచందమామకు
 అక్కరో నీవాలుఁగన్ను లారతిగా నెత్తవే
 గక్కన నీచెక్కుతొలకరిమెరుపులకు ॥పలు॥

కమ్మని నీమేనితావి కానుకగా నియ్యవే
 వుమ్మగింత చల్లెడినీవూరుపులకు
 చిమ్ముల నీచెమటలఁ జేయవే మజ్జనము
 ఉమ్మరి నీమురిపెపుతీగెమేనికి ॥పలు॥

పతి వేంకటేశుఁ గూడి పరవశమియ్యవే
యితవైన నీమంచిహృదయానకు
అతవినే తలఁచఁగ నానతియ్యఁగదవె
తతితోడ నీలోవితలపోఁతలకు ॥ పలు ॥

(నం. 12–221 పాట)

శ్రీరాగం

ప్రతిలేనిపూజ దలఁపఁగఁ గోటిమణుఁగులై
అతిపరవశము బ్రహ్మానందమాయ ॥ పల్లవి ॥

మానినీమణిమనసు మంచియాసనమాయ
నానందబాష్పజలమర్ఘ్యాదులాయ
మీనాక్షికనుదోయి మించుదీపములాయ—
నాననసుధారసం బభిషేకమాయ ॥ ప్రతి ॥

మగువచిరునవ్వులే మంచిక్రొవ్విరులాయ
తగుమేనితావి చందనమలఁదుటాయ
నిగనిగనితనుకాంతి నీరాజనంబాయ
జగడంపుటలుక లుపచారంబులాయ ॥ ప్రతి ॥

ననుపైనవిొందులే నైవేద్యతతులాయ
తనివోనివేడుకలు తాంబూలమాయ
వనిత తిరువేంకటేశ్వరునికౌఁగిటఁ జేయు—
వినయవిపరంబు లరవిరిమొక్కులాయ ॥ ప్రతి ॥

(నం. 12–301 పాట)

ఈపాటల్లో పూజకుపయోగపడు షోడశోపచారములు శృంగారమునకు ఎట్లు పొదిగి వచ్చినవో ప్రసాదగుణము, మాధుర్యము చెప్పక చెప్పు చున్నవి.

శృంగారరస సామ్రాజ్యముగ ఈతని సంఘటన ఈ క్రింది పాటలో వెల్లివిరియుచున్నది.

ముఖారి

చెప్పరా దీయింతిసిరులు దీని—
వొప్పులివ్నియుఁ జూడ వొరపులోకాని ॥ పల్లవి ॥

ముదితజఘనముమీఁదిమొలనూలిగంట లవి
కదలురవ మెట్లుండెఁ గంటిరె చెలులు
మదనుఁ డుండెడిహేమమందిరము దిరిగిరాఁ
గదిసి మ్రోసెడి పాంఘంటలోకాని ॥ చెప్ప ॥

కొమ్మపయ్యెదలోనికుచమూలరుచి వెలికిఁ
జిమ్ముటది యెట్లుండెఁ జెప్పరే చెలులు
యిమ్మైనమరుధనములెల్ల రాసులువోసి
కమ్మకొని చెంగావి గప్పిరోకాని ॥ చెప్ప ॥

నెలతకంఠమునందు నీలమణిహారములు
అలరు టెట్లుండు కొనిచూడరే చెలులు
లలితాంగి ప్రాణవల్లభుఁడు వేంకటవిభుఁడు
నెలకొన్నకౌఁగిటనె నిలిచెనోకాని ॥ చెప్ప ॥

(12 సం—259 పాట.)

ఈపాటలోని అపూర్వభావరచన కొన్నివేలమందిప్రబంధకవులను వెలకు కొనగలదు గదా? **మొదటి రెండు చరణములను వ్యాఖ్యానిస్తే పువ్వు నలిపి వాసన చూచినట్లగునని మానితి.**

అలంకారములు

అలంకారశాస్త్రమునందు తర్కశాస్త్రము ప్రవేశించిన దాదిగా అవచ్ఛేదకావచ్ఛిన్నములతో అలంకార సర్వస్వమే అడుగంటినదని చెప్పెడు పెద్దలు కూడ లేకపోలేరు.

వాచం కవీనా ముపలాలయన్యాం
భుంక్తే రసజ్ఞో యువతిం యువేవ।
తామేవ భుంక్తే నను తార్కికోఽపి
ప్రాణాన్ హరన్ భూత ఇవ ప్రవిష్టః॥

(శివలీలావర్ణము 1—69)

అనిన నీలకంఠునిభావమే పై నామాటకు కారణము. పెద్ద సహృదయుడు, మహాకవి అయిన ఈతడెందుకో తర్కశాస్త్రమును ప్రత్యక్షముగ పరోక్షముగ పరిహాసముగ పరమార్థముగ ఎత్తిపొడుచుచునే ఉండును. హాలాహలము వెలికి వచ్చినతరువాత దేవతలందరు కొందలపాటుతో జడిసిరి. పరమేశ్వరుడు దానిని మ్రింగెను. అప్పుడు లోకము ప్రశాంతమాయను. ఆస్థితిని వర్ణించుచు

అజని శనైర్విశదం జగదపసర్పతి కాలకూటసంతమసే
తాత్పర్యమివ కవీనాం తార్కికకోలాహలోపరమే॥

(నీలకంఠవిజయ చంపువు 4—30)

అని అభివర్ణించినాడు. ఏ పరిష్కరణమునకైన తర్కశాస్త్రమువంటి గట్టిది మరొక్కటి లేదు. అలంకారములను పరిష్కరించునప్పుడు పండితరాయలకు పట్టుగొమ్మ ఈ శాస్త్రమేకదా। ఇది అప్రస్తుతమైనను ఊరక మతభేదములను తెలుపుటకు ఉదాహరించితినంతే. ధ్వన్యాలోకమునందుకూడ పకడ్బందీగా తర్కశాస్త్రపరిష్కరణము కనపడక పోయినను సాహిత్యరూపముగ తర్కశాస్త్రము ప్రతివాక్యమునందును కన్పట్టుచునేయుండును.

ఈతనిరచనలో రసవదలంకార ప్రేయోఽలంకారములు ప్రధానస్థానము నలంకరించినను, తక్కిన అలంకారములుకూడ యథావకాశ-

ముగ స్థానము కల్పించుకొన్నవి. అందుచేతనియే "అలంకారాన్తరాణిహి నిరూప్యమాణదుర్ఘటనాన్యపి రససమాహితచేతసః ప్రతిభానవతః కవేః అహంపూర్వికయా పరాపతన్తి" అని ఆనందవర్ధనుడు[1]

అందుకనియే కావ్యప్రకాశకారుడు

"ఉపకుర్వంతి తం సన్తం యేఙ్గద్వారేణ జాతుచిత్ । హారాదివ దలంకారాః తేఽనుప్రాసోపమాదయః" అని ప్రారంభించినాడు ఆయా అలంకారములస్వరూపస్వభావవైలక్షణ్యములను విద్యానాథుడు నిమర్శముగ నిరూపించినాడు. ఈతని కవిత్వమునందు ఛేకానుప్రాస, వృత్త్యనుప్రాస, పునరుక్తవదాభాస, లాటానుప్రాసములు చాల స్వల్పముగ కన్పడుచుండును.

అంత్యానుప్రాసములు పై వానికంటె విరివిగ తోచుచుండును. ఉదాహరణములు.

కేదారగౌళ

తనచేతి దీకను ధర్మము పుణ్యము
చేసి యింకాఁ దన్ను నేలనేఁటి దేఁటిదే ॥ పల్లవి ॥

ములువాఁడి కొనగోరి మొనలు వాఁడి
కలయని తనతోడికాఁకలు వేఁడి
అలసితి రెంటివల్లా నప్పుడే నేను
యెలమి వింకాఁ దనతో నేఁటిమాఁటలే ॥ తన ॥

సారపుఁ బయ్యదలోని చన్నులు గట్టి
సారెకు నాడే సరసములు పెట్టి
ఆరితేరె నింతనందు నందరిలోన
మారుకొని యింకాను మరి యేఁటిపొందులే ॥ తన ॥

1. పుట 224, ధ్వన్యాలోకము. 1940 చౌఖంబా ముద్రణాలయము.

సామంతం

కనుఁగొనవయ్యా కలికిని
    కొలువు(కొనుపు ?)నఁ జిలుకలకొలికిని ॥ పల్లవి ॥

వదనకమల మటు వంచి
    పొదిగొనుచూపులఁ బొంచి
    మెదలేటికళలను మించి
    అదె నీపయిఁ జెలి యాసలు నించీ ॥ కనుఁ ॥

మునుకొని చేతుల మొక్కి
    వినుపుఁదమకముల విక్కి
    తపియనిమాఁటల దక్కి
    పవినది నీపాదము దొక్కి ॥ కనుఁ ॥

పలురాగంబులఁ బాడి
    వలవంతల వసివాడి
    యెలమిని శ్రీవేంకటేశుపై యాడి
    అలమేల్మంగ నిన్నంకెలఁ గూడీ ॥ కనుఁ ॥

(24 సంపు—308 పాట)

పాట అంతటా అన్నిపాదములయందును అంత్యానుప్రాసము సూటిగా హృదయంగమముగా మలచినాడు.

పళవంజరం

మనసుకు మనసే మరి తారుకాణవచ్చె
    చెనకినచెనకులు చేచేత నున్నవి ॥ పల్లవి ॥

వలపులు సరివచ్చె వనిత నిన్ను మెచ్చె
    పొలసి యిందాఁకా నాపె పొగడెనయ్యా
    కలలు విక్కములాయ కస్తుమ్మములు రాచు
    కొలువులో నాపెవద్దఁ గూచుండవయ్యా ॥ మన ॥

నవ్వులు నెఱవి మించె ననుపులు లోలో మించె
మవ్వముతో విన్ను నాపె మరిగెనయ్యా
జవ్వనము సరిదూఁగె జగడములెల్ల దాఁగె
చివ్వన లోఁవికిని విచ్చేయవయ్యా ॥ మన ॥

చూపులఁ గళలు విండె సురతము వెంటవందె
వోపిక నిన్నాపె నోరూరించెనయ్య
యేపున శ్రీవేంకటేశ యిద్దరుఁ గూడితి రిట్టె
తీపుల నాపె నురము దించకువయ్యా ॥ మన ॥

(ఈ సంపుటము — 222 పాట)

ఈపాటలో తొలి రెండు చరణములందు, ఒకటవ మూడవ పాదము లందు పాదార్ధములకూ, మూడవ చరణము తొలి పాదమునందు పాదార్ధమునకుమాత్రము అంత్యానుప్రాసము వింపినాడు.

దేవగాంధారి

ఇంక నెంతగావలె యీవలపూ
యింకిదు చెక్కుచెమట యిదెకాదా వలపు ॥ పల్లవి ॥

పెదవిపై వీడెపుఁబినరు
అదన నిన్నుఁజూచి యనురుసురు
పదరి పయ్యదకొంగుపై విసరు
మొదిగించేఁ జెలి నీపై విదెకాదా వలపు ॥ ఇంక ॥

గక్కన మనసులోవికరఁగూ
మొక్కలపుసిగ్గులతో మొరఁగూ
మిక్కిలిమరుకళలమెరుఁగూ
యిక్కువలు చూపెఁ జెలి కదిగాదా వలపూ ॥ ఇంక ॥

ననుపుతో నెలవులవగవూ
పెనఁగేటికాఁగిటిబిగువూ
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యింతి విన్ననూ
యినుమడించెఁ దమక మిదిగాదా వలపూ ॥ ఇంక ॥

(ఈ సంపుటము-249 పాట)

ప్రతి చరణమునందును నాల్గవ పాదమును తొలగించి ప్రతి పాద మందును అంత్యాను ప్రాసమును పాటించినాడు.

పాడి

నాతో దాఁచక చెప్పవే నాతిరో నీవు
యీతనువు నోఁచినవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే ॥ పల్లవి ॥

చక్కని వెన్నెలవూట సతి నీనవ్వులతేట
మొక్కలలోని మొలఁగు మోవితెలఁగు
రెక్కతుమ్మిదలవొప్పు నిక్కననీపెద్దకొప్పు
యిక్కువ పిన్నెలినవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే ॥ నాతో ॥

అలచందురువిదీము అతివ నీనెమ్మోము
కలువలమైబాగులు కన్నుసోగలు
లలితంతముకులము లక్షణపునీగళము
యిల నీమగఁడై నవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే ॥ నాతో ॥

విరతిఁ గొండపొడవు నీచన్నులవడువు
మరువికొలువు నీ మర్మపునిలువు
సిరుఁ గూడె విన్నట శ్రీవేంకటేశుఁడట
యిరవై నీవు గలవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే ॥ నాతో ॥

(ఈ సంపుటము-357 పాట)

ఈ పాటలో మూడవ చరణము కడపటి రెండు పాదములూ మొదటి-రెండుచరణములలోని కడపటిపాదములుతప్ప తక్కినచరణము లందంతటా మనోహరమైన అంత్యానుప్రాసము.

రామక్రియ

ఇదె శిరసుమాణిక్య మిచ్చి పంపె నీకు నాకె
అద నెఱిఁగి తెచ్చితి నవధరించవయ్యా ॥పల్లవి॥

రామ నిను(బాసి నీరామ నేఁ జూడఁగ నా-
రామమున నిను(బాడె రామరామ యనుచు
ఆమెలుఁత సీతయని యప్పుడు నేఁ దెలిసి
నీముద్రవుంగరము నే నిచ్చితిని ॥ఇదె॥

కమలాప్తకులుఁడ నీకమలాక్షి నీపాద-
కమలములు దలపోసి కమలారి దూరె
నెమకి యీలేమ నే నీదేవి యని తెలిసి
అమరంగ నీసేమ మటు విన్నవించితి ॥ఇదె॥

దశరథాత్మజ నీవు దశశిరుని(జంపి యా-
దశమన్న చెలి(గావు దశదిశలు(బొగడ
రసికుఁడ శ్రీవేంకటరఘువీరుఁడ నీవు
శశిముఖిఁ జేకొంటివి చక్కనాయఁ బనులు ॥ఇదె॥

(26 సంపుటము-228 పాట)

ఈ పాటయందు మాత్రము ఛేకానుప్రాస, వృత్త్యనుప్రాసములు రెండును జంటగ నడచినవి. పనిబూని ఈ పనిగూడ నాకు చేత వచ్చునని చూపుటకు చేసిన రచనగా ఇది తోచుచున్నది.

ఈపై చూపిన శబ్దాలంకారముల వంటివి ఈ రచనలో పెక్కు గలవు. అర్థవిశేషము ఏ కొన్ని స్థలములలోనో ఉండును. కాని తక్కిన స్థలములయందంతటా శబ్దమాధుర్యమునకే అగ్రస్థానము.

అర్థాలంకారములు :

నాదరామక్రియ

ఎటువంటివిలాసిని యెంతజాణ యీచెలువ
తటుకన నీకు దక్కె దైవారఁ జూడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మగువ మాటాడితేను మాణికాలు ఒంతుకొని
పగడాలు పెదవులఁ బచ్చిదేరీని
మగిడి చూచితేను మంచినీలా లుప్పతిలీ
తగు నీకు నీపెదిక్కు దప్పక చూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥

పడఁతిజవ్వనమునఁ బచ్చలు గమ్మకొనీని
నడచితే వైడూర్యాలు వెదలీ గోళ్ల
తొడిఁబడ నవ్వితేను తొరిగీని వజ్రాలు
వాడికమైనది యీపెవారవు చూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥

కొమ్మ ప్రియాలతేనెలఁ గురిసీఁ బుష్యరాగాలు
కుమ్మరించీఁ జెనకుల గోమేధికాలు
ముమ్మరపుఁజెమటల ముత్తెపుసరాలు నిండీ
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీదేవిఁ జూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥

(ఈ సంపుటము—30 పాట)

ఈపాటలో అంతటా రూపకాలంకారము, అధ్యవసాయ ప్రధానమైన-అతిశయోక్తి పెనగొని నవరత్నములను నింపి అలంకారసంసృష్టిని రంగరించినాడు.

మాళవి గౌళ

ఎటువలెఁ బొగడినా నిన్నిటికిఁ దగినది
ఘటియించె మేలు మేలు కంటిమి యీవేడుక ॥ పల్లవి ॥

చెలిచన్నులబలిమి సింగారానకుఁ గలిమి
అలరుఁగన్నులచూపు ఆసలదాపు
నిలువుఁజక్కఁదనము నెమ్మిదాఁచినధనము
కలికిఁగుత్తికసొంపు కోవిలలగుంపు ॥ ఎటు ॥

కాంతవెట్టినకొప్పు గండుఁదుమ్మిదలకప్పు
చెంత నెన్నడిమికీలు సింగముఁబోలు
యెంతే పిఱుఁదుతీరు ఇంచువిలుతునితేరు
వింత చిరునవ్వులాగు వెన్నెలబాగు ॥ ఎటు ॥

లేతపాదములసోగ లేఁతచిగురులో చేఁగ
భూమిలో మించె యీయమ్మ పుత్తడిబొమ్మ
ఆముక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
ప్రేమ నేలితివి పొందు బెరసినవిందు ॥ ఎటు ॥

(ఈ సంపుటము—8౬ పాట)

ఈపాటలో శబ్దాలంకారముతోపాటు యాపక హేత్వలంకారములు రెండును కలిసి, వాచ్యముగనె ప్రేయోఽలంకారమునకు కారణములై అలంకారసంకరముగ భాసించునవి.

కాంబోది

ఏమమ్మ యశోద నీయింటికి నేము వచ్చితే
గాముపంటిబిడ్డ వచ్చి కలుపదఁ జేసీని ॥ పల్లవి ॥

పాలుగారీ నెలవులఁ బక్కునఁ జెక్కునొక్కితే
వేలువెట్టితే లోకాలు వెలి నెరసీ
వీలి నేము వుగ్గువెట్ట వెంతుము నీవాఁడు
బాలుఁడా దయ్యముగాక పట్టవమ్మా ॥ ఏమ ॥

నెమ్మిఁ దొడమీఁద నుండి నిలువు నూరు వండీవి
పమ్మి నాల్గుమోములపాపఁడు లోన నున్నాఁడు
నెమ్మది బాలు వోయఁగ నేవెరతు మీవాఁడు
ఇమ్ముల వీఁడు మానిశా యెవ్వఁడోకాక ॥ ఏమ ॥

పక్కన నీరార్చితిఁ బయ్యదలో నిడుకొంటి
మక్కువ నాకే తాను మగఁడై నాఁడు
చిక్కినపను లింకేమీఁ జెప్పఁగనేవెరతును
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడేపోయమ్మా ॥ ఏమ ॥

(25 సంపు – 481 పాట)

ఈ పాటలో శ్రీకృష్ణునిపై గొల్లెతలు సందలుమోపుట వర్ణింపబడినను, కవికి కృష్ణునిపైగల వాత్సల్యము, అద్భుతరసప్రధానమై, ప్రేయోఽలంకారమునకు దారి చూపినది.

శ్రీరాగం

కంటిమిదివో నేము కన్నులపండుగగాను
జంటలఁగొలువై నీవు చనవియ్యఁగాను ॥ పల్లవి ॥

హేమంతకాలము నేఁడు యిటు నీతిరుమేన
ఆముకొవి జనియించినట్లుండెను
భూమిఁగలకప్పురము పొడిసేసి యిలువెల్లా
నేమముతో నిందరును నీకుఁజాతఁగాను ॥ కంటి ॥

వానకాలము నీలవర్ణముతోఁ దిరుమేన
పోనయ్యె కురిసినట్టు చూపట్టెను
సేనగాదట్టుపుణుఁగు చిత్తడిగా సర్వాంగాల
పూని యిందరును నీకుఁ బూయఁగాను ॥ కంటి ॥

వసంతకాలము తానె వచ్చి నీతిరుమేన
యొసగివట్టు శ్రీవేంకటేశ తోఁచెను
వెస వలమేల్మంగతో వింతసొమ్ము నీవురాన
వొసగిం చందరు విన్నిందరు బొగడఁగాను ॥ కంటి ॥

(ఈ సంపుటము – 142 పాట)

ఈపాటలో స్వామి కవిమనసున ఎన్ని ఊహలు రేకెత్తించినాడో ఉత్ప్రేక్షాలంకారము బాగుగా నిరూపించినది. ఇందు ఋతు వర్ణనము కూడ మిళితమై అప్రస్తుతప్రశంసకు దారితీసి ఉత్ప్రేక్షా-ప్రస్తుతప్రశంసలసంకరముగ ఈ పాట తీరినది.

శుద్ధసామక్రియ

ఇన్నిరాసులయునికి యింతి చెలువపురాశి
కన్నె నీరాశికూటమి గలిగినరాశి ॥ పల్లవి ॥

కలికి బొమవిండ్లుగలకాంతకును ధనురాశి
మెలయు మీనాక్షికివి మీనరాశి
కులుకుకుచకుంభములకొమ్మకును కుంభరాశి
చెలఁగుహరిమధ్యకును సింహరాశి ॥ ఇన్ని ॥

చిన్నిమకరాంకపుఁబయ్యెదచేడెకు మకరరాశి
కన్నెపాయపుసతికి కన్నెరాశి
వన్నెమై పైఁడితులఁదూఁగువనితకుఁ దులారాశి
తిన్ననివాఁడిగోళ్ళసతికి వృశ్చికరాశి ॥ ఇన్ని ॥

ఆముకొనునొరపుల మెరయునతివకు వృషభరాశి
గామిడిగుట్టుమాఁటలసతి కర్కాటకరాశి
కోమలపుచిగురుమోవికోమలికి మేషరాశి
ప్రేమ వేంకటపతిఁ గలసె ప్రియమిథునరాశి ॥ ఇన్ని ॥

(12 సంపుటము – 143 పాట)

ఈతనికి జ్యోతిశ్శాస్త్ర పరిచయము కలదని ఈ రాశి కూట ములపాట తెలుపుచున్నది. ఇందు రూపకాలంకారము మిగతా అన్ని అలంకారములను వెనుకకు నెట్టి నిట్టబొడుచుకొని చూచుచున్నది.

ఈపై అలంకారములను ప్రతిపదార్థసమన్వయముతో చూపుట-యన్న పీఠిక బరువెక్కునన్న భావముతో తొలగించితిని.

ఈ శబ్దాలంకారములన్నియు పరంపరగ వేంకటేశ్వరునికి, నాయికయగుఅన్నమయ్యకునడుమ సంభోగవిప్రలంభశృంగార-ములను యథావిధిగ పోషించుచు రసవత్స్ఫూర్తియోఽలంకారములకు దారితీసినవనుట నిర్వివాదము.

తాళ్లపాకకవుల సంగీతసాహిత్యములను వెలుగులోనికి తెచ్చి సహృదయులకు అందివ్వవలెనను సత్సంకల్పము, దానికి సొమ్మెంత యైనను ఖర్చుపెట్టుటకు వెనుకాడనిదీక్ష కలిగి, ఉత్సాహమురూపొంది నట్లు అగపడుచున్న కార్యనిర్వహణాధికారులు శ్రీ P. V. R. K. ప్రసాద్, I. A. S., గారికి నా కృతజ్ఞతాభివాదములు. మెలకువగ పని సత్వరముగ జరిపించు స్వభావముగల తి. తి దే. ప్రెస్ మేనేజరు శ్రీ M. విజయకుమారరెడ్డి గారికిని, వారికన్నివిధముల అండగ నుండి మా పనిని ప్రోత్సహించుచు ముందుకు నడిపించుస్వభావము గల పౌరసంబంధశాఖాధికారి (P. R. O.) శ్రీ R. సూర్యనారా యణమూర్తి, M.A., గారికిని, ప్రతిపదమునంతును మానీడవలె సాయ పడుచున్న 'సప్తగిరి' సంపాదకులు శ్రీ K. సుబ్బారావు గారికిని నా ధన్యవాదములు. నాకీపరిష్కరణ కార్యమునందు సహాయ కుడుగ ఒకటిన్నరసంవత్సరకాలముగ అన్నివిధముల తలలో నాలుక వలె పనిచేయుచున్న శ్రద్ధావిధేయతలు భూషణముగాగల చిరంజీవి J. బాలసుబ్రహ్మణ్యం, M.A., కును, అచ్చుపని వీలైనంత నిర్దుష్టముగ కొనసాగించునేర్పరులగుఅచ్చుకూర్పరులకును నా మంగళా శాసన

ములు. నాబుద్ధి బలమునకు తగినంతగా జరిగిన ఈపరిష్కరణము-నందు గుణదోషములను గమనించినపెద్దలు దోషములను తెలిపినచో పైపై పరిష్కరణములందు మెళకువ గలిగి ఉండగలమని మనవి.

వేదవ్యాసస్య యద్వాణీ అన్నమాచార్యస్య యా తథా।
యత్ప్రసాదాదుజ్జ్వలా దీప్తా తం వందే కృష్ణదేశికమ్॥

తిరుపతి,
1–12–80.

విధేయుడు,
గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ,
స్పెషల్ ఆఫీసరు,
తాళ్లపాక వాఙ్మయ పరిష్కరణశాఖ,
అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు,
తి. తి. దేవస్థానములు.

శ్రీరస్తు

శ్రీ తాళ్ళపాక

అన్నమాచార్యుల శృంగార సంకీర్తనలు

29 వ సంపుటము.

స్వస్తిశ్రీ జయాభ్యుదయ శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౩౪౬ అగు నేఁటి క్రోధిసంవత్సరమందు, తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు అవతరించిన-పదారుమేండ్లకు తిరువేంగళనాథుండు ప్రత్యక్షమైతేను. అదిమొదలుగాను శాలివాహన శకవరుషంబులు ౧౪౨౪ అగునేఁటి దుందుభిసంవత్సరఫాల్గుణ బహుళ ౧౨ నిరోదానకు[1] తిరువేంగళనాథునిమీఁదను అంకితముగాను తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు విన్నపముచేసినశృంగారసంకీర్తనలు.

రేకు 1301 సౌరాష్ట్రం

నీకెంత వేడుక గద్దో నేమూఁ జూచేముగాక
కాకు సేయవచ్చునా కడలవారికిని ॥పల్లవి॥

వలెనని యూఁపిరి వాటక నీవు చూపఁగా
వలవనవచ్చునా వాడవారికి
చలపట్టి యెప్పటివి సలిగెలు నెరపఁగా
పొలసులాడవచ్చునా పొరుగువారికిని ॥నీకెం॥

---

1. ఈశబ్దము 'నిరోధ' 'నిరుద్ధ' శబ్దములకు వ్యావహారికరూపముగా గావచ్చుచున్నది. అర్థగింపు, అవధి అని యర్థము. అనాఁడు కడపటిదినమని తాత్పర్యము. కీ॥ శే॥ ప్రభాకరశాస్త్రిగారూహించిన "సరియగు" అనునర్థము తాత్పర్యార్థము గావచ్చును. 'అవధి' అనునర్థములో "ఈ నిరుద్ధమునకుఁ గుశలంబు మాకు" అను తరిగొండ వెంగమాంబగారిప్రయోగము దీనికి సహాయపడుచున్నది. సాహిత్య అకాడమివారి విష్ణుపారిజాతము 55 పుట. నేనీప్రయోగ మివ్వగా శ్రీమాన్ రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణ-శర్మగారు, "నిఱుత్తం" అను అరవపదముకూడ 'నిఱువు' అనునర్థముతో దీనికి సహాయపడుననిరి.

చిప్పిల నీ వాతవితోఁ జేఁతెల్లాఁ జేయఁగాను
వుప్పటించవచ్చునా వూరివారికి
చొప్పుగఁ బతిమొగము చూచి నీవు నవ్వఁగాను
తప్పులెంచవచ్చునా దండనున్నవారికి ॥ నీకెం ॥

గారవించి నీవూఁ దానుఁ గాఁగిలించుకొనఁగాను
వారించఁగవచ్చునా సవతివారికి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నింతలోనె
వేరుసేయవచ్చునా వింతవారికి ॥ నీకెం ॥ 1

దేసాళం

మఱి మీకు వేళలేదా మగువలాల
మెఱశాతఁడే మన్నించీ మిమ్మూ సవతులాల ॥ పల్లవి ॥

ఆలుమగఁడు నున్నారు అదివో యేకతమున
యేల తొంగిచూచేరే యింతులాల
మేలువారై తమలోన మేలములాడుకొనేరు
ఆలకించే రదియేమే అతివలాల ॥ మఱి ॥

వెలఁది పాటవాడఁగా వింటానున్నాఁ డాతఁడు
[1]గలభిసేయకురే కాంతలాల
నలిరేఁగి యిద్దరూను నవ్వుకొంటా నున్నవారు
తలుపేల తెరచేరే తరుణులాల ॥ మఱి ॥

సరిఁ దాము ఛిలుకకు చదువులు నేరిపేరు
పరాకుసేయకురే పడఁతులాల
అరుదై శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేల్మంగ నున్నారు
సిరులఁ గాచుకుండరే చెలువలాల ॥ మఱి ॥ 2

1. గలభాయే ‘గలభి’ యేమో ?

ముఖారి

చెప్పవే యాకె కీమాట చెలియా
యెప్పుడూను నాబలిమి యెఱఁగదా తాను ॥ పల్లవి ॥

పంతమాడుకొంటేనేమి పడఁతి తనవిభుని
వంతులకు వలపించవలెఁగాక
యెంతగర్వము చూపినానేమి సగివారిలోన
రంతుతోడ నేఁడు పు మెరయవలెఁగాక ॥ చెప్ప ॥

యీడువెట్టుకొంటేనేమి ఇల్లాలై యాతనికి
వాడలోఁ బొగడించుకోవలెఁగాక
వేడుకకు బిరుదులు వెసఁ బెట్టుకొంటేనేమి
తోడనే వాసుల తులఁదూఁగవలెఁకా(గాఁ)క ॥ చెప్ప ॥

యేతులు చూపితేనేమి ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుచే
వాతప్పక బాసగొనవలెఁగాక
యీతఁడే నన్నేలె తానూ నేమిసేసినా నేమి
రేతిరిఁ బగలూఁ దమిరేఁచవలెఁగాక ॥ చెప్ప ॥ 3

సామంతం

సతి విన్నింతచేసినజాణనిఁ జెప్పేదిగాక
కతకారి వైతివి కడుఁజిన్నదానవు ॥ పల్లవి ॥

చెలులమఱఁగులును చిత్తములో కరఁగులు
తెలిసిగ్గులును యేడఁ దెచ్చుకొంటివే
మలగుపై వొరగులు మరి నివ్వెరగులును
కలికి నీవెటువలెఁ గలిగించుకొంటివే ॥ సతి ॥

చిఱుతనవ్వులును చిందేటికొప్పుపువ్వులును
కెఱలి నేఁ డెందు దొరకించుకొంటివే
కఱతలమాటలును కన్నులలో తేటలును
గుఱుతు లిన్నేసి యెందుఁ గూడపెట్టుకొంటివే ॥ సతి ॥

కావరపుఁ గెలపులు కమ్ముకొన్న వలపులు
యీవేళ నీవెట్టు గడియించుకొంటివే
శ్రీవేంకటేశుఁడట చేరి నిన్నుఁ గూడెనట
వేవేలు నీచేఁత లెంత వెలయించుకొంటివే ॥ సతి ॥ 4

కుంతలవరాళి

ఆసుద్దులే [1]చెప్పుకొనే మది [2]నీవేలడిగేవు
దోస మానవెట్టకుము తోయరాదు మాకును ॥ పల్లవి ॥

వోరగండ్లనుఁ జూచి వొయ్యనే [3]నీవాకెను
చేరి వాఁడికొనగోరఁ జిమ్మవా [4]నీవు
సారెకునుఁ దమిరేఁగ సన్నలు సేసుకొంటా
పేరుకొని నీయింటికిఁ బిలువవా నీవు ॥ ఆసు ॥

తనువుఁదనువు సోఁక దండ నాకెఁ బెట్టుకొని
ననుపు సేసుక కొంత నవ్వవా నీవు
నిను నాపె జంకించఁగా నిమ్మపంట వేసుకొంటా
పెనఁగుచు వలపులు పెంచవా నీవు ॥ ఆసు ॥

వచ్చి చేర నీవాపెన్ను బలిమిఁ గాఁగిటఁ బట్టి
కొచ్చికొచ్చి మోవి చవిగొనవా నీవు
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
తచ్చి యాకెఁ దెరలోన దాఁచవా నీవు ॥ ఆసు ॥ 5

1. చెప్పుకొనేము + అది 2. నీవు + ఏల — అడిగేవు. 3. 4 వ్రా. ప్ర.

దేసాళం

బంగారువంటిమేనెల్లాఁ బచ్చిసేసుకొంటివి
సింగారా నద్దములోనఁ జేరి చూచుకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

అగ్గలమై సతిసొమ్ము లవె నీబుజాల నొత్తి
బిగ్గెఁ గాఁగిలించుకొని పెనఁగితివో
వొగ్గి వట్టుగట్టుక వున్నది నెలవిఁ దమ్మ
యెగ్గులేక విదెమునే సింతికిఁ బెట్టితివి ॥ బంగా ॥

మించి నీచేతులఁ గడుమెఱుఁ[1]గై జిడ్డంటె నదె
పొంచి జవ్వా దాపెమేనఁ బూసితివో
వించి లత్తుకరేకలు నీనొసల నంటినవి
వంచనతో నాపెకు వలచి మొక్కితివో ॥ బంగా ॥

కప్పి నీచెక్కులవెంటఁ గారీఁ బెఁ(బెం?)జెమటలు
చెప్పరానిచేఁత లట్టె సేసుకొంటివో
యిప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
చొప్పులు నావల్ల గడించుక మెఱసితివో ॥ బంగా ॥ 6

రేకు 1302 ఆహిరినాట

సొరిది నీపంతాలెల్లాఁ జూచేరా నేను
సిరులనీకోరికలు చెల్లించేరా నేను ॥ పల్లవి ॥

అంతేసి నాకేమి చెప్పే వందుకేమి కానీలేరా
వింతలు నీసేఁతలెల్లా వింటిరా నేను
యెంతకెంత నీతోను యిప్పటనుండీనేల
చెంత నీచిత్తమురాను సేసేరా నేను ॥ సొరి ॥

క్రిగీతలుగలది చిటుముతివినందున అస్పష్టము. 1. ఇందలి అర్థము కావర్లాదు.

నన్నేమి చెక్కు నొక్కేవు నవ్వువచ్చీ నాయలేరా
కన్నులారా నీచేతలు కంటిరా నేను
నన్నలా చాయలా నిన్ను సాదించఁగ మరియేల
మిన్నక కూచుండ నిన్నే మెప్పించేరా నేను ॥సారి॥

సారెఁ గాఁగిలించేవు చలములు దీరెలేరా
చేరి నీపొందులఁ దనిసితిరా నేను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిఁకఁ గాదనఁగనేల
కూరిమితో నిన్ను వేఁడుకొనేరా నేను ॥సారి॥ 7

కాంబోది

ఏల యింత సేసేవు యింటికి రావే
వేళవచ్చె నీకనైన విడెమందుకోవే ॥పల్లవి॥

వగరుఁబెదవులపై వులివచ్చినీమాఁటలు
చిగిరించి వలపులు చిమ్మరేఁచీనే
తెగ నిండాఁజాఁచినతీగెసోగలచూపులు
తగిలి మర్మములంటి తమి పుట్టించీనే ॥ఏల॥

కలకలమనియేటికప్పురపువీనవ్వులు
తలఁపులో గుబ్బతిలి దైవారించీనే
వొలపు మిగిలినట్టిబొమ్మలనీజంకెనలు
తలకొవి యాసాసలఁ దగిలించీనే ॥ఏల॥

చక్కఁదనములనీసరసపువిలాసాలు
వెక్కసపువేడుకలఁ జొక్కించీనే
ఇక్కడనె శ్రీవేంకటేశుఁడనైననాకు
దక్కితివి నీచేఁతలు తడఁబాటిచీనే ॥ఏల॥ 8

భైరవి

ఇట్టె నాకు సిబ్బితయ్యీ నేమీ ననఁజాలను
దిట్ట వాతనితలఁపుఁ దెలియవే చెలియా ‖ పల్లవి ‖

తప్పకచూచితేఁ బతి దంట ఇది యనునో
కప్పుర మడిగితేను గబ్బి యనునో
అప్పటిఁ గానుకిచ్చితే నాసపడీ ననునో
చెప్పవే బుద్ధి నే నేమిసేతునే వో చెలియా ‖ ఇట్టె ‖

నెలవుల నవ్వితేను చిత్తిణి ఇదెనునో [1]
సొలసి పాదాలొత్తితే జూటరెనునో [2]
వెలయఁగ మొక్కితేను వేసాలది యనునో
నెలకొన్న వెరవులు నేరుపవే చెలియా ‖ ఇట్టె ‖

పచ్చిగా నేఁ జెనకితే ప్రతగత్తె యనునో
రచ్చలో నేఁ గొసరితే రాఁగయనునో
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నన్నేలినాఁడు
మచ్చిక నాతని నాతో మరుపవే చెలియా ‖ ఇట్టె ‖ 9

శ్రీరాగం

ఏమి సేతుఁ జెప్పవే యేది నా కుపాయము
ఆముకొన్న నావలపు లాఁపరాదే చేలియా ‖ పల్లవి ‖

కళరేఁగ వానిమేను కలువల వేతునా
కలయుమనుచు మొక్కి కాఁగిలింతునా
మొలకచన్నుల నొత్తి మొనగోరు దాఁకింతునా
పిలిచి పోకుండా నాసవెట్టుదునా చెలియా ‖ ఏమి ‖

1. ఇది + అనునో. 2. జూటరి + అనునో.

యీకడిమోమౌదాఁకా నెసఁగి సొలయుచునా
కైకొని పాదాలొత్తి కరఁగింతునా
జోకతో మోవితేనెలు సోఁకించి చొక్కింతునా
కోకకొంగుపట్టి వేఁడుకొందునా చెలియా ॥ ఏమి ॥

సురతపువిందుచెప్పి చూపులు నాఁటించునా
సరుగ సిబ్బెకముల జట్టిగొందునా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
సిరుల నేఁ బొగడి మెచ్చింతునా చెలియా ॥ ఏమి ॥ 10

పాడి

ఈపాటిది వలె నీకు నిన్నియునుఁ జెల్లఁబెట్ట
దాఁపురము గల్గె నీకు తానెవ్వరోయి ॥ పల్లవి ॥

పొంకముగాఁ దిట్టీ పొంతఁ తి; నీమాటలు
వంకలొత్తి పూనుకవచ్చీ నీకు
లంకెలై యద్దాయి దూరీ లావుగా నవ్వాడుకొంటే
కొంకక యెందు గడించుకొఁ(కొం?)టివోయి యీకెను ॥ ఈపా ॥

బాసలు సేయఁగవచ్చీ పలుమారు నీకుఁగాను
వాసితోఁ బొగడీ నన్ను వద్దివారితో
సేసినచేఁతలకుఁ జెప్పీఁ గతకారణాలు
నేసుక యెన్నాళ్లాయఁ జెప్పవోయి యీకెను ॥ ఈపా ॥

తప్పులుదీరుచవచ్చీ తక్కినదకలు
తప్పక సాకిరిచెప్పీఁ దగుదువంటా
ఇప్పుడిట్టె శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
అప్పసము నాఁడుకొంటి నవునోయి యీకెను ॥ ఈపా ॥ 11

గౌళ

మేలు మేలు యివిఁ గొన్ని మించె భూమిపైఁ గొత్తలు
సోలినున్న మిమ్ముద్దరిఁ జూచి వేడుకయ్యీని ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగిచెలరేఁగి చెప్పీ నాపె సుద్దులు
పొలసిపొలసి కడుఁ బొందు సేసీని
తలఁచుకతలఁచుక తగ నూడిగాలు సేసీ
యెలమి నీపెపొందు లివి మదించఁబోలు ॥ మేలు ॥

తగిలితగిలి నీపైఁ దమకము నించీని
మొగమెత్తి మొగమెత్తి మోము చూచీని
నగినగి సారెసారె నాఁటించీఁ జన్నులు
మగువవలపు లివి మదిగాఁబోలును ॥ మేలు ॥

పెనఁగిపెనఁగి నిన్నుఁ బ్రేమఁ గాఁగిలించీని
తనివితనివి నిన్నుఁ దగ మెచ్చీని
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నింతలోనె
నని చిద్దరివలపూ యినుమడిగాఁబోలు ॥ మేలు ॥ 12

రేకు 1303 పళవంజరం

మేలుసుద్ది చెప్పితేను మెచ్చవద్దా ఇఁకనైనా
కాలుదొక్కుదువు పాన్పుకడకు రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వెలఁది యొకతె నిన్ను వెదకీ నేమిటికో
నొలవక నీమొగము చూపవయ్యా
పిలిచీ నప్పటనుండి పెదపెదయెలుఁగుల
పలుకవయ్యా యేల పరాకు నీకు ॥ మేలు ॥

వాడి నేమో పెట్టుకొనివుండి నిన్నే తలఁచీని
అది గాపెఁ దెలుసుకోవయ్యా నీవు
నడివీధి నిలుచుండి నన్ను నీకడకు నంపె
విడిది నీపొరుగే యీవింతలేల నీకు ॥ మేలు ॥

చేవమీర నేకతము చెప్పేనంటా నున్నది
నావంటిదే తానూ నేమి చెప్పేవయ్యా
శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ జేరి యిట్టె కూడితివి
సేవించే నాపెనే నేను చెప్పనేల నీకూ ॥ మేలు ॥ 13

సింధురామక్రియ

వద్దనేవా రెవ్వరు వలపు నీకుఁ గలితే
పెద్దరికముతోడనే పెండ్లాడరాదా ॥ పల్లవి ॥

సారెకు నాతనితోను సరసము లేమాడేవు
కోరికైతేఁ గాఁగిలించుకొనరాదా
తేరకొన మోముచూచి తిమిరి యాఁకారనేల
సారపుటాతనిమోవి చవిగొనరాదా ॥ వద్ద ॥

పొసఁగ నితనికెంత పొంచిపొంచి లాచేవు
కొసరు గలితే వద్దఁ గూచుండరాదా
ముసిముసినవ్వులతో మొక్కులు మొక్కఁగనేల
విసవిస నాతనిచే విడెమందుకోరాదా ॥ వద్ద ॥

వొల్లనే యంటిముట్టి వూడిగా లేమిసేసేవు
చెల్లుబడైతేఁ జేతలు సేసరాదా
యిల్లిదె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
వెల్లవిరి నీవాతని వేఁడుకొనరాదా ॥ వద్ద ॥ 14

లలిత

సేసే వుపచారా లేవి చెప్పవయ్యా
వేసాలేల సేసేవు వేఁడుకొనే నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

వింతవింతమాటలే వేగినంతా నాడితిరి
బంతి విడెములు సేసి పరగితిరి
కొంతదడ వూరకే గుట్టుతోడ నుంటిరి
యెంతేసిబదలితివో యెఱఁగము నేము ॥ సేసే ॥

నడుమనడుమ మీరు నవ్వుకొంటా నుంటిరి
బడినే సుతిగూడుక పాడుకొంటిరి
నిడివిగాఁ బంతాలతో నెత్తమాడుతా నుంటిరి
అదరి నీవోర్పు దెలియదు మాకు నిపుడు ॥ సేసే ॥

వొప్పుగ నుయ్యాలమీఁద నూఁగుకొంటా నుంటిరి
కప్పుకొంటివి రెంటెను గళబెళను
యిప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీడ
దప్పిగొనవుగదా నీతలఁ పడిగేను ॥ సేసే ॥ 15

సామంతం

ఎంత బయలీఁదించేవే యీతని నీవు
ఇంత నేరకుండితేను యిల్లాల వవుదువా ॥ పల్లవి ॥

చూపులనే సొలసేవు చుట్టమువలె నాపతి
రాఁపుసేసి నీయింటికి రమ్మంటాను
పూఁపచన్నుల నొత్తేవు బొమ్మల జంకించుకొంటా
యేపున ముద్దుటుంగర మిమ్మనియంటాను ॥ ఎంత ॥

కోరి కొంగువట్టేవు కూరిమితో నప్పటిని
ఆరగించ విందుకు రమ్మనియంటాను
గోరనే చెక్కునొక్కేవు గుట్టుతోడ వేఁడుకొంటా
సారమైననీమోవి చవిచూపుమంటాను ॥ ఎంత ॥

వుద్దండానఁ బెనఁగేవు వొడఁబడికగాఁ జెప్పి
వొద్దికై నీపొత్తునఁ గూచుండుమంటాను
కొద్దిమీర నన్ను నేలుకొనె శ్రీవేంకటేశుఁడు
సుద్దు లేమిచెప్పేవే చొక్కఁజేసుకొంటాను ॥ ఎంత ॥ 16

నట్టనారాయణి

చెలియా మఱవకువే చెప్పితి బుద్ధి
తొలుతే గాలిగలట్టే తూరుపెత్తుమందురు ॥ పల్లవి ॥

బత్తితో నీరమణుఁడు పానుపుపై నున్నవాఁడు
చిత్తమురా విన్నపాలు సేసుకొనవే
హత్తినీతో సమేళమై యిప్పు డున్నవాఁడు
గుత్తపుగుబ్బల నొత్తి కొసరఁగఁగదవే ॥ చెలి ॥

నవిచి నీమోము చూచి నవ్వుతానే వున్నవాఁడు
చెనకి యేపనులైనాఁ జేయించుకోవే
కనుఁగొని నీమీఁదివే కన్నులై తా నున్నవాఁడు
పెనఁగి తమ్ములమిట్టె పెట్టించుకోఁగదవే ॥ చెలి ॥

మరిగి నీతోడుతనే మాటలాడుతా నున్నాఁడు
యెరవు లేకుండా వరమిప్పించుకోవే
ఇరవై నన్నేలి చనవిచ్చి నీకు తా నున్నాఁడు
సరుగ శ్రీవేంకటేశు సారె మెప్పించఁగదే ॥ చెలి ॥ 17

ధన్నాసి

అందుకేమే నాసంతోస మదియేకాదా
కందువల నన్ను నిట్టె కరుణించుమనవే ॥ పల్లవి ॥

ఇంతవడి నన్నె చూచె యేమినోము నోచితినో
వింతలేల మాయింటికి విచ్చేయనీవే
యెంతేసి వేఁడుకొనీనే యెదురాదేనా నేను
అంతేపో వోయమ్మ అడుగఁగవలెనా ॥ అందు ॥

వేడుకై తేఁ జాలుఁగాక విచారమేల నాచేత
వూడిగము సేయించుకవుండుమనవే
పీడె మందుకోనీవే వేరేల తనవారమే
చూడవో చేసుకొంటేను చుట్టరికముగాదా ॥ అందు ॥

అడియాల మంపెఁ దాను అంత నేను బాఁతియైతే
యెడమాట లిఁకనేల యేలుమనవే
బడినే శ్రీవేంకటపతి దానె వచ్చి కూడె
కడమ లేదే మన్నించె కమ్మటి మెచ్చివి ॥ అందు ॥ 18

రేకు 1304 బౌళి

ఇతఁడే నావాఁడై తే నెవ్వరికీ లోఁగనేల
కతగా యీవుపాయము గంటినే వోచెలియా ॥ పల్లవి ॥

చిలుకలు వలుకనీ చేరి కోవిల గూయనీ
చెలువుఁ డాడినమాట చెప్పఁగదవే
కలువలు మెరయనీ కమలాలు చెలఁగనీ
తలఁపు దెలిసితివా తగిలి నీవతని ॥ ఇతఁ ॥

పట్టరానివదములు పంతపుమావానులు
చెట్టులపై చిగురులు చిమ్ముఁజూపులు
పుట్టులపై తేనెలు వుడివోనిమామాటలు
యిట్టె యేమడిగేవు ఇదిగో మాసుద్దులు ॥ వేడు ॥

వెన్నెలలోపులుఁగాలు వెక్కసపుమాసిగ్గులు
కిన్నెరమీఁటులు గిలిగింతరతులు
ఇన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యేలితివి మమ్ముఁ దొల్లె
యెన్నిటి యడిగేవయ్యా ఇదిగో మాసుద్దులు ॥ వేడు ॥ 22

ముఖారి

ఇంతులట మగఁడట యేల మానేరు
వింతలుగ నీవెంత వేసాలు వేసేవే ॥ పల్లవి ॥

సలిగెగలుగువారు జంకింతురు రమణుని
వలచినవారు రవ్వలు సేతురు
బలిమిగలుగువారు పైపైఁ బెనఁగుదురు
నిలుచుండి చూచిచూచి నీవేల దూరేవే ॥ ఇంతు ॥

మనసెనసినవారు మందెమేళాలు సేతురు
నముపైనవారు చెనకవత్తురు
తనియనివారు సంతకముఁ గొసరుదురు
వనితరో నీవేల వాములురేఁచేవే ॥ ఇంతు ॥

మేనవారయినవారు మించి యేమైనాఁ జేతురు
పూని మరిగినవారు పొదుగుదురు
యీనెపాన శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
నానఁబెట్టుకొని నీవు నవ్వు లేమి నవ్వేవే ॥ ఇంతు ॥ 23

ఆహిరినాట

ఏమే నమ్మితిఁగదే యింకా నేల దాఁచేవు
చేముంచితివేమో నాకుఁ జెప్పవే యాకతలు ॥పల్లవి॥

కళలు మోమునఁ దేరీఁ గారీఁ బెఁ(బెం?)జెమటలు
చెలి విన్నాతఁ దేమైనాఁ జెనకెనటె
పిలువ నిన్నంపితేను పెనఁగులాడితివేమో
నెలవి నేమినవ్వేవు చెప్పవే యాకతలు ॥ఏమే॥

నాతి నీకొప్పదె జారె నలఁగెఁ గట్టినచీర
అతఁ దేమైనా నిన్ను నంటెనటవె
రాతిరెల్లా నాడనుండి రచ్చలు నేసితివేమో
చేతిసన్నేమి చూపేవు చెప్పవే యాకతలు ॥ఏమే॥

మోవిపైఁ గెంపులు వింటె ముడిచిన కొప్పు(కొంగు?)జారె
శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ జెందెనటవే
నీవెంటనే వచ్చి తాను నేఁడు నన్నూ నేలెఁ బతి
సేవ లేమిసేసేవు చెప్పవే యాకతలు ॥ఏమే॥ 24

రేకు 196 ఆహిరి

చిత్తాన నెగ్గుపట్టక చేతులెత్తి మొక్కేమిదె
కొత్తకొత్తవయసులకోమలులము ॥పల్లవి॥

కెలఁతుము పొలఁతుము కేరదము లాడుదుము
వలపులు చల్లుదుము వనితలము
పిలుతుము పేరుకొని ప్రియములు చెప్పుదుము
సళుపుఁజూపులఁ జూచి సరసమాడుదుము ॥చిత్తా॥

సారెసారె రచ్చలోన సరసములాడితి
కోరి కొలువులు సేసి గుబ్బతిలితి
తేరకొనఁ జూచిచూచి తేలితిఁ దనమాయల
యీరీతిఁ దా నింతసేసె నేమిసేయుమనీనే ॥ వల ॥

ఆసాసలఁ గొంతవడి యట్టె పాదాలొత్తితి
రాసినసిగ్గులలోన రాఁపైతిని
సేసవెట్టి నన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
యీసులే కింతసేసెఁ దా నేమిసేయుమనీనే ॥ వల ॥ 28

మధ్యమావతి

కంటిమి వింటిమి నీకతలెల్లాను
దంటలై పొగడించుకోఁ దగుదువే నీవు ॥ పల్లవి ॥

కన్నులారిచేవు యెంతకలికితనమో నీది
నన్నలు సేసే వదేమిజాణతనమో
చన్నులతో గుదిసేవు సాము లెంతనేరుతువో
యిన్నిటా నీమురిపెము లేమి చెప్పేదే ॥ కంటి ॥

యేకతములాడేవు యేమేమెఱుఁగుదువో
ౘైకొన విదే [illegible] నీవు
[illegible] మెట్టిదో యిది
[illegible] చెప్పేదే ॥ కంటి ॥

[illegible] తనమో
[illegible] హ్యారిషో
[illegible] నీవు లాచేవు
[illegible] దే ॥ కంటి ॥ 29

నాదరామక్రియ

ఎటువంటివిలాసిని యెంచజాణ యీచెలువ
తటుకన నీకు దక్కె దైవారఁజూడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మగువ మాటాడితేను మాణికాలు నిండుకొనీ
పగడాలు పెదవులఁ బచ్చిదేరీని
మగిడిచూచితేను మంచినీలా లుప్పతిలీ
తగు నీకు నీపెదిక్కు తప్పకచూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥

పడఁతి జవ్వనమునఁ బచ్చలు గమ్మికొనీని
నడచితే వైడూర్యాలు వెడలీ గోళ్ల
తొడిఁబడ నవ్వితేను తొరిగీని వజ్రాలు
వాడికమైనది యీపెవొరపు చూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥

కొమ్మ ప్రియాలతేనెలఁ గురిసీఁ బుష్యరాగాలు
కుమ్మరించీఁ జెనకుల గోమేధికాలు
ముమ్మరపుఁజెమటల ముత్తెపుసరాలు నిండీ
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీదేవిఁ జూడవయ్యా ॥ ఎటు ॥30

రేకు 1306 సామంతం

ఎంతవేడుకో నీకు నిటువంటిచేఁతలు
మంతుకెక్క నేనూ నీమతి గరఁగించేను ॥ పల్లవి ॥

చల్లరితనాన నీపైఁ జూపులు చిమ్ముకొంటా
బిల్లఁగోట్లాడీ నీప్రియురాలు
కొల్లలుగఁ గొనగోళ్లఁ గుంకుమచెమట నించి
చల్లీ వసంతము నీపై జవరాలు ॥ ఎంత ॥

గాఁటముగా నొండొరులు కాఁగిలించుకోరాదా
తేటతెల్లమి గాకుండాఁ దెరవేసేను
చాటువగా మోవితేనె చవులుగొనఁగరాదా
వూటలుగా మోమురసా లుబ్బఁజేసెను ॥ఏల॥

పానుపుపై నాపె నీవూఁ బవళించి వుండరాదా
కానిమ్మని పచ్చడము గప్పె మీకును
యీ నలమేలుమంగను నన్నేలితి శ్రీవేంకటేశ
పూని మీమనసు లిట్టె పొత్తుగలపేను ॥ఏల॥ 34

కన్నడగౌళ

అందుకు మనసు నిల్పనలవిగాదుగాని
కందువతో నీపొందు కలకాలము మేలు ॥పల్లవి॥

వెదకి వెదకి నీపైవిరహాన వేఁగుకంటె
కొదదీర నిద్రించినాఁ గొంత మేలు
యెదురులు చూచి నీకు నేఁకారుతానుండుకంటె
చదురఁ(రం?)గమాడి పొద్దు జరపినా మేలు ॥అందు॥

ఆసల విన్నుఁ దలఁచి యసురుసురవుకంటే
వేసరక చుక్క లెంచివేసినా మేలు
నీసుద్దులు వినివిని నెమ్మి గుబ్బతిలుకంటే
వాసితో వింటిలో వీణ వాయించినా మేలు ॥అందు॥

నవ్వులు నవ్వుతా విన్ను నాఁటుఁగఁ జూచుటకంటే
చివ్వన నీమోవి గంటి సేయుటే మేలు
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యీ నలమేలుమంగను
నివ్వటిల్లేమనరతినివ్వెరగే మేలు ॥అందు॥ 35

పాడి

ఇంతే కలితే మీరు మాఇంటిలోని కేఁగరాదా
చెంత మీరు సన్నలేల సేసుకొనేరు ॥ పల్లవి ॥

మొక్కలాన నాకె నీవూ మోములు చూచుకొంటాను
పక్కన నట్టి సిగ్గులుపడుకొంటాను
అక్కరతో నంతలోనే యాసల మాటలాడుకొంటా
ఇక్కడ మీరెందాఁకా నేలాటాలాడేరు ॥ ఇంతే ॥

చెలరేఁగి యిద్దరును సెలవుల నవ్వుకొంటా
చలపట్టి బొమ్మలను జంకించుకొంటా
నిలువునఁ గరఁగుతా నివ్వెరగు లందుకొంటా
వలపుల నెందాఁకా వసివాడేరు ॥ ఇంతే ॥

చేవమీరి మీకుమీరే చేఁతలు మెచ్చుకొంటాను
యీవల నన్నేలి విడె మిప్పించుకొంటా
శ్రీవేంకటేశుఁడ కూడి చేరి యలమేల్మంగాను
వేవేలకు నెందాఁకా వినోదాలాడేరు ॥ ఇంతే ॥ 36

రేకు 1307 రామక్రియ

ఆతని కొక్కతెవే నీ వాలవైతివా
సతులందరును నీసాటివా రేకారా ॥ పల్లవి ॥

గాదెఁబోసుకొనేవేమే గంపముంచి వలపులు
పోదిసేసి రమణునిపొంత నీవుండి
పాదుసేసి విత్తేవేమే పదనుతో నీసిగ్గులు
ఆదిగొని ఛన్నులు పయ్యదఁ గప్పికప్పి ॥ ఆత ॥

వెదచల్లే వదియేమే వెన్నెలకంటినవ్వులు
కొదదీర నీపనికొలువుకును
తుదఁ బచారించేవేమే తొంగితొంగి నీచూపులు
చెదరిననీకొప్పు చేతఁ బెట్టుకొంటాను ॥ అత ॥

వాడిఁగట్టుకొనేవేమే పుబ్బరిసంతోసాల
కడఁగి శ్రీవేంకటేశుకాఁగిటఁ గూడి
వడుమ నీ వదియేమే నన్ను నీతఁ డిపు డేలె
అడరి యలమేల్మంగనౌత నీవెఱఁగవా ॥ అత ॥ 37

భల్లాటి

ఉద్దండము నడుకును వొసరి నీయందున్నవి
సుద్దులేల చెప్ప నీవే చూచుకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

పొంచిపొంచి యాతనిని బొమ్మల జంకించనేల
మంచితనము చూపి మాటాడరాదా
ఇంచుకించుక సొలసి యెలయించ నింతయేల
కంచపుమోవి చూపి కరఁగించరాదా ॥ ఉద్దం ॥

కన్నులఁ దప్పకచూచి ఘాతలు సేయఁగనేల
సన్నవిచేతులఁ జెక్కు నొక్కఁగరాదా
చన్నుమొనలు దాఁకించి సాదించ నిదియేల
చిన్నిసెలవుల నవ్వి చిక్కించుకోరాదా ॥ ఉద్దం ॥

పంతపుఁజేఁతల నిట్టె పట్టి పెనఁగఁగనేల
చెంతల నిరతిఁ గూడి చెనకరాదా
అంతటిశ్రీవేంకటేశు నలమేల్మంగవు నీవు
వింతగా నన్నితఁ డేలె వేగమె మెచ్చరాదా ॥ ఉద్దం ॥ 38

తెలుఁగుఁగాంబోది

నీకేమి గలిగినాను నెమ్మి నది నాలాబము
జోకగా నానతీవయ్యా సొంపుగా వినేను ॥పల్లవి॥

చెక్కులమీఁదట నవే చెమటలూ। నీ-
చక్కనిమోమున నవే చంద్రకళలు
యెక్కడఁ గలిగెనయ్య యింతేసి
విక్కము చెప్పఁగరాదా నేనూ వినేను ॥నీకే॥

నెలవుల నవిగో చిఱునవ్వులూ। నీ-
తలిరుమోవివి నిండె తగుకెంపులు
యెలమి నీకె యమరె నీకొత్తలు
నెంకొవి చెప్పరాదా నేనూ వినేను ॥నీకే॥

తొరలె నీనొసల లత్తుకచిన్నలూ। నీ-
విరవయిన శ్రీవేంకటేశుఁడవు
పురాన నలమేల్మంగ నున్నదానను
విరతితోఁ జెప్పరాదా నేనూ వినేను ॥నీకే॥ 39

సామంతం

ఎంత సణఁగులు రాల్చే వితని మీఁద
చెంత విన్నుఁ గూడి పచ్చినేయ కేల మానునే ॥పల్లవి॥

పలుకులఁ గొసరుతా పయ్యదను విసరుతా
చిలుకుగోరికొనలఁ జిమ్ముతాను
యెలయించి చిమఱవికేల వొడ్డించుకొనేవే
బలునీచన్ను లాతఁడు పట్టితే నేమాయనే ॥ఎంత॥

బొమ్మల జంకించుతాను బొంచి యానలు వెట్టుతా
పమ్ముఁజూపుపంతాలు పచారించుతా
యెమ్మెలకు నాతనితోనేల సాములునేసేవే
విమ్మపంట వేసితేను నీకేమాయనే ॥ ఎంత ॥

ఆయములు దాఁకించుతా నంటిముట్టి పెనఁగుతా
చాయల సన్నల విన్ను సాదించుతాను
పాయ కలషేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీయెడ విన్నేలి చనవిచ్చితే నేమాయనే ॥ ఎంత ॥ 40

బౌళి

చూడ ముద్దరాలుగాని జూటరి యిది
యేడ నీపె నెట్టు గడియించుకొంటివయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కదలుఁగన్నులఁ జూచి కప్పురము గానుకిచ్చి
పెదవుల మాటలాడి బెల్లించీ నాకె
వెదచల్లి నేరుపుల వేడుకలు నీకుఁ జేసి
యెదుటనే నిలుచుండి యెలయించీ విన్నను ॥ చూడ ॥

తరితీపుమాట లాడి తమకము నీకు రేఁచ
తెరమాఁటువలపులఁ దేలించీ నాకె
వొరపులు నీకుఁ జూపి వొడిఁబెట్టి వావులు
గరిమలఁ జొక్కించి కరఁగించీ విన్నను ॥ చూడ ॥

జోకగాఁ బ్రియాలు చెప్పి చుట్టరికాలు నటించి
మేకులనే విన్నుఁ గూడి మెప్పించీ నాకె
పైకొని యలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
నాకు మగఁడవైతివి నవ్వించీఁ దా విన్నను ॥ చూడ ॥ 41

పాడి

నీకొలఁదివారమా నేమెల్లాను
కాకునేయఁజాలక కనుఁగొనేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

పంత మేమినెరపేవే పగటేమి చూపేవే
కొంతైనా నిబ్బితిలేక కొలువులోన
వంతుకేల పెనఁగేవే వట్టి(ద్ది?)వాగితో నీవు
ఇంతటినాయకుఁడు విన్నేమీ ననఁడంటాను ॥ నీకొ ॥

వేసా లేలనేసేవే వెగటేల సలిపేవే
వాసులేమీ నెంచక వనితలతో
తోసుకేల వచ్చేవే తోడిపూడిగపువారి
యీసేత లాతఁడు చూచి యేమీ ననఁడంటాను ॥ నీకొ ॥

నెలవినేల నవ్వేవే సిగ్గులేల పెంచేవే
తలఁపేమీ నెఱఁగనితగువారిలో
అలమేలుమంగపతియగుశ్రీవేంకటేశుఁడు
యిల నన్నేలె నిన్నా(న్నా?)తఁ డేమీ ననఁడటాను ॥ నీకొ ॥42

రేకు 1308 ఆరిబి

అందులకే వెరగయ్యీ నతివరో విన్నుఁ జూచి
సందుకొని యాతనితో సరసములాడేవు ॥ పల్లవి ॥

మత్తిలి నీరమణునిమన సెట్టు గంటివే
కొత్తకొత్తవలపులకోడెదానవు
యిత్తల నీతఁ డిప్పుడే యెట్టు గైవసమాయనే
హత్తి కడునవ్వేవు అంతలోనే నీవు ॥ అందు ॥

ఏలికతనాల నెంత కొలువుండుచేవే
మొలకచన్నులతోడి మద్దిరాలవు
చలివాసి యింతలోనే చనవరివైతివటే
బలిమి నాతని మీరి పలికేవు నీవు ॥అందు॥

ఆపుగ శ్రీవేంకటేశు రతి నెట్లు గూడితివే
పూపజవ్వనముతోడి పోడిమకత్తెవు
యేపున నలమేల్మంగ యేమి నేరుచుకొంటివే
ఆపరానితమితోడ నడరేవు నీవు ॥అందు॥ 43

శంకరాభరణం

ఎక్కడికెక్కడ మమ్మఁ దేలికట యిన్నిటికి
యిక్కువల నూరఁగూడ మెట్టు గూడెనే ॥పల్లవి॥

కొలనిలో తుమ్మిదలు కొండలలో చల్లగాలి
చెలరేఁగి పలికేటిచిలుకగుంపు
ములువాఁడివిరులును మొయిలలో మెఱుఁగు
యెలమి నూరఁగూడ మెట్టుగూడెనే ॥ఎక్క॥

కావరపుచందురుఁడు కడు వేఁడివెన్నెలలు
చేవమీరినట్టిలేఁతచిగురులును
పావురపుఁబలుకులు బలువసంతపుదాక
యీవిధాన నూరఁగూడ మెట్టు గూడెనే ॥ఎక్క॥

చిమ్మిరేఁగేవలపులు చెఱకుసింగిణివిల్లు
తెమ్మలకోరికలపొందికగతులు
కొమ్మయలమేలుమంగఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
యెమ్మెల నూరఁగూడము లెట్టు గూడెనే ॥ఎక్క॥ 44

బౌళి

చిన్నదాన పైతేనేమి చేఁతలు పెద్దవిగావా
సన్నలా చాయలా నీకు జడియఁగనేఁటికే ॥పల్లవి॥

సిక్కివిక్కి పతిఁజూచి నీడనుండి యలసేవు
చెక్కులవెంటాఁ జెమట చిందుకొనేవు
అక్కర ఇంతగలితే నాతనిఁ బెండ్లాడరాదా
వుక్కుమీరి యాసలను వుమ్మగిలనేఁటికి ॥చిన్న॥

చేరిచేరి మాటలాడి చెవికి బయలీఁదేవు
వూరకే లోలో నస్సురుస్సురంటాను
కూరిమింత గలిగితే కొంగువట్టి తియ్యరాదా
సారెసారె కొప్పువీడి జాలిబడనేఁటికి ॥చిన్న॥

వచ్చివచ్చి నవ్వునవ్వి వలపు చవిగొనేవు
మెచ్చె శ్రీవేంకటేశుఁ డలమేలుమంగవు
మచ్చికింత గలిగితే మరిమరిఁ గూడరాదా
యిచ్చ నన్నేలీ నీపఁక నెచ్చరించనేఁటికే ॥చిన్న॥ 45

ముఖారి

మఱి వెనక నాతోను మాటలాడుదువుగాని
గుఱుతులు దాఁచుకోవే కొమ్మలు నవ్వేరు ॥పల్లవి॥

పిక్కటిల్లఁ జన్నులపై పెనగొన్నహారాలు
చిక్కువడీ దిద్దుకోవే చక్కఁగా నీవు
చుక్కబొట్టు చెమటలఁ జొబ్బిలఁగాఁ గరఁగెను
గక్కన నద్దముచూచి గందమువెట్టుకోవే ॥మఱి॥

కొప్పులోవిసంపెఁగలు కొణికలవెంటజారీ
విప్పక ముడుచుకోవే వేగఁ దురుము
పిప్పిగట్టి పెదవులు పిరి(డి?)చినట్టున్నది
దప్పిదేర వేసుకోవే కప్పురబాగాలు ॥ మఱి ॥

కట్టినచీర వదలి కానవచ్చెఁ బోఁకముడి
వొట్టి బిగించుకొనవే వొడ్డాణము
యిట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డే నలమేలుమంగను
నెట్టన నన్నేలెఁ బొందు నీవూఁ దెలుపుకోవే ॥ మఱి ॥ 46

ద్రావిళభైరవి

చెప్పితి నీచిత్తము చెలిభాగ్య మిఁకను
తప్పదు కలిగినది దాఁచ నీకు నేమ ॥ పల్లవి ॥

వెలఁది యిప్పుడు నీవేళ చూచి రమ్మనె
తలఁపు నీకెట్టున్నదో తెలియుమనె
కలపుకోలుగాఁ దనకానుకిచ్చి రమ్మనె
పిలిచి తెమ్మనె నింతి ప్రేమ దాఁచనేఁటికి ॥ చెప్పి ॥

తనతో నీవన్నమాట తలఁపించి రమ్మనె
వినయములెల్లాఁ జేసి వేఁడుకొమ్మనె
మునుపనె తనమారు మొక్కులు మొక్కుమనె
తనుఁజూడ రమ్మనె దాఁచ నిఁకనేఁటికి ॥ చెప్పి ॥

[1] ఇంతలో నీరాకకు నెదురుకొనీ(నే?) రమ్మనె
చెంత నీవేలితివి మెచ్చితి విన్ననె
అంతటశ్రీవేంకటేశ యలమేలుమంగ యీకె
మంతనాన గూడితిరి మఱి దాఁచనేఁటికి ॥ చెప్పి ॥ 47

---

1. ఈచరణపూర్వార్థ మంతసుఘటితార్థము గాదు.

నాదరామక్రియ

ఎఱఁ(జేఁ?)గించవే నాకు విన్నపై వూరకుండేఁగాని
గుఱుతు దెలుసుకొని గుట్టుసేసుకొనేను ॥ పల్లవి ॥

చెలిక త్తెలకునేల సిగ్గులుమూఁటగట్ట
అలరి దేవులకై తే నమరుఁగాక
కొలువులో నీవేం కోరి తలవంచేవే
నెలవై యాతనివొందు నీకూఁ గొంత గలదో ॥ ఎఱఁ ॥

పొరుగుదానికినేల బువ్వావఁ గూచుండ
గరిమతో సమ్మందము గలితేగాక
సరసుఁ దారఁగించఁగా నంగడిఁ గూచుంటివేమే
అరయ నీకిప్పై తొల్లి నలనా(వా?)టు గలదో ॥ ఎఱఁ ॥

కెలవిమగువకేల కెరలి సరసమాడ
లలి మఱఁదల నాకెలాగౌఁగాక
అలమేలుమంగపతియైన(శ్రీ)వేంకటేశుఁడు
కలసె నన్ను నీకూఁ గాణము గలదో ॥ ఎఱఁ ॥ 48

రేకు 1309 సాళంగనాట

వట్టియెమ్మెలు చెప్పఁగా వచ్చేదేమే
నెట్టన నావలెనే మన్నింపించుకోవలెఁటో ॥ పల్లవి ॥

వాపికత్తెయైనది వదిఁ బంతాలు చూపదు
నేసి చూపు నాదిగాలు చేరి పతికి
రాసికెక్కినగరితె రవ్వసేసి మాటాడదు
మూసినము త్తెమువలె ముచ్చటలే యాడును ॥ వట్టి ॥

[illegible]రుపరియిల్లాలు నేరమెంచదు విభుని
కోరి తనువున్నించినగుణా లెంచును
సారమైనచదురాలు సణఁగులు నెరపదు
గారవించు తనయిచ్చకములె నెరపును ॥వట్టి॥

[illegible]డిసి మానాపతి చలము సాదించదు
పుడమి శ్రీవేంకటేశుపొందు సాదించు
అడరి నన్నేలె నాతఁ డలమేల్మఁ(మం?)గను నేను
యెడయనిచుట్టమైన దిట్లనే వుండును ॥వట్టి॥ 49

రీతిగౌళ

తొయ్యలి సీభాగ్యమున దొరకెఁగాక
వెయ్యైనా నీపెకు మరి వెల యేదయ్యా ॥పల్లవి॥

పలచనిపెదవుల బచ్చితేనియలు గారీ
మొలకలై నెలవుల ముత్యాలు రాలీ
నెలకొన్నచన్నులను నిమ్మపం డ్లుప్పతిలీ
వెలఁదిజవ్వనానకు వెలయేదయ్యా ॥తొయ్య॥

నెఱిఁగుఱులను మంచినీలపురంగులు మించీ
మెఱుఁగులు మొగమున మేళవించీని
పిఱుఁదు పెంపరసితేఁ బెరసీఁ గరికుంభాలు
మెఱసేయీజవ్వనము మేలువెల యేదయ్యా ॥తొయ్య॥

పాదపుసొబగులను పద్మరాగా లొలికీని
పాదుకొనె దేహమెల్లా బంగారువన్నె
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితి వీకె నింతలో
యేదైనా యీజవ్వనాన [illegible] వెల యేదయ్యా ॥తొయ్య॥ 50

వరాళి

పిలుచుకవచ్చితివా ప్రియుని నీడకు నేఁడు
తలపోసితలపోసి తడబడీ నాసలు ॥పల్లవి॥

కుప్పలాయఁ దెప్పలాయఁ గోరికలు నాకు నేఁడు
యెప్పుడు వచ్చునే పతి యేమే చెలియా
చెప్పరాదు చూపరాదు చిత్తములో తమకము
కుప్పళించినట్లు మేనఁ గురిసీఁ జెమటలు ॥పిలు॥

తతివచ్చె మితివచ్చె తప్పక నాజవ్వనము
అతఁ డేమినేసీనే ఆడఁ జెలియా
రతికెక్కె నుతికెక్కె రాఁపుల నావలపులు
చతురతఁ జె(జీ?)మ్మిరేఁగీ సారె నావేడుకలు ॥పిలు॥

పచ్చిదేరీ మెచ్చువారీ పైకొన్ననాకూటములు
ఇచ్చల శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁ జెలియా
తచ్చనేల గిచ్చనేల దాకొనె సంతోసాలు
అచ్చమై యీతనిమీఁద నమరీ మచ్చికలు ॥పిలు॥ 51

దేశాక్షి

కొత్తపెండ్లికూఁతు రిది గుట్టుతోడిమానిసి
చిత్తగించి మెల్లనే చెనకఁగరాదా ॥పల్లవి॥

చెక్కుచేతితోడఁ జెలి సిగ్గువడి వుండఁగాను
వుక్కుమీరి కాతరాన నొడివట్టేవు
మక్కువతోడుతఁ దెరమఱఁగున నున్నదాని
జక్కవలఁ బోలునంటా చన్నులంటేవు ॥కొత్త॥

ముసిముసినవ్వులతో మోమువంచుకుండఁగాను
సుసరాన మర్మములు సోఁకనాడేవు
పసగా నీదిక్కు చూచి భావము గరఁ(గ)గాను
కొసరికొసరి నీవు గోరఁ జిమ్మేవు ॥ కొ త్త ॥

చెప్పరానిమోహముతో చిమ్మిరేఁగియుండఁగాను
కప్పురముమోవి విచ్చి కాఁగిలించేవు
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యీకె నిన్నుఁ గూడెనని
చిప్పిల సరసమాడి చేత గిలిగించేవు ॥ కొ త్త ॥ 52

శ్రీరాగం

ఎంతని చెప్పేము నీకు యింతి నీపైఁగలభ_క్తి
చెంత నీవే చూతువు విచ్చేయవయ్యా ఇంటికి ॥ పల్లవి ॥

తరుణి నీరూపము తలపోసితలపోసి
శిరసూఁచి మెచ్చిమెచ్చి చెంగలించును
గరిమ నీవిచ్చినవుంగరము తప్పకచూచి
మరిగి సంతోసాన మనసు గరఁగును ॥ ఎంత ॥

చెలంచే నీముద్దుటు చెవులారా వినివిని
నెలవుల నవ్వినవ్వి చిమ్మిరేఁగును
మెలుపున నీవంపినచెలులతో మాటలాడి
వెలలేనివేడుకల వీఁగును ॥ ఎంత ॥

వేసరక నీరాకకు వేళగాఁచి వేళగాఁచి
ఆసలనే చొక్కిచొక్కి ఆనందించును
వేసవెట్టి కూడితివి శ్రీవేంకటేశ యింతలో
వాసితో నీరతికేలి వరుసఁ బొగడును ॥ ఎంత ॥ 53

హిందోళం

ఏమని చెప్పుదునే యింతిరో నాముచ్చటలు
సాములు సేసె నాతో సరసపువిభుఁడు ॥పల్లవి॥

కన్నులఁ దాఁ జూచితేను కరఁగె నామనసు
సన్నలు మోవిఁ జేసితే చవులు రేఁగె
చన్నులు చేతనంటితే జలజలఁ జెమరించె
యిన్నేసిచేఁతలు సేసె నేకతాన విభుఁడు ॥ఏమ॥

పాదివట్టుకుండితేను పుమ్మగిలె వలపులు
సిదెమిచ్చితే నెంతోవేడుకాయను
కదవి మాటాడితేను తమకము లుప్పతిల్లె
బడి నుండి యింతసేసె పాయపునావిభుఁడు ॥ఏమ॥

గక్కనఁ గాఁగిలించితే కాయమెల్లాఁ బులకించె
వుక్కుగోరు సోఁకించితే నుబ్బెఁ గళలు
మక్కువతోఁ గూడితేను మర్మములు గుబ్బతిల్లె
చెక్కు నొక్కి రట్టుసేసె శ్రీవేంకటవిభుఁడు ॥ఏమ॥ 54

రేకు 1310 ఆహిరి

ఆతనికే వలతు నే సన్నిండానను
కాతరాన విందుకే నేఁ గాచుకవుందానను ॥పల్లవి॥

విన నవధరించెనా విభుఁడు నీవిన్నపము
మనసు రంజిలి నీతో మాటలాడెనా
నవిచి నీచేకానుక నంటున నందుకొనెనా
వినవేడుకయ్యీ నాకు వెలఁది చెప్పఁగదే ॥ఆత॥

అదిగెనా విన్నాతఁ దట్టె నాపరిణామము
కడుసంతోసాన నిన్ను గారవించెనా
కడఁగి నేసంపినలేఖలు చదువుకొనెనా
జడియ కాతలఁపులు చక్కఁగాఁ దెలుపవే ॥ ఆత ॥

నీవెంటనే వచ్చెనా నెమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు
యీవేళఁ జనవిచ్చెనా యింతలో నాకు
కైవసమై నన్ను నేలె కప్పురపుటింటిలోన
తావుకొన్నభావములు తగ నెఱిఁగించవే ॥ ఆత ॥ 55

మాళవిగౌళ

నీవెంత లెస్సవుండినా నేఁ దది నాలాబము
యీవల నొకటొకటే యెచ్చరించే నేను ॥ పల్లవి ॥

సొలసి యీపె నిన్నుఁ జూచినమర్మపుఁజూపు
నలిరేఁగి నీమనసు నాఁటుకొనెనా
చెలులచే నెడనెడఁ జెప్పిపంపినమాటలు
తలఁచుకొంటివా నీవు తనివారను ॥ నీవెం ॥

అల్లంత నుండి నీకు నాపె సేసినసన్నలు
తెల్లమిగా నీలోనఁ దెలిసితివా
వొల్లనే నీచేతి కాపెవొసగినబాగాలు
చల్లఁగా నీపుక్కిటిచవులాయనా ॥ నీవెం ॥

ముచ్చటతో నాపె నీకు మొక్కినకేలిమొక్కులు
అచ్చముగ నీకు నెలవాయనా నేఁడు
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
మెచ్చి యాపెపొందు నీవు మెయికొంటివా ॥ నీవెం ॥ 56

దేసాళం

అడుగరే యీమాట అవునో కాదో
తడయక నావేడుక తా నెఱఁగఁడా ॥ పల్లవి ॥

కుచ్చితము నేరను కూళతనము నేరను
యిచ్చకములాడనేర్తు నిట్టె తనకు
మచ్చికతో నప్పటి నామనసేమి సోదించేనే
తచ్చిచూచి నాగుణము తా నెఱఁగడా ॥ అడు ॥

వెక్కసాలూ నెఱఁగను వేసాలు నెఱఁగను
మొక్కనెఱుఁగుదు నేను ముందే తనకు
యిక్కడ నానేరుపులు యెంతంతని తెలిసీనే
లక్కక నేఁజేసేసేవ తా నెఱఁగఁడా ॥ అడు ॥

బలిమిఁ బెనఁగానోప పంతములాడానోప
వొలిసి కాఁగిలించఁగనోపుదుఁగాని
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డెంతసరసమాడీనే
తలకొన్ననావలపు తా నెఱఁగఁడా ॥ అడు ॥ 57

భూపాళం

ఏకతాన నున్నవాఁడు యిందరికి మగఁడాయ
చేకొందము చనవులు చేఁత లేమిసేసీనో ॥ పల్లవి ॥

విడెము చేతికియ్యరే విన్నపాలు సేయరే
వేడుకసంతోసాన విభుఁ డున్నాఁడు
కూడి సరసమాడరే గుబ్బలఁ గదునొత్తరే
యీడనే చూతము తా నిఁక నేమిసేసీనో ॥ ఏక ॥

పానుపు వరచరే బాసలు సేయించుకోరే
నానివమోహాన(బతి నవ్వుచున్నా(డు
మోనముతో మొక్కరే మోవితేనె లందుకోరే
తానకమై యీవేళ తా నేమిసేసీమో ॥ ఏక ॥

కొలువులుసేయరే గుణుతెటి(గించుకోరే
యెలమి శ్రీవేంకటేశు(డేలుకొన్నా(డు
పొలుపొంద(జెనకరే పొత్తు గలపుకొనరే
మలసి పచ్చిసేతము మరి యేమిసేసీనో ॥ ఏక ॥ 58

మంగళకౌసిక

మగ(డేమీనన(డంటా మలసేవు కెలసేవు
యెగసక్కెలాడేవారి నెంచుకోవుగదవే ॥ పల్లవి ॥

పంతములు మెరసేవు పకపకనవ్వేవు
మంతనాన రమణు(డు మన్నించెనంటా
చెంతమన్నవారిలోను పిగ్గవడ వించుకంతా
యెంతలేదు నీపగటు యెమ్మెలా(డివటవే ॥ మగ(॥

సారెసారె మాటాడేవు సన్నలు మోవి (జేసేవు
చేరి పిచవ వాత(డు చెల్లించెవంటా
యీరీతి విల్లాండ్లకు నింతరట్టు గలదా
నేరుపులెల్లా(జూపేవు నీటుక త్తైవటవే ॥ మగ(॥

ముప్పిరి(జెంగలింపేవు ముద్దులెల్లా గువిసేవు
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశు(డేలెనంటాను
వొప్పుగ(గూడె నన్నిత(డూ(కొని వినవే నీవు
కప్పురము చల్లేవు కతకారివటవే ॥ మగ(॥ 59

శ్రీరాగం

నిండువేడుకలతోడ నెమ్మది నుండుటఁగాక
పండువెన్నెలలోన బయలీఁదనేఁటికి ॥పల్లవి॥

మొగమోటే కలిగితే మించి పచరనీయదు
నగితేఁ జుట్టరికము నాఁటుకొనును
తగిలితే మనసే తలపుకొండై మించు
మగనికి నాలికిని మాటి చింత యేఁటికి ॥నిండు॥

చలకొన్న నేస్తాలే తమకము పెడరేఁచు
పిలుపు లొసగూడితేఁ బ్రియాలు పుట్టు
తొలసినజవ్వనమే పొంతనాలై కలయించు
చెలియకుఁ బతికిని సిగ్గువడనేఁటికి ॥నిండు॥

ఆసలు నెలకొంటేను అఁ(అం?)దించుఁ గాఁగిటిరతి
వేసరక పొదిగితే వెలయు బత్తి
సేసవెట్టి నిన్ను నేలె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
బాస లాతనికి నీకుఁ బచారించనేఁటికి ॥నిండు॥ 60

రేకు 1311 ఆహిరినాట

పొద్దువోనివాఁడు తాను పొంచి నన్నుఁ జెనకీని
పొద్దికైతి నే నంతేసి కోపుదునటే ॥పల్లవి॥

పెనఁగులాడితేను పెఁ(పెం?)జెమట లుప్పతిలు
నవిచి సిగ్గువడితే నవ్వులు రేఁగు
కమ్మఁగవఁ జూడఁజూడ కాంక్షలు మిక్కుటమౌను
వొనరి తనతో పొందు కోపుదునటే ॥పొద్దు॥

కడుఁగడుమాటాడితే గ్రక్కున మర్మాలు సోఁకు
తడవితేఁ దమకము దైలువారు
వొడిఁగట్టుకొంటేను వుమ్మగిలు వలపులు
వుడివోనివేడుకల కోపుదునటే ॥ పొద్దు ॥

చెలఁగి కాఁగిలించితే చిత్తమెల్లాఁ గరఁగును
కొలువుసేసితే నాస గుబ్బతిలును
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను నింతలోనె
వులివచ్చిచేఁతలకు నోపుదునటే ॥ పొద్దు ॥ 61

కన్నడగౌళ

[1] అన్నినాయ నీకనేల ఆసుద్దులు
మన్నించితి వప్పుడే నీమాట వింటినయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యింటికి నీవు వచ్చి యితవరివై యుండఁగా
నంటుసేసి నీతోను నవ్వవలెఁగా
జంటనుండి వావులు సారె నీవు చెప్పఁగాను
అంటిముట్టి సరసములాడవలెఁగా అన్ని ॥

కదిసి చుట్టమవై కాఁపురాలు సేయరాఁగా
యెదురుకొని విడెము లియ్యవలెఁగా
కొదలేక నీవు నాకొంగువట్టి పెనఁగఁగా
యిదె నీతో మొగమోట వియ్యకొనవలెఁగా ॥ అన్ని ॥

చేరిచేరి నీవు నాపై సేవలు చల్లఁగాను
కూరిమితోఁ గాఁగిలించుకొనవలెఁగా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నేఁడు
కోరికె లీడేరె విన్నుఁ గొనియాడవలెఁగా ॥ అన్ని ॥ 62

---

1. 'అన్నియున్ + అయ' అనుటకు వ్యావహారికరూపము.

దేసాళం

నేరుపరి వన్నిటాను నెరజాణవు
యీరమణితెలుఁగు నీ వెఱుఁగుకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కలువలు పైఁజల్లె కమలము లందిచ్చె
ములువాఁడిజాజులు మోపుగట్టె
చెలమ లూటకుఁబెట్టె చింతలచిగురుఁ గోసె
చెలియభావము నీవు చిత్తగించవయ్యా ॥ నేరు ॥

వెన్నెలల ముగ్గువెట్టె [1]విరుగాలి తూరుపెత్తె
పన్నుకొని నిమ్మపండ్లు పట్టెఁ గానుక
చిన్నితుమ్మిదల రేఁచె చిలుకలఁ బలికించె
కన్నెచందములు నీవు కనుగొనవయ్యా ॥ నేరు ॥

తేనెలు పెరల దించె తీగెలను పల్లెవేసె
అనుకొని చంద్రకళ లంగడిఁ దోసె
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొంచి నీపై నేసవెట్టె
మానిని నేలితివి మఱఁగులేటిఁవయ్యా ॥ నేరు ॥ 63

బౌళి

వాకిటి కప్పటనుండి వచ్చివున్నదాన నేను
కాకుసేయ కాతని విక్కడికి నంపఁగదే ॥ పల్లవి ॥

చెంతల నాతని నొంటిఁ జిక్కించుక యేమేమో
మంతనములాదేవేమే మాపుదాఁకాను
వింతగా నాతనిచేత వీణె వాయింపించుకొంటా
యెంతభ్రమలఁబెట్టేవే ఇంటిలోనను ॥ వాకి ॥

1. విరులయొక్క గాలి అని విగ్రహము, 'విరు' ఆర్యేకవచనము కాబోలు.

పచ్చడము గప్పుకొని పతిపక్కఁ బండుండి
యిచ్చకా లేమి సేసేవే యెందాఁకాను
పచ్చిగా [1] నెటిపెటిని బాగా లొత్తి యిచ్చుకొంటా
మచ్చిక లెంతచూపేవే మఱఁగునను ॥ వాడె ॥

ప్రేమమున లోలోనె పెనఁగులాడుకొంటాను
వేమారు నేమి నవ్వేరే వేగుదాఁకాను
ఆముక శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్ను నేలె
యేమే నన్ను మెచ్చేవే యిందుకుఁగాను ॥ వాడె ॥ 64

రామక్రియ

వింతవింతవలపులపిటుకులాఁడి
యింతయెమ్మెలు చూపీ నీ కేమౌనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నిక్కఁ గొప్పుముడిచిననీలపుఁగురులయాపె
చెక్కుచెమటలతోడిసిగ్గులయాపె
ముక్కుపై వేలిడుకున్న ముసిముసినవ్వులాపె
ఇక్కడ నున్నది నీకు నేమౌనయ్యా ॥ వింత ॥

నెలఁతమాఁటున నుండి నీదిక్కేచూచేయాపె
కెలసి చిలుకఁ బలికించేయాపె
పెలుచఁజేఁతలతోడిపెద్దపెద్దగోళ్లాపె
యెలుఁగెత్తి పాడీ నీకు నేమౌనయ్యా ॥ వింత ॥

పట్టెఁదేసిచన్నులుపచారించుకున్నయాపె
గట్టిగా నీపొందులకుఁ గాచుకున్నాపె
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
యిట్టె నిన్నుఁ దా మెచ్చీ నీ కేమౌనయ్యా ॥ వింత ॥ 65

1. ఎటిపెటి=ఎదురెదురుగా, సరిక్కి సరిగా ఇత్యాది అర్థము కావచ్చు ఇంతను విచార్యము.

సౌరాష్ట్రం

పొలఁతికి నీతోఁ బొందు పోఁకముఁ బట్టెఁ దాయ
యెలమి సౌభాగ్య మిఁక నెఁ(నెం?)తైనాఁ గద్దయ్యా ॥పల్లవి॥

పడఁతిచెక్కులఁ గెంపుఁ బన్నీటివాన గురిసె
వడి నందె మెఱుఁగులవాన గురిసె
విడివడి తురుమున విరులవాన గురిసె
చిఱుముడి జవ్వనము చిగిరించెనయ్యా ॥పొలఁ॥

మొలకనవ్వులనె ముత్యాలవాన గురిసె
వలపులఁ బెనుజడివాన గురిసె
కలికిసిగ్గులఁ దొలుకరివానలు గురిసె
పలుమారు జవ్వనము పదనెక్కెనయ్యా ॥పొలఁ॥

సొరిది మోవితేనెల సోనలవాన గురిసె
వరుస రతులఁ జలివాన గురిసె
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యింతి నిట్టె కూడితివి
పరగినజవ్వనము పచ్చిదేరెనయ్యా ॥పొలఁ॥ 66

రేకు 1312

లలిత

మేలుమేలు మీగుణాలు మెచ్చ కెట్లుండవచ్చు
మూలవేసి గుట్టుతోడ నున్నారమయ్యా ॥పల్లవి॥

చెప్పఁజెప్పఁ గొత్తలాయ చేసినవే చేఁతలాయ
కప్పురగంధికి నీకుఁ గాఁపురములు
చొప్పు లెత్తిపెట్టరాదు సుద్దు లడుగఁగరాదు
చొప్పుగాని గుట్టుతోడ నున్నారమయ్యా ॥మేలు॥

చూడఁ జూడ సోద్యాలాయ చుట్టరికము [1] గట్టేయ
జాడతో మీయిద్దరికి సరసములు
వేడుకకు వెలలేదు విచ్చిచెప్ప వేళ గాదు
వోడకిట్టె గుట్టుతోడ నున్నారమయ్యా ॥ మేలు ॥

పుట్టఁబుట్ట వింతలాయ పొద్దు కొక్కచాయలాయ
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ మీఇంపురతులు
నెట్టన నన్నేలితివి నీకు నాకు నిఁకఁ బోదు
వొట్టుకొని గుట్టుతోడ నున్నారమయ్యా ॥ మేలు ॥ 67

గౌళ

చెంతనున్న చెలులము చెప్పితిమి తగవులు
మంతనాన లాలించుటే మగపాడిసుమీ ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబెదవులెత్తి చెప్పి నీకుఁ బ్రియములు
జిగిమించ వేఁడుకొని చెక్కునొక్కని
మొగసక్కెలు విన్నాది ఇంతలోనె పంతమిచ్చె
మగువఁగాఁగిలించుటే మగపాడిసుమీ ॥ చెంత ॥

అందపుఁజన్నులు మోవ నప్పటి నీతోఁ బెనఁగి
విందువలె నీచేతికి విడెమిచ్చీని
ముందె బొమ్మల జంకించి మొక్కీ నీకు వినయాన
మందలించి మన్నించుటే మగపాడిసుమీ ॥ చెంత ॥

చక్కనిమోము చూపి సరసము నీతో నాడి
తక్కక గోరఁ జెనకి తమిరేఁచీని
ఇక్కువ శ్రీవేంకటేశ యీకెఁ గరుణించితివి
మక్కువ నిట్టె యేలుటే మగపాడిసుమీ ॥ చెంత ॥ 68

1. గట్టి+అయ.

భైరవి

వెన్న వట్టుకొని నేయి వెదకనేల
  కన్నప్పుడే రమణునిఁ గాఁగిలించుకొనవే ॥ పల్లవి ॥

మంతనము లాడియాడి మరి యెడమాటలేల
  చెంత నొక్కపైనమీఁద సిగ్గులేలా
  సంతోసమైనవెనక సారె విచారములేల
  కాంతరో విభుని మెచ్చి కాఁగిలించుకొనవే ॥ వెన్న ॥

కన్నులఁ జూచి పతి చకఁ(చక్కఁ?)దనా లడుగనేల
  ఇన్నియు నేరిచి బయలీఁదనేల
  మన్ననలు చేకొని మఱఁగున దాఁగనేల
  కన్నెవై తేనే మితనిఁ గాఁగిలించుకొనవే ॥ వెన్న ॥

ననుపు లొనగూడితే మనసు సోదించనేల
  తనిసి యాసాసలు దప్పఁగనేల
  యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె విన్ను మెచ్చి
  ఘనుఁ డీతని నేపొద్దూ గాఁగిలించుకొనవే ॥ వెన్న ॥ 69

పళవంజరం

ఏఁటిజాణతనమే యెవ్వరు మెత్తురే యిది
  తేటలనే మగవానిఁ దేలించఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

కలికితనాలఁ బతిఁ గరఁగించవలెఁగాక
  బలిమినేయఁగఁబోతే పచ్చిదేరదా
  చెలిమి పొందుగఁ జేసి చిక్కించుకొంటఁగాక
  వలవని సణఁగుల వలపించవచ్చునా ॥ ఏఁటి ॥

ఇచ్చకపుఁజేఁతలనే యెలయించవలెఁగాక
పెచ్చురేఁగి కొసరితేఁ బిప్పిగట్టదా
మచ్చికతోఁ బానుపుపై మరిగించుకొంటఁగాక
రచ్చలోనఁ బెనఁగితే రతి సమకూడునా ॥ఏఁటి॥

పొరిది గుబ్బల నొత్తి చొక్కించవలెఁగాక
గరువానఁ గూడితేను గరివడదా
కరుణించి శ్రీవేంకటేశుఁడే నిన్ను నేలె
వొరపిద్దె పైకొంటేను వొక్కటౌనా మనసు ॥ఏఁటి॥ 70

భూపాళం

రమ్మనవమ్మ విభుని రత్నాలపై
[1]చిమ్మకొన గొల్ల నారీశిరోమణి ॥పల్లవి॥

చిత్తగించవమ్మ పతిఁ జిలుకలకొలికి
చిత్తజుదీమమా వోసింగారదండా
గుత్తపుగుబ్బలతీరు కొనియాడీ నీమగఁడు
బత్తి చేకొనఁగదమ్మ బంగారుబొమ్మ ॥రమ్మ॥

సుద్దులు చెప్పఁగదమ్మ చొప్పాణిముత్తెమా
పొద్దువొద్దు నీపతికి పువ్వారుఁబోణి
అద్ది జవ్వాది పూసీ నీ కతఁడు కొరుమెఱఁగ
వద్దనక చేకొనవో వనముకోగిలా[2] ॥రమ్మ॥

ముచ్చటలాడఁగదమ్మ ముంగిటినిధానమా
గచ్చులేల రా వోచెంగలువకంటి
హెచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడు యిన్నిటాను నిన్నుఁ గూడె
రచ్చకెక్కె నీవలపు రాయంచకొదమా ॥రమ్మ॥ 71

1. ఈ వాఙ్మయ సంప్రదాయమున 'చిమ్మఁగొనగొల్లనారీశిరోమణి' కావచ్చు.
2. కోకిలము 'కోగిల' వ్యావహారికము కావచ్చు.

శ్రీరాగం

ఏరుపరచి చెప్పరే యింతిచక్కఁదనములు
వూరకే యీరెంటికివి నొనరె నీభావము ॥ పల్లవి ॥

తుమ్మిదలో నీలాలో తొయ్యలినెరిఁగురులు
పమ్మి యద్దమో చంద్రుఁడో పసనిమోము
వుమ్మడిఁ దిలపుష్పమో వొగి సంపెంగో ముక్కు
కమ్మటిఁ గలువలో గండుమీలో కన్నులు ॥ ఏరు ॥

జక్కవలో నిమ్మపండ్లో జవరాలిచన్నులు
అక్కజపుబయలో సింహమో నడుము
చొక్కపుబిసములో సొంపుఁదీగెలో చేతులు
చక్కనిసుకదిబ(బ్బ?)లో చక్రాలో పిఱుఁదులు ॥ ఏరు ॥

కందువ నరఁటులో కరికరాలో తొడలు
చెందమ్ములో చిగురులో జిగిఁ బాదాలు
ఇందిరాదేవి శ్రీవేంకటేశుపురమున విదె
కుందణమో మెఱుఁగో నిగ్గుల యీకెమేను ॥ ఏరు ॥ 72

రేకు 1313 ముఖారి

మరిగించితి వాతని మాయలఁబెట్టి
యిరవుగా నేఁ జేకొంటి నిఁక నేమిసేనే ॥ పల్లవి ॥

ఆకుమడిచి యిచ్చితి వాతనికి వద్దనుండి
యేకతములాడితివి యింటిలోనను
చేకొని నీయాతుమారి సేవలెల్లాఁ జేసితివి
యీకడ నీయాసోద మింకా నెంతగలదే ॥ మరి ॥

లలి నీ వాతనితమ్ములము వెట్టించుకొంటివి
సలిగెతనాల నివె జట్టిగొంటివి
కొలువు లేపొద్దుఁ జేసుకొంటా నిట్టె వుందానవు
యెలమి నీయశోద మింకా నెంతగలదే ॥ మరి ॥

పచ్చడములో చొచ్చుక పతి నెలయించితివి
విచ్చవవిడి నిందాఁకా వెలసితివి
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
హెచ్చితి నీయశోద మింకా నెంతగలదే ॥ మరి ॥ 73

దేపక్రియ

వనిచి పదివేలకు నావాఁడే తాను
వినయానఁ దనకిట్టె విన్నవించరే ॥ పల్లవి ॥

యెక్కడఁ దా నుండినాను యెదలోఁ దలఁతు నేను
మొక్కలాన మఱచున్నా మొక్కుదు నేను
యిక్కువ లంటకుండితే యెచ్చరికసేతు నేను
పక్కన తన్నుఁ దప్పులువట్టినా నేను ॥ వని ॥

యెంతవొద్దు రాకుండినా నెదురుచూతు నేను
చెంతనుండి పరాకైతే చేచాఁతు నేను
వింతవారితో నవ్వితే వేడుకతో మెత్తు నేను
యెంతైనాఁ దన్ను నేరములెంచేనా నేను ॥ వని ॥

పవళించి వుండితేను[1] పాదాలు గుద్దుదు నేమ
అవలిమోమై యుంటే మాటాడుదు నేను
ఇవల శ్రీవేంకటేశుఁ డీతఁ డిట్టె నన్ను నేలె
తివిరి తనగుణాలు దిద్దేనా నేను ॥ వని ॥ 74

1. ఇక్కడ దాకనిదుగీత వ్యర్థముగ నున్నది.

శ్రీరాగం

ఎంత నాసుద్దులు చెప్పి సిందరితోను
కొంతైనా తనపాదపుగోంఁ బోలఁగలనా ॥ పల్లవి ॥

తనమన్ననే నాచక్కఁదనముగఁలుపలఁను
ననిచినతనపొందే నాభాగ్యము
పెనఁగేటితనరతిపెంపే నాసంపద
యని చెప్పరే చెలులు యతనితోను ॥ ఎంత ॥

కరుణించి తాఁ జూచుటే కలది నాసింగారము
సరుగఁ దాఁ బైకొనుటే [1]సామ్రాజ్యము
పరగఁ దా మెచ్చుటే నాపాలఁపుగరగరిక
గరిమఁ దెలుపరే యీకలు విభునికి ॥ ఎంత ॥

కొలువులోఁ దా నవ్వుటే గుట్టు నాపెద్దరికము
కలసేతనకాఁగిలే [2]కఁణాచిమేలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డిన్నిటాను నన్నునేలె
చెలఁగి యీవిన్నపము సేయరే తనకు ॥ ఎంత ॥ 75

ఆహిరి

ఏల సిగ్గులువడేవే యింతిరో నీవు
వేళవేళ నూడిగాలు వెలయఁగఁ జేయవే ॥ పల్లవి ॥

చూడఁజూడఁ దగులును చుట్టరికము
వాడికలనే పెరుగు వలపులును
తోడనే గుబ్బె(ట్టె?)తే నిక్కు దొరతనము
వీడెమిచ్చి పతితోను వేడుక నెరపవే ॥ ఏల ॥

1, 2, పాట అంతటా 'నాభాగ్యము' ఇత్యాదిగ నుండుటచే ఇక్కడగూడ 'నాసామ్రాజ్యము' 'నాకాణాచిమేలు' అని యుండవచ్చునేమో?

సేయఁగఁజేయఁగ మించు చెలువములెల్లా
కాయముఁ గాయ మంటితేఁ గరఁగు మతి
పాయక కాచుకుండితేఁ బంత మీదేరు
ఆయములంటి మగని నాసలురేఁచవే ॥ఏల॥

నవ్వునవ్వు మీఁదమీఁద నాఁటుఁ బ్రియము
వువ్విళ్లూరితేఁ గోరిక లుప్పతిల్లును
యివ్వల శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్నును
చివ్వన నితనిఁ జెంది సేవలుసేయవే ॥ఏల॥ 76

సామంతం

వినవేడుకయ్యీ మాకు వింతవింత మీసుద్దులు
మనసు లోక్కటిగాను మాకు నెఱిఁగించవే ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగిచెలరేఁగి సెలవుల నవ్వేవు
యెలమి నాతఁడు నిన్ను నేమిసేసెనే
బలిమి నూరకె నీవు పలుమారుఁ బెనఁగేవు
అలరినమీచెనకు లవి యెటువంటివే ॥విన॥

అంటకుముట్టకుమవి యానలెల్లాఁ బెట్టేవు
యింటిలో మీ చయ్యాటా లేరీతివే
వొంటినుండి మీలో మీరు వొద్దికై వేడుకానేరు
దంటలై మీరాడినపంతము లెటువంటివే ॥విన॥

కన్నుసన్నలుగఁ దారుకాణలకుఁ జొక్కేవు
మన్నించి నిన్నెటువలె మరిగించెనే
యెన్నఁగా శ్రీవెంకటేశు నెనసి పెండ్లాడితివి
అన్నిటా మీసమరతు లవి యెటువంటివే ॥విన॥ 77

సామంతం

అందరికిఁ దారుకాణ లాఁగదరె చెలులాల
పొందుగా నీరీతుల భోగించుటే నేరుపు ॥ పల్లవి ॥

వినయముతోఁ జెప్పినవిందు కడుఁగడుఁ జవి
ననుపుతో నవ్వినన్వ్వు చవి
మనసురా మాటాడినమంతన మెప్పుడుఁ జవి
పనివూని వలచినపతికి సతికిని ॥ అంద ॥

యితవుతోనాడించేయెడమాటలే ఇంపు
తతి నెదురుచూపులతమక మింపు
చతురతఁ బెనఁగేటిసరసపుఁజేఁత లింపు
అతికాంక్ష మెలఁగేటియాలికి మగనికి ॥ అంద ॥

గుట్టుతోడఁ గూరిములు గొసరుటే వేడుక
చుట్టుక రతుల మెప్పించుటే వేడుక
వొట్టుకొన్నకూటముల నమ్మగిలుటే వేడుక
అట్టె శ్రీవేంకటేశు కలసేలుమంగకూ ॥ అంద ॥ 78

రేకు 1314

భైరవి

ఏమని చెప్పుదునే యింతులాల మీతోను
కామించి యాతఁడే నన్నుఁ గరుణించీఁగాక ॥ పల్లవి ॥

కామరేవలపు లోలో గుబ్బతిలుకొంటాను
తమకమే రేఁచుఁగాని తనియఁగనియ్యదు
తిమిరేటితలపోఁత తీగెలువారుకొంటా
మమతలే పెంచుఁగాని మఱవఁగనియ్యదు ॥ ఏమ ॥

సెలవుగావియట్టిచేఁత లెన్ని సేసినాను
అలమటలేకావి యందము గావు
వలవనికోరికలు వాములెంత వేసుకొన్నా
తలకొన్న వలపులు తవియనేలిచ్చును ॥ నీచి ॥

ఆయమునోఁకవినవ్వు లవి యెంతనవ్వినాను
కాయకములేకాని కళ దాఁకదు
పాయపుటలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
యీయెడ నన్నేలితివి యిఁక నిన్ను మెత్తును ॥ నీచి ॥ 82

నాదరామక్రియ

నేరుప రిన్నిటా నీపె నీకే తగు
సారపుచక్కెరబొమ్మచంద మిట్టిదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

బంగారువంటిది చెలి పదారుగళల మించు
ముంగారుమొయిలువంటిది ముద్దుగురుసు
అంగపుహంసవంటిది యడుగులుపెట్టేచోట
రంగుగ నీకు నేమని రచ్చఁ బొగడేమయ్యా ॥ నేరు ॥

కోవిలవంటిది సతి కోమలపు పెలుఁగున
పూవువంటిది వాసనబుగులుకొను
పావురమువంటిది గొబ్బునఁ బిల్పునకువచ్చు
వేవేల కీపె నేగతి వినుతించేమయ్యా ॥ నేరు ॥

చిలుకవంటిది యింతి చేరి పలుకఁగనేర్చు
[1] చిలుకువంటిది రతిఁ జిక్కించుఁ గూడి
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశుఁడ
యెలమి నీకెఁ గూడితి వెంతగానాదేమయ్యా ॥ నేరు ॥ 8

1. తలుపుమొదలగువానికి బిగించేచిలుకా యిది: గట్టిగా పట్టుకొనడము సాధారణధర్మమా

పాడి

మనసుకు మనసే మరి తారుకాణగాదా
విను నే సింతేసి తా నేరము లెన్నితివి ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగి నీ విక్కడఁ జింతించే వెవ్వతెనో
తలఁపులో నాపె నిన్నుఁ దలఁచఁబోలు
పులకించె నీమేను పొంచి యూరకుండి యుండి
మెలుఁత జాజినలు మీఁదెత్తఁబోలును ॥ మన ॥

కోరి యెవ్వెతనో నోర గుణించుకొనేవు నీవు
పేరుకొని యాపె నాడఁ బిలువఁబోలు
పేరడిగా నీచెక్కులఁ బెంజెమటలు గారీ
యేరీతినో పన్నీరు నీ కెక్కించఁబోలును ॥ మన ॥

చెంది యెవ్వతెకుఁగానో నెలవుల నవ్వేవు
కందువ నిన్నాపె నవ్వేఁగాఁబోలును
అందపుశ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
పొందితి నన్నాకె నీకుఁ బూఁచుకుండఁబోలును ॥ మన ॥ 84

రేకు 1315 ధన్నాసి

ఇట తలవాతిపను లేక నీకే తెలుసును
యెటువలెనైనాఁ జేయు మెదురాడ నీకును ॥ పల్లవి ॥

చేసిననావిన్నపము చిత్తానఁ బట్టెనో లేదో
ఆసల నెక్కడ పరాకై వుంటివో
వేసరక నాతో పొందు వేడుకాయనో లేదో
యేసుద్ది నెఱఁగ నీయిచ్చలోనిదానను ॥ ఇట ॥

యిట్టె నాతో కాఁపురము ఇతవాయనో కాదో
నెట్టన నెటువంటివి నీకుఁ బ్రియమో
జట్టిగొన్న నా సేవలు సమ్మతాయనో కాదో
యెట్టొతా నెఱఁగ నీయిచ్చలోవిదానను ॥ ఇట ॥

నెమ్మి నాచక్కఁదనము నీయీదువచ్చునో రాదో
కమ్మర నాకు నీదయ గలుగు వెట్టో
పమ్మి యలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
యెమ్మె లెఱఁగనియీల నీయిచ్చలోదానను ॥ ఇట ॥ 85

భూపాళం

ఎక్కడ పరాకు నీకు యెన్నిలేవు పనులు
దిక్కు నీవే యిందరికి దేవరాయా ॥ పల్లవి ॥

గుత్తపుగుబ్బలాఁడి నీకొలువుకు వచ్చినది
కొత్తలుగాఁ జూడవయ్య కోడెకాఁడ
పుత్తడిబొమ్మవంటిది పూఁచి నీతో మాటలాడీ
చిత్తగించి వినవయ్య సింగారరాయా ॥ ఎక్క ॥

చిమ్ముఁజూపులాఁడి యిదె చిరునవ్వులు నవ్వీని
నెమ్మది లాలించవయ్య నెరతనీఁడ
పమ్మి చంద్రకళవంటిపడఁతి సన్నలు సేసీ
సమ్మతిఁ జేకొనవయ్య జాణరాయా ॥ ఎక్క ॥

కూడె విన్నుఁ జేఁతలాఁడి కుచ్చి కాఁగిటను నించి
విడె మియ్యఁగదవయ్య వేడుకకాఁడ
వాడితో నలమేల్మంగపతివి నన్నేలితివి
చేడియ నీపె నేలుము శ్రీవేంకటరాయా ॥ ఎక్క ॥ 86

పాడి

మెలుఁత నిన్నిటాను మెచ్చితి నేను
ఫలియించె నేఁడు నాభాగ్యమెల్ల నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

తరుణి నీమాటలు తారుకాణ వచ్చెనే
నెరజాణతనములు నేడ్పునతఁడు
సొరిది నాతో నీవన్నసుద్దులెల్లాఁ జెప్పెనే
పొరిఁ జక్కఁదనములు పోగైనవాఁడే ॥ మెలు ॥

కాంత నీవు సేసేవుపకారము నీదేరెనే
వంతుతో నావున్నాడపు వచ్చె నతఁడు
సంతోసము సేసి నాకు చనవెల్లా నిచ్చెనే
యెంతెంత వానిగుణ మేమని చెప్పుదునే ॥ మెలుఁ ॥

చెలి నీవు వొడఁబరచినమేలు దక్కెనే
పలుమారు నన్నుఁగూడి పాయఁ డతఁడు
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడ
కలిగె నాకు నీకగైకొంటి వేడుకలు ॥ మెలుఁ ॥ 87

భైరవి

చిత్తానఁ బెట్టుకోవయ్యా నేసిననావిన్నపము
సత్తుగ నన్నేలితివి జాణవు నీవాదువు ॥ పల్లవి ॥

యెంతెంతచక్కఁదనాన నెక్కుడగా మెరసిన
కాంత గుణవంతురాలు గావలెను
వంతుకుఁ జూచితే నుప్పు వడిఁ దెల్లనై యుండితే
సంతతము కప్పురము సాటివచ్చీనా ॥ చిత్తా ॥

నిగిడి మగువ యెంతనేరుపరియైనాను
మగని కిచ్చకురాలై మసలవలెను
పొగరుగలుగుతుమ్మిపువ్వు లెన్ని ముడిచినా
తగినజాజులవలె తావి యంటీనా ॥చిత్తా॥

సతి యెంత జవ్వనాన జడియుచునుండినాను
రతికేలిఁ జిత్తముఁ గరఁగించవలె
క్షితి నలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
సతమై కొక్కెరలు హంసలఁ బోలీనా ॥చిత్తా॥ 88

ముఖారి

చూచితే గోలగాని జూటుదనా లిన్నియును
చేచేత నీపె చేఁతలు చెప్పఁ గొత్తలయ్యా ॥పల్లవి॥

మాటలఁ దేనెలు గారీ మలసితే సిగ్గుదేరీ
తేటలై కనుచూపులఁ దెల్లవారీని
కోటిసేయ నిన్ను నీపె కూరిములు గొసరీని
నీటున నెన్నఁ డింతేసి నేరిచెనో కాని ॥చూచి॥

నడక నందెలు వాఁగీ నవ్వితే వెన్నెల రేఁగీ
తడవితేఁ గొప్పు తుమ్మిదలు మూఁగీని
వడిగాఁ జెనకుతాను వలపుల విన్ను నాఁగీ
కడు నెటులాఁ గతలఁ గఱచెనో కాని ॥చూచి॥

కొనగోరు నీపైఁ జిమ్మి గుబ్బచన్నులనుఁ గుమ్మి
కినియక విన్ననే కాఁగిటఁ గమ్మీని
పనితో నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
యెనసితివి నన్ను తా నెట్లైతేఁ గెనో కాని ॥చూచి॥ 89

మేఁచబౌళి

కోమలిరో యింతులకు గుట్టు వలదా
    యేమే నవ్వులు నవ్వే విందరిలోనాను ॥ పల్లవి ॥

కాఁపురాలుసేసేవారు కలరుగాక నీవలె
    చేపట్టి మన్నించెనంటాఁ జెప్పుకొందురా
యేపొద్దూఁ బాయకవుండి హెచ్చవలతురుగాక
    పైపై వెల్లవిరిగాఁ బచ్చిసేసుకొందురా ॥ కోమ ॥

ఇల్లాండ్లయినవారు ఇంటిలో నుందురుగాక
    పెల్లునఁ జేఁత లంగడిఁబెట్టుకొందురా
మెల్లనే సేవలుసేసి మెప్పించుకొందురుగాక
    పల్లదాన గర్వములు పచారించుకొందురా ॥ కోమ ॥

తగులుగలుగువారు తతిఁ గూడుదురుగాక
    మిగులా నీయెమ్మెలిట్టె మెరతురా
జిగి నలమేల్మంగమోఁచినశ్రీవేంకటేశుఁడు
    తగ నన్నునేలె నీమగఁడనుకొందురా ॥ కోమ ॥ 90

రేకు 1316 రీతిగౌళ

ఇంత నేరతుండితే నిన్నెవ్వ రెరుఁగుదురమ్మ
    వింతలెల్లాఁ జూచిచూచి వెరగయ్యీ మాకు ॥ పల్లవి ॥

నేయరానివూడిగాలు చేసిచేసి యాతని -
    ఆయములు గరఁగించి ఆలవైతివే
చాయల నేపొద్దూ[1] మోముచక్కటిఁ గొలువునేసి
    పాయరానిచుట్టమవై పనిగొంటివే ॥ ఇంత ॥

---

1. మోముచక్కటిన్=మొగమునకు సూటిగా. (ముక్కుకు సూటిగ)

అనరానిమాటలెల్లా నాడియాడి కళరేఁచి
ఘనునికిఁ జనవరికాంతవైతివే
చెనకి యాతఁడు సేసేచేఁతలెల్లా నాడిగట్టి
యెనలేక యిందరిలో నెట్టి దొరవైతివే ॥ ఇంత ॥

తలఁచరానిరతులఁ దగిలి కూడికూడి
కలికితనాలఁ గతకారివైతివే
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
యెలమి వన్నెలె నీవూ నిందుకు మెచ్చితివే ॥ ఇంత ॥ 91

రామక్రియ

ఏడమండి వచ్చినాఁడే యీడకుఁ దాను
నీడెమిచ్చేఁ జూడవే వేసాలవాఁడు ॥ పల్లవి ॥

వెలలేనివలపులవేడుకకాఁడు
కలికితనాలమంచిగయ్యాళివాఁడు
చలమరిసరసాలజాజరకాఁడు
చెలువుఁడు వీఁడుగదె శ్రీవేంకటేశుఁడు ॥ ఏడ ॥

కొనబుతనాలతోడికోడెకాఁడు
వినుపునవ్వులనవ్వేసీటులవాఁడు
ఘనరినవరముల[1] వుదారికాఁడు
చెనకులవాఁడుగదే శ్రీవేంకటేశుఁడు ॥ ఏడ ॥

గొల్లెతలమానములకొల్లకాఁడు
పిల్లదొరులూఁదేటిపిన్నవాఁడు
యెల్లగా నలమేల్మంగనేలినవాఁడు
చెల్లుబడి వీఁ(వాఁ?)డుగదె శ్రీవేంకటేశుఁడు ॥ ఏడ ॥ 92

1. ఉదారికాఁడు = ఉదారుఁడు కావచ్చు.

నారాయణి

చెల్లఁబో యేమయ్యా యింత సేతురా నీవు
వెల్లవిరిఁ దమకాన వేఁగించీఁ దాను ॥పల్లవి॥

చిప్పలవంటికన్నులచెలి నీ కెదురుచూచీ
యెప్పుడు వత్తువోయంటా నింటా వాకిట
చొప్పుగా నీ వీపెతోను [1]జా(జూ?)జాలాడే దెఱఁగదు
చొప్పుగా నీరాక నమ్మివున్నది దా నాడను ॥చెల్లఁ॥

అంతరంగపుటాసల నట్టె నీవు గూడేవంటా
మంతనానఁ దలపోసీ మంచముమీఁద
యింతులపాట వింటా నీ విందునుండే దెఱఁగదు
చెంత నీవేళ గాచుక చెలఁగీఁ దా నాడను ॥చెల్లఁ॥

వెలినుండి నీవు రాఁగా వేడుకతో నవ్వు నవ్వీ
అలసతి వెంటవచ్చే ద దెఱఁగదు
అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశుఁడ
కలసితి విప్పుడంటా సొలసీఁ దా నాడను ॥చెల్లఁ॥ 93

శంకరాభరణం

చెలికత్తెవు నీవేమి సేసినా దోసము గాదు
తొలుసారే యింతేసిపొందులు నే నెఱఁగను ॥పల్లవి॥

వూరకే తాఁ గతచెప్పీ నూఁకొనవే నామారు
చేరి యెఁ(యం?)త దంటగాను చిన్నదానవు
తేరకొన నన్నుఁ జూచి దిగ్గన మోము చూపవే
నేర నంతేసి తనతో నెరవాదితనము ॥చెలి॥

---

1. యతిభంగము

వాడిపట్టి తీసీ నామా రొద్దఁ గూచుండఁగదవే
ఓడుముడి నందుకై తే సిగ్గయ్యీ నాకు
విడెమిచ్చీ నందుకొని వేగమె నాకొసఁగవే
గుడిగొన్నకొత్తపెండ్లికూఁతురను నేను ॥ చెలి ॥

నలువున గిలిగించీ నామారు నీవు నవ్వవే
ఇలువెళ్లకబోగించేఇల్లాల నేను
అలమేలుమంగపతియగుశ్రీవేంకటేశుఁడు
కలసె నన్నిట్టే మెచ్చఁగదవే నేఁ గోలను ॥ చెలి ॥ 94

మాళవిగౌళ

ఎటువలెఁ బొగడినా నిన్నిటికిఁ దగినది
ఘటియించె మేలుమేలు కంటిమి యీవేడుక ॥ పల్లవి ॥

చెలిచన్నులబలిమి సింగారానకుఁ గలిమి
అలరుఁగన్నులచూపు ఆసలదాపు
నిలువుఁజక్కఁదనము నెమ్మి దాఁచినధనము
కులుకుఁగుత్తికసొంపు కోవిలలగుంపు ॥ ఎటు ॥

కాంతవెట్టినకొప్పు గండుదుమ్మిదలకప్పు
చెంత నెన్నడిమికీలు సింగముఁ బోలు
యెంతే పిఱుఁదుతీరు ఇంచువిలుతునితేరు
వింతచిరునవ్వులాగు వెన్నెలపోగు ॥ ఎటు ॥

లేమపాదములసోగ లేఁతచిగురులో చేఁగ
భూమిలో మించె యీయమ్మ పుత్తడిబొమ్మ
ఆముక శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
ప్రేమ నేలితివి పొందు బెరసినవిందు ॥ ఎటు ॥ 95

బౌళి

నెలవిచ్చితి నీకు నీచేఁతలకెల్లా లోను
 నెలవుల నవ్వుకొంటా [1]సిగ్గువడ కిపుడు ॥పల్లవి॥

కోరి నీవెవ్వతేఁ దెచ్చుకొవినా నే వలదన
 యీరానియీవు లిచ్చినా నేమీ ననను
 సారె నీకు నాపెకును సమతారుకాణలాయ
 చేరి నామొగము చూచి సిగ్గువడ కిపుడు ॥నెల॥

మఱి నెవ్వతెతోనైనా మాటలాడు నోరార
 గుఱిగాఁ దొడపైఁ బెట్టుకొని లాలించు
 మెఱసి నీ కాపె తొల్లి మేనవదినెగాఁబోలు
 చిఱుఁజెమటలతోడ సిగ్గువడ కిపుడు ॥నెల॥

తలఁచుకో యింకా నీతరుణి నెవ్వతెనైనా
 చలివాసి కూడిమాడి సరసమాడు
 అలమేలుమంగపతివైన శ్రీవేంకటేశుఁడ
 చెలఁగి నన్నేలితివి సిగ్గువడ కిపుడు ॥నెల॥ 96

రేకు 1317 ఆహిరి

ఆదరించి మంచిమాట లాడేఁగాక
 భేదముసేయ కాతవిఁ బిలువవే చెలియా ॥పల్లవి॥

కోరేటికోరికలెల్లా గురియైయుండేటివాని
 సారపుమోవితేనె లొసఁగేటివాని
 చేరి చేతులెత్తి నాపై నేసలువెట్టినవాని
 తూరి యేమిసేసినాను దూరనెట్టు వచ్చునే ॥ఆద॥

1. సిగ్గువడకు(ము) + ఇపుడు. అన్నిచరణాంతములం దింతే.

కూడిపాయరానినెట్టుకొన్నచుట్టమైనవాని
పీడెముపొత్తుకు లోనై వెలసేవాని
జోడుగూడేయాసలకు చోటై యుండేటివాని
యేడనుండివచ్చినాను యెట్టు దూరవచ్చునే ॥ అద ॥

సరుస నాకాఁగిటికే సతమైయుండేటివాని
మరిగిననామనసుమర్మమువాని
పరగ నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుని
తొరల నన్నేలె నీఁక దూరనెట్టువచ్చునే ॥ అద ॥ 97

భైరవి

పీడెమియ్యఁగదవే విభునికిని
వేడుకలు గొనసాగె వెరగు లీఁకనేలే ॥ పల్లవి ॥

చేరి యాకతాన నుండి సిగ్గులువడఁగనేలే
కోరి వావిచెప్పి మరి కొంకఁగనేలే
సారెఁ బయ్యద జారీని చక్కఁబెట్టుకొననేలే
తారుకాణాయఁ బొందులు తరితీపులేలే ॥ పీడె ॥

తప్పక మోముచూచి తలవంపు లీఁకనేలే
కొప్పు పీడె గొణఁగుతాఁ గొసరనేలె
చిప్పిలఁ జెమట లుబ్బెఁ జిమ్ముచుఁ బెనఁగనేలే
వొప్పుగా మర్మము లంటె వొడఁబాటులేలే ॥ పీడె ॥

పొత్తులవిడెము లంది పొంతనా లడుగనేలే
గుత్తపుగబ్బల నూఁది కొదుకనేలే
బత్తితో నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
చిత్తగించి నిన్ను నేలె చేసన్నలేలే ॥ పీడె ॥ 98

ముఖారి

ఒకరిపై నెపము వేరొకరిపైఁ జూపేవు
యెకసక్కెలకు నాపె నేమీననఁజాలకే ॥ పల్లవి ॥

పక్కనఁ గొంత చన్నులు పయ్యెదలో దాఁచుకోఁగా
జక్కవపిట్టలనేల సాదించేవయ్యా
మక్కువ నాపె సిగ్గుతో మాటలాడకుండితేను
ఇక్కడ గూఁటిచిలుక నేలక్కెదిట్టేవయ్యా ॥ ఒక ॥

ఇట్టినీచేఁతలు చూచి ఇంతి మోము వంచితేను
చుట్టుక యద్దము నేల సొలసేవయ్యా
వుట్టిపడ నాపె నిన్ను నెదుటనఁ జూచితేను
పట్టి చకోరాలతోడ పంతమేలాడేవయ్యా ॥ ఒక ॥

నిండుఁగొప్పు వెట్టుకొని నెలఁత నిక్కినంటాను
గండుఁదుమ్మిదలఁ జెనకఁగనేఁయ్యా
అండనే శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
దండిగవఁగూడి యాపెచక్కఁదనము మెచ్చేవయ్యా ॥ ఒక ॥ 99

బౌళి

ఎంత వోరుచుకుఁడినా నెఱఁగవు నాముందర
వింతలుగా నెంతేసి వేసాలు నేసేవే ॥ పల్లవి ॥

వన్నెలు వెట్టుకొంటేనే వాసికెత్తె వైతివా
చన్నులు గొప్పలైతేనే జాణవైతివా
సన్నపుచీర గట్టితే సరి దొరవైతివా
ఇన్నిటా నాపతితోడ నేమిమాటలాడేవే ॥ ఎంత ॥

త్రిగీతగలవి బాగా కానవచ్చుటలేదు.

విక్కఁగొప్పు వెట్టితే నేరుపరి వైతివా
పుక్కిట విడె ముంచేనే భోగివైతివా
చెక్కిటఁ జేయిడుకొంటే చేఁతలాఁడివైతివా
ఇక్కడ నితనితోడ నేమినవ్వేవే ॥ ఎంత ॥

సంగడిఁ గూచుండితేనే చనవరివైతివా
అంగాలు సోఁకించితే నొయ్యారివైతివా
చెంగట నలమేల్మంగఁ జెంది శ్రీవేంకటేశుఁడు
యింగితమెఱిఁగి నన్ను నేలె నేమిసేసేవే ॥ ఎంత ॥ 100

తెలుఁగుఁగాంభోది

ఇన్నిటికి మూలము ఇతఁడు నారమణుఁడు
కన్నులారఁ జెలులాల కనుఁగొంటిరటరే ॥ పల్లవి ॥

తనివోనియాసలు తమకానకు మూలము
ననుపులు చుట్టరికానకు మూలము
చెనకినచెనకులు సిగ్గులకు మూలము
వినయాలు సురతపువేడుకకు మూలము ॥ ఇన్ని ॥

కొసరుఁజూపులెల్లాను కోరికలకు మూలము
కసరుజంకెలు మచ్చికకు మూలము
ముసిముసి నవ్వులు ముచ్చటలకు మూలము
పొసఁగినసరసాలు [1]పొందులకు మూలము ॥ ఇన్ని ॥

తలపోఁతలు మదనతంత్రములకు మూలము
అలిఁ దాలిములు [2]పొందులకు మూలము
అలమేలుమంగపతియైనశ్రీవేంకటేశుఁడు
కలసె; నన్నిటా చెప్పఁగతకు మూలము ॥ ఇన్ని ॥ 101

1, 2 సంఖ్యగలవి పునరుక్తములు.

పాడి

అంగనలఁ గనుఁగొంటే నాచారా లెక్కడ నుండు
సంగతి గాదన్నాఁ బోక సాకిరి దెలిపేవు ॥ పల్లవి ॥

మనసువచ్చినాపెతో మాటలాడకుండేవా
ననుపుగలచోటను నవ్వకుండేవా
చనవరిదానిమోవి చవిగొనకుండేవా
యెనయ నెందూ నంటాను యేల పెట్టే వానలు ॥ అంగ ॥

కొలువుకు వచ్చినాపెఁ గోరి చూడకుండేవా
అలమి పైకొన్నదాని నంటకుండేవా
వలచివచ్చినదానివసము గాకుండేవా
పలుమారు నాతో నీవు బాసలేల సేసేవు ॥ అంగ ॥

కదుఁబ్రేమగలయాపెఁ గాఁగిలించకుండేవా
పుడివోనికూటముల కూరకుండేవా
అదరి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగపతివి
యెడయక నన్నేలితి వే లొడఁబరచేవు ॥ అంగ ॥ 102

రేకు 1318 సామంతం

తానే యెఱుఁగుననవే తరవాతిపనులెల్లా
నే నేమిచెప్పేఁ దనకు నేరిపేనా సుద్దులు ॥ పల్లవి ॥

చిత్తములో తమకము చిమ్మిరేఁచఁగా
వొత్తి యణఁచేనంటే నొద్దికయ్యీనా
గుత్తపుగుబ్బలు పైపై గొప్పలు గాఁగా(గాఁ?)
బొత్తుగాఁ గొలఁదివెట్టి బుద్దిచెప్పవచ్చునా ॥ తానే ॥

కన్నులఁ జూచేయాసలు కడమఁగాను
వన్నెలఁబట్ట నే(నెం?)తైనా వసమయ్యీనా
తిన్న విషయము తనితీపు సేయఁగా
వున్నతి నందులకు నూరకుండవచ్చునా ॥తానే॥

హీనుల విన్నవినికి వేగిరించఁగా
అనుకొన్న కోరికలు అఁపవచ్చునా
పూని యలమేల్మంగవిభుఁడు శ్రీవేంకటేశుఁడు
మేనవావితో నన్నేలె మెచ్చకుండవచ్చునా ॥తానే॥ 103

రీతిగౌళ

పుట్టఁగాఁ బుట్టినవి పొలఁతుల కీగుణాలు
నెట్టన నీ వేలితేను నేసములై యుండును ॥పల్లవి॥

వున్నతి సతికాంత లొకరొకరిఁ గంటేను
సన్నల నుప్పతింతురు సాదింతురు
విన్నకన్నవారితోడ వెంగెములాడుదురు
పన్ని పతిపైఁ బెట్టి పంగింతురు ॥పుట్టఁ॥

ముందరికి వచ్చితేను మూతులు గిరుపుదురు
నిందింతురు వూరకే నెపా లెంతురు
అంది సింగారించుకొంటే నటుమోమై నవ్వుదురు
యెందు మేలు గలిగినా నీసడింతురు ॥పుట్టఁ॥

చక్కఁదనా లిడుచూపి సణఁగులు రాలుతురు
విక్కచూతురు యెమ్మెలు నెరపుదురు
పక్కన నలమేల్మంగపతి శ్రీవేంకటేశుఁడ
ఇక్కడ నన్నేలినందు కీఁక మెచ్చుకొందురు ॥పుట్టఁ॥ 104

పాడి

గుట్టునేసుకో నీలోలో గుబ్బతిలీ వలపులు
చుట్టరిక మేవేళ చూపీనో నీకును ॥ పల్లవి ॥

చిప్పిలుసిగ్గులతోడఁ జెలి నీయొద్ద నిలిచె
కప్పుకొనెఁ బయ్యద జంగాళముగాను
విప్పినదోసిట నీకు విడెమియ్యవచ్చె నదె
యెప్పుడు మోమెత్తి చూచి యెననీనో నిన్నును ॥ గుట్టు ॥

తనివోనితమితోడ తనసింగారాలు చూపి(పె?)
పెనుఁగొప్పు మఱఁగుగాఁ బెట్టెఁ జెంపల
పవివూని వేడుకతోఁ బాదాలొత్త లాచీనదె
మనసిచ్చి యేపొద్దు మాటాడీనో నీతోను ॥ గుట్టు ॥

కడకంటిచూపులతో కమ్మటి పిన్నుఁ గొనరె
చిడుముడి చిఱునవ్వు చిందుకొంటాను
అడరి శ్రీవేంకటేశ యలమేల్మంగపతివి
యెదయక నన్నెలితి వెన్నఁడు తాఁ బొందీనో ॥ గుట్టు ॥ 105

శుద్ధవసంతం

ఎంత చెప్పినా మానఁడు యిదేమే తాను
చెంతనుండి నామీఁదఁ జేయివేసీఁ దాను ॥ పల్లవి ॥

యెక్కడనుండి వచ్చెనే యీతఁడు నన్నుఁ బొదిగి
చక్కఁదనము వొగిడీ సారెసారెకు
నిక్కినిక్కి నన్నుఁజూచీ నే సిగ్గుతో నుండఁగాను
వెక్కసాన నవ్వుకొంటా వీడెమిచ్చీ నాకును ॥ ఎంత ॥

యెన్ని నేరుచుకొన్నాఁడే ఇప్పు డీమాయకాఁడు నా-
చన్నులు పయ్యెదఁ గప్పి జారెనంటాను
చిన్నినిమ్మపంట వేసి చేరి నే నొడ్డించుకోఁగా
కన్నెపడుచను యేలఁ కాకుసేసీ నన్నును ॥ ఎంత ॥

యేమి జాణతనమే తా నిదె శ్రీవేంకటేశుఁడు
మోము వంచఁగానే నాకు ముడిచీఁ గొప్పు
ఆముక యలమేల్మంగననఁగానే నన్నుఁగూడి
ప్రేమముతో వేడుకకుఁ బేరడిగీ నిన్నను ॥ ఎంత ॥ 106

ఆహిరి

మావసమా బుద్దిచెప్ప మరి నీయెం(యం?)తవానికి
నీవే యెఱిఁగి పతికి నెయ్యములు చూపవే ॥ పల్లవి ॥

మల్లాడేకోపకత్తెను మట్టుకుఁ దేవచ్చుఁగాని
చల్లజంపులాఁడినైతే సాదించరాదు
తెల్లమిగా గోలదానిఁ దీరుకుఁ దేవచ్చుఁగాని
వొల్లనే జూటుదాని నొడఁబరచరాదు ॥ మావ ॥

చలమరిదానినైనా చాయకుఁ దేవచ్చుఁగాని
పలువినయపుదాని గెలువరాదు
సొలసి పంతపుదాని సూటికిఁ దేవచ్చుఁగాని
లలి నాలిదానిగుట్టు దెలియఁగరాదు ॥ మావ ॥

వెట్టచేఁతలాఁడినైనా పీఁకకుఁ దేవచ్చుఁగాని
చుట్టపుసూడుదానిఁ జొక్కించరాదు
పట్టి యలమేలుమంగపతి శ్రీవేంకటేశ్వరు-
నిట్టె కూడితివి నిన్ను నీఁక దూరరాదు ॥ మావ ॥ 107

గౌళ

చెప్పినట్టు.వేసే వింకఁ జేతికి లోనైతివి
చప్పుడుసేయకు మింక సటలకు నోరువను ॥ పల్లవి ॥

నవ్వులెంత నవ్వేవు నానాసతులఁ గూడి
రవ్వ లెల్లఁ జేసితివి(విః) రపమాయను
తవ్వకు తొల్లిటిపొందు తడవాయ నింకనేల
జవ్వనము జాలువారీ సటలకు నోపను ॥ చెప్పి ॥

మాట లెఁ(లెంః)దాఁకా నాడేవు మగువల ఇండ్లు చొచ్చి
పాటించితివి దూరు నీపాలాయను
వాటము నేయకు జాన వడిఁబడీ నింకనేల
సాటివచ్చె సుద్దులెల్లా సటలకు నోపను ॥ చెప్పి ॥

చూపులేమి చూచేవు సుదతుల వెంటఁ దెచ్చి
కాఁపురా లీడేర్చితివి కతలాయను
రాపుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁగూడితివి
చాపలము నీకేడది సటలకు నోపను ॥ చెప్పి ॥ 108

రేకు 1319

వరాళి

నీకు నేము [1] బాఁతెయ్యేమా నేఁ డిపుడు
ఆకుమడిచిమ్మంటా నాసలు రేఁచేవు ॥ పల్లవి ॥

పిందుచెప్పేయాపె నిన్ను విడిదికిఁ బిలుచుక
మందలించి వొయ్యనే మరిగించెను
పందేలువేసి నీతో పగడసా లాడియాడి
కందువై నరతులలెక్కలు మోపెను ॥ నీకు ॥

1. బాఁతి+అయ్యేమా

పెక్కుకావికె లొసఁగి పీఁటపైఁ గూచుండఁబెట్టి
గక్కన నీమననెల్లఁ గరఁగించెను
చిక్కించి చుట్టరికాలుచెప్పి విడెములువెట్టి
దక్కఁగొని నిన్ను నిట్టె తగిలించుకొనెను ॥ నీకు ॥

ఇచ్చగించి పాదాలొత్తి యేకతానఁ దెరవేసి
మెచ్చులుగాఁ గాఁగిలించి మెప్పించెను
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
తచ్చి తా నాపొందు నీకుఁ దలఁపించెను ॥ నీకు ॥ 109

కన్నడగౌళ

ఏమని చెప్పేమయ్యా ఇదివో మాకాఁపురాలు
నీమేలులోనివారము నీచిత్త మిఁకను ॥ పల్లవి ॥

తలఁచితే తలఁపులు తగులములై యుండు
పలికితే మాటలు పచ్చిదేరును
మొలచితే సిగ్గులు ముదిరి తీగెలువారు
వలచితే వలపులు వాములకొలఁదులు ॥ ఏమ ॥

పెంచితే ప్రియములు పెంటలై పెరుగును
వంచుకొంటే నవ్వులు వరదవారు
నించితేఁ దమకములు విందుబండారములౌను
ముంచితే జవ్వనాలు మోపులకొలఁదులు ॥ ఏమ ॥

తనిసితేఁ గోరికలు తప్పక దైలువారు
మునిపితేఁ బంతములు ముప్పిరిగొను
మొనసితి విటు నన్ను నింతలో శ్రీవేంకటేశ
గొనకొన్నరతు లివి కోట్లకొలఁదులు ॥ ఏమ ॥ 110

కాంబోది

చెప్పరావినేరుపులచేఁతలవాఁడవు నీవు
నెప్పుడు నిన్నుఁ గొసర నే నెంతదానను ॥పల్లవి॥

వంటున నీ వడుగఁగా నావావి చెప్పితిఁగాక
యింటికి నిన్నుఁ బిలువ నెంతదానను
అంటిముట్టి సరసములాడఁగాఁ బైకొంటిఁగాక
జంటలై నీతోఁ బెనఁగ సరి నెంతదానను ॥చెప్ప॥

నీచిత్తానఁబెట్టి మన్నించఁగా మాటాడేఁగాక
యేచి నిన్నుఁ బలికించ నెంతదానను
కాచుక నావంకఁ జూడఁగాఁ గానుకిచ్చితిఁగాక
లాచి నీతోఁ బొఁ(బొం?)దుసేయ లలి నెంతదానను ॥చెప్ప॥

వినఁగానే [1] వినపాలు వేమారుఁ జేసితిఁగాక
యెనసి నిన్ను నే మించ నెంతదానను
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నన్నేలితివి
పెనురతుల నిన్ను మెప్పించ నెంతదానను ॥చెప్ప॥ 111

నాదరామక్రియ

మాటలెన్ని యాడేవే మాపుదాఁకాను
చాటువగా రమణుఁడు చనవిచ్చె నాకును ॥పల్లవి॥

సలిగెగలదానికి సరసములాడఁజెల్లు
చెలిమికత్తెకు నేమిసేసినాఁ జెల్లు
కలిమిగలదానికి గర్వించియుండఁజెల్లు
పిలువుగలదానికి బీరములు చెల్లునే ॥మాట॥

1. 'కొన్ని'కి 'కొని' వలె ఈవాఙ్మయములో 'విన్నపము' వంటివానికి 'వినపము'— వంటిరూపము లభించుచున్నది.

వాడఁబాటుగలదాని కొరసి పెనఁగఁజెల్లు
బడివాయనిదానికి పంతము చెల్లు
కడుఁజుట్టమైనదానిఘనతలెల్లాఁ జెల్లు
వాడికముగలదానివొప్పిదము చెల్లనే ॥ మాట ॥

బత్తిగలిగినదానిపగటులెల్లాఁ జెల్లు
హత్తికొలిచినదానియందము చెల్లు
కొత్తగా నలమేల్మంగకుఁ బతి శ్రీవేంకటేశుఁ-
డిత్తల నన్నునేలె నింపు నాకే చెల్లనే ॥ మాట ॥ 112

బౌళిరామక్రియ

వనితలజాడలు వద్దంటే మానరు
చనవు నీవిచ్చినదే సరివచ్చెనా ॥ పల్లవి ॥

అంకెకువచ్చినదాఁకా నాడుదురు మాఁటలు
చంకకులోనైతేనే జంకింతురు
బింకపుగొల్లెతలను భోగించి చూచితివి
సంకెదీర నామాట సరివచ్చెనా ॥ వని ॥

నమ్మికైనయందాఁకా నవ్వుదురు నెలవుల
సమ్మతించినందుమీఁద సాదింతురు
వుమ్మడిఁ బదారువేల నొడివట్టి చూచితివి
సమ్మకానఁ జెప్పితిని సరివచ్చెనా ॥ వని ॥

చక్కనయందాఁకానే తమకించి పైకొందురు
చిక్కితేనే కొనగోరఁ జెనకుదురు
గుక్కక శ్రీవేంకటేశ కూడి వన్నుఁ జూచి(చి?)తివి
చక్కవినావిన్నపము సరివచ్చెనా ॥ వని ॥ 113

కాంభోదిహరి (?)

ఇప్పుడు మారతివేళ విన్నిపొందులు
తిప్పకుండాఁ దలఁచుకో తతివేవు పొందులు ॥పల్లవి॥

వెన్నలారగించేనాఁటివేఁడివేఁడిపొందులూ
చన్నులకొనలనొత్తేచద్దిపొందులూ
అన్నిటా రాసక్రీడ యమునలో పొందులూ
మున్నిటివి దలఁచుకో ముచ్చటలపొందులూ ॥ఇప్పు॥

చల్లలమ్మేచోట్ల సరసపుపొందులూ
పిల్లఁగోవిరాగాలపెనుపొందులు
తొల్లి నీవుగాచుకున్నదొడ్డిపొంతపొందులూ
వెల్లవిరిఁ దలఁచుకో వేడుక నీపొందులు ॥ఇప్పు॥

ఆవులఁ బిలిచేచోటిఆనవాలపొందులూ
కావరపుమందల పొంగటి(లి?)పొందులూ
యీవేళ శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
గోవాళుఁడ తలఁచుకో గొల్లవారిపొందులూ ॥ఇప్పు॥ 114

రేకు 1320 దేసాళం

ఇంత సేసితివి నీవే యిందాఁకాను
యెఁ(యెం?)తైనాఁ గద్దు చలము యేమిసేతురా ॥పల్లవి॥

మంచిమాఁట లాడేనంటే మరి వెంగేలే తోఁచీ
చంచుల నిట్ఠకములు సూటిపడవు
లంచము మోవిచ్చేనంటే లావులఁ బెనఁగీ మోము
యెంచరాదు నాపంతము యేమిసేతురా ॥ఇంత॥

సేవలు సేసేనంటే చేతికొనగోరు దాఁకీ
నోవరిలో మనసులు వుడికించీని
భావించి నవ్వేనంటే పగిది పెట్టినట్టయ్యీ
యీవిధము నాపుడుటు లేని సేతురా ॥ ఇంత ॥

మెచ్చి కాఁగిలించుకొంటే మేనిగురుతులు రాఁగి
కొచ్చికొచ్చి సిగ్గులెల్లా గుంపుగూడీని
ఇచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలి యింతలో నన్ను
యెచ్చరించీ మర్మములు యేమి సేతురా ॥ ఇంత ॥ 115

శంకరాభరణం

ఇద్దరికిఁ జెల్లు నిటువంటిప్రేమ
ముద్దుఁదుమ్మిదలు మొరసినట్టాయ ॥ పల్లవి ॥

తళుకుఁజూపులు తరుణి చూచితే
వెలపుల నవ్వేవు చెలువుఁడ
వొలసి చంద్రుఁడు వుదయించితేను
కలువలు చెలఁగేగతులాయను ॥ ఇద్ద ॥

కాంత నిమ్మపండు కానుకిచ్చితే పూ-
బంతిఁగొని యాపెపై వేసితి
కంతుని వసంతకాలము వచ్చితే
తొంత వనమెల్లఁ బూచినట్టాయ ॥ ఇద్ద ॥

మోవి చూపి యాపె మొక్కు మొక్కితేను
శ్రీవేంకటేశ్వర చేకొంటివి
నావిరి భూమిపై వానగురిసితే
భావించి పంటలు పండినట్టాయ ॥ ఇద్ద ॥ 116

నాదరామక్రియ

గారవించవయ్యా యింతిఁ గాఁగిలించి
కోరికతో కొప్పువారి కొచ్చిచూచి నిన్నును ॥పల్లవి॥

నీకు మొక్కఁబూనితేను నెంఁత వేలిగోరు
రేకగాఁ జెక్కుమీఁదఁ జీరెను చేతప్పి
ఆకట నీవు నవ్వితి వందుకుఁగా సిగ్గువడి
వాకుచ్చనేరక తలవంచుకున్న దెదుట ॥గార॥

నీతో మాఁటలాడరాఁగా నెలఁతవలు వారసి
పూతగాఁ దనపెదవి గంటివడెను
చేతున నీవు మెచ్చితే నిందుకుఁగా సిగ్గువడి
కాతరాన నిన్నుఁజూచి కాఁతాళించీ నదివో ॥గార॥

నిన్నుఁ గాఁగిలించఁగాను నెలఁతచనుఁగొండలు
తన్నుఁదానే తనదంకఁ దడిఁబడితే
కన్నె శ్రీవేంకటేశుఁడ కఁటిపేఁటా సిగ్గువడి
పన్ని నిన్నుఁ బరాకుగా భ్రమయించీ నిపుడు ॥గార॥ 117

ముఖారి

మరిగేం కొనరేవు మగువను సారెసారె
తరితీపులకునెల్ల తమకించేఁ జాలదా ॥పల్లవి॥

మొక్కువతక్కువలుగా నెదురు మాటాడక
అక్కరతో సేవసేసె నది చాలదా
కక్కసించి మారుకొని కాఁతాళము రేఁచక
మక్కువ నీవవ్వులకు మారునవ్వేఁ జాలదా ॥మరి॥

చప్పనవుప్పనుచు జగడాలుదియ్యక
అప్పుడే విడెమిచ్చె నది చాలదా
తప్పులు విన్నుఁబట్టి తరితీపులు చూపక
ముప్పిరిఁ జేతులెత్తి మొక్కె నీకుఁ జాలదా ॥మరి॥

పిగ్గులునెగ్గు లెంచక శ్రీవేంకటేశ్వర యింతి
అగ్గమై విన్నుఁ గూడె నది చాలదా
వెగ్గళించ కింపులుగా వేవేలురతులను
వొగ్గి నీకు నొడిగట్టి వొక్కటాయఁ జాలదా ॥మరి॥ 118

సౌరాష్ట్రం

కడమ లే దేమిటాను ఘనుఁడవయ్యా
కడుపులోనే నేర్చితి కంటిమయ్యా ॥పల్లవి॥

పిగ్గువడ్డఆపెనే చీరవట్టి తీసేవు
అగ్గలమైతి వన్నిటా నౌనయ్యా
వొగ్గి నవ్వేయాపెనే వూరకే గిలిగించేవు
తగ్గులేవిజాణఁడవు తగునయ్యా ॥కడ॥

మొక్కేటియాపెపైనే మోపేవు నీపాదములు
మిక్కిలి నేరుపరివి మేలయ్యా
అక్కరపడేయాపెకే ఆసలు మరి రేఁచేవు
యెక్కువగుణాలు నీయం దెఱఁగితిమయ్యా ॥కడ॥

కూడేటియాపెనే కుచ్చి కాఁగిలించేవు
వోడనేమిటికి నీవు వొప్పితిమయ్యా
పాడితో శ్రీవేంకటేశ పైకొని యాపెఁ జైకొంటి-
వేడనైనా నీవే దొర వియ్యకొంటిమయ్యా ॥కడ॥ 119

తెలుఁగుఁగాంబోది

వట్టిబూటకాన వడి నన్ను దూరేవు
దట్టించి ముట్టితే తాఁకీవటరా ॥ పల్లవి ॥

కొప్పువట్టితీసి గోర గీరితే
యిప్పు డింతలోనే యేమాయరా
వుప్పతించి విన్ను నొట్టువెట్టితే
కప్పినసీమేమ కనుగందెనటరా ॥ వట్టి ॥

తిలకించి చూచి తిట్టుదిట్టితే
యెలమి వింతలో నేమాయరా
లలి సరసాన లావు చూపితే
అలసి నీ వుర మగడాయనటరా ॥ వట్టి ॥

సారె గాఁగిలించి చన్నుల నొత్తితే
యేరా యింతలోనే యేమాయరా
యీరీతి శ్రీ వేంకటేశ నేఁ గూడితే
బీరపునీమోవి పిప్పాయనటరా ॥ వట్టి ॥ 120

రేకు 1321 అహిరినాట

సమ్మతిలఁ జెప్పేవు సారెసారెకు
వుమ్మడి మామనసింకా నొడఁబడీనా ॥ పల్లవి ॥

అన్నిటా నీవెంత నన్ను ఆసలఁబెట్టినాను
యెన్ని లేవు నీగుణాలు యెఱిఁగినవే
కన్నులఁ దొల్లె నేము కంటిమి నీసరితలు
వున్నతి నామనసిది వొడఁబడీనా ॥ సమ్మ ॥

రవ్వలుగ నీవెంత రతికిఁ బిలిచినాను
యివ్వల నీచేఁతలు యెఱఁగినవే
తవ్వి తలకెత్తేవు నీతగవులు మాకును
వువ్విళ్లూర మామనసు వాడఁబడీనా ॥ నమ్మ ॥

సిగ్గువడక నీవెంత చెక్కులు నొక్కినాను
యెగ్గులేవి నీపొందు లెఱఁగినవే
నిగ్గున శ్రీవేంకటేశ నేఁడె నన్ను నేలితివి
వొగ్గి యింక వేరేమనసొ వాడఁబడీనా ॥ నమ్మ ॥ 121

నీలాంబరి

చెలఁగి పెద్దరికము సేతుఁగాని
కలఁకరేఁచేదానఁగానుసుమ్మీ విన్నవు ॥ పల్లవి ॥

నాకే వలతునంటా నమ్మికెలే లిచ్చేవు
చేకొంటెఁ గావవచ్చీఁ జెప్పవలెనా
రేకలు దీయిమనేవు రీతిగా నీబుజముల
కాకునేసేదాననుఁగానుసుమ్మీ విన్నను ॥ చెలఁ ॥

పాయలేనుసుమ్మీయని బాసలేల సేసేవు
యీయెడనే కావవచ్చీ విదియేఁటికి
సేయరానిచేఁతలెల్లాఁ జేయుమని యేలనేవు
కాయ పండుసేసేదానఁగాను సుమ్మీవిన్నను ॥ చెలఁ ॥

యిచ్చకపువాఁడనంటా యేల నన్ను ముట్టేవు
యెచ్చరిక గానవచ్చె నెఱఁగుదును
కొచ్చి శ్రీవేంకటేశుఁడ కూడి నన్నేలుమనేవు
గచ్చుల మీరేదానఁగానుసుమ్మీ విన్నను ॥ చెలఁ ॥ 122

బౌళి

అందమన్నచెలులము నన్నిటాఁ దవిసితిమి
   యెందా నీడాఁ దెలిసితి వేమిసేతువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెప్పినమాటలెల్లా చెవులొగ్గి వింటివి
   రెప్పలెత్తి చూచితివి వొప్పుగొంటివి
   దప్పిదేరె నీయింతి దవ్వుల నీసుద్దులకే
   ఇప్పు డింతకంటె వింక నేమిసేతువయ్యా ॥ అంద ॥

కరఁగితి వింపులను కడును లాలించితివి
   శిరసూఁచుకొని సన్న సేసితివి
   సరసమున నీఇంతి చనవరియాయను
   ఇరవాయ నింతకంటె నేమిసేతువయ్యా ॥ అంద ॥

చేరి కాఁగిలించితివి చెక్కు చేత నొక్కితివి
   గారవించి రతులనుఁ గైకొంటివి
   యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీసతి మన్ననఁ బొందె
   [1]యేరవ్వా నే లింతకంటె నేమిసేతువయ్యా ॥ అంద ॥ 123

సింధురామక్రియ

ఈపె వంటిదిట్టతన మేడ నీవు గంటివయ్యా
   నీపాదము లొత్తుతాను నీవద్దనే వున్నది ॥ పల్లవి ॥

ఆసల విన్నుఁ దిట్టీ అన్నిటికి సెలవుగా
   సేసకొప్పు వంచి నీకు చెలి మొక్కీని
   పేసేచేఁత విన్నుఁ జేసి చిత్తమురా వలసి(చి?)
   మూసినముత్తెమై ముందటనే వున్నది ॥ ఈపె ॥

1. యేరవ్వాను+ఏల+ఇంతకంటె. "యేరవ్వలు నేలింతకంటె నేమిసేతువయ్యా" అని యుండవచ్చును.

నీమోవి గంటివేసి నేరములెల్లాఁ దీర
చేముట్టి కప్రవిడెము చేతికిచ్చివి
సాము నేసినట్లనే చన్నులను నిన్ను నొత్తి
అముకొని పంతమిచ్చి ఆయమంటుచున్నది ॥ఈపె॥

పాదమునేఁ దా(నేదాఁ?)కించి భయమెల్లాఁ బాయను
సాదువలెఁ గాఁగిలించి సరిఁగూడిని
యీదెస శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నమ్మ నిట్టె
ఆదరించి కమ్మటిని ఆసరేఁపుచున్నది ॥ఈపె॥ 124

కేదారగౌళ

తనచేతి దీఁకను ధర్మము పుణ్యము
చానిపి యింకాఁ దన్ను సొలనేఁటిదేఁటిదే ॥పల్లవి॥

ములువాఁడికొనగోరి మొనలు వాఁడి
కలయనితనతోడికాఁకలు వేఁడి
అలసితి రెంటివల్లా నప్పుడే నేను
యెలమి నింకాఁ దనతో నేఁటిమాఁటలే ॥తన॥

సారపుఁబయ్యదలోవిచన్నులు గట్టి
సారెకు నాదేసరసములు వెట్టి
అరితేరె విందునందు నందరిలోన
మారుకొని యింకాను మరి యేఁటిపొందులే ॥తన॥

నెమ్మి పీడినతురుమునెరులు చిక్క
కమ్మరఁ గూడినయట్టి కాఁగిలిచొక్క
నమ్మించి శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నేలెను
సమ్మతిఁ దనకు నాకు సరి నేఁటిసిగ్గులు ॥తన॥ 125

నాదరామక్రియ

అంగడినేల వేసేవు అప్పటి వలపులు
యింగిత మెఱిఁగి యిట్టె యేలుకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

మంచిమాఁట లాడితేనే మనసుఁ గరఁగుదుము
కంచముపొత్తిచ్చితే కాఁతాళించము
మంచమెక్కవిచ్చితేనే మచ్చికలునేతుము
యించుకంత చనవిచ్చి యేలుకొనరాదా ॥ అంగ ॥

చెక్కునొక్కినందుకే సేవలెల్లాఁ జేతుము
చక్కఁగాఁ జూచితేనే సమ్మతింతుము
గక్కనఁ గొంగువట్టితే కందువకు లోనౌదుము
యిక్కవతో మన్నించి యేలుకొనరాదా ॥ అంగ ॥

చనుఁగవ లంటితేనే సరుసఁ గాఁగిలింతుము
వొనరఁగ నవ్వితేనే వోరుతుము
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి వింతలోనే
యెనసి యిట్టె లాలించి యేలుకొనరాదా ॥ అంగ ॥ 126

రేకు 1322 అహిరి

ఇందులోనే వున్నవివె యింతితమకములెల్ల
గొందినే కోరికలెల్లా [1] కొమ్మ లే కిగిర్చెను ॥ పల్లవి ॥

చెలి నీకడకు రాఁగా చెమటలఁ దొప్పఁదోఁగె
వలపులు వానలేవివరదాయ
యెలమి నీరాకల కెదురులుచూడఁగాను
వెలయఁగ దివ్వెలేకే వెలుఁగవిపించెను ॥ ఇందు ॥

---

1. 'కొమ్మ' కు రూపాంతరమా?

వెదకుతానే నిన్ను వెలఁది కాఁకలఁ బొందె
యెదుటఁ బొద్దువొడవ కెందగానెను
యిదె నీపైయాసల నిట్టె మేను పులకించె
వెదవెట్టక ననలు వేవేలు మొలచెను ॥ ఇందు ॥

నీరతికిఁ జేయిచాఁచె నిట్టూర్పుల విందేఁ జెలి
కోరి యాన గాలిలేక తూరుపె త్తెను
సారె శ్రీవేంకటేశుఁడ చన్నుల నిన్నునొత్తి
బోరునఁ దా జాళిలేక బొమ్మరాలు వేసెను ॥ ఇందు ॥ 127

రామక్రియ

నీవేడుకే చూచేవు నెలఁతలా గెంచవు
సోవలకన్నుల నాపె సొలయఁగాను ॥ పల్లవి ॥

యెందాఁకా మాటలాడేవు యెంతలేదు నీనవ్వు
అందపుటాసలఁ జెలి అలయఁగాను
యిందునందూ సోలుతా నెమ్మె లేమిచూపేవు
గొంది నుండి యాపె నిన్నుఁ గొసరఁగాను ॥ నీవే ॥

యేమి సరసమాడేవు యేదిగొద్ది నీపగటు
కామిని కాఁకలచేతఁ గసుగందగా
సాములు సేయుచును చలమేల సాదించేవు
వేమరు నాపె నిన్ను వేఁడుకొనఁగాను ॥ నీవే ॥

యెట్టు వేసాలు సేసేవు ఇన్నియు నేర్తువు నీవు
అట్టె ఇంతి నిన్నుఁగూడి అలయఁగాను
రట్టుగ శ్రీవేంకటేశ ముట్టి యేల కెలసేవు
వెట్టదీర నాపె నిన్ను వినుతించఁగాను ॥ నీవే ॥ 128

పాడి

దేవుఁడవు నీవూ దేవుల నేను
వావులు గూడఁగాను వడి నేసవెట్టితి ॥ పల్లవి ॥

వలపులు నే నెఱఁగ వాసు లెఱఁగను; నీవు
కలకల నవ్వితేనే కరఁగితివి
పలుకులు నే నేర భావించఁగ నే నేర
పిలిచి విడెమిచ్చితే ప్రియమందితివి ॥ దేవుఁ ॥

మనసు సాదించనోప మర్మము లడుగనోప
చెనకి గోర నూఁదితే చేకొంటివి
పెనఁగఁజాలను నేను బిగియఁగఁజాలను
కనువిచ్చి చూచితేనే కావిమ్మంటివి ॥ దేవుఁ ॥

పచ్చిచేఁతలు రచించఁ బలుమారు సిగ్గువడ
మచ్చికఁ గాఁగిలించితే మరిగితివి
యిచ్చట శ్రీవేంకటేశ యేలుకొంటి విటు నన్ను
మెచ్చి కాఁగిలించితేను మేకొని మొక్కితివి ॥ దేవుఁ ॥ 129

సామంతం

అన్నిటికి నేరుతువు అవునయ్యా
కన్నదే కంది గురుమ కంటిమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పిలిచె విందాఁకాను పెద్దయెలుఁగువ వింతి
పొలసి నీ వెక్కడికిఁ బోతివయ్యా
మొలచినట్లు వచ్చి ముసుఁగుతో పాముపై
తల గానరా దాఁగేవు తగువయ్యా ॥ అన్ని ॥

వెదకె విందాఁకాను వీదులవీదుల నాకె
వుదుటున నెవ్వరింట నుంటివయ్యా
తుద పిందె దిగినట్టు దోమతెరమఱఁగున
విదురవోతా బొంకేవు నేరుపరివయ్యా ॥అన్ని॥

కొనరె విందాఁకాను కొమ్మ నీకాఁగిటఁ గూడి
వెస నేమని చెవుల వింటివయ్యా
రసిక శ్రీవేంకటేశ రమణిఁ గూడితి విట్టె
కనుగాయమో విచ్చేవు ఘనుఁడవయ్యా ॥అన్ని॥ 130

దేసాళం

కొమ్మలు పదారువేలగోవిందరాజ
విమ్మపంట వేతురా నీ వాఁటదానివి ॥పల్లవి॥

చేరి కొంగువట్టెనంటాఁ జెలులతోఁ జెప్పిచెప్పి
ఆరీతి నవ్వుదురా ఆఁటదానివి
కోరి చెమటదీసితే కొనగోరు దాఁకెనంటా
నేరము లెన్నుదురా నీ వాఁటదానివి ॥కొమ్మ॥

సన్నలఁ జిక్కించెనంటా సాకిరులు వెట్టిపెట్టి
అన్నిటా దూరుదురా ఆఁటదానివి
చన్నులసోఁకఁగ నీసరుసఁ గూచుండెనంటా
విన్నటికి నేఁ దందురా నీ వాఁటదానివి ॥కొమ్మ॥

జట్టిగొని కూడెనంటా సముకాన మెచ్చిమెచ్చి
అట్టె పొగడుదురా ఆఁటదానివి
వొట్టుక శ్రీవేంకటేశ వుర మెక్కించుకొంటివి
నెట్టన వింతసేతురా నీ వాఁటదానివి ॥కొమ్మ॥ 131

సాళంగనాట

కొలువుసేయించుకొనేగోవిందరాజా
అలరి వోరుచుకొంటే నందమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుమోవులవారు చేరి నీతో మాటాడితే
వొగరువేయకుండునా వొకకొంతైనా
వెగటున విని నీవు వెంగెములుసేసుకొనేవు
నగవుసేసుకొనేదే నయమయ్యా ॥ కొలు ॥

కలువకన్నులవారు కప్పి నిన్నుఁ జూచితేను
చలువ గాకుండునా జవ్వనానకు
లలి నీవందుకును చలములు రేఁచుకొనేవు
పులకించి మెచ్చేదే బుద్ధియౌనయ్యా ॥ కొలు ॥

జక్కవచన్నులవారు సరిఁ గాగిలించుకొంటే
ముక్కులు నోఁకకుండునా ముంచి వురము
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశ యిందుకుఁగా నలసేవు
చొక్కుచు సంతసించేదే జోకౌనయ్యా ॥ కొలు ॥ 132

రేకు 1323 శ్రీరాగం

అటువంటివాఁడు గాఁడు అతఁడు నీకుఁ దప్పఁడు
కిటుకులెల్లా మాని కేలెత్తి మొక్కవే ॥ పల్లవి ॥

దప్పిదేరేమోముతోడ తమకాన నున్నాఁడు
కప్పుర మియ్యఁగదవే కలికి
ఇప్పుడు వచ్చితి వాతఁ డిందాఁకాఁ దానొంటి నుండె
చిప్పిలుఁజెమట లార్చి సేదదేర్చవే ॥ అటు ॥

ఉసురుసురనుకొంటా ఆసలతో నున్నాఁడు
కొసరి విడెమియ్యవే కోమలి
ముసుఁగు దీసితి విట్టె మోము గాన కాతఁ డుండె
వెస నీమోవి యిచ్చి వేడుక సేయవే ॥ అటు ॥

చిగురుఁదలపోఁతతో శ్రీవేంకటేశుఁ డున్నాఁడు
తగురతిఁ గూడవే తరుణి
వొగి వేసవెట్టితివి వాలిపి వి న్నాతఁ డేలె
పొగడి కాఁగిటిలోనే పొదఁగివుండవే ॥ అటు ॥ 133

సాళంగం

కొండవంటిదొరవు కోరి చెయివట్టఁగాను
కండించి యాడవచ్చునా కానీవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వలపు చవిచూపితే వద్దనఁగవచ్చునా
చెలఁగి మాయింటికి విచ్చేయవయ్యా
వాలిపి విడెమియ్యఁగా వొల్లననవచ్చునా
తిలకించి పుచ్చుకొనేఁ దేవయ్యా ॥ కొండ ॥

పిగ్గులు చేతికిచ్చితే చేత దొబ్బవచ్చునా
వెగ్గళించ వీకఁ దెరవేయవయ్యా
వొగ్గి సవ్వులు నవ్వఁగా నోపననవచ్చునా
విగ్గుల సమ్మతించితి విచిత్రమయ్యా ॥ కొండ ॥

జవ్వనము పైఁజూపితే జంకించవచ్చునా
చివ్వనఁ గాఁగిట నించి(చే?) చేదాఁకవయ్యా
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
నివ్వటిల్ల మన్నించి(చే?) నిండుకుండవయ్యా ॥ కొండ ॥ 134

రామక్రియ

అంటుకొంటి వీఁకనో ఆయఁగా రట్టు
కంటగించ కంతలోనె కాఁగిలించుకొంటివి ॥ పల్లవి ॥

చెఱఁగుమాసినసుద్ది చెలితో నేఁ జెప్పఁగాను
మొఱకలు వేసుకొనే వేఁటికి నీకు
చిఱుతనవ్వులు నవ్వి సిగ్గువడి నే నుండితే
వొఱపుతోడను వచ్చివొద్దఁ గూచుండితివి ॥ అంటు ॥

నాలునాళ్ల సేసేనవి నాతులఁ బిలిచితేను
యీలీల నదేమనేవు యేఁటికి నీకు
మైలవాసి నేనిటు మఱఁగున నుండఁగాను
పోలిమి నెంగిలిచోటు పొలసి తొక్కితివి ॥ అంటు ॥

పాయపుమదముతోడఁ బడఁతులఁ జూచితేను
యీయెడ నేకతమాడే వేఁటికి నీకు
చాయల శ్రీవేంకటేశ జంట నను గూడితివి
పాయ నీచేయి దాఁకెఁ బట్టినకాఁకి ॥ అంటు ॥ 135

ఆహిరి

అందువంకనైనాఁ గొంత అతుమ దనుసుమ
పొందులన్నియునుఁ దలపోసుకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పెక్కుసతులమీఁదను ప్రియముగలవాఁడవు
వొక్కతే నీరతులకు నోపుదునా
గక్కున నీమనసు కరఁగేయట్టుగాను
తక్కక మరీఁగొందరిఁ దలఁచుకోవయ్యా ॥ అందు ॥

నానావిధాలవారితో ననిచినవాఁడవు
నేనొక్కతె నవియెల్లా నేరుతునా
సోనగా మై చెమరించి చొక్కేయట్టుగాను
తానకపుకతలెల్లాఁ దలఁచుకోవయ్యా ॥ అందు ॥

చెంచులా గొల్లెతలా మెచ్చినయట్టివాఁడవు
మించి నేనొక్కతెనే మెప్పించేనా
కొంచక శ్రీవేంకటేశ కూడితి వైనట్టుగాను
దంచక నావంటి దేది తలఁచుకోవయ్యా ॥ అందు ॥ 136

కాంబోది

చెప్పినట్టు సేయవయ్య చెలియచిత్తమురాను
దప్పిదేర బుజ్జగించి తవివందవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁబోణి విన్ను [1] శ(సె?)లవుల నవ్వీని
జిగి నీవెక్కడ నేమిసేసితివయ్యా
తగిలి నీనిలువెల్లాఁ దప్పకచూచీ విదె
యెగసక్కెపుమచ్చము లేమున్నవయ్యా ।చెప్పి ॥

కచ్చుపెట్టి నీకు నట్టె కస్తూరి పూసీవి
పచ్చిగా నెవ్వతెకావి పట్టెనయ్యా
దిచ్చరినీమోవి గలతేనెతీపు దాలదవి
వెచ్చ మేడఁ బెట్టి కొంత తెచ్చితివయ్యా ॥ చెప్పి ॥

శ్రీవేంకటేశ విన్నుఁ జేరి కాఁగిలించి కూడె
కావించి నీవిజ మెట్టు కనెవయ్యా
వోవరిగాఁ దనకు నీవురము నెలవుచేసె
భావమెఱిఁగి రతెట్టు పవిగొనెనయ్యా ॥ చెప్పి ॥ 137

1. యతిభంగము

మాళవిగౌళ

[1]ఎఱుఁగుదు మిన్నియును ఇంతేసేల
వఱవాతా నింకా వింతవారమా నేము ॥ పల్లవి ॥

మాటలనే చొక్కితిమి మంతనాలు మెచ్చితిమి
కాఁటలఁదూఁటలచేతఁ దనిసితిమి
యేఁటికి మమ్ముఁ జెనకీ విన్నిటాఁ జుట్టాలము
వాఁటముగ నీఁక వింతవారమా నేము ॥ ఎఱుఁ ॥

నగవుల నలసితిమి నయముల నమ్మితిమి
తగవులు నెరపఁగాఁ దనిసితిమి
మొగము లేమిచూచీవి మోహించినవారము
వగలేల యింకా వింతవారమా నేము ॥ ఎఱుఁ ॥

మోవితేనె లానితిమి ముచ్చటలఁ గూడితిమి
తావుల సరసములఁ దనిసితిమి
యేవల్లా శ్రీవేంకటేశు కిచ్చకపుసతులము
వావిగూడె నింకా వింతవారమా నేము ॥ ఎఱుఁ ॥ 138

రేకు 1324 వరాళి

అపునయ్య మంచివాఁడ వన్నిటా నీవు
యివల విన్నేమందు నెంతకాఁతరీఁడవు ॥ పల్లవి ॥

చెప్పుదునా అపెతోడ చెంది నీసేసినచేఁత
యిప్పు డిట్టె వించేను యేమను నిన్ను
చెప్పరానివిశ్వాసితెలికత్తెలము నేము
కొప్పువట్టి మాపయ్యదకొం గంటఁదగునా ॥ అపు ॥

1. ఈపాటలో 1, 2 చరణములలో 'జెనకీ' 'చూచీవి' క్రియలు మధ్యమపురుషము లైతే అన్వయము బాగుండునేమో? లేక చెలితో చెప్పినమాటలా?

చూపుదునా ఆపెకు సొమ్ములు నీవిచ్చినవి
ఆపనుల కేమని ఆడునో నిన్ను
వోపికతో నితవరివూడిగపువారము
చేపట్టి మాచెక్కులను జీరఁదియ్యఁదగునా ॥ అవు ॥

సాకిరి దెలుపుదునా సరి నీనవ్వినవవ్వు
[1]తూకొనెలమేల్మం గెంతదూరునో నిన్ను
యీకడ శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరి నమ్మినవార-
మేకొలఁది[2](దిః)గాఁగిలించి యింత మెచ్చఁదగునా ॥ అవు ॥ 139

దేసాళం

నీలో మెలఁగినదాన నేఁడు మాకుఁ గొత్తలా
నీలాగులన్నియును నే మెఱఁగమా ॥ పల్లవి ॥

కట్టినది చంద్రగావి, కాయము తట్టుపుణుఁగు
యెట్టెవ్వతెఁ గూడినా నిన్నెఱఁగవచ్చు
పెట్టకు మంతేసియాన బిరుదుబంటవు నీవు
నెట్టుకొన్న నీనిజము నే మెఱఁగమా ॥ నీలో ॥

పొడికప్రము చెక్కుల, పూవులదండలు మేన
కడ నెవ్వతెఁ బొందినాఁ గానఁగవచ్చు
వొడఁబరచకు మంత వొడయఁడ వందరికి
విడుపునీగుణాలు నే మెఱఁగమా ॥ నీలో ॥

వోవరి శ్రీవేంకటాద్రి, వురాన నలమేల్మంగ
చేవ నెవ్వతెఁ గూడినాఁ జెప్పఁగవచ్చు
కావించకు బాస నాకు శ్రీవేంకటేశ నన్నేలి
నీవోజ లెప్పుడును నే మెఱఁగమా ॥ నీలో ॥ 140

1. తూకొని+అలమేల్మంగ 2. 'ఏకొలది' అని ప్రశ్నార్థకము. 'కొలఁదిఁ' లో 'ది' తరువాతి అరసున్న విచార్యము.

బౌళి

కాఁగిలించవయ్యా కామిని నీవు
మాఁగినమోవితోడ మధురమైవున్నది ॥ పల్లవి ॥

యెలయింపుఁజూపులను ఇంతిఁ జూచితే నాపెకు
చెలపచెమటనీరు చిమ్మిరేఁగెను
వెఁయ నీవందుకుఁగా విసరితివి సురటి
పులక మొగ్గలమేనఁ బొదిగొనివున్నది ॥ కాఁగి ॥

మనసిచ్చి సతితోను మాటలు నీవాడితేను
చనుఁగవ బిగువెక్కి జారెఁ బయ్యద
అనువుగాఁ బెట్టఁబోతే నందుపై నీగోరు సోకి
మనసెల్లాఁ గరఁగి నీమంచముపై నున్నది ॥ కాఁగి ॥

దొమ్మి నలమేల్మంగతోడ నీవు నవ్వితేను
కుమ్మరింపుసిగ్గుతోడ కొప్పు వీడెను
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీ వింతలోఁ గూడితేను
సమ్మతించి మెచ్చిమెచ్చి సారె నీకు మొక్కెను ॥ కాఁగి ॥ 141

శ్రీరాగం

[1] కంటి మిదివో నేము కన్నులపండుగగాను
జంటలఁ గొలువై నీవు చనవిచ్చేఁగాను ॥ పల్లవి ॥

హేమంతకాలము నేఁడు యిటు నీతిరుమేన
ఆముకొని జవియించినట్లుండెను
భూమిఁగలకప్పురము పొడినేసి నిలువెల్లా
నేమముతో నిందరును నీకుఁ జాతఁగాను ॥ కంటి ॥

1. ఇది అధ్యాత్మకీర్తనలలో నుండదగినది. "ఒకపరి కొకపరి కొయ్యారమై" అను కీర్తనవంటిది.

వానకాలము నీలవర్ణముతోఁ దిరుమేన
సోవయై కురిసినట్టు చూపట్టెను
సేనగాదట్టుపుణుఁగు చిత్తడిగా సర్వాంగాల
పూవి యిందరును నీకుఁ బూయఁగాను ॥కంటి॥

వసతకాలము తానె వచ్చి నీ తిరుమేన
యొసగినట్టు శ్రీవేంకటేశ తోఁచెను
వెన నలమేల్మంగతో వింతసొమ్ము నీవురాన
పొసగిం[1] చందరు విన్నందరు[2] బొగడఁగాను ॥కంటి॥ 142

ఆహిరి

ఎదురాడఁజాలదు యేమిసేసినా నీకు
వదలుఁదురుమువట్టి వంచకువయ్యా ॥పల్లవి॥

చెక్కునఁ జేయివెట్టుక చింతించేచెలియకు
పుక్కిటితమ్ములమిడి పొదిగేవు
వెక్కసపువిరహాన వేగించె నిందాఁకా
పిక్కటిల్లఁజన్నులు పిసుకకువయ్యా ॥ఎదు॥

వుమ్మగిలుఁజెమటచే నొలలాడేమగువను
కమ్మక యిప్పుడు వచ్చి కాయమంటేవు
నెమ్మనపుఁదమకాన నెరి వలసె నిందాఁకా
బిమ్మటిగాఁ జేయివట్టి పెనఁగకువయ్యా ॥ఎదు॥

వుమరసురమకొంటానుండేయలమేలుమంగను
పొసగించి కూడి యిట్టె భోగించితివి
యొసఁగ శ్రీవేంకటేశ యెనసె విన్నిందాఁకా
వెస మోవి గంటిగావించకువయ్యా ॥ఎదు॥ 143

1, 2, పునరుక్తులు. ఇట్టివక్కడక్కడ గలవు.

భైరవి

[1] చెలులాల యేమనిచెప్పెనో తాను
    యెలమితో వివరించి యీతని నడుగరే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటఁ గారీఁ జెమటలూ
    వెక్కసపుఁగొప్పవెంట విరులు రాలీ
    చెక్కుకొంటాఁ దనదట్టిచెఱఁగు జీరాడఁగా
    యెక్కడనుండి వచ్చీని యీతని నడుగరే ॥ చెలు ॥

అంగమునఁ దొట్టుపడీ నలపులూ
    వుంగిటిగొనీ ముక్కున నుసురులు
    సింగారపువింతలెల్లా చెలఁగఁగా
    యెంగిలై యెందుండి వచ్చీ నీతని నడుగరే ॥ చెలు ॥

గిఱికొనీ మోవిమీఁద కెంపులూ
    మెఱసీ నురాన వలమేలుమంగా
    తఱి శ్రీవేంకటేశుఁడు తానె మమ్మేల్లా నేలె
    యెఱఁగ మెందుండి వచ్చీ నీతని నడుగరే ॥ చెలు ॥ 144

రేకు 1325 దేవగాంధారి

ఎన్నినోములు నోఁచెనో యీరమణి
    చన్నుల జవ్వనపుసంపదతోడా ॥ పల్లవి ॥

వలపుగద్దె యెక్కె వనితా
    చెలపచెమటఅభిషేకముతోడ
    కొలువు సేయించుకొనీఁ జెలులచేతా
    బలిమి విట్టచూపులవఁ(వం?)జాలతోడా ॥ ఎన్ని ॥

1. ఈపాటలో తరువాతిరెండుపాటలలో కొన్నిపాదాలకట దీర్ఘాలు సంగీతమునకు చెందినవి కావచ్చు.

కోరికలరాజ్యమేలీఁ గోమలి
నూరువేలుపులకకానుకలతోడ
చేరి శైత్యోపచారాలు సేయించుకొనీ
సారెఁ గొప్పునల్లజల్లిచామరాలతోడా ॥ఎన్ని॥

మరుపట్ట మలమేలుమంగ గట్టె
పురమున శ్రీవేంకటోత్తముతోడా
గరిమఁ గప్పముగొనెఁ గళలెల్లాను
సురతపుకొనగోరిసొమ్ములతోడా ॥ఎన్ని॥ 145

శంకరాభరణం

ఏలుకొన్నఫలమూ యింటి కిట్టె రావయ్యా
మేలుగలఫలమూ మెచ్చఁగదవయ్యా ॥పల్లవి॥

చెప్పినట్టువింటేనే సేసినంతఫలమూ
వొప్పుగొవి నామాఁటకు నూఁకొనవయ్యా
యిప్పుడియ్యకొంటేనే యిచ్చినంతఫలమూ
చప్పఁగాదు నాపొందు సమ్మతించవయ్యా ॥ఏలు॥

నావూడిగము చేకొంటే నగినంతఫలమూ
భావించి నీపాదము నాపైఁ జాఁచవయ్యా
వావి నాతోఁ జెప్పితేనే మోవియిచ్చినఫలము
యీవల నేఁ జేసేబత్తి కిటు లోనుగావయ్యా ॥ఏలు॥

కప్పుర మందుకొంటేనే కాఁగిలించినఫలము
దప్పిదేరీ రతికేళిఁ దనుపవయ్యా
అప్పఁడ శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగను నేను
యిప్పుడు గూడినఫల మీదేరించవయ్యా ॥ఏలు॥ 146

లలిత

కడుఁజుట్టమవు నీవు కా నంటినా
యెడయక నన్ను నిట్టె యేలుమంటిఁగాక ॥ పల్లవి ॥

చెక్కునొక్కి నీవు నాచేయిమీఁదఁ జేయివేసి
తక్కక నవ్వు నవ్వఁగాఁ దగదంటినా
వొక్కతెప్పైఁబెట్టి మాట వొక్కొక్కటె తడవఁగా
వక్కణించ నంతేసి వద్దంటిఁగాక ॥ కడుఁ ॥

యేపున నావద్దనుండి ఇంత కలసిమెలసి
కాఁపురము సేయఁగాను కాదంటినా
చూపి మోపి యాడోవారిసొమ్ములు మేనఁబెట్టుక
రాఁపులు సేయఁగా నందు కోపనంటిఁగాక ॥ కడుఁ ॥

చన్ను లురమున రాయ సారెఁ గాఁగిలించుకొని
యెన్నిచేఁతలు సేసినా నేఁటికంటినా
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ ఆలమేల్మంగనే నేను
మన్నించి కూడితి విది మాననంటిఁగాక ॥ కడుఁ ॥ 147

మాళవిగౌళ

[1]చెప్పరాదు యీతనిసింగారాలు
ముప్పిరిగొని సిరులు ముంచెనోకాని ॥ పల్లవి ॥

అండనే కప్పురకాఁపు లదివో దేవునికి
మెండుకొని అమరెను మేననెల్లాను
పుండరీకాక్షుఁడుగాన పొదలి తెల్లనికాంతి
నిండుకొని నిలువెల్లా నెరసెనోకాని ॥ చెప్ప ॥

1. చూ. పాట 142. భావసామ్యము గలది

తట్టుపుణుఁగుకాఁపు దై వాలరాయనికి
దట్టమై యమరె విదె తనువెల్లాను
చుట్టు నెమలిపెంచముచుంగులనల్లవికాంతి
అట్టె అంగములనెల్లా నలమెనోకావి ॥ చెప్ప ॥

అలమేలుమంగ పురమందు శ్రీవేంకటేశున-
కెలమి నమరె యిదె యీతనువున
మొల పీతాంబరమున మొలచినపైఁడికాంతి
అలరి మెడను సొమ్ములాయనోకావి ॥ చెప్ప ॥ 148

సామంతం

గడుసవుగదె నీవు కలికీ । వోరి
అడరి మరునిమహి మటువంటిదౌరా ॥ పల్లవి ॥

తప్పకచూచేవేమే తరుణీ । వోరి
తప్పించీ నీమీఁదను చకోరాలురా
చిప్పిల నామేనెల్లాఁ జెమరించెనే । వోరి
యెప్పుడూ వాఁటిగుణాలు ఇటువంటివౌరా ॥ గడు ॥

వొఱపులే నీచన్ను లువిదా । వోరి
మెఱసీ జక్కవలు నీమీఁదనుండిరా
మఱి కరఁగేఁగదవే మగువా । వోరి
యెఱఁగవా వాఁటివోజ లిటువంటివౌరా ॥ గడు ॥

మించి పురమెక్కె వలమేలుమంగా । వోరి
యంచలు నీయందు వోలలాడఁజొచ్చెరా
యెంచఁగల శ్రీవేంకటేశుఁడఁగదే । వోరి
వంచనతోఁ గూడితివి వానిజాడలౌరా ॥ గడు ॥ 149

పాడి

ఏమి దక్కవాయ నీకు నిందువంకను
కామినినేసేబత్తిఁ గైకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనే కొసరుచు కాఁకలు నీపైఁ జల్లీ
అన్నిటా నదేమని యడుగరాదా
చిన్ననాఁడే బాస యిచ్చి నేసలు వెట్టితివట
మన్నించి యట్లానే మనుపరాదా ॥ ఏమి ॥

పలుకుచు సతి నీపచ్చడముకొంగంటీ
విలిచి మారుమాఁట నీవాడరాదా
అలరుఁజవికెలోన అసలఁబెట్టితివట
తలపోఁత లీడేర్చి దయఁజూడరాదా ॥ ఏమి ॥

నవ్వుతా నలమేలుమంగ నంటున నీవురమెక్క
నివ్వటిల్ల నీమచ్చిక నెరపరాదా
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతుల మెచ్చితివట
జవ్వనికి నన్నిటాను చనవియ్యరాదా ॥ ఏమి ॥ 150

రేకు 1326 శంకరాభరణం

నీనేరములకు నేనా గురి
నానఁబెట్టి కత నడపఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

మఱఁగుల మొఱఁగుల మాఁటలాడితే
మఱి కరఁగెను నీమన సిపుడు
యెఱఁగను నే నందుకేమి సేతురా
నెఱపునీబిగువు నిలుపఁగరాదా ॥ నీనే ॥

నేయరానిపని చేసి చెనకితే
కాయపుఁజెమటలు కడు వడిసె
రాయడింపరా రతివేళ వెనక
తీయక ధైర్యము తెచ్చుకోరాదా ॥ నీనే ॥

అలమేల్మంగ నే నటు నిను(గూడిన
పులకించె మొగము కళ రేఁగి
నెలవి నవ్వరాదా శ్రీవేంకటేశ్వర
బలిమిఁ బరాకున(బై కొనరాదా ॥ ఏనే ॥ 151

హిందోళవసంతం

మేలు మేలయ్యా నిన్ను మెచ్చితిమి నీ వింతివి
లాలింతురుగాక యీలాగు సేతురా ॥ పల్లవి ॥

శిరసువంచుకుండితే సిగ్గుదేర్చవలెఁగాక
కరకరిఁబెట్టి యింత కాఁగిలింతురా
విరసాన నలిగితే వేఁడుకొనవలెఁగాక
పెరిగేకుచము లిట్టె పిసుకుదురా ॥ మేలు ॥

దవ్వులనే నిలుచుంటే దగ్గరిరావలెఁగాక
పవ్వళించి గఱి నిమ్మపంట వేతురా
అవ్వలిమోమైతేను ఆదరించవలెఁగాక
కువ్వవడ కుచ్చెలకొంగువట్టి తీతురా ॥ మేలు ॥

మోనాన నుండితే మోవితేనె చవిగొంటగాక
కానుకగా వందుమీఁద గంటిసేతురా
ఔనని శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగఁ గూడితి-
వానుక వుందువుగాక ఆఱడి సేతురా ॥ మేలు ॥ 152

కాంబోది

ఎంత గిజిగిజిసేసే వింతిని నీవు
మంతనానఁ జేయరాదా మఱి చేఁతలెల్లను ॥ పల్లవి ॥

విప్పుచు నెలవులను విన్నపాలు సేయఁగాను
చిప్పిల మోవి యెంగిలిసేసేవు
రెప్పలెత్తి కన్నులను రేసువడి చూడఁగాను
కొప్పువట్టి జారఁదీసి కొసరేవు ॥ ఎంత ॥

పాదములు నీ కొత్తఁగాఁ బడఁతి చన్నుమొనలు
[1]దాదాత(య?) బొట్టనవేళ్లఁ దాఁకించేవు
కాదనక నీకు నూడిగములెల్లాఁ జేయఁగాను
సేదదేరఁ బిరుదుపైఁ జేయిచాఁచేవు ॥ ఎంత ॥

గందము నీకుఁ బూయఁగా కమ్మి యలమేల్మంగను
కందువ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించేవు
సందడింపురతులను చవులెల్లాఁ జూపఁగాను
మందలించి కూడి సదమదము సేసేవు ॥ ఎంత ॥ 153

మాళవిగౌళ

[2]భావించి చూడరే పడఁతులాల
దేవదేవుని మహిమలు చెలఁగినట్టుండెను ॥ పల్లవి ॥

పరమపురుషునికి పచ్చకప్పురముకాఁపు
తిరుమేన నమరెను తెల్లవికాంతి
ధరలోఁ బాలజలధి తచ్చేటివేళను
మరిపైపై తుంపురులు ముంచినయట్టుండెను ॥ భావిం ॥

1. దాయన్ + దావ్‌దా = దాయయన్ : అని వ్యత్యంతించియుందునా? ఇదియూ ప్రకరణమునుబట్టియే. 'దాదాత' అని ఒకప్రయోగ మీవాఙ్మయమున అక్కడక్కడ కలదు. అర్థము తోచుటలేదు. 2. చూ. పాట 142. భావసామ్యము. దీని మొదటిపాదము "క్షీరసాగరతరంగశీకరాసార" అను కులశేఖరాళ్వార్ పద్యమును పోలియున్నది. ఈ పాటలే 'ఒకపరికొకపరికొయ్యారమై' అను పెదతిరుమలాచార్యులపాటకు మూలము కాబోలు.

తవిలి యీదేవునికి తట్టుపుణుఁగుకాఁపు
నవమై మేన నమరె నల్లనికాంతి
తివిరి గోవర్ధనమెత్తిననాఁడు నిఁడుకొని
ధ్రువమై మేఘకాంతులు తొలఁకినట్టుండెను ॥భావిం॥

శ్రీవేంకటేశునికి సింగారించిన సొమ్ములు
భావించ మేన నమరె బంగారుకాంతి
తావుగా నలమేల్మంగ తనవుర మెక్కఁగాను
వేవేలుసంపదలెల్లా వెలసినట్టుండెను ॥భావిం॥ 154

రామక్రియ

చిత్తగించవయ్యా చెలియ విలాపాలు
బత్తినేసీ నేఁడు నీపాదా లొత్తఁగాను ॥పల్లవి॥

చిగురుమోవిమీఁదఁ జిప్పిలీఁ దేనెలు కడు
మగువ నీతో నట్టె మాటాడఁగాను
నగెడిసెలవులను నారుకొనీఁ గప్పురము
మొగము చూచి నీకు మొక్కఁగాను ॥చిత్త॥

నెరసి గుబ్బలమీఁద నిండీఁ బులక లివె
తరుణి పయ్యెద నిన్నుఁ దాఁకఁగాను
పురిగొని కొప్పులోనిపువ్వులు రాలీ నివె
బెరసి నీకాఁగిటఁ బెనఁగఁగాను ॥చిత్త॥

కలికి మొగములోనఁ గళలు రేఁగీ నవె
అలమేలుమంగ నిన్ను నలమఁగాను
అలరి శ్రీవేంకటేశ అంగములు పొంగీ నవె
అలసినరతిలో నీవాదరించఁగాను ॥చిత్త॥ 155

ముఖారి

ఎఱిఁగించీ విరుమేలా విదివో నీమనసు
గుఱి గాడిపారీని గోవిందరాజా ॥పల్లవి॥

కొలువులోపలనున్నకొమ్మలపాటలు వింటా
అలరి నీవు పరాకై వుండఁగా
కులికి పాదములొత్తేకొమ్మలు కొనగోళ్ల
యెలమిఁ దమమోహము లెచ్చరించేరు ॥ఎఱిఁ॥

యెదుట నాట్యములాడేఇంతులనుఁ జూచుకొంటా
గుదిగొని యట్టె చొక్కుచునుండఁగా
ఇదివో అకుమడిచిఇచ్చేసతులు చేతుల-
నదిమి తమమీఁదట ఆసలుచూపేవు ॥ఎఱిఁ॥

సారె నిన్ను సింగారించేసతులచన్నులు చూచి
చేరి శ్రీవేంకటేశుఁడ చేఇచాఁచఁగా
శ్రీరమణి భూరమణిఁ[1] జెంది నీ కాఁగిటిలోన
పేరడిరతుల నిన్నుఁ బెచ్చురేఁచేరు ॥ఎఱిఁ॥ 156

రేకు 1327 సామంతం

చూడరమ్మ చెలులాల సుదతిభాగ్యాలు నేఁడు
వేడుకలెల్లా వెల్లివిరిసినట్లుండె ॥పల్లవి॥

కోమలికొప్పుననుండి కురిసేటివిరులకు
వాములై తుమ్మెదలు వాలఁగాను
కాముఁడు గురులేయఁగా కడనుండి నల్లఁబజ[2]
దోమటి నెఱుకదాను తొడఁగినట్లుండె ॥చూడ॥

---

1. ఈ అరసున్న సముచ్చయమువలె. 2. నల్లబ్రజ = కిరాతసంఘము [illegible] విపులువు. "కొమ్ములఁబోయ నల్లబ్రజ" శుక-1-224. 'నల్లఁబజ' అన్నమయ్య ప్రయోగము.

మెఱుత మాటాడఁగాను మించె చిగురుమోవివి
తొలఁగక కోవిలలు తొడుకఁగాను
వలరాజు నఱికిన వాఁడినెత్తురుపట్టెలు
చెలఁగి బంట్లు చికిలిసేసినట్లుండె ॥ చూడ ॥

కొమ్మ శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడినచెమటవావ—
కుమ్మడిఁ [1]జకోరాలు వొడియఁగాను
దిమ్మరేఁగి మరుఁడు ముత్తేల వసంతమాడఁగా
యిమ్ముల వర్షాలు వచ్చి యెదిరినట్టుండె ॥ చూడ ॥ 157

వరాళి

వింతవారమా నేము విచారించుకొనవయ(య్యః)
బంతి మన్నారు సతులు పాయనినీకృపను ॥ పల్లవి ॥

యెంతలేదు నీనవ్వు యెన్నిలేవు నీమాటలు
అంతటాను తనిసిరి యాఁడువారెల్లా
చింతదీర నీకు నేము సేవసేసేవారము
దొంతి నున్నది వలపు తొల్లె నీకృపను ॥ వింత ॥

యేమిసేసేవు నీయాన లెఱఁగమా మీబాసలు
దోమటిగాఁ దొడికిరి తొయ్యలులెల్లా
వోముచు నే మెప్పుడును వూడిగపువారము
నాములాయఁ దమకము పంచిననీకృపను ॥ వింత ॥

యెక్కడా నీసుద్దులే యెవ్వరైనాఁ బొగడేరు
వొక్కటై కూడిరి నిన్ను వువిదలెల్లా
చిక్కి నన్ను నేలితివి శ్రీవేంకటేశ్వర
వెక్కసమాయ భోగము వెలసె నీకృపను ॥ వింత ॥ 158

---

1. చాతకాలు కావచ్చు.

దేసాళం

వెలఁది వింతచే నీవు వేఁడుకోవయ్యా
యెలయింపుఁజేఁతలు నేఁ డివి యేలయ్యా ॥పల్లవి॥

మొగమోటమునఁ జెలి మొదలికోపము మాని
మగఁడవంటా నీతో మాటాడెఁగాని
అగడుసేసేనంటే అందు నెంతైనాఁ గద్దు
యెగసక్కెలింకాను నీవేలాడేవయ్యా ॥వెలఁ॥

ప్రియవాదిగన నీతోఁ బెనఁగి మారాడక
నయమిచ్చి జలజాక్షి నవ్వెఁగాని
నియతి సాదించేనంటే నేరుపెంతైనాఁ గలదు
జయమాయ నీకనేల చల మింకానయ్యా ॥వెలఁ॥

యిచ్చకురాలై నిన్ను యెనసి శ్రీవేంకటేశ
మచ్చికసేసి యిఁ(యిం?)తి మరిగెఁగాని
పచ్చిసేసేనంటేను పగటెంతైనాఁ గద్దు
యిచ్చినచనవు లిట్టె యాదేరించవయ్యా ॥వెలఁ॥ 159

మాళవిగౌళ

ఇప్పుడే విన్నవించితి నెఱుఁగుకొందువుగాని
తప్పితే నలులమోఁత తమికిఁ(కిం?)చీఁజుమ్మీ ॥పల్లవి॥

బలిమి వింతి నీవు పాసివుందేవుగనక
తలఁపఁ గప్రపువేఁడిఁ దాఁకీఁజుమ్మీ
నలువంక నెలవులనవ్వక నీవుందితేను
కలువపూవుటమ్ములరాలి వారీఁజుమ్మీ ॥ఇప్పు॥

చేరి చెనకఁగ నీవు సిగ్గువడేవుగనక
సారెకు వెన్నెల వడచల్లీఁజుమ్మీ
గారవించి యాపె యిట్టె కాఁగిలించకుండితేను
నారుకొని చిగురు మొనలుచూపీఁజుమ్మీ ॥ ఇప్పు ॥

మొక్కలాన నీ వప్పలిమోమయ్యేవుగనక
నిక్కి కోయిలలరొద నిండీఁజుమ్మీ
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి వీకె నిట్టె
కక్కసించితే మదనకళలందీఁజుమ్మీ ॥ ఇప్పు ॥ 160

హిందోళవసంతం

నీ వుండే దొక్కయంగము నే నుండే దొక్కయంగము
కై వశమైతివి యింకఁ గతలెల్లాఁ జెల్లును ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గువిడిచేయాఁటది చేతులఁ బట్టఁగరాదు
యెగ్గులేదు మగవాని కెట్టుండినాను
వొగ్గి నేను మేరతోనే వున్నచో నుండానను
బగ్గన నీకంతటాను పారాడఁజెల్లును ॥ నీవుం ॥

పొంచి యణఁకువలేనిపొలఁతి దేఁటిగుణము
వంచనలేకున్నా మగవాని కమరు
మంచముపై నిట్టె నెమ్మది నే నుందానను
యెంచఁగ రచ్చలుసేయ నిటు నీకుఁ జెల్లును ॥ నీవుం ॥

గుట్టుతో నుండకుంటేను కోమలి కేఁటివారపు
వట్టిరట్టు మగవానివద్దనే కద్దు
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ ఇటు నిన్ను నేఁ గూడితి
ముట్టి యెంతైనా నీవు మోహించఁజెల్లును ॥ నీవుం ॥ 161

కాంబోది

ఎఱఁగనివాఁడవా యేమయ్యా నీవు
మఱవవచ్చునా మేలు మన్నింతురుగాక ॥ పల్లవి ॥

సరసములాడితేను సాకిరివెట్టుదురా
వొరసివొరసి నవ్వుదురుగాక
శిరసువట్టితేనే చేతుల బిగింతురా
కరఁగినమనసుతో కైకొందురుగాక ॥ ఎఱఁ ॥

తచ్చితచ్చి చూచితేను తలవంచుకొందురా
ఇచ్చగించి గక్కనఁ జేయిత్తురుగాక
పచ్చిమాటలాడితేను పరాకుసేయుదురా
అచ్చమైనచనుఁగొండ లంటుదురుగాక ॥ ఎఱఁ ॥

అట్టె కాఁగిలించుకొంటె ఆయాలు ముట్టుదురా
నెట్టుకొని యిట్టె కరుణింతురుగాక
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడివింతి జంకింతురా
చుట్టరికములెల్లాను చూపుదురుగాక ॥ ఎఱఁ ॥ 162

రేకు 1328 శంకరాభరణం

ఔదువయ్యా జాణఁడవు అన్నిటాను
సోదవని వొగడితే జడిసేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నీచిత్తము రావలసి నేఁ జేసితి నూడిగాలు
యేచి యందుకు నవ్వే వదేమయ్యా
చేచేత నే విన్నపాలు చెవిలోనఁ జేసితేను
లాచి నన్నుఁ దిట్టితివి లాగౌనయ్యా ॥ ఔదు ॥

సంగతి నాతుమడిచి చవిదెలి సిచ్చితేను
యెంగిలంటాఁ గాకుసేనేవేమయ్యా
ముంగిట నే నీశిరసుముడిచేనంటా నంటితే
వంగి నాకొప్పు నంటేవు వానికాఁడవయ్యా ॥ ఔదు ॥

గాఁటముగా రతికేలిఁ గాఁగిలించుకొంటేను
నాఁటెఁ జన్నులంటా గోర గీఁటేవయ్యా
నీఁటుల శ్రీవేంకటేశ విన్ను నేనే మెచ్చితేను
యీటులేనిచనవెల్లా విచ్చితివయ్యా ॥ ఔదు ॥ 163

శుద్ధవసంతం

ఇందుకే నేఁ జింతించే నెటువలె నున్నాఁడవో
సందడి పెండ్లిండ్లాయ సరుస నీబతుకు ॥ పల్లవి ॥

చెంతలనాకె నీపైఁ జేయిచాఁచఁగాను
వంతుకుఁ జేయిచాఁచితి నవ్వల నే నుండి
యింతుల మిద్దరమును ఇరువంకలా నుండఁగా
నంతకూటమాయ నిదె చక్కనినీమేను ॥ ఇందు ॥

ఆకడ నాకె నీకు నాకుమడిచియ్యఁగాను
యీకడ నేనూ నీకు విచ్చితి విట్టె
కైకొని యిద్దరు నూడిగము నీకుఁ జేయఁగాను
కాకుపడి కలగూరగంపాయ నీవోరు ॥ ఇందు ॥

గక్కన నాపె విన్నుఁ గాఁగిటఁ గూడఁగాను
వొక్కటై నేమూ నట్టే వొనరఁగాను
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశ యెనసి యిద్దరివల్లా
అక్కర మరిపేకళ్లమాయను నీవురము ॥ ఇందు ॥ 164

ఆహిరి

ఇద్దరిభావములను యేమని విన్నవించేము
అద్దుకొన్నప్రియములు ఆయములు సోఁకెను ॥పల్లవి॥

చెక్కుచేతితోడనే చెలి విన్నుఁ జూడఁగాను
చిక్కనిచెమటలెల్లా చేర నిండెను
నెక్కొని యంతవట్టును నీమీఁద నేఁ జల్లితేను
వెక్కసమై పులకలు వెదకు మొలచెను ॥ఇద్ద॥

పయ్యదముసుఁగుతోడ పడఁతి నీతో నవ్వితే
వొయ్యనే కొప్పువిరులు వొడి నిండెను
నెయ్యపువేడుకతోడ నీమీఁద నవి చల్లితే
ముయ్యరానికళలెల్లా మోమున వెలసెను ॥ఇద్ద॥

చన్ను లురమున మోవ సతి విన్నుఁ గూడితేను
వున్నతి మోవిఁ దేనె లుబ్బి నిండెను
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యివి నీమోవిఁ జల్లితే
తిన్ననియానందము దేహాన నిలిచెను ॥ఇద్ద॥ 165

సాళంగం

ఎఱఁగనివారు గల రెఱుఁగువారు గలరు
మెఱుకతోనే నీవు ఇంత గేలిసేతురా ॥పల్లవి॥

మన్నింతువంటా నీతో మనవి విన్నవించితే
పన్నల నవ్వేవు నీవు పారెసారెకు
తిన్నఁగాఁ దప్పుగలితే దిద్దవలెఁగాక నీవు
యెన్నఁగ వింతులలోన వింత గేలిసేతురా ॥ఎఱఁ॥

వోరుత(తు?)వంటా విన్ను వొడివట్టి కొసరితే
సారెసారె నవ్వేవు జారుఁగొంగుతో
నేరమి గలిగితేను నేరుపఁగవలెఁగాక
యీరీతి నిందరిలో నింత గేలిసేతురా ॥ఎఱు॥

చెందితివంటా విన్నుఁ జెలఁగి మెచ్చితేను
సందడి నవ్వు నవ్వేవు సారెసారెకు
విందుల శ్రీవేంకటగోవిందుఁడ నన్నేలితివి
యిందరిలో నారతుల నింత గేలిసేతురా ॥ఎఱు॥ 166

పాళంగటనాట

బతికితి నవ్విటాను పడఁతివల్లను నీవు
రతికిఁ నిలువవయ్యు రవ్వగాఁ జేసీని ॥పల్లవి॥

సుద్దులు నీతోఁ జెప్పి చొక్కించి అందరుఁ జూడ
బుద్దులు నీకు నేరిపీఁ బొలఁతి
వొద్దనుండి నవ్వుతాను వొడివట్టి తీసితీసి
పెద్దరికములు సేసి ప్రియముచెప్పీని ॥బతి॥

చెక్కులు నీకు నొక్కి సేవలు గొంతసేసి
ఇక్కువలెల్లా నంటీ నింతి
అక్కరతో నీడెమిచ్చి ఆకుమడిచొపఁగుతా
వెక్కసపుటిచ్చకము వేమారుఁ జేసీని ॥బతి॥

నెమ్మదిఁ గాఁగిట నించి నీకు మోవి చవిచూపి
సమ్మతించఁజేసి కూడె సకియ
మమ్ముఁ [1]గూడితివి నేఁడు మక్కువ శ్రీవేంకటేశ
చిమ్ముచుఁ గమ్మటిఁ దాను సేసలువెట్టీని ॥బతి॥ 167

1. 'గూడివి' లేఖ.

శ్రీరాగం

పెనకటినేరములు వేయైనాఁ దడవను
మనసొక్కటిగా బుద్ధిమంతుఁడై తేఁ జాలును ॥పల్లవి॥

యేఁటికింకా మాటలు యేమని దూరేము నేము
గాఁటపుఁదనకరుణ కలంతే చాలు
కూటమికి రమ్మనవే గుట్టుతోనే వుండేను
మాఁటులేవితాను బుద్ధిమంతుఁడై తేఁ జాలును ॥పెన॥

కాఁతరించఁబనిలేదు గద్దించ నోపము
చేతికిలోనై మన్నించినదే చాలు
తే తెమ్మనవే విడెము తిరమైతి నన్నిటాను
మాతలఁపువలె బుద్ధిమంతుఁడై తేఁ జాలును ॥పెన॥

చెక్కు లెంతవడి నొక్కె సిగ్గు లెందాఁకా నెరపె
ఇక్కువంటి ననుఁగూడె విదె చాలు
దక్కె శ్రీవేంకటేశుఁడు తానే నాకిన్నిటాను
మక్కువ వింతట బుద్ధిమంతుఁడై తేఁ జాలును ॥పెన॥ 168

రేకు 1329 రామక్రియ

కలసితి మిందరము కాఁగిటిపొత్తు
చెలఁగి నీనేమములు చెప్పనేఁటి కిఁకను ॥పల్లవి॥

కాంతలందరితోడాను కలయఁగ వచ్చేవు
సంతవాపులాయఁగా నీసరసములు
యింతలో నందరిమోవులెంగిలి నేకములాయ
చెంతల నీనేమములు చెప్పనేఁటి కిఁకను ॥కల॥

చల్లఁగా నందరితో జాజములు నీ వాడేవు
గొల్లదోమటాయఁగా నీకోరికలు
కల్లగాదు రతివేళ కాఁగిళ్లల్లా నొక్కటాయ
చిల్లర నీనేమములు చెప్పనేఁటి కింకను ॥ కల ॥

వాడిక నందరి కొక్కవరుసిచ్చి కూడితివి
యీడఁ గలగూరగంపై యెనసెఁ బొందు
తోడనే శ్రీవేంకటేశ [1]దొమ్మెయ మరుతంత్రము
జీడిగా నీనేమములు చెప్పనేఁటి కింకను ॥ కల ॥ 169

శుద్ధవసంతం

ఎదిరి ని న్నెంచుకోవు యేమీ నీవు
కదిపివుండినవారిఁ గైకొనవచ్చేవు ॥పల్లవి॥

తఱగరివానివలె తచ్చితచ్చి మాఁటాడేవు
యెఱఁగవా నాగుణ మింతకతొల్లి
మెఱనేసతులరతి మిక్కిలి బేరములాడి
కొఱతలేనివారిఁ గొసరవచ్చేవు ॥ ఎది ॥

తగవరివలెనే తతిగొని యడిగేవు
పగటు దెలియవా నాభావపు(ము?) నీవు
అగపడినయింతుల అలుకలు దిద్దిదిద్ది
వొగరులేనివారి నొరయవచ్చేవు ॥ ఎది ॥

చుట్టపువానివలె చూచి కాఁగిలించేవు
దిట్టతన మెఱఁగవా దేవుల నేను
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యిటు వి(న?)న్నుఁ గూడికూడి
మట్టులేనివారిని మరుపవచ్చేవు ॥ ఎది ॥ 170

1. దొమ్మి+అయ.

సామవరాళి

గుట్టున నుండుటే మేలు కొసరఁగఁబనిలేదు
  బట్టబయ లీఁదఁగాను పనికివచ్చీనా ॥ పల్లవి ॥

వలసీనొల్లనిసతివద్ద నెంతనిలుచున్నా
  తలఁపులో నీకిట్టె దయవుట్టీనా
  సొలసిసొలసి యెంత బోటానఁ బాడినాను
  పిలువనిపేరటము ప్రియమయ్యీనా ॥ గుట్టు ॥

చనవులేనియింతి సరస మెంతాడినాను
  పెనగాని నీకిఁకఁ బ్రేమవుట్టీనా
  మనవితో నిచ్చకము మాపుదాఁకాఁ జేసినాను
  పొనరనినేస్తములు పొద్దికయ్యీనా ॥ గుట్టు ॥

ననుపుగానిచెలి నవ్వు లెన్ని నవ్వినాను
  తనిసి వుందువుగాక తమకించేవా
  ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నన్నేలితివి
  వెనకటివారిపొందు వేడుకయ్యీనా ॥ గుట్టు ॥ 171

మధ్యమావతి

కానీలే అందుకేమి కామిని దానె వచ్చి
  మైనమువలెఁ జేయక మనమాట వినునా ॥ పల్లవి ॥

చలపాదివానితోడ జాణతనాలాడితేను
  మలసి తనగుణము మానీనా
  మొలకచన్ను మొనలమోసుల[1] నూఁది మనసు
  చెలఁగించినఁగాక చెప్పినట్టు సేసునా ॥ కానీ ॥

---

1. మొనల — మోసులు వేరా?

గట్టువాయువానితోడ కతలెన్ని చెప్పినాను
అట్టే వుండుఁగాక చాయకు వచ్చీనా
మట్టుమీరఁ గొనగోర మర్మములెల్లా నంటి
వొట్టి కరఁగించక వొడఁబడనేర్చునా ॥ కానీ ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరునిఁ జెక్కు లెంతనొక్కినాను
చేవలుమీరుఁగాక సిగ్గువడీనా
యీవేళనే యింతిఁ గూడి ఇచ్చలాడి వురముపై
తావుకొన నిటుగాక తనవోజ మానునా ॥ కానీ ॥ 172

బౌళి

చెనకేవు వూరకైనాఁ జెరఁగువట్టి తీసేవు
మనసిచ్చి మమ్మెందులో మన్నించేవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చనవుగలవారికి సారె మందెమేళము
నసుపుగలవారికి నవ్వులువచ్చు
యెనసినవారికి ఇయ్యకోలై వుండు
అనిశము మమ్మెందులో నాదరించేవయ్యా ॥ చెన ॥

మేనవారైనవారికి మించు నట్టె వుద్దండము
నావినయింటివారికి నమ్మిక గల్గు
పూని కొలువువారికి పొద్దులు దనిసివుండు
కానీలే మమ్మెందులోఁ గైకొనేవయ్యా ॥ చెన ॥

వొట్టి పెండ్లాడినవారి కొకమననై వుండు
నెట్టుకొన్నవారికి నెలవై వుండు
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నన్ను నేఁడు
యిట్టె మమ్మెవ్వరిలోన నేలేవయ్యా ॥ చెన ॥ 173

శంకరాభరణం

నీవల్ల నింతేసి నివ్వెరగందితి
చేవల్లకు రావే చెప్పేను నేను ॥పల్లవి॥

కొప్పు దువ్వఁగాను గోరుదాఁకెఁ జెక్కు-
యెప్పుడు నవ్వఁగ నేమిటికి
చిప్పిలఁగా నీవు జీరదీసితివో
చెప్పఁగదే భ్రమసితి నేను ॥నీవ॥

పలుకఁగాను నాపల్లు దాఁకె మోవి
యెలయించి నవ్వనేమిటికి
నిలిచి యీచేఁత నీవు సేసితివో
తలఁపించవే కొత్తలైతి నేను ॥నీవ॥

సరసమాడఁగాను సందిసొమ్ము లొత్తె
యిరవయితి నవ్వనేమిటికి
సరి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడను నా-
వుర మెక్కితివి వొప్పితి నేను ॥నీవ॥ 174

రేకు 1330 ముఖారి

చెవులార వినరే చెలులాల మీకుఁ జెప్పే
వివరించి యీతగవు విచ్చిచెప్పరాదే ॥పల్లవి॥

యెఱుఁగుదులేవే తన కిచ్చలాడితే నేను
మఱపులేవియట్టిమంచిదానను
నెఱయ నెరుసువెట్టి నేరములెంచితేను
నెఱతనములతోడివిష్టూరి నేను ॥చెవు॥

తెలుసులేవే తన్ను దేవరంటాఁ బొగడితే
పలుమారు నాపై నే బత్తిసేసీవి
అలిగి తవమర్మము లట్టె యెత్తి తిట్టితేను
చలపాదితనములజగరాఁగ నేను ॥ చెవు ॥

కంటిలేవే యిట్టె తన్ను కాఁగిలించి కూడితేను
జంటతో తనపాలికి జాణవైతివి
యింటిలో శ్రీవేంకటేశుఁ డితవి నే సోదించి
దంటతనపునేఁతలతరుణి నేను ॥ చెవు ॥ 175

నాదరామక్రియ

ఇంక నెంతగాఁ గద్దో యింతి నీజవ్వనము
వుంతువై వొక్కటొక్కటి కొనగూడె వలపు ॥ పల్లవి ॥

చిక్కఁగా నీవు నవ్వితే చిత్తడిచెమట గారె
చెక్కునఁ జేయిపెట్టితే సిగ్గులు మూఁగె
నెక్కొవ మాటాడితేను నిట్టూరుపులు రేఁగె
వొక్కటొక్కటే దొంతరై వొనగూడె వలపు ॥ ఇంక ॥

తప్పకచూచితేనే తతిగొనెఁ బులకలు
చిప్పిలఁ జెనకితేనే చింత రేఁగెను
వొప్పి సరసమాడితే వొడికట్టు వదలెను
వుప్పరాలై వొక్కటొక్క టొనగూడె వలపు ॥ ఇంక ॥

తనువులు మోచితేనే తతిగొనెఁ దమకము
పెనఁగితేఁ బ్రియములు పిక్కటిల్లెను
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలో నిన్నిన్నిటాను
వునికై వొకటొకటే వొనగూడె వలపు ॥ ఇంక ॥ 176

రీతిగౌళ

చెలియకు నే నన్నీఁ జెప్పివంపేను
అలయక నీవే యన్నీ నానతియ్యవయ్యా ॥పల్లవి॥

మంతనాన నాపెచేత మాటలెల్లా నాడించే
చెంతల నీమేనెల్లాఁ జెమరింపించే
దొంతినున్నవలపులు దోమటిదొడికింపించె
వింతలేమి నేయవలె వేగ నానతీవయ్యా ॥చెలి॥

వేవనేపి విన్ను విట్టే సిగ్గులెల్లాఁ బరపించే
పూవులనే వేసి ఏన్నుఁ బొనఁగింపించే
లావులఁ బెనఁగి నీమై లచ్చనలు నిండింపించే
కావలసినపని గక్కన నానతీవయ్యా ॥చెలి॥

సమరతులను నీజవ్వనము పండింపించే
తమితో మోముకళలు దాకొనిపించే
నెమకి శ్రీవేంకటేశ నేఁడు నన్ను నేలితివి
సముకాన నీయాసలు సారె నానతీవయ్యా ॥చెలి॥ 177

మాళవి

ఇంతటివాఁడవు నీకు యేమ రెవ్వ రున్నారు
చెంత నీవు నేసినవే చేఁతలుగావా ॥పల్లవి॥

కొమ్మలమనసులో వికోపములు మానిపేవి
పమ్మి నీవు సేసేటిబాసలేకావా
తమ్మి మొకములనిండా కళ లట్టే రేఁచేవి
చిమ్ముల నీకొనగోరి చెనకులేకావా ॥ఇంత॥

కడుసంధానము సేసి కపటాలు పాపేవి
అదియాలమైననీయాసలే కావా
బడిబడిఁ బాయకుండా బాఁతిపడఁజేసేవి
విడువక నీవు సేసేవినయాలే కావా ॥ ఇంత ॥

జమళిసిగ్గు దీరిచి చవులు వుట్టించేవి
సుముకమయిననీచూపులే కావా
తమితో శ్రీవేంకటేశ తగ నన్ను నేలితివి
నెమకేవి నీరతులనేరుపులే కావా ॥ ఇంత ॥ 178

హిందోళవసంతం

నీకే మేలుగదవే నీపతిసరసములు
దాకొని విలువుననే తమి నూరు వండీని ॥ పల్లవి ॥

కోపగించుకొనకువే కోరి యాతఁ డేమనినా
తీపులమాటలవెంటఁ దేనె గారీని
యేపున వేసరకువే యిట్టె చెనకితేను
రాపుల గోరికొననే రాలీని వలపు ॥ నీకే ॥

సిగ్గులువడకువే చెంత నాతఁ డుండితేను
వెగ్గళపువినయాన వెన్న వుట్టీని
బగ్గనఁ దిట్టకువే పయ్యదకొం గంటితేను
వొగ్గి వుంగరపువేళ్ల నొరపు మించీని ॥ నీకే ॥

కొసరకువే నిన్నుఁ గూడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
సుసరపురతులను సుంకు మోపీని
అనురుసురనకువే అన్నిటాఁ బెనఁగితేను
వెనఁ గనుచూపుల వెన్నెలగాసీని ॥ నీకే ॥ 179

తెలుఁగుఁగాంబోది

[1] మొకదాకిరివి నీపై మోహమే చల్లఁగాని
వెకలితనాన నిన్ను వేసరించదు ॥ పల్లవి ॥

యెఁ(యెం?)తైనాఁ జెలి నీతో యెదురు మాఁటాడదు
వంత గలిగితేఁ దలవంచుఁగాని
వింతపై తిరిగినాను వెగ్గళించదు నిన్ను
అంతలోనే వుసురసురమఁగాని ॥ మొక ॥

యెరవుగ మఱచి(చై?)నా యెంచదు నేరాలు నిన్ను
వారిమెతో మోనాన నుండుఁగాని
విరహతాపము గల్లా విసుగదు నీమీఁద
సిరులచెక్కటచేత చింతించుఁగాని ॥ మొక ॥

నవ్వులకయినా నీతో నాలివెంగే లాడదు
యివ్వలిమోమై విడె మిచ్చుఁగాని
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రమణిఁ గూడితి విట్టే
వువ్విళ్లూరఁ గాఁగిట నొనరుఁగాని ॥ మొక ॥ 180

రేకు 1331 ఆహిరినాట

నీయంతా నెఱఁగవు నేను చెప్పినా వినవు
పాయముగలయందుకు ఫలమా ఇది ॥ పల్లవి ॥

పట్టినదే చలమా పడఁతి పీ వాతవితో
చుట్టరికము సేసితే సూదువట్టేవా
బట్టబయ లీఁదించేవు పలుకుల సారెసారె
గుట్టుతోడిసతులకు గుణమా ఇది ॥ నీయం ॥

1. మొకదాకిరివి=ముఖదాక్షిణ్యముతో అని భావార్థకము.

విలువుఁగొలువు నేసి నేరుపులు వచరించి
పిలువఁగఁ గానరాదా ప్రేమములు
మొలకచన్నులు చూపి ముద్దులమాటలాడి
తలఁచితేఁ గానరాదా విలుకడలు ॥ ఎందాఁ ॥

కదిసి కూచుండి యట్టె కాఁగిటను బిగియించి
వుదుట్లఁ గానరాదా వొడఁబాటు
అదన శ్రీవేంకటేశ అంగన నేలితి విట్టె
యెదుటనే కానరాదా ఇచ్చకములు ॥ ఎందాఁ ॥ 184

సౌరాష్ట్రం

బదుకవయ్యా ఇంత పగిడికాఁడవై తివి
పదరి వొకరొకరు పైకొనఁగాను ॥ పల్లవి ॥

మనసొక్కటాయనా మాట నీకుఁ జెల్లెనా
చెనకి యాకెపై నీకె చేయిచాఁచఁగా
కనుపట్టెనా నీకు కడునవ్వు వచ్చెనా
వెనుకొని ఆకె నీకె వెసఁ దిట్టఁగాను ॥ బదు ॥

చలము నీకుఁ జెల్లెనా సమ్మతి నీకాయనా
బలిమి నాకె నీకె పరచఁగాను
తలఁపు లీడేరెనా తగవు గెలిచెనా
పలిగెతో నాకె నీకె జంకించఁగాను ॥ బదు ॥

పంతాలు సమకూడెనా పనులు నీకు దక్కెనా
ఇంతలో నాకె నీకె వి న్నెనయఁగాను
సంతోసమాయనా చక్కని శ్రీ వేంకటేశ
వొంత విన్నాకె నీకెఁ బొగడఁగాను ॥ బదు ॥ 185

వరాళి

ఏల వంకలు దిద్దేరే యీతనిలా గెఱఁగరు
యేలాటము లాడేవి యెఱఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

నగుతానే రమణుఁడు నాలినే పొద్దు గడపీ
యెగసక్కెములు సేసే దెఱఁగరాదా
మొగము చూడఁగానే మొనగోర నూఁదీ యాస-
లిగిరించఁజేసేది యెఱఁగరాదా ॥ ఏల ॥

సుదతుల పీదువెట్టి సూడుఁబాడుఁ బట్టించిన
యెదలోనిమర్మము లెఱఁగరాదా
అదనులు చెప్పించి అట్టె తనరాకలు
యెదురులుచూపించే దెఱఁగరాదా ॥ ఏల ॥

చొక్కుచుఁ గాఁగిట నించి సురతము చవిచూపీ
యెక్కువల కెలయించే దెఱఁగరాదా
చక్కని శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డిదె నను నేలె
యిక్కడనే వుండినది యెఱఁగరాదా ॥ ఏల ॥ 186

రేకు 1332 దేసాళం

ఇంత చాలదా విస్తార మింకా వేరే వలెనా
మంతన మిదే చాలదా మర్మములు రేఁచను ॥ పల్లవి ॥

నవ్వితేనే చాలదా నాతులమనసులలో
అవ్వలఁ బంచబాణములై నాఁటును
దవ్వుల మాఁటలాడితే తగ నదే చాలదా
పువ్వులతేనియలై తీపులు రేఁచును ॥ ఇంత ॥

తగిలితగిలి మోము తప్పకచూచితేను
అగపడ్డరతులకు ఆస పుట్టును
నగినగి పలుమారు నగవులు సేసితేను
తగి మర్మాలు గరఁగి చిమ్మిరేఁగును ॥ వేరే ॥

చెలరేఁగిచెలరేఁగి చెనకదొరకొంటేను
ములువాఁడికొనగోళ్ళముద్ర లంటును
తొలిమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
పలుకుఁబంతము లికఁ బచ్చిదేరును ॥ వేరే ॥ 190

మంగళకౌసిక

అంగన నాపతితోడ నంటివా నీవు
అంగడికెక్కె వలపు లంటివా నీవు ॥ పల్లవి ॥

చేతుల మొక్కితివని సిగ్గుతో నుందాననని
ఆతనితో నీమాఁట అంటివా నీవు
నాతలఁపెఱుఁగుమని నమ్మితి నన్నిటానని
అతుమలో విడవఁగ నంటివా నీవు ॥ అంగ ॥

నావితిఁ జెమటనని నవ్వులకు లోనని
అవలు మరవనని అంటివా నీవు
నీమఱి నాలించుమని విన్నపము లివేయని
బవదయ్యాఁ దానే గతి యంటివా నీవు ॥ అంగ ॥

కప్పురపుఁబడియ నీకాఁగిలి నానొమ్మని
అప్పుడు నాకిమ్మని అంటివా నీవు
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్నునని
అప్పుడే మెచ్చితివని యంటివా నీవు ॥ అంగ ॥ 191

శుద్ధవసంతం

ఆడుకొనే వెంతకైనా అందరితోను
వేడుక నీవు విచ్చనవిడి నుండవయ్యా ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీవు నాతో మాటలాడవా యిప్పుడు
అంతలోనే లేదనేవు ఆకెఁ జూచి
వంతులేక నీవొకరివాఁడవా యేమైనాను
ఇంతటిమగవాఁడవు యేల నీకు వెరపు ॥ఆడు॥

అండమండి నాచే విడె మందుకొనవా నీవు
అందుకాచే వప్పటివి ఆకెఁ జూచి
బెండుపడి నీ వొకరిపెట్టుఁజెట్టవా యేమైనా
నిండుదొర వప్పటివి నీకేల వెఱపు ॥ఆడు॥

కలసి మెలసి నన్ను కాఁగిలించవా నీవు
అలికే వింతటిలోనే యాకెఁ జూచి
చెలఁగి శ్రీవేంకటేశ అలమేల్మంగపతివి
నెలకొంటి వింతటాను నీకేల వెఱపు ॥ఆడు॥ 192

రేకు 1333 హిజ్జిజి

[1]చెలిచెలువ మేమనిచెప్పేమయ్యా
అలమేలుమంగ నీకె యమరు నన్నిటాను ॥పల్లవి॥

కొమ్మమోముఁదమ్మిమీఁదికుంతలపుఁదుమ్మెదలు
నమ్మతిఁ జంద్రాస్యనేత్రచకోరములు
నెమ్మి నధరపుఁదేనె విందునవ్వువెన్నెలలు
వుమ్మడి నుండఁగ నంటనోడి భ్రమసెను ॥చెలి॥

---

1. ఈపాటలో సమానపద్ధతి, తత్సమీకరణమూ సరిగా లేవు.

మెఱతవాళిసరసిమీఁదిచనుజక్కవలు
మలసి కుహరనాభి మధ్యసింహము
అలరు వళితరంగాలు అందపుటారమపాము
చెలఁగివుండఁగాఁ బ్రవేశించక భ్రమసెను ॥చెలి॥

తరుణిఘనకటిపులినతలపు గతిహంసలు
కరిశిరోవితంబోరుకాండకరులు
వరుసఁ జెమటేరు యౌవనవనము నుండఁగా
గురు శ్రీవేంకటేశుఁడ కూడఁగా భ్రమసెను ॥చెలి॥ 193

బౌళి

ఏమినేరుపులు చూపే వెందాఁకాను
[1]కామించి నీపట్టు కతికదవలేఁగాక ॥పల్లవి॥

ఆకెతో మాటాడఁగా నేమందునోయంటా నీవు
వాకున మాటాడేవు వంతుకు నాతో
పైకొని నాపై నంతబత్తి గద్దా నీకేమైనా
నీకు మోహించినదాన నేఁ బాయలేఁగాక ॥ఏమి॥

నెట్టన నాపెతో నవ్వి నేఁ గోపగించేనంటా
నట్టనడుమ నూరకే నవ్వేవు నాతో
బట్టబయలు నే నీకు బాఁతే ఇందరిలోనా
అట్టిట్టని నీతోను అలుగలేఁగాక ॥ఏమి॥

అలమేలుమంగఁ గూడి అట్టె నన్ను బుజ్జగించఁ
గలసితి విటు భూకాంత నేనంటా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇంతకరుణా నాపై
మలసి యెంతైనా నిన్ను మరవలేఁ గాక ॥ఏమి॥ 194

---

1. నీపట్టుకు+అతికదవలేనుఁగాక=నీభావమునకు మించి దాటిపోలేను అనియా?

సామంతం

ఎఱఁగము నీచిత్త మిఁక నెట్లున్నదో
మఱియు నీయానతికి మారుకొనమయ్యా ॥పల్లవి॥

చలములు సారెకు సాదించువారికి
మలసి యేమనినా సమ్మతి గాదు
వలపులు పైపై వడిసేటివారికి
పిలిచినఁ గొండఁతప్రియము గలుగును ॥ఎఱఁ॥

పంతములే కడుఁబచరించేవారికి
శాంత మించుకయు సమకొనదు
సంతపుఁబొందులు జరపెడివారికి
వింతగాఁ జూచినా వేడుక గలుగు ॥ఎఱఁ॥

ధరలో యెగ్గులుతప్పులవారికి
సరసపుఁజెనకులు చవిగావు
యిరవుగ శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
అరయ మనల కింకా ఆసలే కలుగు ॥ఎఱఁ॥ 185

శంకరాభరణం

మదనుబండారము మగువమేను
పొదిగొన్న వలపులఁ బొంగఁగాన ॥పల్లవి॥

మరువియాయుధశాల మగువకొప్పు
తొరలించి విరులెల్లాఁ దురిమేఁగాన
యిరవై కీరపు(ము?)లాయ మీపెగళము
సరసపుమాఁటలెల్లా జరపేఁగాన ॥మద॥

కాముని సాముగరిడి కాంతపురము
ఆమని చనుసంగడా లమరెఁగాన
ప్రేమపుఁగేళాకూళి గంభీరనాభి
తేమచెమటలచేత దిగుపారెఁగాన ॥ మద ॥

కాంతుని వేఁటవొలము కన్నెపిఱుఁదు
బంతి మొలనూళ్ల పోఁగు వారెఁగాన
అంతటివానితల్లి యీయలమేల్మంగ
యింతలో శ్రీవేంకటేశు నెనసెఁగాన ॥ మద ॥ 196

తెలుఁగుఁగాంబోది

వట్టియలుకల నీకు వచ్చినదేమి
యిట్టె చెలిని మన్నించి యింటికి రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

ఆపెతో మాఁటాడితేను ఆయములెల్లాఁ గరఁగు
చేపట్టి పెనఁగితేను చెమరించును
వోపి నవ్వు నవ్వితేను వొడలెల్లాఁ బులకించు
తీపులుండఁగాఁ జేఁదు తిననేఁటికయ్యా ॥ వట్టి ॥

సరుసఁ గూచుండితేను సంతోసములు మించు
ఇరవై చూచితే కోర్కు లీడేరును
తిరమై గురులు వించితే కొంకుగొసరు మాను
వెరవుతో నీడలివె యెంతేలయ్యా ॥ వట్టి ॥

మోవితేనె లావితేను మోహములు చెలరేఁగు
భావించి నేసవెట్టితే ఫలము గద్దు
శ్రీవేంకటేశ కూడితి వీవేళ నలమేల్మంగ
యీవల నీకె వుండఁగా నితరమేలయ్యా ॥ వట్టి ॥ 197

ఆహిరి

ఇంటికి విచ్చేసితివి [1] యెంతపనికి
 [2] అంటిసుడివంటిదాన నందుకోపేన ॥ పల్లవి ॥

యెంగిలిమోవిదాన యేడలేనిసిగ్గుదాన
 పొంగేటి చెమటలతోఁ బొరలేదాన
 వంగనిచన్నులదాన వాడికెవలపుదాన
 పంగెనకోపముదాన బాఁతెయ్యేనా ॥ ఇంటి ॥

సన్నపునడిమిదాన సళుపుఁజూపులదాన
 వెన్నెలనవ్వులతోడివీరిడిదాన
 మిన్నని చెక్కులదాన [3] నూఁగురులకొప్పుదాన
 పిన్నదాన నే నీకుఁ బ్రియమయ్యేనా ॥ ఇంటి ॥

చిగురుఁబాదాలదాన చిమ్ముఁజూపులదాన
 వెగటుఁబిఱుఁదుగలవేఁకపుదాన
 నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
 జిగిబిగువులదానఁ జిత్తమువచ్చేనా ॥ ఇంటి ॥ 198

రేకు 1334 దేశి

ఎంత కాతరీఁ డితఁ డేమిసేతునే
 పంతముతోడ నాకు పైకొనఁగవచ్చునా ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులు మూఁటగట్టి చెక్కుచేయి తీసిపెట్టి
 యెగ్గులేక నవ్వుమనీ నేమిసేతునే
 వొగ్గి తా నేమిసేసినా నూరకే యమరుఁగాక
 తగ్గుమొగ్గులేవినాకు తమకించవచ్చునా ॥ ఎంత ॥

1. ఎంత + పనికి. 2. అరఁటికి అంటి అని వ్యావహారికము. 3. మూఁగు + కురులు

కొప్పువట్టి తియ్యఁగాను కొమ్మ నీచేఁత వట్టుకొంటే
రెప్పలెత్తి జంకించి రేసులాడేవు
అప్పుడే సిగ్గువడితే నాయము లంటితి విట్టె
చిప్పిల నీకోరికలు సిద్ధించెఁగా ఇపుడు ॥ అఁట ॥

రతికేలిఁ గూడఁగాను రామమేను చొక్కితేను
ఇతవుగా కొనగోర నెచ్చరించేవు
సతమై శ్రీవేంకటేశ జట్టిగొంటే మెచ్చే విట్టె
తతి మీఇద్దరిమేళ్లు దక్కెఁగా ఇపుడు ॥ అఁట ॥ 202

మేఁచబౌళి

సరసుఁడ విన్నిటాను జాణవు నీవు
వొరసె నిందాఁకా సతి వోరుచుకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మనసొక్కటైనదాఁకా మాటలు సూటిఁబడవు
యెనయకుండితే నన్నీ యెరవెరవే
వినుఁబాసి విరహాన నెలఁత యెంత దూరెనో
వొనరితి వీఁక నవి వోరుచుకోవయ్యా ॥ సర ॥

సిగ్గులుదేరినదాఁకా చేఁతలు సమ్మతి గావు
దగ్గరఁ గూచున్నదాఁకా తనివిలేదు
తగ్గి నీవు రా నట్టె కాతరాన నెట్టుండెనో
వొగ్గి మన్నించితి వీఁక నోరుచుకోవయ్యా ॥ సర ॥

కలసికూడినదాఁకా కడమలు దీరవు
చలములు మానితేనే చవిపుట్టును
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిప్పు డీ కెంత మెచ్చెనో
వొలసి యేలితి వీఁక నోరుచుకోవయ్యా ॥ సర ॥ 203

శంకరాభరణం

కొప్పు వంగ నీ వెంతైనా గోవిందరాజా। పై(డి-
కుప్పెకతారము వట్టి గోవిందరాజా ॥పల్లవి॥

నిద్దిరించేనంటాను నెల(తలచే(బాదాలు
గుద్దించుకొనే విప్పుడు గోవిందరాజా
సుద్దులు చెప్పేనంటా చొక్కించితివి మేనులు
గొద్దిమీరె వలపులు గోవిందరాజా ॥కొప్పు॥

అలసితినంటాను ఆ(డువారిచే నేఁప్రొద్దు
కొలిపించుకొనే విట్టే గోవిందరాజా
వలచితినంటాను వారితోడిమంతనాలు
కొల(దిమీరె నెప్పుడు గోవిందరాజా ॥కొప్పు॥

పచ్చడము గప్పేనంటా పడ(తులతొడలపై
కొచ్చేవు నీమునివేళ్ల గోవిందరాజా
విచ్చనాలుగుచేతులు నిండు(గా(గిట విద్దరి
గుచ్చేవు శ్రీవేంకటాద్రి గోవిందరాజా ॥కొప్పు॥ 204

రేకు 1335 పాడి

ఏలా ఇంకా(గొసరను ఇన్నిటా తా జాణ(డౌను
మేలుమేలు ఇన్నిటాను మెచ్చితి నేననరే ॥పల్లవి॥

కానుక నే నంపితేమ కమ్మటి మారుకుమారు
తానూ(గప్పురమంపె(దగవేకదే
పీనులు చల్ల(గా వింటి పీదుకుపీడాయను
మోనమున నప్పటిని మొక్కితి నేననరే ॥ఏలా॥

పూవుల నే వేసితేను పూఁచి తా మారుకుమారు
తావిజవ్వాదివి వేసెఁ దగవేకదే
పావిరేక వలపులు పరికినరాయను
వోవులుగా తను నేఁ బొగడితిననరే ॥ ఏలా ॥

అదరి నేఁ బిలిచితే నంతలో మారుకుమారు
తడయక వూఁకొనెఁ దగవే కదే
యెడయక శ్రీవేంకటేశుఁ డేలెఁ బొందాయను
నడుమ సమరతికి నవ్వితి నేననరే ॥ ఏలా ॥ 205

శ్రీరాగం

ఏమిసేయుమనేవయ్య యింకా నన్ను
కామించి నీమన్ననలు గైకొంటి నేను ॥ పల్లవి ॥

వొద్ద నేఁ గూచుండనా వూఁకొననా నీమాటలు
కద్దు నిజమేయనా కానిమ్మనా
గుద్దిరము మానసంటా కొసరేవు కమ్మటిని
ముద్దుముద్దువలె నీముంగిట నుండానను ॥ ఏమి ॥

పాదాలు పిసుకనా బత్తిసేయనా నీకు
పాదువలె నుండనా సమ్మతించనా
సోదించక మానవంటా సొలసేవు కమ్మటిని
సాదించి నీసేవకు మంచముపై నుండానను ॥ ఏమి ॥

చక్కన విడెమియ్యనా కాఁగిలించి కూడనా
మిక్కిలి నీకు లోఁగనా మెచ్చు మెచ్చనా
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను; నాకు
దక్కితివి కమ్మటిని తగిలివుండానను ॥ ఏమి ॥ 206

నాదరామక్రియ

మొక్కేఁ జేకొను మోహపుపిసతి
  చెక్కుదియ్య దియ్య(దియ్యఁదియ్య) చెదరదు వలపు ॥పల్లవి॥

చనవు నేరుకొని పతి నిన్నుఁ గొసరెను
  మనసునఁబెట్టకు మాఁట లిఁక
ననుపు గలుగఁగా నవ్వులు నవ్వెను
  నిను నీపట్టకు వెంగము గాదు ॥ మొక్కేఁ ॥

చుట్టరికంబున సుదతి చెనకె నిను
  పట్టకు యెగ్గులు పలుమారు
జట్టిగొనెఁగనక జంకించె నిపుడు
  అట్టట్టనకుము అరగొర లేదు ॥ మొక్కేఁ ॥

దేవులతనమున తెలిప నిన్నొరసె
  శ్రీవేంకటేశుఁడ చింతించకు
వావిగలుగఁగా వడి నినుఁ గలసెను
  భావించ కిచటఁ గపటమే లేదు ॥ మొక్కేఁ ॥ 207

కేదారగౌళ

దొరవు నీవన్నిటాను తొయ్యలి నేను
  కరకరిఁ గక్కసించఁగలమా నేము ॥ పల్లవి ॥

యేఁటికి నవ్వితివయ్యా యెఱఁగము నే మాపని
  నాఁటకుఁడ నేమందుకునైనా వచ్చును
మూఁటగట్టి వలపులమోపు నెత్తికి నెత్తేవు
  గాఁటాన నింతేసి కోపఁగలమా నేము ॥ దొర ॥

1. ఏ మందుకునైనా=దేనికైనా కావచ్చు. 'అందుకు' అను పదము 'దానికి' అనువర్థములో మాండలికము.

చేసన్న లేఁటివయ్యా సిగ్గువడితిమి నేము
ఆసోద మెంత నీమనసందు నున్నదో
పూసగుచ్చి తరితీపు పొంచి మెడఁగట్టేవు
గాసించి నీతోఁ బెనఁగఁగలమా నేము ॥ దొర ॥

తప్పకచూచేవేమయ్యా దయలోవారము నేము
ఇప్పుడు శ్రీవేంకటేశ యెంతేమన్నాను
వొప్పగించినట్టు నీవొళ్లు నాకాఁగిటి కిచ్చి
కప్పేవు మే లెదురాడఁగలమా నేము ॥ దొర ॥ 208

సామంతం

ఘనుఁడవు చింతకుంటకంఠమురాయ। మముఁ
గనుఁగొని రక్షించు కంఠమురాయ ॥ పల్లవి ॥

కంతునిగురుఁడ వోకంఠమురాయ। శ్రీ-
కాంతఁ దొడపైనిడినకంఠమురాయా
కాంతులు నీమేనెల్లఁ గంఠమురాయ। యే-
కాంతమాడే వింతులతోఁ గంఠమురాయ ॥ ఘనుఁ ॥

కప్పురపువిడేలకంఠమురాయ
కప్పము గొనే వింతటఁ గంఠమురాయ
కప్పులుదేరీ నీమోవిఁ గంఠమురాయ
కప్పుకొమ్మీ పచ్చడము కంఠమురాయ ॥ ఘనుఁ ॥

కమ్మఁజెమటలు విండెఁ గంఠమురాయ
కమ్మటిఁ గూడితి విట్టే కంఠమురాయ
కమ్మకొనెఁ బులకలు కంఠమురాయ
కమ్మన(వి?)శ్రీవేంకటాద్రికంఠమురాయ ॥ ఘనుఁ ॥ 209

తోండి

ఏల నీకు వెరపూ ఇన్నిటా గెలిచితివి
నాలి మాని నీతో నేను నవ్వుచుండఁగాను ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నీవాపెతో మాటలాడినసుద్దులు
ఇంతయు నాతోఁ జెప్పి రిందరు నేఁడు
యెంతకెంత సేసి నాతో యేలానలువెట్టేవు
రంతుసేసి నిన్ను నేను రవ్వపెట్టేనా ॥ ఏల ॥

సిగ్గువడ కిందరునుఁ జేసినచేఁతలెల్ల
నిగ్గుల నోరణగండ్ల నేఁ జూచితి
అగ్గమై సాకిరులేల అట్టె నాకుఁ దెలిపేవు
తగ్గించి నిన్నిఁక నేను తలవంపించేనా ॥ ఏల ॥

కలసిన మీలోనికాఁపిరాలు నిన్నరేయి
కలలోనే కంటి శ్రీవేంకటగిరీశా
చెలఁగి నన్నిట్టె కూడి చెక్కులేల నొక్కేవు
పలుమారు యిఁక నిన్నుఁ బంగించేనా ॥ ఏల ॥ 210

రేకు 1336 సామంతం

నీ వెఱఁగవా వోయి నే నేమిచెప్పే నీకు
వేవేలైనాఁ బొందుసేసి విడువరాదు ॥ పల్లవి ॥

పంతములాడఁగవచ్చు పట్టిపెనఁగఁగవచ్చు
బంతినే సతులఁగూడి పాయఁగరాదు
రంతులుసేయఁగవచ్చు రాజసాన నుండవచ్చు
యెంతైనా వలపులేరు యీఁదఁగరాదు ॥ నీవె ॥

యెమ్మెలు నెరపవచ్చు యేమైనాఁ జేయఁగవచ్చు
దొమ్ముల నానవెట్టితే తోయఁగరాదు
వుమ్మడి నుండఁగవచ్చు వొరట్లు చూపవచ్చు
కమ్మి కాఁగిలించుకొంటే కాదనఁగరాదు ॥ పీవె ॥

నాయము చెప్పఁగవచ్చు నవ్వులు నవ్వఁగవచ్చు
పాయపుమదము చేతఁ బట్టఁగరాదు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్నుఁ గూడితివి
దాయలు చూపఁగవచ్చు జంట వాయరాదు ॥ పీవె ॥ 211

బౌళి

పిన్నలు నాచన్నులు పినుకకు పలుమారు
వున్నతిఁ బెరిగితేను వోరిచేఁగావి ॥ పల్లవి ॥

నేరుపుగలవారలు నీతో మాటలాడిరి
నేరనిదాన నేను వూరకుందాన
గోరనేల వూఁదేవు కుమ్మెలయ్యీ మే విట్టె
నేరుపరాదా నీవల్ల నేరిచేఁగావి ॥ పిన్న ॥

రట్టడినతులెల్లాను జట్టులునేసిరి నిన్ను
గుట్టుతోడిదానఁగాన కొసరనోప
పట్టకు కుచ్చెల చేత పాసీ పోఁకముడి
గట్టువాయఁ జేయరాదా ఘనమయ్యేఁగావి ॥ పిన్న ॥

వెగ్గళించినచుట్టాలు వెట్టిపములు గావిరి
పిగ్గువడ్డదానఁగాన సేవసేసితి
విగ్గుల శ్రీవేంకటాద్రివిలయ వన్నేలితివి
తగ్గక మోవియ్యరాదా దప్పిదేరేఁగావి ॥ పిన్న ॥ 212

దేసాళం

ఆసోదకుఁడవు నినే(విన్నే?) మనేమయ్యా
అసుద్దు లింకానా అవునయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కప్పురము చేతికిచ్చి కలయఁగ విడెమిచ్చి
చెప్పరానిమాటలెల్లాఁ జెప్పిచెప్పి
అప్పనము నీవద్ద నాపె గాచుకుండఁగాను
అప్పటి మమ్ముఁ జెనకే వవునయ్యా ॥ ఆసో ॥

గందము నీపైఁ బూసి కమ్మి సురటి విసరి
గొందిఁ బానుపు వరచి గుబ్బల నొత్తి
యెందునుఁ బాయక ఆకె యేఁకారుచుండఁగాను
అంది మాపైఁ జేయిచాఁచే వవునయ్యా ॥ ఆసో ॥

సిగ్గులెల్ల విడిపించి చేరి మోవి గంటిసేసి
వెగ్గళపునవ్వు నవ్వి వేసాలుసేసి
వొగ్గి శ్రీవేంకటేశ్వర వొడిగట్టాపె వుండఁగ
అగ్గమై నన్నుఁ గూడితి వవునయ్యా ॥ ఆసో ॥ 213

దేశాక్షి

ఎంత మానాపతివి నిన్నేమి చెప్పేది
మంతనములాడేవు మందెమునారసింహా[1] ॥ పల్లవి ॥

చేరి విడెమిమ్మంటే సిగ్గులువడేవు నీవు
వోరి నీసతెవ్వతైనా వున్నదా యీడ
గోర నిన్ను గీరఁగాను గొబ్బున వేఁడుకొనేవు
ఆరీతు లెవ్వతైనా నిన్నాడుకొనీనా ॥ ఎంత ॥

1. 'సింహా' అని రేకులో గలదు.

మోముచూచి నవ్వితేను మొక్కుచును లోఁగేవు
నీమగువ లీడ వచ్చి నిన్నుఁ జూచేరా
కామించి మోవికెంపులు కలిగించితే మూసేవు-
చూ; మరల నెవ్వతైనా సొలసి తిట్టైనా ॥ ఎంత ॥

సారెకు మాటలాడితే సన్నలుసేసేవు నీవు
దూరి నీమోహపుచెలి దొమ్మి సేసీనా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
కేరడావ నెవ్వతైనా కేలుచాఁచీనా ॥ ఎంత ॥ 214

సాళంగనాట

నవ్వేవారి నెఱఁగవు నాలుగువంకల నిన్ను
జవ్వనమదముననే సాము సేసేవు ॥ పల్లవి ॥

యెంతైనా గద్దు నీయాస యేమి చెప్పే దిందరిలో
కాంతవలపులకు గాదె నీమేను
వెంతల నాకుచములు చేతులనే పట్టుకొని
మంతుకెక్క నాపెతోను మాఁటలాడేవు ॥ నవ్వే ॥

తలఁచరాదు నీరతి తమకివి యిన్నిటాను
జలజాక్షిలెంగిలికంచము నీమోవి
అలరి యధరామృత మందుకొంటా నాపెపొత్తు
కలసి సన్నలుసేసి కాఁకరేఁచేవు ॥ నవ్వే ॥

పట్టరాదు నీవయసు పడఁతులకెల్ల రచ్చ-
కొట్టమాయ నిదివో నీగొప్పవురము
నెట్టన శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడి యట్టె
కట్టుకొంటి వాపెపదకము నీమెడను ॥ నవ్వే ॥

గుండక్రియ

ఇది యేఁటిదయ్యా యెంత సేసితివి నీవు
చెదరవిదయతో విచ్చేయవయ్య యింటికి ॥ పల్లవి ॥

చెలులతో యేమని చెప్పించితివి
యెలమి నానవాలు యేమిచ్చితివి
కలికి యేమని యాసకొలిపితివి
చెలిని మన్నించుమ విచ్చేయవయ్య యింటికి ॥ ఇది ॥

చెప్పరానిసన్న లేమి సేసితివి
తప్పకేల కొనగోరఁ దాఁకించితివి
చొప్పుగా నేమని నీమోవి చూపితివి
చిప్పిలఁ గూడుదువు విచ్చేయవయ్య యింటికి ॥ ఇది ॥

నావద్దనుండాపె నెట్టు నవ్వించితివి
యేవిధానఁ దొల్లేమని యేలుకొంటివి
శ్రీవేంకటేశ మాయింటిఁ జేరి కూడితి
సేవగొందువు మాచే విచ్చేయవయ్య యింటికి ॥ ఇది ॥ 216

రేకు 1337 పాడి

ఏవంక నేరిచితివో యింతేసి నీవు
దేవులచెరువుమేలేతిరువేంకటేశా ॥ పల్లవి ॥

సారెసారెకు నెత్తేవు సంగడాలా నాచన్నులు
బోరనఁ బట్టేవు చేయి బొందెకోలా
సారె [1] జారె ననెంటేవు చక్రాలా నాపిఱుఁదులు
నేరుతువోయి సాములు నెలఁతలతోడనె ॥ ఏవం ॥

---

1. జారెను+అని+అంటేవు.

కామించి పెనఁగే విట్టె కంబమా నాకంబుకంఠము
గోమునఁ గాఁగిలించేవు గోఁతమా మేను
ఆముకొని వొడ్డుకొనే వమ్ములా నాచూపులు
సాము నీకుఁ జెల్లినయ్యా సకియలతోడనె ॥ ఏవం ॥

కమ్మటి బుసకొట్టేవు గరిడా నాజవ్వనము
దొమ్మిఁ బట్టితీసేవు ద్రోణమా జడ
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటాద్రి ఏట్టె నన్నుఁ గూడితివి
తమ్మి సా మమరెనోయి కాంతలతోడనె ॥ ఏవం ॥ 217

ఆహిరి

ఇన్నాళ్లవాఁడవె కావా ఇంత వున్నదా నీకు
మన్ననతో నెట్లా మర్మము లంటెనో ॥ పల్లవి ॥

జలజంఁ జెమరించె సరసుఁడ నీమేను
కలికి యేమని యేకతమాడెనో
కళలు నీమోమున గక్కున నిండె నిట్టె
అలరి మరి యేమని ఆసఇచ్చెనో ॥ ఇన్నా ॥

ముసిముసినవ్వు రేఁగె ముంచి నీపెదవులను
కొసరి ప్రియ మెంత నీకుఁ జెప్పెనో
సుసరాన మోమునను సొంపువచ్చె నింతలోనె
వసమై నీ కెట్లు మోమువంచి మొక్కెనో ॥ ఇన్నా ॥

వెడవెడఁ బులకలు వెలసె నీచెక్కులను
అడియాలపుగోర నెట్టదిమెనో
కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కాంతఁ గూడి మమ్మేలితి
తడఁబడి సంతోసము తగ నా కేమనెనో ॥ ఇన్నా ॥ 218

శ్రీరాగం

ఇందాఁకా మనసెల్లా నెఱఁగము యీకీలు
ముందు సరసమాడక ముచ్చట వాయదు ॥ పల్లవి ॥

విక్కి విరహానమున్న నెలఁతకు పతి వచ్చి
చెక్కులు నొక్కినఁగాని నేద దేరదు
వెక్కసపుఁగాఁకల [1] విసిగినయందుకు
చొక్కపునవ్వునఁగాని సొంపురేఁగదు ॥ ఇందాఁ ॥

అగడుఁదమకమున నలసినయాపెకు
తగుమోవిచ్చినఁగాని దప్పిదేరదు
చిగురుఁగోరికలచే చిక్కువడినందుకు
మొగము చూపక ప్రియములు వెలవెట్టదు ॥ ఇందాఁ ॥

రాఁగినజవ్వనికి యీరతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
కాఁగిట వించినఁగాని కళదేరదు
పాఁగినచెమటచేత పచ్చియైనయందుకు
చేఁగదేరఁ గొసరక చిత్తము గరఁగదు ॥ ఇందాఁ ॥ 219

మాళవి

తగుఁదగునయ్యా మీఇద్దరికి నేఁడు
చిగురువలపులెల్లా సేసలై పిలిచెను ॥ పల్లవి ॥

కూరిమి విన్నుఁ గొసరికొసరం తప్పకచూచీ
చేరఁదేసికన్నులచెలియ
మారుకుమారు నీవు మరి తప్పకచూచితే
తోరనఁ గలువలతో పూజలై పిలిచెను ॥ తగుఁ ॥

---

1. చూ. 208 పాటలో పాదదీపిక(Foot Note).

నగమా కందుకొంటి వానగమూఁ బుత్తెంచెనయ్యా
వగలేమిఁ దలఁచక వచ్చితివయ్యా
బిగివాసి ఇంతలోనే భ్రమసితివా అయ్యా
చిగురువంటి నీమేను జీరలాయనయ్యా ॥ అందు ॥

పాటించినసగినాలు పదికిఎచ్చెనో అయ్యా
గాఁటాన మగిడి ఇంతిఁ గంటివయ్యా
యీటున శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరుఁ గూడితిరయ్యా
పీటఁజెక్కుల చెమట విందుకొనెనయ్యా ॥ అందు ॥ 223

పాడి

మగరూపు నాఁడురూపు మక్కళించి ఇట్టె తన్నుఁ
దగిలినవారికెల్ల తమిరేఁచీ నితఁడు ॥ పల్లవి ॥

సతిపయ్యదచెఱఁగే చక్కఁగానుఁ గప్పుకొని
కతగా నొక్కపక్కనే కాఁగిలించుక
చతురత చెక్కుఁజెక్కు జంటగా నదుముకొని
అతివలు కొలువుసేయఁగ నున్నాఁ డితఁడు ॥ మగ ॥

పదఁతి ముత్యాలపేరే మెడఁ దాఁ దగిలించుక
అదరి కలవినే మోవందుకొనీని
తొడతొడఁ దగిలించుక తుదలేవియానలతో
తడివి చెలులతో నెత్తములాడీ నితఁడు ॥ మగ ॥

తరుణి మంచముదోమతెర మాటుసేసుకొని
సరి శ్రీవేంకటేశుఁ డిచ్చలఁ గూడివి
కరములు కరముల కందువఁ బెనచుకొని
దొరతన మింతులయెదుటఁ జూపీ నితఁడు ॥ మగ ॥ 224

దేశి

ఇట్టె తప్పులెంచేనంటే నెంత లేదు
  కట్టు గాచుకొని వూదిగము సేనేఁగాక ॥ పల్లవి ॥

చిగిరించినట్టు నీవు నేసినచేఁతలకు
  యెగసక్కెలాడేనంటే యెంత లేదు
  మొగమోడి చేతులెత్తి మొక్కి నీవాడినట్టెల్లా
  అగపడి నీకు నే విల్లాల నైతిఁగాక ॥ ఇట్టె ॥

దిమ్మరివై నీవు గడుఁదిరిగేతిమ్మటలకు
  యెమ్మెలు మెరసేనంటే యెంత లేదు
  సమ్మతించి నీపట్టుకు సాద నే నీచేతను
  తమ్ములమందుక మరఁదల నైతిఁగాక ॥ ఇట్టె ॥

అవియాలమైననీయంగపుమచ్చాలు చూచి
  యెడపి కోపించేనంటే యెంత లేదు
  అడరి శ్రీవేంకటేశ అన్నిటా నిన్నుఁ గూడి
  వుడివోక వురముపై నుండానఁగాక ॥ ఇట్టె ॥ 225

ముఖారి

గామిడివి నీవు కైలాటాలువెట్టేనవి
  యేమరించఁజూచేవు యిద్దరము నొకటే ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నే నీతో మాటలాడినవియెల్ల
  అంతరంగముగఁ జెప్పె ఆపె నాతోను
  మంతుకెక్కినట్టినీమతకాలే వేరుగావి
  ఇంతులము తొల్లే నేము యిద్దరము నొకటే ॥ గామి ॥

అలయించవచ్చునా అట్టునిట్టుఁ దీసి నిన్ను
వాలిసి నాచనుగుబ్బల నొత్తుటగాక
బలిమిచూపవచ్చునా పైకొని సరసమాడి
కళలురేఁచి వేడుక కైకొంటగాక || ఎమ్మె ||

వేసరించవచ్చునా వేగినంతా రతులను
ఆస చూపి నిన్ను మర్మా లంటుటగాక
వేసతో శ్రీవేంకటేశ చెఁదితి వాఁపవచ్చునా
లాసి నీకరుణెల్లా లాగించుటగాక || ఎమ్మె || 229

ముఖారి

చెలిమోము చూచిప్పుడు సిగ్గులువడేవు నీవు
తలఁపించనా నేను తక్కించేవుగాక || పల్లవి ||

మించి చెలివిరహము మొన్ననే విన్నవించనా
అంచెలతో వద్దికి రావైతివిగాక
కంచము పొత్తుకొరకే కాముక చేతికియ్యనా
యెంచుకోక మఱచితివేమోకాక || చెలి ||

నెలఁత చిత్తము యింత విన్ననే యెచ్చరించనా
అలముక బుజ్జగించవైతివిగాక
తలయుమనుచు నీకు కడుఁ బ్రియముచెప్పనా
నలిరేఁగి కవకవ నవ్వితివిగాక || చెలి ||

అంగనఅలపులెల్లా నప్పుడే నీకుఁ జూపనా
అంగవించి పంతమియ్యవైతివిగాక
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతి నిట్టె కూడితివి
యింగిత మెంచనా మెచ్చే వింతలోనేకాక || చెలి || 230

దేసాళం

ఇరువంకల నీకు నిందరము మన్నారము
తెరమఱఁగునవ్వులు తెలుసుకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకుఁ దోడువచ్చి వెనకతియ్యఁగరాదు
వాదికకుఁ జోటిచ్చి వద్దనరాదు
పాడిచెప్పేనని వచ్చి పక్షపాత మాడరాదు
తాడుపై తపసు నీవే తలఁచుకోవయ్యా ॥ ఇరు ॥

అట్టె తా పూఁటవడి అరవవనఁగరాదు
పట్టి చవిగొంటా రోతపడఁగరాదు
చుట్టరికము నేయుచు సూడువట్టఁగరాదు
[1] చట్టురాతినారిది విచారించుకోవయ్యా ॥ ఇరు ॥

నేసవెట్టి పెఁడ్లాడి సిగ్గులువడగఁరాదు
[2] బాసగెవి(లి?)చివమీఁద బద్దనరాదు
యీసుదీర శ్రీవేంకటేశ మమ్ము నేలితివి
వేసినముడియు ఇది విడువకువయ్యా ॥ ఇరు ॥ 231

హిందోళం

ఎంతవడి గుట్టునేసే విక్కుడనయ్యా
దొంతరవలపులకు తోవేదయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కామినిచూపులు నీపై కలువదండలై నిండె
యేమయ్య పూరకున్నాఁడ వెందాఁకాను
దోమటినవ్వులు కప్రధూళియై నీమేన(ను?) ముంచె
వేమఱుముచ్చటలకు వేళ యెప్పుడయ్యా ॥ ఎంత ॥

---

1. చట్టు రాతినార + ఇది. 2. 'ఒక కాయో పండో' పందెముగా నొడ్డి, అది ఇతరుడు గెల్చిన తర్వాత ఏకొకబద్ద ఇస్తాననడమా? లేక 'వద్దనరాదు' అనియా?

పడఁతిమొక్కులు నీకుఁ బల్లవపుఁబరపాయ
తడవవేమయ్యా యెంతదడవాయను
జడిగొన్నవూరుపులు చల్లవిసురట్లాయ
జడియనిరతి కవసర మెప్పుడయ్యా ॥ ఎంత ॥

ముదితమాటలు నీకు ముత్యాలసేసలాయ
యెదురుకొనవలదా ఇఁకనైనాను
కదిసితి రిద్దరును గక్కన శ్రీవేంకటేశ
చదురులాడుటకును సమయమేదయ్యా ॥ ఎంత ॥ 232

వసంతవరాళి

ఐనపని కిఁకనేల అనుమానము
కానిమ్మని లోనుగాక కట్టుకునేదేమీ ॥ పల్లవి ॥

మొగముచూచినదాన మొక్కవద్దా నీకు నేను
యెగసక్కెమాడఁగాను యేమాయను
వగినదాన నీతో నంటున మెప్పించవద్దా
జగడమడిచి నిన్ను సాదించేదేమి ॥ ఐన ॥

చేరఁగవచ్చినదాన సేవలు సేయఁగవద్దా
యీరసాన జంకించఁగ నేమాయను
పేరఁబిలిచినదాన ప్రియములు చెప్పవద్దా
దూరి నిన్నుఁ దిట్టఁగాను దొరతనమేమి ॥ ఐన ॥

సిగ్గులువడినదాన చెప్పినట్టు సేయవద్దా
యెగ్గులెంచి పెనఁగఁగా నేమాయను
వెగ్గళించి నన్నిదె శ్రీవేంకటేశ కూడితివి
బిగ్గన నిన్నుఁగాదనేపను లిఁకనేమి ॥ ఐన ॥ 233

సౌరాష్ట్రం

పిసికితే పసురౌను ప్రియములెల్లా
పొసఁగినవాటినే పొందవలెఁగాని ॥పల్లవి॥

సలిగెగద్దంటాను సారె నెత్తికెక్కరాదు
పిలిచేవంటా నీతో బిగియరాదు
కలసేనంటా మేను కడుఁబిప్పిసేయరాదు
వొలిసి మట్టుకుమట్టే వుండవలెఁగాని ॥పిసి॥

యిందు రమ్మనేవంటా యిల్లెల్లాఁ జేకొనరాదు
మందెమేళమాయనంటా మారుకోరాదు
యెందైనా వచ్చేవంటా యిలయెల్లాఁ దిప్పరాదు
అంది సరవి మనసియ్యవలెఁగాని ॥పిసి॥

చెప్పినట్టు నేసేవంటా సేవలు గొనఁగరాదు
వొప్పుగఁ గూడితివంటా వుబ్బఁగరాదు
యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నీవు
మెప్పించి సమరతుల మెచ్చవలెఁగాని ॥పిసి॥234

రేకు 1340 దేశాక్షి

ఏమే యెంతనేరుపరి వి దెఱఁగవా
ప్రేమమతి కడతురా బెరయుటగాక ॥పల్లవి॥

కన్నుల మొక్కినమీఁద కాఁకలు చల్లుదురా
సన్నలనే వలపులు చల్లుటగాక
చన్నులు చేతికిఁ జిక్కి సారె వీఁక లోఁగుదురా
వెన్నెలనవ్వులు నవ్వి వేఁడుకొంటగాక ॥ఏమే॥

పాదాలు చాఁచినమీఁద పంతాలు సెటపుదురా
  సేదదేర సేవలు సేయుటగాక
అదిగోవి కాఁగిలించె నావలు పెట్టుదురా
  సాదువలె భోగములు చవిగొంటగాక ॥ఏమే॥

ఆయములంటినమీఁద ఆరగొరనేతురా
  పాయవిసమరతులఁ బైకొంటగాక
యీయెడ శ్రీవేంకటేశుఁ దేలె సిగ్గువడుదురా
  కాయములు సోఁక విట్టె కలయుటగాక ॥ఏమే॥235

లలిత

ఎంచి చూడుమా నీ కెంత యితవైనాను
  వంచన మీరి నవ్వవచ్చునా వోయి ॥పల్లవి॥

పాయలేక నీవెంత పచ్చిగా మోహించినాను
  చేయరానిచేఁతలు చేయవచ్చునా
ఆయెడ నీ కటువంటి వలవాటు గలిగితే
  చాయల మా కింతసేయ సంగతులా వోయి ॥ఎంచి॥

వేడుకతో నీవెంత వెస నవ్వుఁజిచ్చినాను
  ఆడరానిమాటలు విన్నాడవచ్చునా
యీడనాడఁ దిరుగాడి ఇవి నీకుఁ చవులైతే
  పాడిదప్పి మాకివి పనులా వోయి ॥ఎంచి॥

ఇప్పుడే నీవు నాకు నెంత వ(చః)న విచ్చినాను
  చెప్పరానిపని పీకుఁ జెప్పవచ్చునా
నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీకు నేను బాఁతైతే
  అప్పటి మా కలఇంచ నందమా నిన్నోయి ॥ఎంచి॥ 236

తోండి

ఇదె నేఁజేసినభాగ్య మేమిచెప్పేది
పొదిగొని వలపులె పోదిసేసేవు ॥ పల్లవి ॥

వంతులవాసులవారు వద్దఁ గాచుకుండఁగాను
చెంతల నాపై నేల చేయివేసేవు
సంతలో బేరములే సరసమే కురిపుఁగా
పొంతిమఁడి నాతోనే పొందుసేసేవు ॥ ఇదె ॥

కోటానఁగోటిసతులు కొలువులో నుండఁగాను
సూటిగాను నామొగమే చూచేవు
తేటచెలమలవలె తేనెలమాట లాడఁగా
కూటమి కొడఁబఱచి కొంగువట్టేవు ॥ ఇదె ॥

సేసలువెట్టినవారు సేనాసేన లుండఁగాను
ఆసపడి నన్నుఁ గూడి ఆనదించేవు
బాసల శ్రీవేంకటేశ పాలవలె నవ్వఁగాను
రాసికెక్క నన్నే గారవించి మెచ్చేవు ॥ ఇదె ॥ 237

కేదారగౌళ

చెలులాల మీరైనాఁ జెప్పరే బుద్ధి
చలములన్నియు మాని సరసమాడితిని ॥ పల్లవి ॥

యెప్పటికెప్పటిమాటలేల తలఁచుకొనేనే
చిప్పిలుచు లోలోనేల చెమరించీనే
తప్పులేదంటానేల తాదుకాణించవచ్చీనే
అప్పుడే అన్ని మరచి అందాలఁ గూడితిని ॥ చెలు ॥

యెక్కడికెక్కడిపనులేల నిలువఁబెట్టీనే
　వుక్కుమీరి తానేల వుస్సురనీనే
　నిక్కమిదంటానేల నిండా నానలు వెట్టీనే
　చక్కనై అలుకదేరి చవిసేసుకొంటిని　　॥చెలు॥

యేడనేడతగవులు యిందునేల కలపీనే
　వోడక తానేల నాపై వొళ్లువేసీనే
　కూడి శ్రీవేంకటేశుఁడు గురుతులేం నించీనే
　ఆడానీడాఁ దెలుసుక అన్నిటా నమ్మితిని　　॥చెలు॥ 238

మాళవిగౌళ

[1] ఇన్నిటా ఘనుఁడు దాను యేమిచెప్పేరే
　యెన్నుకొనీ నాగుణము లేమిచెప్పేరే　　॥పల్లవి॥

చెంతఁ దనచెప్పినట్టు సేసితినంటా నిదె
　యెంత నన్ను బుజ్జగించీ నేమిచెప్పేరే
　అంతటాఁ దన కిచ్చకమాడితినంటా నిదె
　ఇంతలో నన్నుఁ బొగడీ నేమిచెప్పేరే　　॥ఇన్ని॥

వొట్టి తనపై పాటలు వొవరఁ బాడితినంటా
　యిట్టె విడెమిచ్చీని యేమిచెప్పేరే
　జట్టిగాఁ జన్నులతోడ సాముసేయించితినంటా
　యెట్టనెదుటనే మెచ్చీ నేమిచెప్పేరే　　॥ఇన్ని॥

మనసుమర్మములంటా మంతనమాడితినంటా
　యెనసి కాఁగిలించీ నేమిచెప్పేరే
　చెనకి మొక్కితినంటా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
　యినుమడిగా మన్నించె నేమిచెప్పేరే　　॥ఇన్ని॥ 239

---

1. ఇది అన్నమయ్య జీవితరహస్యముగ తోచుచున్నది.

రామక్రియ

వట్టివేసాలు నేసుక వాదులకు దూరేవు
గుట్టు బాయిటను వేసి గురిగాఁ జేసితినా ॥ పల్లవి ॥

కొప్పు నే దువ్వితిఁగాక కోపగించి విన్నేమైనా
ఆొప్పుగ ముందటిపట్ల కొడిసితినా
విప్పక చేతులువట్టి వేఁడుకొంటిఁగాక విన్ను
ముప్పిరి నొసలు మోపి మొక్కించుకొంటినా ॥ వట్టి ॥

కందువ లంటితిఁగాక కపటాన విన్నేమైనా
కిందుపడ కొనగోర గీరితినా
అందుకొమ్మనుచు [1] మోవినాకు నీ కిచ్చితిఁగాక
చెంది ఇప్పుడు నోరొగ్గించితినా యెంగిలికి ॥ వట్టి ॥

వలపు రేఁచితిఁగాక వడి విన్ను నేమైనా
తులికి చన్నుల నొత్తి కుమ్మితినా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యెనసి మెచ్చితిఁగాక
పలుకులలో నే బూతులందువఁ దిట్టితినా ॥ వట్టి ॥ 240

రేకు 134 సాళంగనాట

మెలుఁతలందరును మెచ్చిరమ్మా
వలపు లొక్కమాఁటె వంచితివమ్మా ॥ పల్లవి ॥

మారుగొండ్లెక్కితివి మగనితో దెక్కితివి
నేరుపరి వౌదువు నీవమ్మా
సారె జారించి పయ్యెద చన్నులు చూపితివి
నీరపమాయ వింక నెరజాణవమ్మా ॥ మెలుఁ ॥

1. మోవిన్ + అకు.

బొమ్మలను జంకించి బుద్ధులెల్ల బోధించి
చిమ్మేటికోపము మానిచితివమ్మా
తమ్మిమోము మోము చేర్చి దప్పిదేర మోవి ఇచ్చి
కుమ్మరించితివి సిగ్గు గుణవతివమ్మా ॥ మెలుఁ ॥

పాదము పాదానఁ దొక్కి పక్కన చెక్కులు నొక్కి
నేదదేర్చితివి నీకు చెల్లునమ్మా
ఆదిగొని శ్రీవేంకటమందు అహోబలేశ్వరు
సొమ్ముఁ జేసితివి మంచిచక్కనిలక్ష్మివమ్మా ॥ మెలుఁ ॥ 241

మాళవిగౌళ

కోనతిరువెంగళేశ కోడెకాఁడా
అనించీ నీసతి నీపై అప్పటి వలపులు ॥ పల్లవి ॥

వేడుకకు నీతోను వేసారక మాటలాడీ
పీడెము చేతికి నిచ్చి పెద్దువెట్టీని
వాడికగా నీసొమ్ము వడిఁ దనమేనఁ బెట్టి
తోడనే మోపులుగట్టీ తొయ్యలి వలపులు ॥ కోన ॥

చెక్కునొక్కి నవ్వించి చిత్తము రా సన్ననేసి
మొక్కుమొక్కి ఆసపుట్ట మోవి చూపీని
వొక్కమాఁటే నీకొప్పుపువ్వులు దా ముడుచుకొని
చిక్కించి నీపై రాసిచేసీ వలపులు ॥ కోన ॥

కొంగువట్టి కొసరుచు కూరిమి కాఁగిట నించి
సంగతిగాఁ గూడికూడి చల్లీ నేస
రంగుగ శ్రీవేంకటేశ రతిని గంద మలంది
పొంగుచును కణఁజాలఁ బోసీ వలపులు ॥ కోన ॥ 242

దేసాళం

ఇంతితో నేఁటిబీరాలు యెందాఁకాను
సంతోపించి మచ్చికలు చల్లఁగరాదా ॥ పల్లవి ॥

చవివరికాంతగాన సతి నీపైఁ జేయిదాఁచె
కొవగోరు దాఁకెనంటిఁ(టాఁ?) గోపగింతురా
వసుపు గలదుగాన నవ్వులెల్లా నవ్వె నీతో
కసుఁగొవి యందు కికెఁ గాఁగిలించరాదా ॥ ఇంతి ॥

కూరిమివనితగాన కొప్పువట్టి విన్నుఁ దీసె
ఆరీతి జంకించెనంటా నదలింతురా
నేరుపుగలదుగాన నీకఁ(కం?)చే మితిమీరె
గారవించి అందుకిట్టె కాఁగిలించరాదా ॥ ఇంతి ॥

ఇచ్చకపుసతిగాన ఇటు విన్నుఁ జొక్కించె
పచ్చిసేసెనంటా విట్టె పదరుదురా
మచ్చికె గలదుగాన మరిగె శ్రీవేంకటేశ
కచ్చుపెట్టి అందు కిట్టె కాఁగిలించరారా ॥ ఇంతి 243

వేళావళి

ఇందాఁకానున్నభావ మేమి చెప్పేది
చెంది వేడుకతో మించె చెక్కునొక్కఁగాను ॥ పల్లవి ॥

చిగిరించెఁ జిత్తము చిరునవ్వులు మొనసె
మొగము కళలు విండె ముదితకును
వెగటులన్నియుఁ బాసె వేడుకలు దైవారె
మగటిమితో నీవు మాటలాడఁగాను ॥ ఇందాఁ ॥

పొదలెను కుచములు భోగపుటాసలు రేఁగె
యెదిరించెఁ బులకలు యింతికిని
అటన నానంద మబ్బె ఆయములు గరఁగెను
చదురుఁదనాన నీవు చనవియ్యఁగాను ॥ ఇందాఁ ॥

కొప్పు గడు వెడజారె గుట్టుఁ [1]దమకము విండె
అప్పటి వలపు పండె నతివకును
కుప్పళించెఁ [2]దమకము కోరికలు దైవారె
నెప్పున శ్రీవేంకటేశ నీవు గూడఁగాను ॥ ఇందాఁ ॥ 244

సామంతం

ఎంతవాఁడవయ్య నిన్ను నేమనేము
సంతకూటములవాఁడ సంబటూరిబెన్నుఁడా ॥ పల్లవి ॥

సోగకన్నులనుఁ జూచి సొలపులమాట లాడి
వాగపుగొల్లెతలను వలపించేవు
జాగులనవ్వులు నవ్వి జాజరపాటలు వాడి
బాగుగా నప్పటిఁ గొంత భ్రమయించేవు ॥ ఎంత ॥

బింకపుసాములు సేసి బెట్టుగాఁ బువ్వుల వేసి
అంకెకు వచ్చినదాఁకా నాసరేఁచేవు
లంకెలనుఁ గూచుండి లలితో మర్మము లంటి
మంకుఁదనములవారి మరిగించేవు ॥ ఎంత ॥

చీరలకొంగులు పట్టి సిగ్గులు బయటవేసి
గారవించి కాఁగిటను కరఁగించేవు
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యిందరిని యేలుకొని
మేరమీరి చనవిచ్చి మెప్పించేవు ॥ ఎంత ॥ 245

1, 2 పునరుక్తి.

సామంతం

రావయ్య చూతువు రమణిని
దేవుల కిటువంటి తెఱఁగులు ॥పల్లవి॥

పలచవియెలుఁగుల పాటలు
చెలపలచెలపలచెమటలు
విలువునివ్వెరగులనీటులు
కలిగె నేఁ డిదివో కలికికిని ॥రావ॥

సుడిగొనినయెదురు చూపులు
వుడుకవుడక నట్టె వూరుపులు
బడిబడిఁ దిరిగేటిబాగులు
అడియాలమయ్య నీయంగనకు ॥రావ॥

చేతిలో పిడికిటి సేసలు
రాతిరిఁబగలు రతిరహస్యములు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యెనసితివి
లాతాయ మన్ననలు లలనకును ॥రావ॥ 246

రేకు 1342 రామక్రియ

ఒకటి కినుమ డయ్యీ నుప్పు చింది
మొకము చూచీ నట్టె ముచ్చటాడనీవే ॥పల్లవి॥

చలివాసివున్నదాన సముకాన నున్నదాన
నలువంక వింకఁ గొంత నవ్వనీవే
తలఁపులోనిదాన తగులాయమైనదాన
ములువాఁడికొనగోరు మోపనీవే ॥ఒక॥

నేనకు లోనైనదాన సేవసేయుచున్నదాన
　　పోసరించి యింకఁ గొంత బోదించనీవే
　　రాపికెక్కినట్టిదాన రతి కియ్యకొన్నదాన
　　మోసపోనివలపుల ముంచనీవే ॥ ఒక ॥

కందువనే వున్నదాన కాఁగిలించుకొన్నదాన
　　యిందమని మోవి నాకు నియ్యనీవే
　　యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు నన్నుఁ గూడె
　　మందలించి యింకానింకా మన్నించనీవే ॥ ఒక ॥ 247

కన్నడగౌళ

ఎప్పుడు దయదలఁచే వింక నీవు
　　దప్పిదేర మోవి యిచ్చి దక్కఁగొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నిలువెల్లఁ జెమరించె నీతో మాటాడరాఁగా
　　వెలఁదియలపుదీర విసరవయ్యా
　　నెలవై కొలువు సేసి నివ్వెరగుతో నున్నది
　　యెలమి నీతొడమీఁద నిడుకొనవయ్యా ॥ ఎప్పు ॥

భారపుతురుము జారె పాదాలకు మొక్కరాఁగా
　　నేరుపున ముడిచి మన్నించవయ్యా
　　తేరకొన నిన్నుఁ జూచి తిమురుచున్నది
　　గారవించి కాఁగిటను కాఁగిలించవయ్యా ॥ ఎప్పు ॥

వెసఁ బోఁకముడి వీడె వీడెము చేతికిరాఁగా
　　పసగాను తెరవేసి పాలించవయ్యా
　　కొసరి శ్రీవేంకటేశ కూడె నిన్ను నింతలోనె
　　సుసరాన రతులకుఁ జొక్కి మెచ్చవయ్యా ॥ ఎప్పు ॥ 248

దేవగాంధారి

ఇంక నెంతగావలె యీవలపూ
యింకదు చెక్కుచెమట యిదెకాదా వలపు ॥ పల్లవి ॥

పెదవిపై వీడెపుఁబిసరు
అదన విన్నుఁజూచి యసురుసురు
పదరి పయ్యెదకొంగుపై విసరు
యెదిగించీఁ జెలి నీపై విదెకాదా వలపు ॥ ఇంక ॥

గక్కన మనసులోవికరఁగా
మొక్కలపుసిగ్గులతో మొరఁగా
మిక్కిలిమరుకళలమెరుఁగా
యిక్కువలు చూపెఁ జెలి కిదిగాదా వలపూ ॥ ఇంక ॥

నసుపుతో నెలవుల నగవూ
పెనఁగేటికాఁగిటిబిగువూ
యెనసె శ్రీవేంకటేశ యింతి విన్ననూ
యినుమడించెఁ దమక మిదిగాదా వలపూ ॥ ఇంక ॥ 249

కాంబోది

ఎవ్వతైనా వలచును యిటువంటిపనులకు
రవ్వపడినచేఁతల రతికెక్కితివిరా ॥ పల్లవి ॥

సొలపులాడిమనసు సోదించి చూచితి
చులుకఁగాఁ బెనఁగి నేఁ జూచితిని
యెలమి నందుకులోనై ఇచ్చకమే సేసేవు
చలివాసె నన్నిటాను జాణఁడ వౌదువురా ॥ ఎవ్వ ॥

కప్పినసీచేఁతలు సంగడిఁ జూపి చూచితి
చొప్పులెత్తి నవ్వు నవ్వి చూచితివి
వొప్పుకొని అందుకెల్లా నొడఁబడఁ జెప్పేవు
తప్పవిబొంకనియట్టిదంట వౌదువురా ॥ ఎవ్వ ॥

మిక్కుటపురతులను మెప్పించి చూచితి
చొక్కించి గోరగీరి చూచితివి
యెక్కడాను మోసపోవు యిన్నిటా నన్నేలితివి
యెక్కువైన శ్రీవేంకటేశుఁడ వౌదువురా ॥ ఎవ్వ ॥ 250

సామవరాళి

అన్నిటా గుట్టుతో నుండు టదిమేలు
తన్నుఁదానె వచ్చి యేల తడవేవు మమ్మును ॥ పల్లవి ॥

మనసురానిసతి మాఁటలెన్ని యాడినాను
వొనరివుండరు కడువగరై తోఁచు
కొనవేసి మరికొంత కొసరఁగఁబోతేను
[1]పెనపరాలకు వచ్చి పిప్పిగట్టును ॥ అన్ని ॥

యెరపరికపుచెలి యెంత నవ్వు నవ్వినాను
సరవితో నుండదు చప్పనై తోఁచు
పొరలించి మరికొంత పూఁచి కానుక వెట్టితే
కరఁగక లోలోనే గరివడును ॥ అన్ని ॥

నెమ్మిఁ దరితీపులేవినెలఁత యెంత మొక్కినా
వొమ్మ సమ్మతమై వుండదు వుప్పనై తోఁచు
కమ్మి శ్రీవేంకటేశ నేఁ గలసితి నింకెట్టన్నా
చెమ్మవుట్టి వలపులు చిగిరించును ॥ అన్ని ॥ 251

---

1. పెనపరాలు=వివాదములు. 'పెనపరి' శబ్దభావార్థకరూపమా?

సాళంగం

గొల్లదాన నింతే నేను; కొంగువట్ట దొరకొనె
యెల్లవారుఁ జూడఁగాను యేమిసేతునే ॥పల్లవి॥

కన్నుల జంకించీని కైదండ వట్టీని
వున్నతపుకొనగోర నొత్తీని
చన్నులు చేతఁబట్టీని సరసములాడీని
యెన్నిచెప్పినా మానఁడు యేమిసేతునే ॥ గొల్ల॥

తీగెనవ్వు నవ్వీని తెరలోనికి రమ్మనీ
బాగుగాఁ దానే కస్తూరి పైఁబూసీని
వేగిరించి వలపులు వెల్లవిరిగాఁ జేసీని
యీగతి వీనిగుణము లేమిసేతునే ॥గొల్ల॥

మొక్కలానఁ గాఁగిలించి మోవి గంటిచేసీని
చిక్కుదీసి శిరసుపై సేసవెట్టీని
గక్కున శ్రీవేంకటాద్రిఘనుఁ డిట్టె నన్నుఁ గూడె
యెక్కువగా మన్నించీ నేమిసేతునే ॥గొల్ల॥ 252

రేకు 1343 రీతిగౌళ

మంచిమేలు గలిగితే మానవచ్చునా
యెంచక చేకొనవయ్య ఇంటిదాన నేను ॥పల్లవి॥

యిన్నియు నేరుచు నాపె యెగ్గుసిగ్గులేని దాపె
వన్నెల నింకా నాపెకు వలవవయ్యా
మన్ననతోదాన నేను మానాపతిని నేను
వున్నతిఁ దొల్లే సతమైవున్నదాన నేను ॥మంచి॥

యేమైనాఁజేసు నాపె యెమ్మెలెరగని దాపె
ప్రేమతో నాపె వింటికిఁ బిలువవయ్యా
నీమాటలోదాన నేను నిగర్వపుదాన నేను
కామించి నీ కెప్పుడునుఁ గలదాన నేను ॥ మంచి ॥

పనిలేనిపని దాపె పంతములొల్లని దాపె
నను పున బాసలిచ్చి నమ్మించవయ్యా
చనవరిదాన నేను జట్టిగొన్నదాన నేను
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నేను ॥ మంచి ॥ 253

పూర్వగౌళ

ఎంతలేదు రమణువియేలాటాలు
పంతపుమాఁటలకెల్లా బారలుచాఁచేవా ॥ పల్లవి ॥

చెలువుఁడు నవ్వుతాను చేఁతలేమో సేసెనంటా
చలములు నీవేల సాదించేవే
జలజలమనుచును జడివాన గురిసితే
కలచోటికెల్లా నీవు కట్టలు గట్టేవా ॥ ఎంత ॥

రమణుఁడు వేడుకతో రవళించి తిట్టెవంటా
గమకాన నంత యేల కాఁతాళించేవే
సమముగా నంతటా వేసవి యెండగాసితేను
భ్రమసి యేడనేడకై పందిళ్లువెట్టేవా ॥ ఎంత ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్ను చెంగలించి కూడితేను
ఆవేళ నీవేల వుసురసు రనేవే
కావరించి పొలమెల్లా గాలి విసరితేను
దావతి నెందుఁజూచినా దళ్లుగట్టేవా ॥ ఎంత ॥ 254

ఆహిరినాట

ఇదియే చాలు నాకు యేడలేనివెగటేల
పదిటి కోకమాఁటైనాఁ బలుకకుండేవా ॥పల్లవి॥

మంతనాన నీతోను మారుకొని మాటాడఁగ
పంతము వచ్చెనా నేఁడు పలుమారును
చింతతోడఁ దలవంచి చెక్కుచేతితో నుండఁగ
కొంతైనా నన్ను వేఁడుకొనకుండేవా ॥ఇది॥

గద్దించి నీతో నేను కమ్మటినిఁ బెనఁగఁగ
పెద్దరికమా నాకుఁ బెచ్చువెరిగి
కొద్దితోడఁ బానుపుపై గుట్టుసేసుకుండఁగాను
బుద్ది దలఁచుకొనైనా బొందకుండేవా ॥ఇది॥

నెంపై కాఁగిటిలోను నిన్ను నలయించఁగాను
కలిగెనా మేలు శ్రీవేంకటవిభుఁడా
చెలఁగి రాజసముతో చేరి సంగడి నుండఁగ
నలువంక నాతోనే నవ్వకుండేవా ॥ఇది॥ 255

శుద్ధవసంతం

పొగడేవు నన్నను పూఁచిపూఁచి పలుమారు
యెగసక్కెములకైతే యేమిబాఁతి నేను ॥పల్లవి॥

వలపు చవిగొంటేను వడిఁ జెప్పరానితీపు
బలిమి నొల్లకుంటేను బాఁతిగాదు
పిలిచి విడెమియ్యఁగాఁ బ్రియురాల నైతిని
యెలమి నింతకతొల్లి యేమి బాఁతి నేను ॥పొగ॥

రతివేడుక గలితే రసము లొలుకుచుండు
ఇతవుగాక వుండితే యెందూఁ బొందదు
తతి సరసమాడఁగా తగుచనవరినైతి
ఇతరకాంతలలోన యేమిబాఁతి నేను ॥ పొగ ॥

కాఁపురము సేసేనంటే కల్పవృక్షమై తోఁచు
వోపనంటే మోఁటుపడివుండు నూరకే
యేపున శ్రీవేంకటేశ యేలఁగా ఇల్లాలనైతి
యీపై చమ్మటూరఁ జూపే వేమిబాఁతి నేను ॥ పొగ ॥ 256

దేసాళం

విన్వెరగుతో నుండాన నిన్నుఁ జూచి
జవ్వనపుసంపదలు సందు చూపరాదు ॥ పల్లవి ॥

మనసార నే నీతో మాటలాడేనంటేను
వినేయందు నీకైతే వేళలేదు
పనివడి యప్పటిని పాదాలు గుద్దేనంటేను
యెనసి కొలువేగాని యేకాంతము లేదు ॥ విన్వె ॥

సారెసారె నీతోను సరసమాడేనంటే
కోరి నీవలపులకు గురిలేదు
గారవించి నిన్ను నంటి కళలురేఁచేనంటే
యీరీతినైన నీకు ఇంపులేదు ॥ విన్వె ॥

గక్కన నిన్నుఁ గదిసి కాఁగిట బిగిసేనంటే
తక్కరితనాన నీకు తనివిలేదు
అక్కరై శ్రీవేంకటేశ అంటిలో నన్నేలితివి
యెక్కువతక్కువ లెంచ యీరసము లేదు ॥ విన్వె ॥ 257

దేసాళం

పోపో యెక్కడిసుద్ది పొద్దువోదా అయ్య నీకు
యీపనులు మీకెకాక యిది మాకుఁ దగవా ॥పల్లవి॥

ఆకెతోడ నీవు నవ్వు నాడుమన్నమాఁటలెల్ల
యేకతానఁ జెప్పఁబోతే యెట్టుండును
ఆకడనుఁ దననరియాఁటదానిఁ బేరుకొంటే
యీకడ నీపెకు నేఁడు యితవయ్యీనా ॥పోపో॥

వువిదకు నీవంపినవుంగరాలు నే విపుకు
ఇవలఁ జేతికియ్యఁగ యేమనునో
అవల నొకతెపాదాలందున్నమెట్టె లిచ్చితే
నవతులైనవారు యీజాడల కోరుతురా ॥పోపో॥

ఇంతిఁ బిలువుమనఁగా యీడకు రప్పించితిని
యింతలో గూడె ఇంకెంత యెగ్గువట్టునో
వింతగా శ్రీవేంకటేశ వేరొకతెయింటిలోన
బంతి యీపె వెట్టితే యీపనికి సఇంచునా ॥పోపో॥ 258

రేకు 1344 శుద్ధవసంతం

గెలువరాదు నీమాయ కేరడము లేమాదేము
కలికి నింతటనైనఁ గరుణించవయ్య ॥పల్లవి॥

చెలితోఁ జుట్టమువలె నేసితివి మేలుమేలు
వెలలేనిజాగారాలే వేగినంతాను
పలుమారు సుద్దులనే భ్రమలఁబెట్టితి విట్టె
కలతోవికూటములే కలిగినంతాను ॥గెలు॥

పొంచిపొంచి నిన్ను బొమ్మల జంకించనేల
చిలుకుఁజూపులే పెండ్లి నేసీఁగాక
పులివచ్చిచెనకుం నొత్తడిపెట్టఁగనేం
తలఁగరానిమర్మాలే తలఁపించీఁగాక ॥ఇద్ద॥

పెనఁగిపెనఁగి మేను బెండువరచఁగనేల
చనుమొనలే నిన్ను నెచ్చరించీఁగాక
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశుఁడ కొసరఁగనేం
తనివోనిమోవితేనె దప్పిదేర్చీఁగాక ॥ఇద్ద॥ 262

హిందోళవసంతం

తక్కినవారికినేల తమక మమరు
వెక్కసపువారికివి వేడ్క లిదె యమరు ॥పల్లవి॥

చనవుగలవారికివి సరసమాడిన నమరు
వనుపుగలవారికివి నగవు లమరు
మనవిగలవారికివి మంతనంబులు నమరు
పనులుగలవారికివి పైకొనుట లమరు ॥తక్కి॥

బలిమిగలవారికివి పంతమాడిన నమరు
వలపుగలవారికివి వాడికమరు
చలముగలవారికివి జంకెనలు కడు నమరు
తలఁపుగలవారికివి తగులాయ మమరు ॥తక్కి॥

ఆసగలవారికివి అందముండఁగ నమరు
వాసిగలవారికిని వన్నె లమరు
చేసతోఁ గూడితివి శ్రీవేంకటేశ నను
దాసగలవారికివి పనులెల్ల నమరు ॥తక్కి॥ 263

తెలుఁగుఁగాంబోది

చేయెత్తి మొక్కితి చెక్కునొక్కితివి
ఆయెడ నీకెంత ఆసోదమో ॥పల్లవి॥

కప్పుర మిచ్చితి కాఁకలు చల్లితి
ముప్పిరిఁ జన్నులు మోపితిని
చెప్పర న న్నేమిసేయుమనే విఁక
అప్పటి నీకెంత ఆసోదమో ॥చేయె॥

మొగము చూపితిని ముచ్చటలాడితి
నిగిడి మోవితేనె యిచ్చితి
పగటులేలరా పచరించే విఁక
ఆగపడేవు యెంత ఆసోదమో ॥చేయె॥

కందువ చూపితి కాఁగిటఁ గూడితి
సందడి నీమేలు చవిగొంటి
చిందకురా సిగ్గు శ్రీవేంకటేశ్వర
అందరిలో నెంత యాసోదమో ॥చేయె॥ 284

రేకు 1345 శంకరాభరణం

ఇంటికి విచ్చేసె నీతఁ డిదె
జంటయియున్నాఁడు జంకింతురటవే ॥పల్లవి॥

తలఁచినతలఁపులు తలకూడె మరి
పలికినపలుకులు ప(ఫ?)లియించె
మలసి విభువిమెయి మచ్చము లుండినా
అలుగుదురటవే అంతటిపనికి ॥ఇంటి॥

విడువవివేడుకలు విరివాయ మరి
[1]గుడిగొను కూటమి కొనసాగె
యెడనెడ నాతఁడు యెవ్వతెఁ జూచిన
తడవుదురటవే దక్కినపనికి ॥ ఇంటి ॥

చేసినచేఁతలు చెల్లెను నీకిఁక
దాసినపెండ్లి తగులాయ
ఆసల శ్రీవేంకటాధిపుఁడు రతి-
సేసె నలతురటె చేకొన్నపనికి ॥ ఇంటి ॥ 265

దేవగాంధారి

మెచ్చితి మప్పుడే నీకు మిక్కిలి మోహించితిమి
హెచ్చె నీసింగారాలు యెక్కడ చూచినను ॥ పల్లవి ॥

అరిదిచెక్కులమీఁది యంగనకస్తూరిపూఁత
కరఁగి నీచెంపలపై కారివుండఁగా
దొరతనాలు సేసేవు తొయ్యలులలోననెల్లా
యిరవాయ నీయెమ్మె యేమిచెప్పేది ॥ మెచ్చి ॥

కోమలిగుబ్బలమీఁదికుంకుమగందపుఁబూఁత
ఆముకొని నీపురాన నంటివుండఁగా
సాముసేసేవానివలె సతులకుఁ జూపేవు
నే మెఱఁగమా నీవు నెరజాణవాట ॥ మెచ్చి ॥

పోలఁతిమైనలఁదినపొడికప్పురపుపూఁత
నెలకొని రతివేళ నీపై నంటఁగా
కొలువులో మాకుఁ జూపి కూడితివి మమ్మిందరి
తలఁచమా శ్రీవేంకటోత్తమ నీమహిమలు ॥ మెచ్చి ॥ 266

1. 'గుది'కి 'గుడి' రూపాంతరమై 'గుదిగొను'కు బదులు 'గుడిగొను' రూపము గూడ ఈవాఙ్మయమున పలుతావుల కలదు.

ఆహిరి

మన్నించవయ్య యింక మగువను
సన్నలనే మాకుఁ జెప్పి సంతమునేయుమని ॥పల్లవి॥

పయ్యదచెమటఁ దోఁగి బయటఁబడెఁ జన్నులు
ముయ్యెఁ(య్యఁ?)జొచ్చె సిగ్గువడి ముంజేతులను
కొయ్యతనాన నంతలో గోర గీరేవు చెక్కులు
ఇయ్యెడఁ దప్పించుకొనే వెంచుకొను చెలియ ॥మన్నిం॥

పూరుపుగాలికి చీర పొడిసి తొడ గాన్పించె
ఆరసి సిగ్గున మూసీ నరచేతుల
కేరడాన నంతలో గిలిగించేవు సందులు
యీరీతిఁ దప్పించుకొని [1]యెన్నికొఁ జెలియ ॥మన్నిం॥

పులకల విబ్బరాన పోఁకముడి వీడెను
కులికి సిగ్గునఁ బట్టె కొనచేతుల
అలరి శ్రీవేంకటేశ అంతలోనె కూడితివి
యెలమి నవ్వులు నవ్వీ యేమిటికొఁ బ(జె?)లియ ॥మన్నిం॥ 267

వసంతవరాళి

ఇన్నిటా సంతోసించితి ఇదివో నేను
యెన్నఁగ నీవెఱఁగని వేమున్న విఁకను ॥పల్లవి॥

చెప్పకతొలుతే నీవు చేరి వింటి నామాట
విప్పుచు నేనిఁక విన్నవించేదేమి
అప్పుడే అందుకుఁగాదా అంగమెల్లఁ జెమరించె
కప్పిన నీవలపెల్లా కంటివి నేను ॥ఇన్ని॥

---

1. "ఎన్నిటికి" బదులు "ఎన్నికి" రూపము కాబోలు.

సేయకతొలుతే నీవు చేకొంటివి పూడిగము
కాయకముగా నేను కావించేదేమి
నీయందు నందుకేకాదా వింటె మోమునఁ గళలు
ఆయెడ నీపనులెల్లా అవునంటి నేను ॥ ఇన్ని ॥

కూడకతొలుతే నీవే కూడితివి కాఁగిటను
వోడక శ్రీవేంకటేశ వొరసేదేమి
యీడ నీ విందుకేకా ఇటు మేను చొక్కితివి
జాడతోడ నీమతికి సమ్మతైతి నేను ॥ ఇన్ని ॥ 268

సామంతం

ఏమి చెప్పేది నీసుద్దు లెంత లేదు
దామెన గట్టేవు బొంకు తారుమారుగాను ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరాదు చూపరాదు సేసిననీచేఁతలైతే
అప్పటి బాసలు సేసే వందరిలోన
దుప్పటికొంగై తేను తొగరద్దినట్టున్నది
కుప్పళించేవు పంతాలు గుఱుతులుగాను ॥ ఏమి ॥

పట్టరాదు ముట్టరాదు పచ్చియైననీమేనైతే
పెట్టుకొనేవు ఆనలు పెద్దెఁగున
పట్టెమంచమయితేను పదనుగారుచున్నది
దిట్టకూళతనములు దిగుపారించేవు ॥ ఏమి ॥

వినరాదు అనరాదు వీనుల నీగుణములు
వొనరించేవు సాకిరు లొకటొకచే
చెనకి శ్రీవేంకటేశ చెక్కులైతేఁ జెమటూరీ
యెనసితివి ఆసోదా లింకా నాపైఁ జల్లేవు ॥ ఏమి ॥ 269

నాదరామక్రియ

ఏల పంతాలాడుకొనీ యెందాఁకాను
తాలి మెఱఁగదు అట్టు తనకేలే ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గువడేదానికేలే చెనకులు మరి
యెగ్గుపట్టేదానికేలే యేలాటాలు
అగ్గమైననను బోఁటి కందమౌఁగాక వట్టి-
తగ్గుమొగ్గు లెంచేటితనకేలే ॥ ఏల ॥

గుట్టుచూపేతనకేలే కొసరులు కడు
మట్టులేనితనకేలే మంతనములు
యిట్టె నావంటిదే యెఱుఁగుఁగాక
దట్టప్ప(పు?)గర్వము దిది తనకేలే ॥ ఏల ॥

కూడెఁ దొల్లె తనకేలే కొరతలు యిట్టె
వీడెమిచ్చేతనకేలే వేసాలు
యీడనె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను
తాడుపొడవుగర్వము తనకేలే ॥ ఏల ॥ 270

రేకు 1346 ముఖారి

ఔనయ్యా మంచివాఁడ వౌదువు నీవు
కానుకవట్టినమొక్కు గాదెలఁ బోతురా ॥ పల్లవి ॥

పేరఁ బిల్చితే వచ్చితివి పెనఁగనేల చెలితో
గోరగిరేపవి కిఁక గొడ్డలేఁటికి
సారపుమోవితీపుతో సరిపెట్టేవు తేనెలు
యేరు గుడిచి కాలువ యింత పొగడుదురా ॥ ఔన ॥

ఆసపడి చూడఁగానే ఆడించేవు యెగమాట
చేసన్నవచ్చేపవికి చెట్ట యేఁటికి
యీసతిఁ జూచి యెవ్వతో ఇటులావున్నదనేవు
పూసినగంధపుపూఁత పువ్వొదిఁ బోలుతురా ॥ ఔన ॥

నగివమాటలలోన, నలుసులు వెదకేవు
తగులాటాలై నమీఁద తగవేఁటికి
జిగిమీరి కూడితివి శ్రీవేంకటేశ ఇంతివి
చిగిరించితే మరి చెట్టుగట్టకుండునా ॥ ఔను ॥ 271

రామక్రియ

ఏమాయ వింతలోనే యెగ్గులేల పట్టేవు
సాముసేయఁగా నూరుపు చల్లరాదా నేను ॥ పల్లవి ॥

యెగసక్కెలంటాను యేల నన్నుఁ దిట్టేవు
నగరాదా పూరకైన నాలోనను
వొగరాయనంటాను వురము దట్టుకొనేవు
మొగము నీవు చూచితే మొక్కరాదా నీకు ॥ ఏమా ॥

తివిరి కోపించెనంటా తెరవలతోఁ జెప్పేవు
చెమరించరాదా నాచెక్కులమీఁద
భ్రమసి నీకునీవే పంతములే నెరపేవు
సముకానఁ గానుక వొసఁగరాదా నీకు ॥ ఏమా ॥

అయ్యెడ సిగ్గువడితినంటానే కొసరేవు
ముయ్యరాదా చన్నులు నాముంగిగొంగున
నెయ్యపుశ్రీవేంకటేశ నీవు నన్ను నేలితివి
చెయ్యంటఁగ విచ్చకము సేయరాదా నీకు ॥ ఏమా ॥ 272

బౌళి

పిలిచిన నెఱఁగవు ప్రేమపుఁబరాకున
చెలరేఁగి ఆడేవు చెల్లునయ్య ఇఁకను ॥ పల్లవి ॥

చొక్కపుఇంతిగుబ్బలే జూజపుసారెలు నీకు
చిక్కినమంచిపురమే [1] నెత్తపలక
అక్కడిగోరిరేకలే అమర వ్రాసినయిండ్లు
చిక్కించు కాటలాడేవు చెల్లునయ్య యిఁకను ॥ పిలి ॥

మదనమందిరమే మచ్చికపులిజూజము
వుదుటుమొగపువజ్రా లొడ్డినవాళ్లు
మొదలైనరతులెల్ల మూలదాంట్లు నీకు
చెదరవిఆటాడేవు చెల్లునయ్య యిఁకను ॥ పిలి ॥

పొలపి ముట్టి ముట్టాడేపోఁకముడి గుంతపోఁక
కొలఁదైననాభే యిక్కువైనగుంత
వెలయ శ్రీవేంకటేశ వెసఁ గూడి సారెసారె
చెలరేఁగి ఆడేవు చెల్లునయ్య యిఁకను ॥ పిలి ॥ 273

సౌరాష్ట్రం

ఎంత విజమరివి విన్నే మిచెప్పేది
బంతినే నోరూరించేబాగు లింతేకాక ॥ పల్లవి ॥

నెలఁతపై బత్తిగలితే విన్న రాకవుందువా
పెలుచవై కన్నప్పటిబేఁటమేకాక
తలఁపులో నుండితేను తమకించకుందువా
పలికి కొసరేవేళ పచారాలేకాక ॥ ఎంత ॥

1. నెత్త+పలక.

చేరి కూడ వేడుకైతే సిగ్గుబడుదువా
వూరట సరసాలాదేవుబ్బులుగాక
నారుకొన్నపనులైతే నవ్వులు నవ్వుదువా
పోరచి చుట్టరికాలపొందు లింతేకాక ॥ ఎంత ॥

ఆయములు గరఁగితే నందఁ బవ్వళింతువా
కాయకపుప్రియముల గచ్చులుగాక
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యింతలో నేలితి వీకె
చాయమరుఁడు వుట్టించేదవు లింతేకాక ॥ ఎంత ॥ 274

సింధురామక్రియ

నాటకాలు బూటకాలు నాతోనే పలెనా
నీటుతోడ నీసుద్దులు నే నెఱఁగనా ॥ పల్లవి ॥

తటుకున నాపెఁజూచి తలవంచుకొంటివివి[1]
వలవ నాసపడనివానివలెనె
తలఁపులో నారూపు తలపోసి తలపోసి
నెలకొని కరఁగేది నే నెఱఁగనా ॥ నాట ॥

ఆకెమాట చెవుల విననట్టె మారుమాటాడవు
వాకు నా కొప్పగించినవానివలెనె
చేకొని యీపరాకున సిగ్గులమాట లూహించి
నీకునీకె సుకించేది నే నెఱఁగనా ॥ నాట ॥

నీమీఁద నాపె చేచాఁచ నీవు నాపైఁ జేచాఁచేవు
వాములుగా నన్నుఁ గూడేవానివలెనే
యీమై శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
నీమన సాద నుండుట నే నెఱఁగనా ॥ నాట ॥ 275

1. ఈ 'వి'వర్ణ మెక్కువగదా? 'తలవంచుకొంటివి వీ-వలన' అని విరిస్తే అర్థ మంత సంగతమా?

కేదారగౌళ

ఆడుగరే యీసుద్ది యౌనో కాదో
పడఁతులాల తనభావము దెలియను ॥ పల్లవి ॥

యెంతకు నంతేకావి యెక్కుడుబాఁతౌనచే
పంతాన తాఁ బిలిచితేఁ బలికితివి
అంతలోనె నొలయుచు నప్పటివిఁ గొసరీవి
వింతదాననా తనవిధము దెలియనా ॥ ఆడు ॥

కలది కలట్టేకాక కపటము విజమచే
అలరి వీడెమిచ్చితే నందుకొంటివి
బలిమిఁ బై కొననంటా పలుమారు దూరీవి
సిలుగుదాననా తనచిత్తము దెలియనా ॥ ఆడు ॥

యెప్పటికప్పుదేకాక యిఁక సంగతౌనచే
మొప్పిరిఁ దాఁ జూచితేను మొక్కితివి
యిప్పుడె శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసియు నాసపడీ
తప్పించేదాననా తగవు దెలియనా ॥ ఆడు ॥ 276

రేకు 1347 మేఘరంజి

ఆతవిమనసు నేనే అన్నిటా నెఱుఁగుదును
ఘాత లెంతచూపినా కరఁగ దెంతైనా ॥ పల్లవి ॥

చెలులాల మీరు బుద్దిచెప్పకురే పతికివి
వలపు వద్దనఁబోతే వడిఁబడును
తలఁచుక మాఇంటికి తనయంతనే రాసీ
తెలుపఁబోతే మంకు దేర దెంతైనా ॥ ఆత ॥

చేయివట్టి తియ్యఁకురే చెలరేఁగి రమణుని
చాయ కొత్తితే గుణము చందిపడును
పాయక తానే వుండీఁ బట్టిపచలమైతేను
పాయపుమదము మట్టుపడదు యెంతైనా ॥ అత ॥

అవిశము పైపైని ఆనలెల్లఁ బెట్టకురే
పెనఁగితే ప్రియములు పిప్పిగట్టును
యెనసె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోఁ దానె నన్ను
వెనకటిపొందు యిఁక వింతగా దెంతైనా ॥ అత ॥ 277

ముఖారి

ఎమ్మెలు సేయఁగనేలే యేలుఁగాక
చిమ్ముగోరితాఁకులేలే చేకొమ్మఁగాక ॥ పల్లవి ॥

కన్నుల నవ్వినవాఁడు కాఁకలుసేయఁగనేలే
వన్నెతోనే మాయింటికి వచ్చుఁగాక
సన్నలుసేసినవాఁడు చలము సాదించనేలే
మన్నించి నాతోను మాటాడుఁగాక ॥ ఎమ్మె ॥

తప్పకచూచినవాఁడు తనివోవిజాగులేలే
కప్పురము నోటికిచ్చి కలయుఁగాక
కొప్పువట్టివట్టివాఁడు గుట్టుసేసుకుండనేలే
కప్పినపయ్యద దీసి కాఁగిలించుఁగాక ॥ ఎమ్మె ॥

చెలిమిసేసినవాఁడు సిగ్గులువడఁగనేలే
సొలసి రతుల చవి చూచుఁగాక
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁగూడె
వొలసినమోవితేనె లొవఁగుఁగాక ॥ ఎమ్మె ॥ 278

కురంజి

మానవునివోజలు మరి యెవ్వరు చెప్పినా
నానఁబెట్టి యేతుల నడపేవుగాని ॥ పల్లవి ॥

నయగారితనమున నాలి నీమాటలకెల్ల
ప్రియమంది మోహించి బేలనైతిని
క్రియ యెఱఁగక నీవు కిమ్ములవారిఁ దెచ్చి
బయలీఁదింపుచు మముఁ బఱచేవుగాని ॥ మాన ॥

మతకారినరసపుమచ్చిక నీమాయకే
ఇతవుగాఁ జైకొని యెడ్డనైతిని
చతురతలేక నీవు సరిగా నెవ్వతోఁ దెచ్చి
కుతిలపెట్టి గోరాదిగొనేవుగాక ॥ మాన ॥

నటకారి నీమోవిచాయలనవ్వులకే
తటుకున నినుఁగూడి దంటనైతిని
నటన శ్రీవేంకటనాయక నీవాకెఁ దెచ్చి
కిటుకుదీర మొక్కించి కేరించేవుగాని ॥ మాన ॥ 279

సామంతం

ఎందున్నవి నీనిజాలు యేమాయ నేఁడు
ముందుముందే నీ కప్పటి మూరెఁడునోరు ॥ పల్లవి ॥

యెవ్వతెమాటలో కాని ఇప్పుడిట్టె వినవచ్చె
నివ్వటిల్లఁ బవళించె నీఇంటిలోన
దివ్వెవెలుఁగున నీడ దిష్టముగఁ గానవచ్చె
పువ్విట్లార నాకె వలచున్నాఁడ వందువు ॥ ఎందు ॥

యెటువంటిదో కాని ఇదె వాసనలు వచ్చె
మటమాయదోమతెరమంచములోన
గటనఁ బన్నీ రందుండి కాలువలుగట్టి వచ్చె
ఇటు నాకెవయసు మీఁదెత్తితి నే నందువు ॥ ఎందు ॥

యెంతనేరుపరో కాని యెదురుగఁ దానె వచ్చె
సంతైననీయురముపచ్చడములోన
ఇంతలోనె శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
వొంత నీయేకాంతము యెప్పుడు దాఁచనందవు ॥ ఎందు ॥ 280

బౌళి

ఏమి నవ్వులు నవ్వేవు యెందాఁకా సరసము
తేమచెమటలు నిండె తెరవేయువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కోమలిని రమ్మంటా కొంగు నీవు వట్టితేను
మోము చూడఁగానే పోఁకముడి వీడెను
చేముంచి చేతఁబట్టి(ట్టః)సిగ్గువడె నంతలోనే
కామించి నీపచ్చడము గప్పరాదా యిపుడు ॥ ఏమి ॥

పెనఁగి చుట్టరికాన ప్రియము నీవు చెప్పఁగా-
ననువుగ నప్పటి పయ్యద జారెను
వొనర వేరొకచేత నొగిఁ బట్టి సిగ్గువడీ
తనివోవివేడుకతో తలుపు మూయరాదా ॥ ఏమి ॥

చేయిచాఁచి రతికిని సేస నీవు వెట్టఁగాను
ఆయెడఁ జెంపపై తురు మటు జారెను
పాయక శ్రీవేంకటేశ పట్టరాక సిగ్గువడీ
యీయెడఁ గాఁగిటఁ గూడి ఇట్టె వుందు మిఁకను ॥ఏమి॥ 281

ఆహిరి

చాలుఁజాలు నింకనేల జాలిఁబెట్టేవు
యేలాటాలు యేనుగతో నింత నేరఁగలమా ॥ పల్లవి ॥

తగవులే నడపేవు తారుకాణకే వచ్చేవు
జగడము సాదించితే సారె నవ్వేవు
మొగము చూచితేను మంచి యానలు వెట్టేవు
యెగసక్కెఁడవు నీతో నింత నేరఁగలమా ॥ చాలుఁ ॥

తేరకొనఁ జూచేవు తేనె లుట్టిపడించేవు
తారుచుఁ దిట్టితే జాణతనాలాడేవు
మారుమోమై వుండితేను మరియు వేఁడుకొనేవు
యీరీతివాఁడవు నీతో నింత నేరఁగలమా ॥ చాలుఁ ॥

కందువలే చూపేవు కాఁగిటనె కూడేవు
అంది వెంగెమాడితేను అట్టె మెచ్చేవు
ఇందరిలో శ్రీవేంకటేశుఁడ నన్నేలితివి
యిందలివాఁడవు నీతో నింత నేరఁగలమా ॥ చాలుఁ ॥ 282

రేకు 1348 శ్రీరాగం

పిలువవే ఇఁకనైనఁ బ్రియుఁ డితఁడే నీకు
వొలుపునఁ బాయరానివొం దెంచవలదా ॥ పల్లవి ॥

అతిమోహములవారు అలుగఁగఁజెల్లునా
ఇతవుగ వేఁడుకొనే దింపౌఁగాక
ఇతరకాంతలకుఁగా నితనినేల కోపించ
పతి కిచ్చకములాడేపాడి యెంచవలదా ॥ పిలు ॥

చేతికిలోనైనవారు సిగ్గువడఁదగునా
కాతరానఁ బైకొంటే కందువగాక
దూతికపొందులకుఁగా దూరనేల రమణుని
నీతైనమొగని సేవ నీ వెంచవలదా ॥ పిలు ॥

నేసవెట్టినవారికి చిదుముడి పొసఁగునా
వేసరనికూటములే వేడుకగాక
శ్రీసతివి గూడితివి శ్రీవేంకటేశ్వరుని
ఆస విన్నెలినవాని నట్టె మెచ్చవలదా ॥ పిలు ॥ 283

హిందోళం

[1] ఏపీ(దీ?) నీయందుఁ జూపు ఇందులో నొకటైన
ఆదిగొని విన్ను మెచ్చే నప్పుడే నేను ॥ పల్లవి ॥

తప్పక వలపులెల్ల తలకెక్కినప్పుడు
కప్పురమే నోటికి కారమై తోఁచు
వుప్పటిల్లమదనాగ్ని వొడల రేఁగినపుడు
అప్పటి పన్నీరు వుడుకై తోఁచును ॥ ఏపీ ॥

కందువైనకొంతలు కన్నులఁదొట్టినప్పుడు
గందమే బాసటమై కమ్ముకొనును
మందలించి తమకము మనసునిండినప్పుడు
విందుల నమృతమైనా వెగటై తోఁచును ॥ ఏపీ ॥

చిగిరింపుఁజింత చేయి చెక్కుట మోపినపుడు
మొగిఁ గొప్పువిరులెల్లా మొనలై నిక్కు
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
నగిన నగవులెల్లా వనువులై మించును ॥ ఏపీ ॥ 284

1. ప్రాసభంగము.

ఆహిరి

ఆనతీవయ్యా నాకు నన్నియు వినేఁగాని
మోనముతో సిగ్గువడి మొక్కక వుండానను ॥ పల్లవి ॥

చెలులచే విన్నపము సేయించినమాటలు
తలఁగ కెప్పుడు నీచిత్తాన నున్నవా
వలపు రొమ్ములబంటి వాసులు యీఁతలబంటి
పలుకఁగ సిగ్గువడి భ్రమతో నుందానను ॥ ఆన ॥

కానుకగా నీకంపినకందువైనగురుతులు
తానకమై బండారాన దాఁచివున్నవా
నానెను జవ్వనమెల్లా నవ్వులు మొలకలెత్తె
పూని యంత సిగ్గువడి పొంచుకవుందానను ॥ ఆన ॥

ఇంపులసన్నలనే యెచ్చరించినచేఁతలు
ముంపులై యిప్పుడు నీమోవి నున్నవా
వింపుల శ్రీవేంకటేశ నీమోవినే మరుముద్ర -
గుంపు నిన్నుఁగూడి సిగ్గు గుఱుతై వుందానను ॥ ఆన ॥ 285

వేళావళి

నెరవాదిరమణుఁడ నీదే భాగ్యము
వొరిమ నీకందరు వొక్కటైవున్నారు ॥ పల్లవి ॥

గరగరనియాఁటది గడుఁజేసూటై యుండితే
వరుసఁ గూడేటిమొగవానిభాగ్యము
ఇరవున యిటుగాక యెరవెరవై వుండితే
పరగ నందుకంటె పాపములేదు ॥ నెర ॥

చక్కనిరమణి రతిచవులు పుట్టించఁగాను
చొక్కమై కూడేటిసరసునిభాగ్యము
వెక్కసము యిటుగాక విరసాలు నెరపితే
పక్కన నందుకంటె పాపములేదు ॥ నెర ॥

పాయపుదానవు నీపాదాలసేవ సేయఁగ
నీయందే మెచ్చఁగలిగె నీభాగ్యము
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ యిటుగాక మరెవ్వరు
పాయుమన్న నందుకంటె పాపములేదు ॥ నెర ॥ 286

భైరవి

నేరనివారము మాకు నేరుపవయ్య బుద్ధులు
మేరమీరి మాయంతనే మెప్పించఁగలమా ॥ పల్లవి ॥

వంతువాసులు పుట్టించి వనితల రప్పించి
సంతవలపులు రేఁచి జాజరాదేవు
బంతికూటివార మింతే పందేలువేసి నే మంత
దొంతులపొందులు చేసి తోడుచూపఁగలమా ॥ నేర ॥

వొక్కరికొక్కరు చూడ వొడివట్టి పెనఁగుచు
జక్కవచన్నులు ముట్టి జాజరాదేవు
ప్రక్కనుండేవార మింతే బలిమిసేసి నే మంత
పిక్కటిల్లేనీమోవి పిప్పిసేయఁగలమా ॥ నేర ॥

ఆయము లిందరి కంటి ఆసలెల్లాఁ బుట్టించి
చాయల సన్నలనే జాజరాదేవు
యీయెడ శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
నోయగానఁ గొసరుచు నొలయఁగఁగలమా ॥ నేర ॥ 287

గౌళ

నే నెప్పుడు నెఱుఁగుదు నీగుణాలు
కానీలే పనులకు తార్కాణలు గావలదా ॥ పల్లవి ॥

చేకాని చెమటలెల్లా చెక్కులనే కారఁగాను
ఆకెకు మోహించనంటా నానవెట్టేవు
నీకు నీబొంకులెల్లాను నిజమువలె నుండితే
వాకునఁ జూచినయట్టివారు మెచ్చవలదా ॥ నేనె ॥

ముంచినవిట్టూర్పులు ముక్కుకొన నుండఁగాను
అంచె నాకెఁ గూడనంటా నానవెట్టేవు
యెంచఁగ నీకపటాలు యియ్యకోలు నీకైతే
పొంచి పొరుగువారెల్లా పొగడఁగవలదా ॥ నేనె ॥

పోసరించి మేనిమీఁద పులకలు నిండుండఁగా
ఆసపడ నాకెకంటా నానవెట్టేవు
రాసికెక్క శ్రీవేంకటరమణ నన్నేలితివి
నేసవెట్టినాకె కివి నెలవు గావలదా ॥ నేనె ॥ 288

రేకు 1349 దేసాళం

ఇంకనేల యీసుద్దు లెందాఁకాను
సంకె దీరె నన్నిటాను చలివానె నీకును ॥ పల్లవి ॥

పిలిచి పెక్కుసతుల పెండ్లియాడితివంటా
చలము సాదించేనా సారెసారెకు
తెలివిఁ జెక్కుల గోరు దీఇంచుకొంటివంటా
నెలకొన్న నిను నేఁడు నేరము లెంచేనా ॥ ఇంక ॥

తచ్చన కెవ్వ తెచ్చిరో దట్టిగట్టుకొంటివంటా
మచ్చరించేనా నీతో మాటిమాటికి
మెచ్చుల కాపెసొమ్ములు మెడఁబెట్టుకొంటివంటా
తుచ్ఛములాడి నీపై దూరుగట్టేనా ॥ ఇంక ॥

ఆపపడి వాడవారి నట్టె చూచితివంటా
బాసగొనేనా నిన్నుఁ బలుమారును
నేసవెట్టి కూడితివి శ్రీవేంకటేశ నన్ను
చేసిననేఁతలకెల్ల సిగ్గువరచేనా ॥ ఇంక ॥ 289

వరాళి

ఇటమీఁద నతి నిన్ను నేమిసేసునో
తటుకున మీఁదవెత్తు తలఁచుకో యిపుడు ॥ పల్లవి ॥

తెలువ కన్నుల నిద్రదేరేది మానిపేనంటా
మలి చన్నులు విసికి మలసితివి
జలివి యందుకుఁగాను జంకించె ఆకెఁ(కెః) దిట్టితే
తలి పూవులచెండునఁ దాఁకవేసే విదివో ॥ ఇట ॥

వనితయలఁతపరవశము మానిపేనంటా
కొనగోర చెక్కు చురుకున నూఁదితి
పెనచి యందుకు నాకె బిగియించి పట్టితేను
మొనసి యట్టె కప్రములు చల్లేవిదివో ॥ ఇట ॥

ఇంతి నిన్నుఁ గూడినచొక్కట్టె మానిపేనంటా
కాంతకెమ్మోవిమీఁద గంటిసేసితి
చెంత నందుకుఁగా నవ్వె శ్రీవేంకటేశ నిన్నాకె
పంతాన పన్నీరు పైపైఁ జల్లే విదివో ॥ ఇట ॥ 290

సాళంగం

కానవచ్చె నీగుణాలు కలవెల్లాను
నానవేసేవు పొందులు నవ్వుతానే యిపుడు ॥ పల్లవి ॥

నెట్టుకొన్న మోహమైతే విన్న రాకవుందువా
వెట్టికిఁ గాఁగా నేఁడు విచ్చేసితివి
చుట్టమవై తే నీవు సుద్దులు చెప్పుదువా
బట్టబాయ లీఁదించేవు పనిలేనిపనికి ॥ కాన ॥

ఆయములు గరఁగితే నప్పుడే కూడవా
కాయకము గాఁగాను కాఁక చల్లేవు
చేయంకెకు వచ్చితేను సిగ్గులువడుదువా
మాయలెల్లాఁ జేసేవు మనసుపట్టలేక ॥ కాన ॥

వేడుక గలిగితేను విడెము చేతికియ్యవా
యీడుజాడ గాఁగాను యెమ్మె నేసేవు
పాడితో శ్రీవేంకటేశ పై కొవి నన్నేలితివి
జోడుగూడ మన్నించేవు సొంపులెల్లా రేఁగను ॥ కాన ॥ 291

భైరవి

చాలదా నా కీభాగ్యము సతమాయను
కాలుదొక్కినప్పుడే కానిమ్మంటిఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

మాఁటలు సారె నాడితే మందెమేళమయ్యీని
యేఁటికే గుట్టున నుండే దిది మేలే
చీకటి మాటికినేం చేరి యానలువెట్టినే
చాటించి తొల్లె తనకు సతినై తిఁగదవే ॥ చాల ॥

చూపులు చూడఁజూడఁగ చులుకఁదనములౌను
యేపున మాటున నుండు టిది మేలే
తోపునూకాడు సేసుక తొంగి యేల చూచీనే
వోపి తొల్లె సేసపెట్టి వుందానఁగదవే ॥ చాల ॥

నవ్వులు సారె నవ్వఁగ ననుపు మొగచాటయ్యీ
యవ్వలఁ గాఁగిట నుంచె నది మేలే
రవ్వలేల సేసీనే రతి శ్రీవేంకటేశుఁడు
వువ్విళ్లూర దేవులనై వొప్పుగొంటిఁగదవే ॥ చాల ॥ 292

సాళవి శ్రీ

ఇట్టిపతితో వేసా లింక నేలే
చుట్టరికములే నీతోఁ జూచుకొనఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులు నొక్కఁగాను చేయివట్టి తియ్యఁగాను
యెక్కుడుగాఁ బెనఁగేవు ఇది యేమే
యిక్కువ లంటఁగాను ఇయ్యకోళ్లు సేయఁగాను
మొక్కు మొక్కి కరఁగవు మించి నీవదేమే ॥ ఇట్టి ॥

మంచిమాట లాడఁగాను మచ్చికలు చూపఁగాను
యెంచుకొనేవు నేరే ఇదియేమే
కంచపుమోవియ్యఁగాను కాఁగిలించుకొనఁగాను
ఇంచుకంత నవ్వు నవ్వి యెనయ విధేమే ॥ ఇట్టి ॥

పంతము లియ్యఁగాను బాసలెల్లఁ జేయఁగాను
యెంతైనాఁ గొసరేవు ఇదియేమే
వింతగా బుజ్జగించి శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్ను
దొంతిరతిఁ దనియవు తోడనే ఇదేమే ॥ ఇట్టి ॥ 293

లలిత

నీ నెఱఁగవా ఇంత నెరజాణవు
భావించి నవ్వంగానే పంతములాడుఁ బురా ॥ పల్లవి ॥

చిత్తగించవమ్మా చెలి; నీవు చూచుదాఁకా
తత్తరించీ రమణుఁడు; తలవంతురా
కొత్తలేఁటికమ్మా కొలువులోపల; నీపై
బత్తితోడఁ బిలువఁగఁ బలుకకుండురా ॥ నీనె ॥

అందుకొనవమ్మా ఆతఁడు వీడెము చేత-
నందియ్యఁగాఁ జేకొనక అట్టె వుండురా
మందట లేలమ్మా మనసిచ్చి తనమోవి-
విందు నీకుఁ బెట్టఁగాను వీఁగుచు నుండుదురా ॥ నీనె ॥

మెచ్చు మెచ్చవమ్మా మేకొని శ్రీవేంకటేశుఁ-
డచ్చముగా నిన్నుఁ గూడె నలఇంతురా
తచ్చనేఁటికమ్మా తగినరతుల నీతో
మచ్చికలాడఁగాను మరపింతురా ॥ నీనె ॥294

రేకు 1350 శుద్ధవసంతం

ఎదురుబడి వలపు లిట్టుండవలదా
ముదురుఁబరువముతో మునుకొని వివిగో ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులనే తెర వేసి చిరునవ్వుఁదలఁబాలు
అగ్గలము నీపైఁ జల్లీ నతివ
వెగ్గళించి నీమై నవి చెమటముత్యాలై
దిగ్గన వలువంకల దిగుపారీ నవిగో ॥ ఎదు ॥

తీపుమోవి లిం(విం?)దువెట్టి తెలిగన్నులతేటల
చూపులవిడేలు వెట్టీ సుదతి
పైపై యవే సిమేనఁ బచ్చిపులకమోసులై
మోపులకొలఁదులతో ముంచుకొని నవిగో ॥ ఎదు ॥

కాఁగిటనే పీఁటవెట్టి కడురతుల వేడుకఁ
బాఁగుచునుఁ బెండ్లాడీ పడఁతి
చేఁగలై యవే శ్రీవేంకటేశ్వర
దాఁగనిమరుకళలై తమిరేఁచి నవిగో ॥ ఎదు ॥ 295

మాళవిగౌళ

ఏమీ ననఁగఁజాల మింత నిన్ను
దీమసాన నీకునీవే తెలుసుటగాక ॥ పల్లవి ॥

కలికి వలచెనంటా కడల నాడుకొనేవు
నెలకొన్న నీమాఁటలు నీకే మెచ్చు
అలయింతురా మరి యింత సేసినవాఁడవు
నలఁగకుండాఁ బొందునడపుటగాక ॥ ఏమీ ॥

అప్పటి నవ్వు నవ్వేవు అండవాయదంటాను
నెప్పున నీచేఁతలు నీకే మెచ్చు
కొప్పువట్టి తీతురా గోమునఁ బెంచినవాఁడ-
వొప్పురతుల మెల్లనే వోలార్చుటగాక ॥ ఏమీ ॥

సారె నిన్నుఁ గూడెనంటా సన్నలు సేసి చూపేవు
నేరుపు లిన్నియు నీవి నీకే మెచ్చు
జీరదీతురా యిట్టె శ్రీవేంకటమేలేవాఁడ-
వోరలేక యిచ్చకమై వుండుటగాక ॥ ఏమీ ॥ 296

బౌళి

ఉండనీవే తానెట్లనుండినాను నే నిమ్మ-
పండు గానుకిచ్చితేను పనులెల్లా నౌను ॥ పల్లవి ॥

యెఱఁగనిపొందుల యెక్కడోవారికినైన
జఱఁగఁ బొఁ(బొం?)దైతేనే చవిపుట్టును
మఱచి మమ్మదముతో మాఁకువలె నుండినాను
గుఱిగా గోరునోఁకితే కోరికలు రేఁగును ॥ ఉండ ॥

అగ్గలమై యించుక మోహములేనివారికైన
దగ్గరఁ గూచుండితేనే తమిరేఁగును
సిగ్గువడి తలవంచి చెక్కుచేతిలో నుండిన
వొగ్గి మాటలాడితేనే వొడఁబడు మనసు ॥ ఉండ ॥

అక్కజపువాట్లతో నలిగినవారికైన
చక్కఁజూచి నవ్వితేనే సమ్మతులౌను
యిక్కువెఱఁగి శ్రీవేంకటేశుఁ డిటు నన్నుఁ గూడె
మొక్కినా మొక్కులెల్ల ముద్దులై తోఁచును ॥ ఉండ ॥ 297

రామక్రియ

ఇప్పుడుగా నీవు నాకు ఇచ్చకము సేసేవు
అప్పుడైతే నింతేసి అనువుకు వత్తువా ॥ పల్లవి ॥

చలము సాదించేవేళ సరసునితోడను
పలికినపలుకెల్ల పంతములౌను
యెలమి నీలాగెఱిఁగి ఇందుకే వూరకుండితి
మలసి నీవంతలోనే మంచివాఁడవైతివి ॥ ఇప్ప ॥

క్రిగీత గలది చిలుమూరిపది.

పీడె మిమ్మనఁగదవే వెస నిచ్చకముగాను
యీడఁ దెరమఱఁగున నింతసేసెను
వాడువిడువ సురటి వడి విసరుమనవే
జోడై నిట్టూర్పులు రేఁచె చూడఁగానే చెలివి ॥తగ॥

గంద మిమ్మనఁగదవే కాఁగిట శ్రీవేంకటేశుఁ —
డిందుముఖిఁ జెమరింప నింతసేసెను
కందువాయ మోవికే కప్పుర మిమ్మనఁగదే
అంది కళలెల్లా రేఁచె నంటఁగానే చెలిని ॥తగ॥ 301

బౌళి

ఆతఁడుచేసినభాగ్య మది యెట్టిదో
చేతికి వచ్చినమేలై చెంతలనే నిలిచె ॥పల్లవి॥

చెలి నీవు పతితోడ నెలవి నవ్వినవవ్వు
వెలయు నాతవిమతి వెన్నెలగాసె
నిలిచి కట్టెదురను నీవుండినభావము
తలకొన్నముంగిటినిదా(ధా?)నమై నిలిచె ॥ఆతఁ॥

జాలకుండా రమణునిఁ జక్కఁగఁ జూచినచూపు
మీఱి యాతనిమేనిపై మెఱుఁగులెక్కె
వేఱులేక నీవిప్పుడు పీడెమిచ్చినభావము
ఆఱడితో మదనుని అడపమై నిలిచె ॥ఆతఁ॥

తోడనే శ్రీవేంకటేశుతో నీవాడినమాటలు
జాడ నాతనిచెవులకు చవులు మించె
కూడితివి యింతలోనే కూరిమి నీరతి యిదె
పాడితో యింటిలోపలిబండారమై నిలిచె ॥ఆతఁ॥ 302

పాడి

మందెమేళమై నీవు మన్నించరాఁగాను
యెందుకని విన్నవించే నీడ నుండేనయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మంతనములాడఁగానే మరి దగ్గరవచ్చునా
ఇంతటనుండేదే మేలు ఇద్దరికిని
చెంతల నప్పటి నిన్ను చేఇ దాఁకించవచ్చునా
వింతలుగా నాకు నీవు విడెమియ్యఁగాను ॥ మందె ॥

నవ్వులు మీరు నవ్వఁగా నడుము చొరవచ్చునా
వువ్విళ్లూర గుట్టుతోడ నుండుటే రీతి
జవ్వనమదమునోఁకి చన్నులంటించవచ్చునా
పువ్వులు పూడువుమని పొందుసేయఁగాను ॥ మందె ॥

ఇట్టె మీరు గూడుండఁగ నెఱఁగించుకోవచ్చునా
చుట్టుక మీవారమై మెచ్చుటే మేలు
రట్టుగా శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె యాడుకోవచ్చునా
జట్టిగొనందుకు నీవు సన్న సేయఁగను ॥ మందె ॥ 303

హిజ్జిజి

మానవచ్చునా నీవు మన్నించఁగా
సేనలుగా సేవలు సేసేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పెనఁగఁగవచ్చునా ప్రియపడి నీవు రాఁగా
కినియఁగవచ్చునా కేలు చాఁగఁగ
అనుమానించవచ్చునా ఆయము నీవంటఁగాను
చెనకి నీ చెప్పినట్టు సేసేమయ్యా ॥ మాన ॥

కసరఁగవచ్చునా కప్పురము నీవియ్యఁగ
కొసరఁగవచ్చునా కూడేనవఁగ
విసుగఁగవచ్చునా వేఁడుకతో మాటాడఁగ
పసలుగా విన్నట్టె పాయకుండేమయ్యా ॥ మాన ॥

తలవంచవచ్చునా తప్పకిట్టె చూడఁగాను
చలపట్టవచ్చునా చౌలు చూపఁగ
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇట్టె నన్ను నేలితివి
కలకాలము నిన్నుఁ గడుమెచ్చేమయ్యా ॥ మాన ॥ 304

మధ్యమావతి

మాతో నేఁటికి నీవు మురిఁ బంతాలాడేవు
ఆతలివారినే యిఁక ననరాదా నీవు ॥ పల్లవి ॥

పన్నుక నీచెక్కులపై పచ్చిచేతలతో వచ్చి
నన్నుఁ దప్పకచూచేవు నగితివంటా
యెన్నికమీరఁగ నేఁడు యింతసేసినఆపెను
వన్నెలుగా నటు దూరవద్దా నీవు ॥ మాతో ॥

కుంకుమపూఁతచన్నులగుబ్బతులతోనే వచ్చి
సుంకుమోవఁ దిట్టేవు చూచితివంటా
కంకిగా నిన్నింతారడిగాఁ జేసినాపెను
వంకలొత్తి నాదించవద్దా నీవు ॥ మాతో ॥

పేరిచిననీమోవిపిడుచలతోనే వచ్చి
మేరమీరి తిట్టేవు మెచ్చితినంటా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్నాపెను
వారించక బుద్ధిచెప్పవద్దా నీవు ॥ మాతో ॥ 305

నాదరామక్రియ

ఎందాఁకా మంకుఁదన మింత గలదా
    విందుచెప్ప నాతఁడు వేడుకపడీని ॥పల్లవి॥

చలపాదితనమేల సరసములాడఁగదె
    అలరి వేడుకపడీ నాతఁ డందుకు
తలవంచుకుండనేల తప్పకచూడఁగదవె
    నెలవున నీమోకమై నిలుచునా(న్నా?) డతఁడు ॥ఎందాఁ॥

పంతము లింతలోనేల పట్టఁగదవే విడెము
    వింతగాఁ దమకించీని విభుఁ డిందుకు
చింతతో నుండఁగనేల చిమ్మిరేఁగి నవ్వఁగదె
    చెంతనే కాచుకుండి చెలఁగీ నతఁడు ॥ఎందాఁ॥

సిగ్గులువడఁగనేల చేకొని కూడఁగదవె
    వెగ్గళించీ శ్రీవేంకటవిభుఁ డిందుకు
తగ్గవియాసోదమేలే తనిసి మెచ్చఁగదవే
    విగ్గుల విన్నెలి మేలు నిండించీ నతఁడు ॥ఎందాఁ॥ 306

రేకు 1352 వరాళి

వినఁగదవే చెలులవిన్నపము లింకనైన
    మనవిచ్చి నీకాతఁడు మరిగినాఁ డిపుడు ॥పల్లవి॥

సిగ్గులకుఁ దుదయేది చేయి చాఁచఁగదవే
    వొగ్గి విడిమిచ్చీ నాతఁ డొడిఁబెట్టుక
కగ్గివున్నదెల్లఁ దేరె కన్నుల మొక్కఁగదవే
    అగ్గలమై నీకు నాతఁ డాసపడీ నిపుడు ॥వినఁ॥

గుట్టునేయ నెదయేది కొంగు వొడ్డఁగదవే
వొట్టి సొమ్ములిచ్చి నాతఁ డొడిఁబెట్టుక
చిట్టకములెల్ల మాని చెవియొగ్గఁగదవే
[1]అగ్గలమై(అట్టియగాఁ) నీకు నాతఁ డాసపడీ నిపుడు ॥ విన ॥

తప్పించుకోఁ బనిలేదు కొప్పు వంచఁగదవే
వొప్పుగఁ బువ్వులు వించీ నొడిఁబెట్టుక
తప్పు లిన్నియును(బాసె తగిలి మోవియ్యఁగదే
ఇప్పుట శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నిన్ను నిపుడు ॥ విన ॥ 307

దేశాక్షి

ఏమేమి నీవు నేసినా నింపే నాకు
యీమేకులకు నే లోనే యిఁకనేల సిగ్గులు ॥ పల్లవి ॥

మూసీఁ దనచేత నోరు ముసిముసినవ్వు రాఁగా
నేసినచేఁత నీవే చెప్పుకొనఁగ
ఆసుద్దులు వినవేడుకయ్యీ నాపెచేత నాకు
యీసరిఁ గూచుండఁబెట్టు మిఁకనేల సిగ్గులు ॥ ఏమే ॥

విట్టదూపులమఁ జూచీ విన్వెరగు గాఁగాను
నెట్టన నీవిజములు నెరపఁగాను
గట్టిగా నడిగేను వికృమము నాపెను నేను
యెట్టైనా రప్పించు నీ కిఁకనేల సిగ్గులు ॥ ఏమే ॥

మెచ్చీఁ దనవేలను మేనెల్లఁ గళలుబ్బఁగ
చెచ్చెర సన్న నేయఁగ శ్రీవేంకటేశ
తచ్చి వన్నెలితి విది తలపోసే నాపెతోడ
యిచ్చకములెల్లఁ జూపు మిఁకనేల సిగ్గులు ॥ ఏమే ॥ 308

1. ప్రాచతంగము.

మేఁచబౌళి

ఇందాఁకావలెఁ గాదు యిదేమి నీవు
సందుగొవి సారెసారె సరసమాడేవు ॥ పల్లవి ॥

నీమాట సరివచ్చెనో నీ వేమి దలఁచితివో
నామోము చూచి యిట్టె నవ్వు నవ్వేవు
కాముఁడు మరి యేసెనో కాంతలమాట వింటివో
గోమునఁ బెంచినచన్నుఁగొండ లంటేవు ॥ ఇందాఁ ॥

ఇచ్చకములు చూపేవో యెగసక్కెము చేసేవో
మచ్చికచేయుచు నాతో మాటలాడేవు
ముచ్చటాడెనో కిరాలు మోహము నీకుఁ బుట్టెనో
పచ్చితేనెమోవికి పైకొనేవు ॥ ఇందాఁ ॥

వన్నెలు చూపవలెనో వాడికలు సేసేవో
కన్నులఁ దప్పకచూచి కాఁగిలించేవు
వెన్నెలచంద్రుఁ డేఁచెనో వేడుకో శ్రీవేంకటేశ
మన్ననరతులకై మచ్చు చల్లేవు ॥ ఇందాఁ ॥ 309

ఆహిరినాట

ఆయనాయ రావయ్య అంగనవద్దికి నేఁడు
పాయపునీదేవి యింత బాఁతిపడఁగాను ॥ పల్లవి ॥

మాటలెవ్వి లేవు మాపుదాఁకా నాడితేను
కూటమి నీమన్నవలే గుఱుతుగాక
నే(నేఁ?)టనె తప్పెనా నీనేరుపులే పచరించ
ఆఁటది నీవిరహాన నట్లుండఁగాను ॥ ఆయ ॥

నవ్వే లెన్ని లేవు నమపులఁ జరపితే
యివ్వలఁ గరుణించుటే యెన్నికెగాక
రవ్వగా నిందువంకనా రాజసము నిలిపేది
జవ్వని నీయాసల లోఁగఁగాను ॥ అయ ॥

మొక్కు లెన్ని లేవు మోపులుగాఁ గట్టితేను
యిక్కువ పిట్టె కూడిన దెక్కుడుగాక
విక్కము శ్రీవేంకటేశ నీజాడ లిట్లానా
చక్కనమ్మ నీపొందు సారెఁ జేయఁగాను ॥ అయ ॥ 310

శుద్ధవసంతం

ఏల తమకించేవు యింతలోఁ దప్పిన దేమి
ఆలికిఁ బంపునేసితే నందరును నవ్వరా ॥ పల్లవి ॥

పంతములాడినయాకె పలుకకుండీనా
రంతులఁ దిట్టినయాకె రాకుంతునా
యింతలోనె నీవు లోఁగి యేల ప్రియాలు చెప్పేవు
కాంతకుఁ గిందుపడితే కడవారు నవ్వరా ॥ ఏల ॥

మారుకొనివుండినాపె మాటలాడకుండీనా
బీరమాడినాపె ప్రేమ పెంచకుండీనా
ఆరీతి యిందుకునేల అట్టె కాఁతాళించేవు
కోరి సతికి బఁ(బం?)టైతే కొమ్మలెల్ల నవ్వరా ॥ ఏల ॥

అలుకదేరినయాపె అట్టె కూడకుండీనా
కలసె విన్నాపె ఇఁకఁ గాదనీనా
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్ను నేలితివి
తొలుతాపెకు మొక్కితే దొడ్డివారు నవ్వరా ॥ ఏల ॥ 311

శ్రీరాగం

ఇప్పుడే నీరమణుఁడు యెనసీ నిన్ను
చిప్పిలఁగ నప్పటివి సేదదేర్చవలెను ॥ పల్లవి ॥

నెలవంకచందురులు నీచన్నుపై నుండఁగ
పలుమారు విరహతాపములేలే
కలువరేకులు నీకన్నులై వుండఁగాను
చలిమందులవుపచారములేలే ॥ ఇప్పు ॥

మదనరేకలు నీకు మరి చెక్కుల నుండఁగా
అదన పువ్వుటమ్ముల కలుకనేలే
చెదరనికప్పురము నెలవుల నుండఁగాను
యెదుటనున్నకాఁకలు యేమి నేసీనే ॥ ఇప్పు ॥

ముంచినచుక్కలు నీమోవిపై నిండివుండఁగా
యెంచి[1]పగలంటి విద్రిరించేవేలే
అంచెల శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనే నిన్నుఁ గూడె
ఇంచుకంతా చీఁకటి ఇఁకనేదదే ॥ ఇప్పు ॥ 312

రేకు 1359 సామంతం

నీచిత్తమే యెరుఁగు నెలఁతలలాగులెల్ల
యేచి నీమేన గురుతు లింత వించఁగలరా ॥ పల్లవి ॥

పంతములు నీతోను పలుమారు నాడఁగాను
యెంతటిదవి చిత్తాన యెట్టుండునో
సంతలోకూటమువలె సతులెందరు గూడినా
వొంతనే నీశిరసున పూవై వుండఁగలరా ॥ నీచి ॥

1. పగలిపూట విద్రించుటయా?

వీరములు నీముందర బెట్టుగాఁ జూపఁగాను
యేరీతుల నీచిత్త మెట్టుండునో
వూరఁగూటములవారు వొద్ద నెంత వుండినాను
యేరా నీపీఁపుమీఁద నెక్కివుండఁగలరా ॥ నీచి ॥

నవ్వులు నీపై నిట్టె నయమున గుప్పఁగాను
ఇవ్వల నీచిత్త మెట్టుండునో
రవ్వగా శ్రీవేంకటేశ రతి నన్నుఁ గూడితివి
యెవ్వరు నావలె వురమెక్కి వుండఁగలరా ॥ నీచి ॥ 313

నారాయణి

మచ్చికగలపతివి మంచిదయ్యావి
ఇచ్చకము నేసుకొని యెనయరాదా ॥ పల్లవి ॥

చిగురుమోవితోడిచెలి మాటలాడితేను
వొనరై వుండక వేరే వుప్పనుండునా
యొగసక్కెలంటానేల యెగ్గుపట్టేవు
సగమందుఁ బంచదార చల్లుకోరాదా ॥ మచ్చి ॥

వసమై కెందామరలవంటికనుచూపులు
దెసల నెఱ్ఱనుండక తెల్లనుండినా
మొసఁగి కోపమంటాను యేల దూరేవు
పొసఁగఁ గప్రము గొంత పొమపుకోరాదా ॥ మచ్చి ॥

సరుస కొండలనంటినచన్నులకాఁగిలి నీకు
ధర గట్టుగాక మెత్తన లయ్యీనా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితి వింతలోనె
వురమునఁ బూదండ లొత్తుకోరాదా ॥ మచ్చి ॥ 314

దేసాళం

మొకదాకిరిదానను మొదల నేను
వెకలివైతివి యిట్టె వెలయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తేనెగారీ నీమాటల తేటలూరీ నీచూపులను
అనుకొని యేమని ఆడే నిన్ను
నానుపుఁజెమటలను నసలై నపులకలు
సోనల నీమేన నివె చూచుకోవయ్యా ॥ మొక ॥

రసముబ్బీ నవ్వులను రాసివడీ మొక్కులను
దొసకులేమని దూరే నిన్ను
పసిమి మోముకళలు బచ్చనమైఁగుఱుతులు
సుసరాన నీకునీవే చూచుకోవయ్యా ॥ మొక ॥

చిగిరించీ సిగ్గులను చిమ్మిరేఁగీ వేడుకల
తగవుల నేమని తడవే నిన్ను
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీవు నన్నుఁ గూడితివి
సొగసులు నీకునీవే చూచుకోవయ్యా ॥ మొక ॥ 315

మాళవిగౌళ

నీచలము నీకుఁ జెల్లె నేరుపులేల
చేచేత నీవంటఁగాను సిగ్గు లిఁకనేల ॥ పల్లవి ॥

మొగము చూచి నీకు మొక్కినయప్పుడే తొంటి-
జగడములెల్లఁ బాసె జంకింపులేల
చిగురుమోవి యెత్తి చేరి మాటాడినపుడె
పగయెల్లాఁ దీరె మరి పంతములేలా ॥ నీచ ॥

చనవుసేసుక నీసంగడిఁ గూచున్నప్పుడె
కినుకలిన్నియుఁ దీరె కేరడాలేల
చెనకి నీకు నేను సేవలు సేసినప్పుడె
పెనక కోపము దీరె వేఁడుకొననేలా ॥ నీచ ॥

కైవశమై నిన్ను నేనుఁ గాఁగిలించుకొన్నప్పుడె
యేవలెల్లా ముగిసెను యెన్నికెలేల
శ్రీవేంకటేశ నీపై నేప నేఁ బెట్టినప్పుడె
చేవలు నిండె రతుల చిఱునవ్వులేలా ॥ నీచ ॥ 316

సింధురామక్రియ

నే నిన్నొ కొసరితేను నీ వెఱఁగేవా
కానుకలు చూపనేల కమ్మటి టీరములు ॥ పల్లవి ॥

చెంతలఁ గూదేయప్పుడే చెప్పేఁగాక బుద్ధి
పంతమాడనేల నీతో పలుమారును
మంతనమైనపుడే మహిమలు చూపేఁగాక
దొంతివెట్టనేల నీతో తోడనే గర్వములు ॥ నేని ॥

పీదెమిచ్చేయప్పుడే వేడుక నేసేఁగాక
పాదివెట్టనేల నీతో బలిమి సేసి
యీడుజోడైనప్పుడే యెరుక సేసేఁగాక
కూడఁగట్టనేల నీతో గుంపెనసొలపులు ॥ నేని ॥

నవ్వేయప్పుడే నిన్ను నంటున మెచ్చేఁగాక
రవ్వసేయనేల నిన్ను రచ్చలోనను
యివ్వల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
వువ్విళ్లూరించఁగనేల వొక్కూపరే యాసలు ॥ నేని ॥ 317

తెలుఁగుఁగాంభోది

ఏల జోలిసేసేవు యెందాఁకాను
యీలీల నన్నివినోదా లింటిలోనే వున్నవి ॥పల్లవి॥

జలజాక్షి నవ్వులై తే చల్లు వెదలు
కలికితనములు పోఁకళ్ళఁబెట్టెఁదు
నిలువుఁజక్కఁదనము విందులందారు
కలిగె నీకు రావయ్య కందువల నిపుడు ॥ఏల॥

తరుణిపలుకులె తంగేడుజున్ను
తెరనేటివిన్నపము పెళ్లిచెట్టు
అరుదైనవలపెల్లా నట్టెకొటారు
దొరకె నీకు రావయ్య తొడిఁబడ నిపుడు ॥ఏల॥

పవితకాఁగిటిరతి వాడవిపువ్వు
తవివోవిమోవి దొంతరబోనము
యెనసితివి శ్రీవేంకటేశ యీకెను
వొనగూడీ రావయ్య వొద్దికతో నిపుడు ॥ఏల॥ 318

రేకు 1354 రీతిగౌళ

చెలువుని కిచ్చకమే సేయఁగదవే
అలుగుదురా వట్టిఆఁడిగా నిపుడు ॥పల్లవి॥

పిలిచి తెచ్చినవేళ ప్రియము చెప్పఁగవలె
బలిమి చూపుదురా పతితోను
చెలిమిసేసేటివేళ చెక్కులు నొక్కఁగవలె
చలము సాదింతురా సంగతిగా నిపుడు ॥చెలు॥

నవ్వులు నవ్వేటివేళ నయము చూపఁగవలె
రవ్వలు సేయుదురా రమణునిని
పువ్వులుముడిచేవేళ పొడవు సేయఁగవలె
తువ్వుచునే గోరనూఁదుదురా ఇపుడు ॥ చెలు ॥

ఆసలఁ గూడేటివేళ అట్టె బుజ్జగించవలె
వేసరింతురా శ్రీవేంకటేశ్వరు
బాసలుగొనేటివేళ భ్రమయించఁగవలె
వాసు లెక్కించుక తలవంతురా ఇపుడు ॥ చెలు ॥ 319

వసంతవరాళి

వెలివక లోనికి విచ్చేయవయ్యా
యెలపరికము లాపె యేమిసేసీ నీకను ॥పల్లవి॥

నగినయందాఁకానే నాతులకినుకలు
మొగము చూచుదాఁకానే మంగోపాలు
తగిలినదాఁకానే తలపోఁతలిన్నియును
యెగసక్కె లాపె నిన్ను యేలాడీ నీకను ॥ వెలి ॥

వొద్దికి వచ్చుదాఁకానే వొట్లును సత్యములు
ముద్దుమాటాఁడుదాఁకానే మొలఁగులెల్లా
చద్దిమో విచ్చుదాఁకానే సాదింపులన్నియును
ఇద్దెస మొక్కితే నాపె యేల తిట్టీ నీకను ॥ వెలి ॥

పీడెమిచ్చుదాఁకానే వెక్కసములన్నియును
వాడికైనదాఁకానే వాసులెల్లాను
కూడితి యింతలోనే కూరిమి శ్రీవేంకటేశ
యీడనే వున్నాఁడ వాకె యేల దూరీ నీకను ॥ వెలి ॥ 320

పాడి

నే నంతదాననా ఇంత నీవేకాక
 కానకపునవ్వులే తగులమి రేచును ॥ పల్లవి ॥

నేరిచిన నేరకున్న నీకా బాఁతి నేను
 అరితేరినట్టినీయిల్లాలఁ గనక
 యీరీతి నెంత మెచ్చేవు యిచ్చకురాలనంటా
 సారపుమోహములన్నీఁ జవులు వుట్టించును ॥ నేనం ॥

యియ్యకున్న మారుకొన్న ఇంకా నీకే బాఁతి నేను
 ఇయ్యెడ నీవూడిగపుటింతిఁ గనక
 నెయ్యాన నెంత వేఁడుకొనేవు ఇతవరినంటా
 యెయ్యెడ నీకరుణే ఇంపులు వుట్టించును ॥ నేనం ॥

ఆసపడ్డ వలసిన అట్టె నీకె బాఁతినేను
 సేసవెట్టికూడినచెలిఁ గనక
 యీసరి శ్రీవేంకటేశ యేలనవ్వే వంటినంటా
 బాసతోడినీభోగమే పనికి రప్పించును ॥ నేనం ॥ 321

శ్రీరాగం

ఎదురుచూచీఁ జెలి యెఱుక నీకు లేదా
 సదరాన రావయ్య చలపట్ట కిపుడు ॥ పల్లవి ॥

కలికిగుబ్బలనేటికమలపుమొగ్గలు
 యెలమితో నీకు మీఁదెత్తుకున్నది
 తలఁప మోవితేనె [1]తరివట్టుకున్నది
 పిలువుమనె రావయ్య పెనఁగక ఇపుడు ॥ ఎదు ॥

1. తరివట్టుకున్నది=అవకాశము గూరవిడువక కాచుకొనియున్నది కావచ్చు.

కడివోవిమాటలనేకప్పురపుఁబలుకులు
బడిబడిఁ గామకగాఁ బట్టుకున్నది
వెడనవ్వుచిలుపాలు విందువెట్టే నమన్నది
వొడికాన రావయ్య వోసరించ కిపుడు ॥ ఎదు ॥

కలయుఁగాఁగిలనేటికమ్మవిపులుపా నీకు
నొలయుచు నూడిదెగాఁ జూపుకున్నది
అలరి శ్రీవేంకటేశ అంతలోనె కూడితివి
నెలవుకొని రావయ్య నీయంతనే యిపుడు ॥ ఎదు ॥ 322

సామంతం

చెయ్యారావిచేఁతల వో చెన్నకేశ్వరా
[1]చేయం(చెయ్యం?) చేవు గండికోటచెన్నకేశ్వరా ॥ పల్లవి ॥

బగ్గన నీవు నాపయ్యద వట్టి తియ్యఁగా
సిగ్గులువడఁగరాదా చెన్నకేశ్వరా
వొగ్గి యెవ్వతోమెట్టెలు వొట్టి నావేలఁ బెట్టఁగ
యెగ్గులువట్టఁగరాదా ఇటు చెన్నకేశ్వరా ॥ చెయ్య ॥

సిరులతో నీవు నన్నుఁ జెనకులు చెనకఁగా
శిరసైన నూఁచరాదా చెన్నకేశ్వరా
తెరలోనఁ బెట్టుకొన్న తెరవను మొక్కించఁగ
వొరిమఁ దిట్టఁగరాదా వో చెన్నకేశ్వరా ॥ చెయ్య ॥

వేవేలుగా మన్నించి వేడుకపడఁగా నీకు
సేవలు సేయఁగరాదా చెన్నకేశ్వరా
యీవల శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
తావుకొని మెచ్చరాదా తగుచెన్నకేశ్వరా ॥ చెయ్య ॥ 323

1. ప్రాసభంగము.

సామవరాళి

ఏఁటి కొదఁబరపించే వింత నీ బోంట్లచే
పాటించితే నాఁటదానిపంత మేమున్నది ॥ పల్లవి ॥

చూపులకు లోనైతే సురతపుటాస పుట్టు
చేపట్లకు వచ్చితే సిగ్గులు పుట్టు
దాపుగా వద్దనుండితే తలపోఁతలోనఁ జిక్కు-
పైపైనే ఆఁటదానిపంత మేమున్నది ఏఁటి ॥

మాటలకు లోనైతే మర్మములు గరఁగును
కూటువకతలకే గుణితులంటు
యీటుకు వచ్చితేనే యిరవౌను పనులెల్లా
పాటించితే నాఁటదానిపంత మేమున్నది ॥ ఏఁటి ॥

నగవుకు లోనైతే నంట్లు మిక్కుటమౌను
మొగమోట గలిగితే ముచ్చట దీరు
జిగిఁ గూడె విన్ను నీకె శ్రీవేంకటేశ్వర
పగటున నాఁటదానిపంత మేమున్నది ॥ ఏఁటి ॥ 324

రేకు 1355 ఆహిరి

ఇంకనేల దాఁచేవు యెఱిఁగినపనులకు
కంకియైననీమేననే కంటిమి నే మిపుడు ॥ పల్లవి ॥

మంతనాన నీవు నాకె మాటలాడుకొంటిరట
అంతలోఁ బూవులవేట్లాడితిరట
పంతములన్నియు మీలోఁ బచరించుకొంటిరట
వింతలు మీసుద్దులెల్లా వింటిమి నే మిపుడు ॥ ఇంక ॥

నటనల విద్దరును నవ్వులు నవ్వితిరట
గుటుకలు మోవులఁ జేకొంటిరట
తటుకన కిందటమీఁదట లాడితిరట
విటతనములు మీవి వింటిమి లే(నే?) మిపుడు ॥ ఇంక ॥

మొక్కుచును మీరు మోములు చూచుకొంటిరట
ఇక్కువరతులఁ గూడి యేలితిరట
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
వెక్కసపుమీలాగులు వింటిమి నే మిపుడు ॥ ఇంక ॥ 325

దేవగాంధారి

కానీవోయి అందుకేమి కడపరాయ
కానవచ్చె నీపనులు కడపరాయా ॥ పల్లవి ॥

కప్పురమియ్యఁగదోయి కడపరాయ
కప్పవోయి పచ్చడము కడపరాయ
కప్పు మివే మాచన్నులు కడపరాయ నీకు
కప్పులు మోవి నున్నవి కడపరాయ ॥ కానీ ॥

కాలు దాఁకించకు మంత కడపరాయ
గాలపుచూపులు మాని కడపరాయ
కాలమందె నీవారము కడపరాయ। మాలో
కైలాటాలు వెట్టకుమీ కడపరాయ ॥ కానీ ॥

కందులేనివలపులకడపరాయ
గందము మామేన నిదే కడపరాయ
కందర్పజనక వోకడపరాయ
కందువ శ్రీవేంకటాద్రి కడపరాయా ॥ కానీ ॥ 326

శంకరాభరణం

నెలఁతభాగ్య మిఁక నీచేతిది
తొలఁకీ సిరులు నీవు తొంగిచూచినపుడే ॥ పల్లవి ॥

తరుణికి నీవలపు దాకొన్నతలపోఁత
మరుగుచే నీమంచిమరులూ
తొరలినమోవులదోమటి పెనుపిందు
విరతితో గుఱుతాయ నీవు ముట్టితేనే ॥ నెలఁ ॥

మగువకు నీతో నవ్వు మానరానితరితీపు
వగయెఱఁగనివిడువనిజోలి
తగువైనమంచితెల్లఁదామరపూవులపూజ
అగపడె నీ పీకె నాయమంటినపుడే ॥ నెలఁ ॥

సతికి నీకూటమి సారె నాగవల్లిపెండ్లి
మతకపురతులకు మానవిబిడ్డు
తతి శ్రీవేంకటేశ్వర దక్కినరత్నాలసొమ్ము
జితమాయ నీవిపుడు చేకొనేలినపుగే ॥ నెలఁ ॥ 327

బౌళి

ఎన్నెన్నిమేళ్లగలవో యింకా నాపెవల్ల
సన్నసేసి యేకతాన జరయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

సంగడి జాణతనాలు సారెకు నాడీ నాపె
అంగిలివావులకుఁ జేచాఁచీ నీకాపె
గుంగిలి సరసముల గురులు సోఁకించీ నాపె
కొంగువట్టి నీవింకాఁ గొసరవయ్యా ॥ ఎన్నె ॥

బయలునవ్వులు మరిఁ బైపై నవ్వీ నాపె
దయివారుఁజూపులఁ గాఁతాళించీ నాపె
నయగారివలపులు నానఁబెట్టీ నీపై నాపె
ప్రియమునఁ జెక్కునొక్కీఁ బెనఁగవయ్యా ॥ ఎన్నె ॥

మాఁటగట్టువినయాల మొక్కులు మొక్కీ నాపె
వాఁటపుమోవితేనెలు వంచీ నాపె
యీటువెట్టి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నేలితివి
జూటుఁదనము లాపెను నొలయవయ్యా ॥ ఎన్నె ॥ 328

రామక్రియ

గజరున నంతానేల కలయఁబెట్టుకొనేవు
గుజగుజతో నవ్వుకొంటా నుండరాదా ॥ పల్లవి ॥

ఇంతితో నే మాటాడితే నేల పూనుకవచ్చేవు
సంతసతులెల్లా నీకు సమమేకాదా
పంతపుసవతులము [1]పడితళించుకొంటేను
కొంతగొంత నీవు నవ్వుకొంటా నుండరాదా ॥ గజ ॥

నెలఁతఁ దప్పువట్టితే నీవేల దిద్దవచ్చేవు
సళుపుగొల్లెత లింతా సరియేకాదా
వలపుదొడ్డివారము వంతువాసు లెంచుకొంటే
కులికి నీవు నవ్వుకొంటా నుండరాదా ॥ గజ ॥

అంగన నే సాదించితే ఆకెనేల మొక్కించేవు
జంగిలివారెల్లా నీకు సరియే కదా
యెంగిలి శ్రీవేంకటేశ యే నలమేల్మంగను
కుంగక కూడితి నవ్వుకొంటా నుండరాదా ॥ గజ ॥ 329

1. పడితరమునకు రూపాంతరమా ? వ్యావహారికమా ? పడితరము=భాగము, వంతు. దాని భాయార్థముగ వరుస లేర్పాటుచేసుకొనుట కావచ్చు.

శ్రీరాగం

[1]బంగారుమేడలలోన పరమాత్ముఁడు వాఁడే
సింగారాలు మీఁదమీఁద సేయరే చెలులు ॥పల్లవి॥

తట్టుపుణుఁగుల నూనె తగ నిండా నంటుకొని
గట్టిగాఁ గస్తూరి యట కలిపెట్టి
మట్టులేనిపన్నీట మజ్జనమాడె నిదె
వెట్టదీర నిందరును విసరరే చెలులు ॥బంగా॥

కప్పురపుగందవొడి కడు నిట్టె మెత్తుఁకొని
కొప్పు దువ్వి ముడిచెను గొజ్జంగలెల్లా
తెప్పలుగా నించుకొనె తిరుమేన సొమ్ములెల్లా
దప్పిదేర నిదెమీరె తలకొని చెలులు ॥బంగా॥

అలమేలుమంగ నురమందు నిట్టె నించుకొని
తలసిదండలు మోఁచె నిలువునను
చెలరేఁగి యారగించె శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
కొలువున్నాఁడు మోహాలు గుప్పరే చెలులు ॥బంగా॥ 330

రేకు 1356 దేవగాంధారి

యశోద నీబిడ్డ నేమందుము
రాశికెక్క మమ్ము రక్షించుమనవో ॥పల్లవి॥

పుట్లమీఁదటనున్నపాలు వెన్నా
చట్లతోడనె సాదించి
కొట్లుగొట్టుచు గోపాలులఁ దాను
అట్లు తోడనే యారగించీని ॥యశో॥

1. చెలులను సంబోధించి చెప్పుట మాత్రమే శృంగారచిహ్నము. తక్కినదంతా ఉపాల అధ్యాత్మధ్యాయలోనిదే.

జిడ్డు గాకుండ చిలుపాలుఁ దేనె
తెడ్డతోఁ దినీ దేవి దేవి
గుడ్లకొలఁది కోరి మెసఁగుచు
దిడ్లకంతలఁ దిరుగాడీవి ॥ యెళో ॥

పండ్లుఁ గాయలును వానలు వీదుల
దొండ్లుగాఁ జేసి దొబ్బి దొబ్బి
ఐండ్ల శ్రీవేంకటపతి యలమేల్మంగతో
యిండ్లిండ్ల వాకిండ్ల నేఁగే రదివో ॥ యెళో ॥ 331

సాళంగనాట

సంతోసించితిమి నిన్ను చల్లఁగాఁ బెండ్లాడితివి
యింతటివాఁడ వైతివి యేమనేము నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

పొఱపైనజాణఁడవు వొక్కఁడవే యింతటికి
గుఱి నీ వలపులైతే కోటానఁగోటి
పఱపుపైఁ జూచితేను పదారువేలు దేవుళ్ల
యెఱఁగము నీమహిమ లేమనేము నిన్నును ॥ సంతో ॥

వొలసితే నొకతెను వురమెక్కించుకొందువు
పిలిచి వొకతె నెత్తిఁబెట్టుకొందువు
తలుపు దెఱచితేను దండనెల్లా గొల్లెతలే
యిల నిన్ను గెలువలే మేమనేము నిన్నును ॥ సంతో ॥

గొందిఁ బవ్వళించితేనే గోవిందరాజువు నీవు
కందువ నిలుచుంటే శ్రీవేంకటపతివి
అందుకొంటేనే యిద్దరంగనలు పాదాలొద్ద
యిందరిలో మన్మెలితి వేమనేము నిన్నును ॥ సంతో ॥ 332

హిజ్జిజి

ఏకతానఁ జేయరాదా ఇటువంటి ముద్దులెల్లా
యీకడాకడవారి కెమ్మెలై తోఁచును ॥ పల్లవి ॥

చెలరేఁగిచెలరేఁగి చెప్పె నీ కాపె సుద్దులు
నలువంక నీవూ నవ్వే వందుకు
మెలఁగి మీసుద్దు లివి మీకే చవులుగావి
కెలని సవతులకు గేలిదై తోఁచును ॥ ఏక ॥

దగ్గరిదగ్గరి ఆపె తగ సేవసేసీ నీకు
అగ్గమై నీ వందుకెల్లా ఆనందించేవు
యెగ్గు సిగ్గులేక మీకే యితవులై వుండుఁగావి
వొగ్గిన నీలేమలకు వొరటులై తోఁచును ॥ ఏక ॥

కమ్మటిఁగమ్మటి నాపె కాఁగిలించి కూడఁగాను
సమ్మతించి నీవందుకు చనవిచ్చేవు
ఇమ్ముల శ్రీవేంకటేశ యింపు మీకేయౌఁగావి
దొమ్మిగాఁ గూడినమాకు తోడునీడై తోఁచును ॥ ఏక ॥ 333

మంగళకౌశిక

అలుకలు దీరెను అంగన నీకు మొక్కెను
వెలయఁగఁ జేతికి విడె మియ్యరాదా ॥ పల్లవి ॥

నగవెంత నవ్వేవు నాలి యెంత సేసేవు
తగి నాపె చెప్పినట్టు సేయరాదా
మొగ మెందాఁకాఁ జూచేవు ముట్టము సేమాడేవు
వెగటుదీరఁ జేతికి విడె మియ్యరాదా ॥ అలు ॥

మాట లెంతేఁటాడేవు మనసు లేలొరసేవు
యీటున నీకెకుఁ జనవియ్యరాదా
పాటలెన్ని వాడేవు పరాకేల వేసేవు
వేటుఁబువ్వుల చేతికి విడెమియ్యరాదా ॥ అట ॥

మక్కువెంత సేసేవు మర్మమేమి యంటేవు
పిక్కటిల్ల నీఁక సేసవెట్టరాదా
గక్కన శ్రీవేంకటేశ కలసితి నీకె విట్టి
వెక్కసమై చేతికి విడెమియ్యరాదా ॥ అట ॥ 334

సౌరాష్ట్రం

ఏల వేఁడుకొనేవయ్య యింకా నీవు
చాలుకొని మొక్కే నాకు జాలి యాడది ॥ పల్లవి ॥

తగిలి నీరూపము తలఁపులో నుండఁగాను
వెగటైన విరహపువేద నేడది
పగటున నీపై పాటలు నోట నుండఁగా
చిగిరించేమతిలోవిచింత యేడది ॥ ఏల ॥

సొరిది నీవిచ్చినట్టిసొమ్ము నామేన నుండఁగా
కరకరఁబెట్టు మరి కాఁకలేడవి
వెరసి నీసుదులెల్ల వినేవీనుల(లు?) నుండఁగా
ఆరుదైనఆడియాస అలపేడది ॥ ఏల ॥

కలసినయిప్పటినీకాఁగిలి నా కుండఁగాను
బలిమిఁ బెనఁగేయట్టిపంతా లేడవి
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీవే నేనై యుండఁగాను
కులికి కులికి మరి కొస రేడది ॥ ఏల ॥ 335

శంకరాభరణం

నీసాటి మిట్లానే నీవద్ద నుండఁగాను
వేసాలెల్ల నాముందర వేమారుఁ జూపేవు ॥ పల్లవి ॥

వరుసకువచ్చినాపె వద్దఁ గాచుకుండఁగాను
యెరవులయాఁటదాని నేల తెచ్చేవు
పరవితో సొమ్ము నీమైచందమై వుండఁగాను
పరులసొమ్ముల కెంత బాఁతిపడేవు ॥ నీసా ॥

ముందుపెండ్లాడినాపె నీమొగము చూడఁగాను
కందువమన్నాఁటదానికడ చూచేవు
చిందుచు గందము నీజిగిమేన నుండఁగాను
అందుకోలుగందానకు నాసపడేవు ॥ నీసా ॥

[1] చేకొనూడిగపుటాపె చెవిలో విన్నవించఁగా
ఆకడాఁటదానిమాట లాలకించేవు
యీకడ శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
నేకరించి యిపుడుగా చెలరేఁగేవు ॥ నీసా ॥ 336

రేకు 1357 సామంతం

మాతోనేల బీరాలు మాపుదాఁకా నెరపేవు
ఆతరుణి పిలిచితే నౌఁగాదనఁగలవా ॥ పల్లవి ॥

రంతులెంత సేసినాను రాజసము చూపినాను
చెంతల నింతికి నీవు చేతికిలోనే
పంతము లెన్నాడినాను పైపై నెంతపెనఁగినా
మంతనానఁ జెలితోను మారుకొనఁగలవా ॥ మాతో ॥

1. చేకొని+ఊడిగపుటాపె.

[1] దీకొనెంతతిట్టినాను దిమ్మరివై పొరసినా
చేకొన్నసతికి నీవు చేతికిలోనే
బూక లెంత సేసినాను బుద్దులెన్ని నేరిచినా
మేకొన్నయావనితను మితిమీరఁగలవా ॥ మాతో ॥

కోరి యెంత జంకించినా గుబ్బ లెంత పిసికినా
చేరికూడినకాంతకు చేతికిలోనే
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యింకా నెట్లుండినా
సారెకు నీలేమతోడ సరిదూఁగఁగలవా ॥ మాతో ॥ 337

కురంజి

వెంగెమాడ నెంత లేదు వేగినంతాను
అంగవించి మఱచేవా అంతటినావలపు ॥ పల్లవి ॥

సాదించ నెంత లేదు జంకెనబొమ్మల విన్ను
సోదించ నెంత లేదు చొప్పు నీమేన
కాదనము రావయ్య కడ నీ వెందుండినాను
పాదుకొవి మఱచేవా బత్తితో నావలపు ॥ వెంగె ॥

నవ్వ నవ్వ నెంత లేదు నాలిపేపి విన్నిపుడు
రవ్వసేయ నెంత లేదు రమణులతో
రువ్వి తిట్టము రావయ్య రుచు లెందు చూచినాను
చివ్వవను మఱచేవా చేవతో నావలపు ॥ వెంగె ॥

అలయించ నెంత లేదు అట్టె రతుల విన్ను
వెలయించ నెంత లేదు వేడుకతోడ
సొలయము రావయ్య సొంపగుశ్రీవేంకటేశ
కలసితి మఱచేవా కందువనావలపు ॥ వెంగె ॥ 338

---

1. దీకొవి+ఎంత.

లలిత

ఏమయ్యా నే నటువంటియెరవులదాననా
    వోముచు నప్పటి నన్ను వొడఁబరచేవు ॥పల్లవి॥

మనసు చూడవలసి మాటాడ కూరకుండితే
    కినిసితినంటా వచ్చి కేలువట్టేవు
    చనవుమెరసి నిన్ను జంకించి చూచితేను
    పెనఁగుచు నాకు నెంతో ప్రియముచెప్పేవు ॥ఏమ॥

తమి రేఁచవలసి నేఁ దలవంచుకొంటేను
    అమరఁ గోపించెనంటా ఆయాలంటేవు
    భ్రమయించవలసి నేఁ బంతములాడుకొంటే
    చెమటచేతుల నన్నుఁ జెక్కునొక్కేవు ॥ఏమ॥

బలిమిఁ గూడవలసి పానుపైనుండితేను
    అలిగినజాడలంటా నాదరించేవు
    యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్నింతలో
    వలపెక్కుడాయనంటా వన్నెమో విచ్చేవు ॥ఏమ॥ 339

ఆహిరి

ఎప్పటివలె నుండరే యెరవులు మీకేల
    కుప్పలుఁ దెప్పలునాయ గురుతైనవలపు ॥పల్లవి॥

మచ్చికకు వెల లేదు మాటలకుఁ దుద లేదు
    గచ్చులేల సేసేవే కాంతునితోను
    ఇచ్చకమాడినదాన వెగసక్కెలాడనేల
    పచ్చివెచ్చిఁ జేయకువే పాయనినీవలపు ॥ఎప్ప॥

చూపులకు వంత లేదు సొంపులకు వేళ లేదు
పైపై నలుగుదురా పతితోను
చేపట్టినదానవు సిగ్గులువడుదురా
అపసోపాలఁ బెట్టకు అందపునీవలపు ॥ ఎప్ప ॥

కూటమికి గురి లేదు కోరికకు కొద్ది లేదు
[1] గాటారింపులేలే శ్రీవేంకటేశుతోను
చాటి కూడినదానవు జడియఁగనేమిటికి
[2] తూఁటతాఁటల దాఁచకు తోరపునీవలపు ॥ ఎప్ప ॥ 340

నాగవరాళి

ఇద్దరికిఁ బోదు యెంతకెంత సేసేవు
ముద్దరాల యతవితో మొగమోట వలదా ॥ పల్లవి ॥

సరసమాడేయప్పుడే చలము సాదించేవు
తెరమరఁగై తేనే తిట్టు దిట్టేవు
సరుగ నెదుటనుంటే సారెఁ గొప్పు వట్టేవు
మరపేన, మొగవితో మొగమోట వలదా ॥ ఇద్ద ॥

పెనఁగేటియప్పుడే బెట్టిగోరు దాఁకించేవు
కనుఁగొన్నయంతలోనే గద్దించేవు
చనవు నీకిచ్చితేనే సదమదము సేసేవు
మొనసి యీతవితోను మొగమోట వలద ॥ ఇద్ద ॥

కెలపి నవ్వేయప్పుడే కిందుపడ వేసేవు
కలికి మోవియ్యఁగానే గంటిపేసేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె విన్ను నేలె
మొలకవయసుదాన మొగమోట వలదా ॥ ఇద్ద ॥ 341

1. గాటు=కారము, గాటారించు=గాటు కలుగునట్లు చేయుట?
2. తూఁటతాఁటలు=తుంటరి మోసములు?

హిజ్జిజి

అందుకే మెచ్చవద్దా అతివ నీవు
పొందెఱఁగినవానితోఁ బోర మరి తగవా ॥ పల్లవి ॥

పిలిచినప్పుడే వచ్చె పెనఁగితే లోనాయ
చలమేల సాదించేవే సరసునిని
వెలి నెంత సేసినాను వేళ దప్పనియ్యఁడు
తలఁపులోనున్నవాని తప్పు లెంచఁదగవా ॥ అందు ॥

నవ్వినప్పుడే నవ్వె ననుపున మెచ్చఁజేసె
రవ్వలేల సేసేవే రమణునిని
యెవ్వతెఁ బెండ్లాడినాను యిరవు నీనగరే
వువ్విళ్లూరించేవారి నొద్దనఁగఁదగవా ॥ అందు ॥

కూడినప్పుడే కూడెను కూరిమికి సంతోసించె
పీడనేలాడేవే శ్రీవేంకటేశుని
పీడె మెవ్వతిచ్చినాను విడువఁడు నీకాఁగిలి
జోడయివుండినవాని సోదించఁదగవా ॥ అందు ॥ 342

రేకు 1358 కుంతలవరాళి

వట్టియాసఁ బొరలేము వలచి పాయఁగలేక
చిట్టకపుఁజేతులకే చిక్కేవా ॥ పల్లవి ॥

వుంకువైవటాసలును వొట్లుఁ దలఁచవట
జంకించి నేఁ జూచితేను జడిసేవా
పొంకమైనసేవలును పొందులు మఱచితివి
కంకణాలచేయి చేసితే కరఁగేవా ॥ వట్టి ॥

గాఁటపునీవలపులు కందువలఁ జూడవట
మాఁటలపొలపులకు మవసిచ్చేవా
వాఁటపునాప్రియములు వాసులు నెంచవైతివి
తేటలనానవ్వులకు తెమలేవా ॥ వట్టి ॥

మన్ననలు నాగుణాలు మరి తలఁచితివట
వన్నెలతాఁకుల కోర్చి సమ్మతించేవా
యిన్నిటా శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
యెన్నియైనా నాకోరిక లియ్యకూడేవా ॥ వట్టి ॥ 343

లలిత

ఇంకాఁ గొన్ని దలఁచుకో యిటువలెనే
పొంక మెఱఁగుదువయ్య పొందులు సేయఁగను ॥ పల్లవి ॥

వీరాన నొకతె పేరఁ బిలిచేవు నన్ను బిట్టె
నేరుతువయ్యా మాఁటలు నిన్నేమనేను
చేరి యొకతెవిడెము చిమ్మి నాచేతి కిచ్చేవు
దూరుకు పెరవవయ్యా తొలుత నీవు ॥ ఇంకాఁ ॥

తొబ్బిల నొకతెఁ జూచి నొరిది నన్నుఁ జూచేవు
గబ్బిచేఁతలు నీయందె కలవయ్య
వుబ్బున నొకతె వంటి వొళ్లు నాపై వేసేవు
నిబ్బరా లమరునయ్యా నీయందే యెపుడు ॥ ఇంకాఁ ॥

నంటున నొక్కతె గూడి నన్ను వట్టె కూడేవు
గొంటవయ్యా అన్నిటాను గుంపించరాదు
ఇంటిలో శ్రీవేంకటేశ ఇందరి జంటవేసేవు
వింటివయ్యా నీసుద్దులు వివరముగాను ॥ ఇంకా ॥ 344

పాడి

పదరుదురటవే పలుమారును
కుదురై మజ్జాతి(రే?) సేసుకొనఁదగుగాక ॥ పల్లవి ॥

కాఁపురాలు సేసేవారు కడు నొట్టువెట్టుదురా
కోపమెఁ(మెం?)తైనా నోర్చుకొందురుగాక
యేపురేఁగి రమణుఁడు యెంతమీరితిరిగినా
కోపుల మెల్లనే వంచుకొనవలెఁగాక ॥ పద ॥

ఇల్లాండ్లైనవారు యెగసక్కెలాడుదురా
వుల్లాన గుట్టుసేసుక వుందురుగాక
వెల్లవిరై మగవాఁడు వేరేపనులు సేసితే
మెల్లనే వోజకుఁ దెచ్చి మేకొందురుగాక ॥ పద ॥

కడుఁజుట్టాలైనవారు గక్కన నలుగుదురా
బెడిదపురతుల మెప్పింతురుగాక
అడరి శ్రీవేంకటేశుఁ డందరిఁ గూడి వచ్చితే
వడి నీవూఁ గూడి ఇట్టె వఁ పింతురుగాక ॥ పద ॥ 345

గౌళ

మేమింత యేఁకరఁగాను మేలా వోయి
నాములెక్క వలపించి నవ్వేవా వోయి ॥ పల్లవి ॥

యింటికిఁ బిలువఁగాను యెఱఁగనట్టే పోయి
దంటవై ఆడఁ గూచుండఁదగునా వోయి
వెంటవెంట నే రాఁగా వెలఁదులచేతను
కంటకములాడించ సంగతులా వోయి ॥ మేమిం ॥

కప్పురము నే నియ్యఁగా కడఁబెట్టి యొక్కటెను
దప్పికి నీళ్లడిగేవు తగవా వోయి
కొప్పువట్టి నేఁ దియ్యఁగా గొబ్బున మునుఁగిడుక
యిప్పుడే పవ్వళించేవు ఇదిగొంతా వోయి ॥ మేమిం ॥

కడఁగి శ్రీవేంకటేశ కాఁగిలించి నేఁ గూడితే
తడవుకుఁ గరఁగేవు తగవా వోయి
తడవి నే మొక్కఁగాను దయఁజూచితివి నీవే
చిడుముడి సింతరట్లు సేతురా వోయి ॥ మేమిం ॥ 346

శ్రీరాగం

ఇంతి చెలువం బెంచ నితరులకు వసమౌనా
ఇంతయునుఁ దలపోసి యెరిఁగించవలదా ॥ పల్లవి ॥

చిగురైనమోవిపై చిలుకవోట్లు నిండె
తగుఁ గోవిలకుఁగాక తనకేల
మొగమైనతామరకు మొగి విచారము లేదు
తగవు లివి యేర్పరచి తా దిద్దవలదా ॥ ఇంతి ॥

వలుదజక్కవచన్నుల వంకలచంద్రులు వొడమె
జలధందుఁ గాక ఇచ్చట నమరునా
కలికిమేనై వతిగకు విచారము లేదు
తలకొన్నయీతగవు తా దిద్దవలదా ॥ ఇంతి ॥

మరి గజకరపుఁదొడల నటిదిఁ బిగడవులతలు
అరింట్లందము గాక అందుకేలా
మెఱిఁగి శ్రీవేంకటేశు కివిచారము లేదు
తఱిఁ గూడి యీతగవు తా దిద్దవలదా ॥ ఇంతి ॥ 347

బౌళి

ఎదుటనే వున్నవాఁడు యేల మమ్ము గేలిసేసీ
అదను వదనుఁ గూడ నడుగరే యతని ॥పల్లవి॥

తలఁపులోపలిమాట తానే యెరుఁగుఁగాక
యెలమి మమ్మడిగితే నేమనేమే
తలఁపు గొల్లెతలెల్లా తగఁ బంచుకొన్నారు
అలరి మిగులఁ గద్దా అడుగరే యతని ॥ఎదు॥

తన నవ్వివట్టినవ్వు తానే యెరుఁగుఁగాక
యెనసి మమ్మడిగితే నేమనేమే
తననవ్వు మధురలో తరుణు లందుకొనిరి
అమపై మిగులఁ గద్దా అడుగరే యతని ॥ఎదు॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు తనచేఁత తానే యెరుఁగుఁగాక
యీవల మమ్మడిగితే నేమనేమే
సేవఁ దనకాఁగిలి చేరి నేనే కైకొంటి
ఆవల మిగులఁ గద్దా అడుగరే యతని ॥ఎదు॥ 348

రేకు 1359 కన్నడగౌళ

అంగన వింతటవైనా వలపుదీర్చరాదా
సంగతెఱిఁగిననెరజాణఁడ విన్నిటాను ॥పల్లవి॥

చెమరించె నుదురెల్లా చెదరెఁ గస్తూరిబొట్టు
జమళిపాదాలు ఇంతి సారె గుద్దఁగా
తమిఁ దురుము జారె గందపుబేంట్లెత్తె మేన
గుమితాన నీకు విట్టె కుంచెవేయఁగా ॥అంగ॥

పైపై విట్టూర్పులు రేఁగె బాయిటఁబడెఁ జన్నులు
యేపున నాకుమడిచిఇయ్యఁగాను
తీపులమోవి వాడె తెట్టెలై పూవులు రాలె
ఆపొద్దుననుండి జవ్వాదలఁదఁగాను ॥ అంగ ॥

కన్నుల నిద్దుర దేరె కళలు మోమున నిండె
ఇన్నిటాఁ గాఁగిట నిన్నెనయఁగాను
వున్నతి శ్రీవేంకటేశ వాడి నిండె వలపులు
చెన్నుమీర నీకు విట్టె సేవసేయఁగాను ॥ అంగ ॥ 349

ఆహిరి

[1] బొదువే జాణవు నీవు అన్నిటాను
సాదవా నీవును తొల్లె జాణఁడవురా ॥ పల్లవి ॥

ఆకసపుఁగొలనిపై వంటుఁదామరలు పుట్టె
యీకత చెప్పఁగదవే యింతిరో నీవు
మేకొని మరువింటికి మిట్టెకోలలై యవి
కూకులు వత్తులుగా నీగుం దాఁకురా ॥ బొదు ॥

అలరినళిబింబమందు తేనెపెర పుట్టె
కల విరుచఁగదే విక్కముగా నీవు
చలమున నిపియె చంద్రకళలోనితేటె
నెలకొన నీనోరు నిండుకొనురా ॥ బొదు ॥

[2] ఆమనెరఁటులపై రావాకుబదనికె పుట్టె-
నేమందుకు వచ్చును నా కెరిఁగించవే
గోమున శ్రీవేంకటేశ కూడినయీరతివేళ
వేమరు నాతో నీవు విద్యలాడవచ్చురా ॥ బొదు ॥ 350

1. ఇది వ్యాకోవాక్యము. 2. ఆమని+అరఁటులు.

శుద్ధవసంతం

చెలులకుఁ దగుఁగాక చలము నీకుఁ దగునా
పెలుచుఁదనాననేల పెనఁగేవు నీవు ॥పల్లవి॥

చనవుసేసుకొని సతి విన్నుఁ దిట్టితేను
సవివి ఆపెతోనేల పంతాలాడేవు
మనసు రంజిల్ల నీపై మరి చేయివేసితేను
కినిసి యేల జంకించేవు నీవు ॥చెలు॥

నగవుసేసుకొని నలినాక్షి గోరంటితే
తగవుఁబెట్టేవేల తరుణులతో
మొగమోటతో నీమోవి గంటిసేసితేను
చిగురుఁబాదమునఁ జిమ్మేవు నీవు ॥చెలు॥

గుట్టుసేసుకొని గొప్పకుచముల నదిమితే
అట్టె యందుకు రతి నలయించేవు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యెనసి రా కొట్టితేను
దట్టముగ నోరివిందాఁ దమ్ముల మిదేవు ॥చెలు॥ 351

సామంతం

కోరికెలెల్లా నీడేరె గోవిందరాజా
యీరీతి సతుల నెనయఁగఁగలిగె ॥పల్లవి॥

చిటుముడి నీవు నాల్గుచేతులతో మెరసేది
పుడివోక మాకు నొక్కవుపమ పుట్టె
పడఁతులిద్దరు నీకుఁ బాదము లొత్తఁగాను
కడఁగి నీ వొకమాటే కాఁగిలించఁగలిగె ॥కోరి॥

గక్కన కఠినమైనకౌస్తుభమాణికము
అక్కునఁగట్టిన దొకఅనువువచ్చె
చక్కఁగా విద్దరినాల్గుచనుఁగొండ లొక్కమాఁటే
వుక్కుమీర నొరయఁగ నోరువఁగఁగలిగె ॥కోరి॥

తావై శ్రీవేంకటేశ వొత్తగిలి పవ్వళించేది
వోవరిలో నిది యొక్కవుపమకెక్కె
యీవలనావల భూమి వి(యిం?)దిర వీఁపు నురము
చేవమీరి చేకొనఁగ జిగిఁ గూడఁగలిగె ॥కోరి॥ 352

పూర్వగౌళ

ఇటువంటిది గలదా యేలికవు నీవు మాకు
యిటులా మాడిగము సేయించుకొంటగా ॥పల్లవి॥

నవ్వు లెన్ని లేవు నీవు నాతోనే జరపేవి
పువ్వు లెన్ని లేవు నాపైఁ బూఁచి వేసేవి
యివ్వలనే లోనౌదునా యెంత చెప్పినా నీకు
జవ్వనపుమాయేలికసాని వుంతఁగాను ॥ఇటు॥

మాట లెన్ని లేవు నీవు మంతనాన నాడేవి
చీటు లెన్నిలేవు నీవు వ్రాసి చేతికిచ్చేవి
పాటించి ఇయ్యకొందునా పచ్చిగా నీపనులకు
చాటువగా మాయేలికసాని వుండఁగా ॥ఇటు॥

చూపు లెన్ని లేవు నీవు పొలయుచుఁ జూచేవి
తీపు లెన్ని లేవు సాదించి చల్లేవి
యేపున శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిటై
చాపఁమీదనే యేలికసాని వుండఁగాను ॥ఇటు॥ 353

దేసాళం

ఇంతులకు నింతగుట్టు యిత్తురా నీవు
పంతము మెరసేయట్టిబలువుఁడవు ॥ పల్లవి ॥

ముచ్చట నెవ్వతెకైనా మోహము చెప్పుదురా
పచ్చిగా నంతలో కిందుపడుదురా
మచ్చికై సిగ్గువిడిచి మాఁటలాడుదురా
అచ్చమై బూమేలేటినాయకుఁడవు నీవు ॥ ఇంతు ॥

వెస నాఁటదానికి వెంటవెంటఁ దిరుగుదురా
పసగా నూడిగాలు పైపైఁ జేతురా
నసలుగ సారెసారె నవ్వులు నవ్వుదురా
రసికుఁడవై వట్టిరాజసపునీవు ॥ ఇంతు ॥

దిగ్గనఁ గాఁగిటికిముందే బారచాఁతురా
తగ్గక కూడితి విట్టె తమకింతురా
అగ్గలమై యలసిట్టె అసురుసురౌదురా
యెగ్గులేనిశ్రీవేంకటేశుఁడవు నీవు ॥ ఇంతు ॥ 354

రేకు 1360 లలిత

ఇంకా నిట్లానే గడియించుకొనవయ్య ధనము
సంతెలేక చిత్తమనేజాళెఁ బోసుకొందువు ॥ పల్లవి ॥

తెలిసె నీసుద్దులెల్ల తేటలెల్లమాయను
వల పేనుమడిగాను వడ్డికిచ్చేవు
యెలమి నందుకు సాక్షి యిరుమేలా మున్నవారు
బలిమిఁ బంచబాణాలు [1]పంచారూఢిపత్రము ॥ ఇంకా ॥

1. పంచాయితీవారూపంటిది పంచారూఢపత్రము. వ్రాసినవాడు, వ్రాయిచ్చువాడు, ముగ్గురుసాక్షులుగల అప్పుపత్రము పంచ+రూఢిపత్రము. వ్యావహారికముగ పంచారూఢి పత్రము కావచ్చు.

కంటిమి నీజాడలెల్ల కడుదిష్టమాయను
నంటువావుల ముమ్మడినాఁగు కిచ్చేవు
దంటతనానఁ గొలువ తలపోఁతే కుంచము
అంటివగొల్లెతలెల్ల నప్పులవారు ॥ఇంకా॥

మెచ్చితిమి నీకూటమి మీఁదమీఁద మేలాయను
పెచ్చురతి నలమడి బేరమాడేవు
ఇచ్చకుండ శ్రీవేంకటేశ నీవే లావిగాఁడ-
వచ్చపుగోరాత్తులెల్లా నన్నిటికీ లెక్కలు ॥ఇంకా॥ 355

వరాళి

ఇప్పుడే నేరుచుకొంటి వేదలేవికుచ్చితము
చిప్పిల నద్దముచూచి సింగారించుకొనేవు ॥పల్లవి॥

కాంత విన్న వేఁడుకొని కతలు చెప్పఁగరాదా
ఇంతలో నిద్రించేనంటానేల పవ్వళించేవు
అంతలోనే విడెమిచ్చి హస్తము చాఁచరాదా
పంతాననేల చిత్తరుప్రతిమఁ జూచేవు ॥ఇప్ప॥

సతి వేడుకపడిని చదురంగమాడరాదా
తతిఁ జాదేవంటానేల దండె మీటేవు
రతిఁ బూలముడిచి శిరసువంచరాదా నేఁడు
కతలుగా బొమ్మలు లెక్కలువెట్టేవు ॥ఇప్ప॥

వెలఁది జాఁతిపడివి వినోదాలు చూపరాదా
పొలసి కూడి యెంతవి చొక్కఁలచేవు
అలరి శ్రీవేంకటేశ అదె మొక్కఁ జూడరాదా
మెలఁగి ఇందుకె సారె మెచ్చులు మెచ్చేవు ॥ఇప్ప॥ 356

పాడి

నాతో దాఁచక చెప్పవే నాతిరో నీవు
యీతనువు సోఁకినవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే ॥ పల్లవి ॥

చక్కని వెన్నెలవూట సతి నీనవ్వులతేట
మొక్కలలోవిమొఱఁగు మోవితెఱఁగు
రెక్కతుమ్మెదలవొప్పు నిక్కవసీపెద్దకొప్పు
యిక్కువ నిన్నేలినవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే ॥ నాతో ॥

అలచందురునిదీము అతివ నీనెమ్మోము
కలువలమైబాగులు కన్నుసోగలు
లలి సంకముకులము లక్షణపునీగళము
యిల నీమగఁడైనవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే ॥ నాతో ॥

విరతిఁ గొండపొడవు నీచన్నులవడువు
మరునికొలువు నీమర్మపునిలువు
సిరులఁ గూడె పిన్నట శ్రీవేంకటేశుఁడట
యిరవై నీవుగలవాఁ డెంతభాగ్యవంతుఁడే ॥ నాతో ॥ 357

ముఖారి

అతఁడు నేసేటివినయమునకా నీబిగువు
చేతికి లోనై వుండఁగా చిదుముడి దగునా ॥ పల్లవి ॥

చెలువుఁడు పిడెము చేతఁబట్టుకున్నవాఁడు
అలుక లెందాఁకాను అందుకోరాదా
వెలలేనివెన్నెలలు వేగినంతాఁ గాయఁగాను
వెలి మందే యెవ్వరికి వెట్టఁబడఁదగునా ॥ అతఁ ॥

వచ్చివచ్చి రమణుఁడు వాకిటఁ గాచుకుండఁగా
పెచ్చువెరిగే వెందాఁకాఁ బిలువరాదా
యెచ్చరించి దగ్గరనే యేరు వారుచుండఁగాను
కుచ్చితాన లోలో దప్పిగొనఁదగునా ॥ అతఁ ॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు చేరి కాఁగిలించినాఁడు
లావు లెందాఁకాఁ జూపేవు మోవియ్యరాదా
భావించి వలపులపంట వండి వుండఁగాను
ఆవటించి రతిఁ దనియక వుండఁదగునా ॥ అతఁ ॥ 358

భైరవి

నిరతి వెరగయ్యీని నీవిధము చూచి నాకు
తెరమఱఁగున సాదించితివో పనులు ॥ పల్లవి ॥

సతి నిన్నిట్టె తలఁచఁగానే విచ్చేసితివి
తతి వేగువెట్టుక ఇందాఁకా నుంటివో
అతివలమనసులఅదనెల్లఁ దెలుసునో
అతనుఁడు నీ కేపొద్దు వన్నియునుఁ జెప్పునో ॥ విర ॥

మాట నోర నుండఁగానే మారుమాట లాడితివి
యీటున నేమైనా మంత్ర మెఱుఁగుదువో
మూటగా నిట్టె పుస్తకమున వా(వ్రా?)సుకుండితివో
నాఁటమందియు నవధానములు నేరుతువో ॥ విర ॥

కలగవివట్లనే కాఁగిలించి కూడితివి
యెలమి నిద్దరిదేహా లేకములో
వెలయ శ్రీవేంకటేశ విద్యలు సాదించితివో
బలిమి నీ విందరిపాలిటిదేవరవో ॥ విర ॥ 359

సామంతం

ఏమి నేర్చితివి యిటువంటిపనులు
కామినిమోహము గైకొనరాదా ॥ పల్లవి ॥

మలయుచు నూరక మగువ వుండఁగా
చెలరేఁగి యేల చెనకేవు
తలుపుమాఁటునను తలవంచుకొనఁగ
పలుకుల నూరక భ్రమయించేవు ॥ ఏమి ॥

చిఱునవ్వులతో చెలియ వుండఁగా
చెఱఁగువట్టి గురిసేసేవు
పఱపుమీఁదనే పాదము లొత్తఁగ
కఱకుల సిటు చమఁగవ యంటేవు ॥ ఏమి ॥

సేవలుసేయుచు శ్రీసతి యుండఁగ
మోవి మోవితో మోపేవు
శ్రీవేంకటేశ్వర జిగిఁ గూడె వనిత
భావఁ బులఁ గడుఁబస రేఁచేవు ॥ ఏమి ॥ 360

రేకు 1361 సౌరాష్ట్రం

ఆసలనే బదలితి వట్టె రావయ్యా
యీసులేదు నీకు నాకు వింటికి రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

మొగమెల్లఁ జెమరించె ముంచి నీపై తమకాన
తగవులఁబెట్టక ఇంతట రావయ్యా
చిగిరించె చిత్తమును చెక్కునఁ జేయి మోఁచె
యెగసక్కేలు సేయక ఇంటికి రావయ్యా ॥ ఆస ॥

చెక్కులెల్లఁ బులకించ(చెః) చెలువపునివ్వుఁ జూచి
తక్కులఁబెట్టక ఇంతట రావయ్యా
మొక్కున నూర్పుల మించె ముంగురులు కదుజారె
యెక్కువతక్కువ తెంచ కింటికి రావయ్యా ॥ అన ॥

శిరసునెరులు జారె సిగ్గులు పలసనాయ
తరితీపులేల ఇంతట రావయ్యా
గరిమ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విక్కడనె
యిరవైతి వింక మాయింటికి రావయ్యా ॥ అన ॥ 361

సాళంగం

బుద్ధిచెప్పవయ్యా నీపొలఁతికిని
ఇద్దరికి సరేకావా యెన్నుకొన్నసిగ్గులు ॥ పల్లవి ॥

మంచముమీఁద మనము మాటలాడఁగా
పొంచులు దానినెనట పొలఁతొకతె
వంచనలే కానుద్దులు వారివీరితోఁ జెప్పి
కంచుఁబెంచు సేసి అట్టె కాకుసేసె నదివో ॥ బుద్ధి ॥

పీఁటమీఁద నిద్దరము పెనఁగులాడఁగాను
మాఁటునవనే చూచెనట మరియొకతె
గాఁటముగ నాపములు కన్నవారితోఁ జెప్పి
చాటుచు సారెసారె జాతులఁబెట్టీని ॥ బుద్ధి ॥

యెంగిలిమోవిచ్చి నన్ను ఇంటిలోఁ గూడినది
ఇంగిత మెఱిఁగెనట ఇదియొకతె
అంగపుశ్రీవేంకటేశ అందరితో నాడుకొని
రంగుమీర నంతటాను రవ్వలు సేసీని ॥ బుద్ధి ॥ 362

వేళావళి

బుద్ధిచెప్పేవార మింతే వొద్దువొద్దుకు
ఇద్దరు సంతమౌట కియ్యకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తరుణి యలిగెనంటే తమక మాఁపఁగలేదు
మరిగివుంటే కోపము మానఁగలేదు
సొరిది నెంచితే నీసుద్దు లెన్నైనాఁ గలవు
ఇరవై ననీచెలుల మేమి సేతుమయ్యా ॥ బుద్ధి ॥

ముదిత దూరెనంటే మొగమోట మానలేదు
వొది గూరకుండెనంటే వోరువలేదు
వెదకితే నీయందు వేవేలు నెరుసులు
యెదుట నిలుచున్నార మేమి సేతుమయ్యా ॥ బుద్ధి ॥

కాంత కరఁగించెనంటే కడు నలయించలేదు
మంతనపురతు లివి మానఁగలేదు
ఇంతలోనే శ్రీవేంకటేశ నీవే యేలితివి
యింతటిసంతోసాన కేమి సేతుమయ్యా ॥ బుద్ధి ॥ 363

కేదారగౌళ

ఆఁటది రాజ్యమేలితే అది మంచిదేకాదా
చాటువగా మాకు నిన్ను సాదించనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

పీఁటపై నున్న దాపె ప్రియుఁడవు నిలుచుండి
మాఁటలాడే వాపెతోను మంచిదేకాదా
గాఁటముగా వంచ నెంత గలిగి మెలఁగినాను
యీటున నీవే బదికే వేమిననేఁటికి ॥ ఆఁట ॥

పడఁతి పవ్వళించఁగా పాదాలకాడ నుండి
మడిచిచ్చే వాడు నీవు మంచిదేకాదా
పుడుగక నీవెంత పూడిగాలు నేర్చినాను
కడు నీకే లాభమయ్యీ కాదవఁగనేఁటికి ॥ అఁట ॥

పురముపై నున్న దాకె వొగి విస్తే కిందుపడి
మరులుగొంటివి నీవు మంచిదేకాదా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశ యెంత మోపెత్తుకొనినా
మరిగి నన్నేలితివి మచ్చరించనేఁటికి ॥ అఁట ॥ 364

భల్లాటి

అప్పటి మానవు బీరా లందరిలోనా
చెప్పనేల లోలో నీకే సిగ్గువడవలనా ॥ పల్లవి ॥

అదె మోవి గంటిరేఁగీ నానలేల పెట్టేవు
యెదిరివా రిందుకెల్లా నెట్టు నమ్మేరు
మదిమది నీచేఁతలే మచ్చము పట్టియ్యఁగాను
చెదరక నీకునీవే సిగ్గుపడవలదా ॥ అప్ప ॥

వేలిముట్టి తారసిలి వెసఁ జెక్కులు నొక్కేవు
ఆలిచెలు లిందుకు అట్టె నవ్వరా
బోలి నీసింగారాలే చొప్పులెత్తియ్యఁగాను
జిలుగుబెంతాయ గుట్టు సిగ్గువడవలదా ॥ అప్ప ॥

అలమేలుమంగ వొత్తి నదేల కాఁగిలించేవు
వలచినవారికి వాసిపుట్టదా
బలుశ్రీవేంకటేశ నీభావమే పట్టియ్యఁగాను
చెలఁగి నన్నేలితివి సిగ్గువడవలదా ॥ అప్ప ॥ 365

పాడి

ఏమిచూచేవు నాదిక్కు యెంతవడిదైనాను
  యీమేరలనే నిన్ను యెగసక్కెమాడేనా ॥ పల్లవి ॥

ప్రియురాలు నీవును పెండ్లాడఁగాఁ జూచి
  నయగారితనమున నగె నొకతె
  క్రియగా నాపెయెరుకఁ గెరలేమిసేసితివో
  నియతాననుఁ దారుకాణించుకోవయ్యా ॥ ఏమి ॥

చెలరేఁగి యాపె నీవు నేసవెట్టుకోఁగాఁ జూచి
  సొలసి కేరడముగాఁ జూచె నొకతె
  కలఁకలేనినీవొళ్లఁ గపటమేమైనాఁ గద్దో
  తిలకించి యాసుద్దులు తెలుపుకోవయ్యా ॥ ఏమి ॥

అలమేల్మంగతో బువ్వమారగించేనిన్నుఁ జూచి
  మెలుపునఁ బొగడుచు మెచ్చె నొక్కతె
  అలరి శ్రీవేంకటేశ అందరి మమ్మేలితివి
  కలిగిన నమ్మిక లిక్కడఁ జూపవయ్యా ॥ ఏమి ॥ 366

రేకు 1362 వేళావళి

చల్లఁగా బదుకవయ్యా సాదించేమా విన్ను నేఁడు
  చెల్లు నీకు నన్నియును చెప్పిచూపనేఁటికి ॥ పల్లవి ॥

బాసనేయనేరుతువు పవిగొననేరుతువు
  ఆసకొలుపనేర్తువు ఆఁటదానివి
  సేసేవారివూడిగాలు సేయించుకోనేరుతువు
  నీసుద్దు లేమిచెప్పేవు నేఁడు మాకుఁ గొత్తలా ॥ చల్లఁ ॥

పొంద విందుకుఁ గలవు పొరుగుకునుఁ గలవు
పందదిఁ గాలుదొక్కి మించఁగఁగలవు
యెందు నీవు నవ్వుతానే యెడమ గైకోఁగలవు
దిందుపడఁ దొర్లై నేము తెలియవిపనులా ॥ చల్లఁ ॥

మొక్క మొక్క నోపుదువు మోహించ నోపుదువు
వొక్కటిగాఁ గూడివుండనోపుదువు
అక్కర శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగను నేను
యెక్కువై నమ్మేలితివి యెఱఁగమా నేము ॥ చల్లఁ ॥ 367

సౌరాష్ట్రం

ఎవ్వరును తమవలె నెంచవద్దా
రవ్వకెక్క నవతుల రాఁపునేతురు ॥ పల్లవి ॥

అతఁ డింటికి రాకుండే నాడితివి వెంగేలెల్లా
చేతికిలోనై తనే చెలఁగితివి
నీతులు చెప్పేవు నేము నీవంటివారమే కామా
యేతులకు మాకు బుద్ధులేల చెప్పేవు ॥ ఎవ్వ ॥

వెక్కసమై తిరిగితే పెనఁ గోపగించితివి
చెక్కు నిమ్మ నొక్కితేనే చేకొంటివి
నెక్కొని నోరదిమేవు నేము నీవలెనేకాదా
యెక్కువతగవులు మాకేల చెప్పేవు ॥ ఎవ్వ ॥

మఱచి పొరపుండితే మర్మాలు సోఁకించితివి
మఱి యట్టె యలమేలుమంగ మెచ్చితి
నెఱతనాలు నేర్పేవు నీవంటివారమే కామా
మెఱయ శ్రీవేంకటేశు మెచ్చి పెండ్లి సేసేవు ॥ ఎవ్వ ॥ 368

బౌళి

ఎంత చనవిచ్చితివో యీపె నీపై వెదచల్లీ
కొంతపుఁజూపుల చూడికుడుతనాచారు ॥ పల్లవి ॥

మొప్పరిఁ దా మనసార మూడిచినదండలు నీ-
కొప్పున ముడిచీఁ జూడికుడుతనాచారు
తప్పులేక నిన్నుఁ జనుఁదామరమొగ్గలు మోవ
గుప్పి విప్పిదివో చూడికుడుతనాచారు ॥ ఎంత ॥

చేరఁదీసి నీమీఁద చెమటవయ్యాద గప్పి
కూరిమి గొనరీఁ జూడికుడుతనాచారు
చేరి వేఁడుకొని వేరుసేయకుమని నీచెక్కు-
గోరనొత్తి నిదె చూడికుడుతనాచారు ॥ ఎంత ॥

అంకెల శ్రీవేంకటేశ అదె నీమైఁ దనమేని-
కుంకుమ పూసీఁ జూడికుడుతనాచారు
అంకపురతులఁగూడి అలమేలుమంగె తానై
కొంకుదేర్చె నిన్నుఁ జూడికుడుతనాచారు ॥ ఎంత ॥ 369

ముఖారి

అందుకేవో యెమ్మెలంటా నాడుకొనేరు
సందడిలో గందవాడి చాతుకొనేవు ॥ పల్లవి ॥

చేరలంతలుగన్నులచెలి విన్నుఁ జూడఁగాను
తిరుగాఁ గమ్మటొట్టు తిద్దుకొనేవు
నేరుపుగలిగినావె నీవద్దనే వుండఁగాను
గారవించి పలపులకతలు చెప్పేవు అందు ॥

కొండలంతలుగుబ్బలకొమ్మ నిన్ను నోరయఁగా
మెండుగఁ గప్పురధూళి మెత్తుకొనేవు
నిండుసింగారాన నాపె నీతో సరసమాడఁగా
అండనే తట్టుపుణుఁగు అలఁదుకొనేవు ॥ అందు ॥

పెద్దకొప్పులమేల్మంగ పేరురముపై నుండఁగా
నిద్దపుసొమ్ములు మేన నించుకొనేవు
గద్దరి శ్రీవేంకటేశ కాఁగిట నాపె గూడఁగా
కొద్దిమీర నారగించి కొలువై వుండేవు ॥ అందు ॥ 370

కాంబోది

కామినిసరసములే కామధేనువులు గావా
రామలతిట్లు కింత రక్ష సేయఁదగవా ॥ పల్లవి ॥

వెలఁదినవ్వులవెన్నెలలు గాసీ నీపై
చెలువుఁడ చిత్తానఁ జీఁకటేలయ్యా
ములువాఁడికొనగోరు మోపినయందు కేమాయ
వలపు లింతేసి నీకు వడిఁ బెట్టఁదగునా ॥ కామి ॥

వనితచెమటలనేవానలు గురియఁగాను
వెనకటియలుకలవెట్ట యేలయ్యా
వెనుకొని పూబంతిని వేసితే నందుకేమాయ
చనవులు నీ కింత చండిపెట్టఁదగునా ॥ కామి ॥

అలమేల్మంగ కాఁగిట నామనిపై వుండఁగాను
అలరతిఁ దనియనిఅక్కరేలయ్యా
పిలిచి శ్రీవేంకటేశ పెనఁగితే నేమాయ
మొలకసిగ్గు లిప్పుడే మూఁటగట్టఁదగునా ॥ కామి ॥ 371

పాడి

అటుగాన నీపాదాల కన్నియ విన్నవించితి
తటుకునఁ దెలుసుకో తగినట్టు నీవు ॥ పల్లవి ॥

వంటున నీమోము చూచి నవ్వులు వచ్చీనాకు
సొంటులు సోదించ చద్దముచూచుకోరాదా
ఇంటిలో తననేరమి యెఱఁగరాదు తనకు
కంటకమై యెదిరికిఁ గానవచ్చుఁగాని ॥ అటు ॥

ఎంతైననీమాట విని వెరగయ్యీ నాకైతే
అంతయు పెద్దిచెలుల నడుగరాదా
దొంతినే తనకల్లలు తోఁచవు తనకెపుడు
వంతులఁ దగవు చెప్పేవారికిఁగాని ॥ అటు ॥

తరితీపునారతులు తలఁపయ్యీ నాకైతే
సురతపుసీవదవు చూచుకోరాదా
గరిమ నలమేలుమంగను శ్రీవేంకటేశ నీ-
వరుదై నన్నేలితివి యాపె నేలరాదా ॥ అటు ॥ 372

రేకు 1363 ముఖారి

అప్పటి నీనేరమికి నది చాలునా
చెప్పరాని సేవలెల్లాఁ జేతువుగాక ॥ పల్లవి ॥

పంతపుమాటలయాపె పలికీనా నీతోను
వింతలుగా నీవెంత వేఁడుకొన్నాను
చెంతనుండి నీవు విన్నఁ జేసినచేఁతలకు
మంతనపుమొక్కుల సమ్మతిసేతువుగాక ॥ అప్ప ॥

నాలిచలపాదియాపె నవ్వీనా నీతోను
యీలీల జాణతనా లెంతాడినాను
కోలముంద్రై నీమేన గుఱుతులుండినందుకు
యేలికెపై నా కందిఇత్తువుగాక ॥ అప్ప ॥

రాతిగుండెలమేల్మంగ యీతల నీఁక లోఁగీనా
కాతరాన నాడి యెంత కదిమినాను
యేతుల శ్రీవేంకటేశ యెమ్మెలు చూపినందుకు
యీతల రొమ్ముపై నాపె నిడుకొందుగాక ॥ అప్ప ॥ 373

రామక్రియ

నాకు వెఱవఁగనేల నాలితనాన
యీకడ మోనానమందే వెందాఁక నీవు ॥ పల్లవి ॥

వెలఁదియాదేమాఁట వింటివా వోయి
మలసి తాపట నీకు మఱఁదలట
కలువదండ ఇచ్చుట కద్దా వోయి
కలది గలట్టె తారుకాణించుకోరాదా ॥ నాకు ॥

కామిని వేసేసన్నలు గంటివా వోయి
రామను నీ విక్కడికి రమ్మంటివట
అమించునీవుంగరము ఆపెదా వోయి
దీమసాన నాపె నీవుఁ దెలుసుకోరాదా ॥ నాకు ॥

యింతి విన్నుఁ గూడెఁ జనవిచ్చితా వోయి
జంత శ్రీవేంకటేశ తా నవతియట
యింతట నలమేల్మంగ నన్నేలితివి
వింతగా నాపె నీవు విచారించుకోరాదా ॥ నాకు ॥ 374

సౌరాష్ట్రం

ఇదివో మంచివేళ యిఁకనెన్నఁడు
యెదుటనే మరుని జయించవచ్చు నిప్పుడు ॥పల్లవి॥

కాంతవిలువెల్లా నీకు కనకపురథము
బంతినున్న పిఱుఁదులే బండికండ్లు
పొంతనున్న కుచములే పూవులగుత్తులు నీకు
ఇంతటను మరుని జయించవచ్చు నిపుడు ॥ఇది॥

వెలఁదిపయ్యదకొంగు విజయధ్వజము నీకు
చెలువపుబొమ్మలే సింగిణివిండ్లు
అలరినచూపులే అక్షయబాణములు
యెలమి మరుని జయించవచ్చు నిపుడు ॥ఇది॥

అలమేల్మంగకాఁగిటి హస్తములే పగ్గాలు
చెలఁగినపెనుఁగొప్పే శిఖరము
నెలవై శ్రీవేంకటేశ నీవే రథికుఁడవు
యిలలోన మరుని జయించవచ్చు నిపుడు ॥ఇది॥ 375

శ్రీరాగం

దేవతలు సేవించఁగా దివ్యదుందుభులు మ్రోయ
శ్రీవల్లభునిభావము చెలులెల్లఁ జూడరే ॥పల్లవి॥

నిండుసింగారముతోడ విలువుగోణము గట్టి
అందఁ బన్నీటిమజ్జన మవధరించి
దండిగా శిరసున తడిసూడులు చుట్టుక
వుండెడిదేవునిభావ మువిదలు చూడరే ॥దేవ॥

కప్పురకాపు మేన కలయఁగ మెత్తి మెత్తి
చిప్పిలఁ దట్టుపుణుఁగు చికిలినేసి
చొప్పుగా నవరత్నాలసొమ్ములు మేనఁ జాతి
ఇప్పుడున్నహరిభావ మింతులెల్లఁ జూడరే ॥ దేవ ॥

అలమేలుమంగ నురమందు నెలవుకొలిపి
తలకొన నంతటాఁ బాదండలు వేసి
చెలరేఁగి యారగించి శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
కొలువై వున్నభావము కొమ్మలెల్లఁ జూడరే ॥ దేవ ॥ 376

పాడి

ఎఱఁగవుగాక మీఁదటెత్తు నీవు
కఱకరించి తిట్టితే కాదనఁగఁగలవా ॥ పల్లవి ॥

పొద్దు వోదా నీకదేమి పొరుఁగున నుండఁగాను
కొద్దిమీరఁ జెఇ చాఁచి కొంగువట్టేవు
సుద్దులెల్లా మాని నేను సూఘు నిమ్నఁ బట్టితేను
వొద్దికఁ బంతమియ్యక వూరకుండవచ్చునా ॥ ఎఱఁ ॥

యెగసక్కెమా నాతో ఇంటిలో నే నుండఁగాను
అగడైన మాటలెల్లా నాడవచ్చేవు
మొగమోటములు మాని మోవ విన్ను నాడితేను
తగవున నూఁకొవక తలఁగఁగవచ్చునా ॥ ఎఱఁ ॥

చలములా నాతోను అలమేల్మంగా రమ్మని
నెలపై నీవురముపై వించుకొనేవు
నొలపులెల్లా మాని నొంపుగ శ్రీవేంకటేశ
కలసితి నీకఁ నీవు కాదనఁగవచ్చునా ॥ ఎఱఁ ॥ 377

సాళంగం

ఏల వేఁడుకొనినే నే నెఱుఁగుదు నంతయును
కాఁకమందే నాపైఁ దనకరుణ యెఱఁగనా ॥ పల్లవి ॥

మఱవరానిమాటలు మనసున నుండఁగాను
యెఱకతోఁదితగుల మేల పాసీనే
గుఱుతైనయటువంటికొంగుము ట్టుఁడఁగాను
తెఱవమఱఁగున చింతించనేఁటికే ॥ ఏల ॥

సేసినతనముద్దులు చెవి విందియుండఁగాను
యీసులేల పుట్టినే యెర వేఁడదే
బాసలు తా నిచ్చినవి బందాన నుండఁగాను
వాసు లెంచుకొని పట్టినసివాడు లేఁటికే ॥ ఏల ॥

వాసరి తనకాఁగిలి పురము విందు ండఁగాను
గునిసి శ్రీవేంకటేశుఁ గొసరనేలే
తపినెలమేల్మంగను తానే నేనై యుండఁగాను
పెనఁగి తను వింకాను పెరరేఁచనేఁటికే ॥ ఏల ॥ 378

రేకు 1364 రీతిగౌళ

రమణి గుట్టున నుంటే రవ్వసేయనేఁటికి
మమత మాపైఁ గలితే మగుడి రారాదా ॥ పల్లవి ॥

మొఱఁగుసిగ్గులతోడ మొలకచన్నులతోడ
మఱఁగున నుండి నీతో మాటలాడీని
చెఱఁగువట్టి యేల తీసేవు వెలుపటికి
తెఱవమనసు నీవే తెలుసుకోరాదా ॥ రమ ॥

జమళియాసలతోడ సళుపుఁజూపులతోడ
సముకాననే నీతో సన్న సేసేవి
క్రమ మెఱుఁగక యేల గరిపించే వీడ విట్టి
తిమురుచు, యేకతానఁ దెలుసుకోరాదా ॥ రమ ॥

మొగముకళలతోడ మోహపుఁజెమటలతోడ
తగిలితగిలి విన్నుఁ దమిరేఁచీవి
నగి శ్రీవేంకటాద్రిపై నన్ను నాపె నేలితివి
తెగడి గోవిందరాజ తెలుసుకోరాదా ॥ రమ ॥ 379

అమరసింధు

ముందుముందుగా నీవే మొక్కవయ్యా
అందుఁగాని తీరదు యీయంగవనెంతెరివి ॥ పల్లవి ॥

అంతరంగమున నీవేమవి యానతిచ్చితివో
యింతి యేల అలిగెనో యెఱుఁగమయ్యా
పంతగాఁడవు నీవైతే బలిమి సేయఁగరాదు
యెంతైనా బలు నీకెవంతువానులు ॥ ముందు ॥

అతిమితి నేమి సేయ నవధరించితివో
తెలవేల కోపించెనో తెలియదయ్యా
మతి నీవు దొర వీక మాకు బుద్ధి చెప్పరాదు
నెలవుగ నాకైతే నీకంటే రాజసము ॥ ముందు ॥

శ్రీవేంకటేశ నీ వెట్టు చెంది మన్నించితివో
ఆవనిత మెచ్చె నరుదందితిమయ్యా
దేవుఁడవు విన్నొకరు తిద్దరాదు కూడితివి
దేవు లాకైతే నెడతెగనిసంతోసము ॥ ముందు ॥ 380

ఆహిరి

వనితలసొలపులెవలపులపంటలు
పెనఁగులాట గలితే ప్రియములే కావా ॥ పల్లవి ॥

తివిరి మగవానికే తీపులై యుందురుగాక
సవతులు తమలోన సంతమయ్యేరా
తపిలి నీవేల ఇందరి నొక్కటిసేసేవు
జవళి నీ కామేతులు చవులు గావా ॥ వని ॥

మొగిఁ బెండ్లిపీఁటమీఁద మోనాన నుందురుగాక
వెగ్గళై లోవికివస్తే వెంగేలేకావా
జగడాలు మానుమని సారె బుద్ధులు చెప్పేవు
నగుతా నీ కవియెల్ల నవ్వులు గావా ॥ వని ॥

శ్రీవేంకటేశ్వర విన్నే చెంది కూడుదురుగాక
తాపుం తమలోవిపంతాలు మానేరా
యీవేళ నీ వేలితివి యెపుడు వారొక్కచే
యీవిధములెల్ల నీకు యితవులు గావా ॥ వని ॥ 331

మాళవిగౌళ

ఇచ్చకములాడేటిఇల్లాలను
పచ్చిగా నొకరివలె భ్రమయించనేరను ॥ పల్లవి ॥

తలఁచుకొమ్మనవే తా నాడినమాటలు
తెలుసుకొమ్మనవే చింతించి బుద్ధులు
నిలుచున్నాఁడు వాకిటనే తనతో నేమసేవ
పలికి వొకరివలె భ్రమయించనేరను ॥ ఇచ్చ ॥

చదువుకొమ్మనవే సారె మరుశాస్త్రాలు
వెదకుమనవే తనవింత చేఁతలు
యెదుట నుండఁగ తన కిట్టె నే మొగమోడితి
పదరి వొకరివలె భ్రమయించనేరను ॥ఇచ్చ॥

సిరులఁ జూడుమనవే సేవ లిందరిచేని
కరఁగుమనవే తనగట్టిమనసు
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నేనే మెచ్చితి
పరగ నొకరివలె భ్రమయించనేరను ॥ఇచ్చ॥ 382

సాళంగనాట

అనఁ బలిసినమాఁట అంటిమిగాక
గవిసి యిప్పటి నేల కొసరేము ॥పల్లవి॥

వలపు నీవు చల్లఁగ వచ్చివచ్చి వేఁడుకోఁగా
చలము నీతోనేల సాదించేము
తలుపు నీవు ముయ్యఁగ దండనుండి చెనకఁగ
పెలుచఁదనాననేల పెనఁగేము ॥అన॥

సరసము నీవాడఁగ చల్లనిచూపు చూడఁగ
గారుబుసేసి నిన్నేల కోపగించేము
సొరిది నీవు నవ్వఁగా చుట్టరికాలు చెప్పఁగా
పరసాన నిన్నునేల వెంగెమాడేము ॥అన॥

కందువ మోవియ్యఁగాను కాఁగిలించి కూడఁగాను
నింద నీపై వేసి యేల నేరమెంచేము
యిందరిలో శ్రీవేంకటేశ నన్నునేలితివి
కిందటినీచేఁతలెల్లా కెరలించేమా ॥అన॥ 383

హిందోళవసంతం

విన్నుఁ జూచి నవ్వ వచ్చీ నేఁడు నాకు నిందుకే
యెన్ని చూచితే నీకు యెదు రీడఁ గలదా ॥ పల్లవి ॥

చేముట్టి నీతో నవ్వితే చెలరేఁగి తిట్టేవు
భామతో మారుకొనఁగఁ బంతమా నీకు
నాములువేసేటియట్టినప్పలు వొంద్లై తేను
బూమిలోనఁ గోపగించేపురుషులు గలరా ॥ విన్నుఁ ॥

గోర నిన్ను నూఁదితేను గొబ్బన నూదువట్టేవు
టీర మింతిపైఁ జూపేది పెద్దరికమా
కోరి వురముమీఁదికి కుచములు వేఁకమైతే
టోరన వింతిఁ గోపించేపురుషులు గలరా ॥ విన్నుఁ ॥

కందువ విన్నుఁ గూడితే కరఁగేవు మనసెల్లా
మందలించి యీకెమీఁదిమచ్చికా ఇది
అంది శ్రీవేంకటేశుఁడ అధరము దీపనుచు
పొందితివి నీకంటె పురుషులు గలరా ॥ విన్నుఁ ॥ 384

రేకు 1366 శంకరాభరణం

మాటలేమి గలిగినా మరి విన్నవించేను
పీటుతోడివిన్నుఁ జూచి నే నేమనేను ॥ పల్లవి ॥

చేయిమీఁదఁ జేయివేసి పిగ్గుదేర మాటలాడి
చాయలు నన్నలుసేసి చలివాపేవు
మాయలెల్లా నేరుతువు మర్మము లెరుఁగుదువు
పీయెడ కియ్యకొవక నే నేమనేను ॥ మాట ॥

వాడివట్టి కాలఁదొక్కి వాదఁబరచుకొంటాను
మదుపువవ్వులు నవ్వి మట్టుపెట్టేవు
కదువేగిరకాఁడవు గర్వమెల్లా నీసొమ్ము
నిదివిగా మన్నించఁగ నే నేమనేను ॥ మాట ॥

చెలఁగి కాఁగిలించుక చెక్కులు గోర నొక్కి
సొలపి రతులనెల్లఁ జొక్కించేవు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యిన్నిటా జాణఁడవు
నెఃకొని పెండ్లాడఁగ నే నేమనేను ॥ మాట ॥ 385

సామవరాళి

ఇప్పటి కేమైనాను యియ్యకొనవే
చొప్పులన్నియును మరి సోదించేవేకదవే ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులువడకువే చెలువుఁడు మాటాడఁగ
వొగ్గి యేమిటికైనా వూఁకొనవే
వెగ్గళించి యందేమైనా వెలుతులు గలిగితేను
యెగ్గుతో గేలిసేయవే ఇన్నియు వెనకను ॥ ఇప్ప ॥

కమ్మి వానులెంచకువే ఘనుఁడు నీతో నవ్వితే
యెమ్మెల కెందుకైనాను ఇచ్చగించవే
నెమ్మి నందులో నేమైనా నెరసులు గలిగితేను
నెమ్మది గేలిసేయవే వికక్కుచు వెనకను ॥ ఇప్ప ॥

చింతలో లోఁగకువే శ్రీవేంకటేశుఁ డంటఁగ
చెంతలఁ గాఁగిటఁ గూడి సేవసేయవే
పొంతఁ గూడితి వందులో వింతేమి గలిగినాను
బంతినే గేలిసేయవే పచ్చిగా వెనకను ॥ ఇప్ప ॥ 386

లలిత

మంచివాఁడ వౌదువయ్య మానవు నీబేఁటము
వించి నే నొకటిసేయ నీ వొకటి సేసేవు ॥పల్లవి॥

కొలువు సేసి యంటసి కొమ్మ పవ్వళించితేను
చెలులము పాదాలొత్తి సేవసేయఁగా
చెలఁగి అంతలో వచ్చి సేదదేంచేనంటా
పెలుచుఁజన్నులు వట్టి పిసికేవు నీవు ॥మంచి॥

మఱి నీతోఁ బెనఁగి కోమలి యాఁకలిగొంటే
చెఱకుఁబిచ్చెలు నేము చేతవియ్యఁగా
నెఱి నంతలో వచ్చి నేను తోడయ్యేనంటా
మొఱఁగి మోవి తీపు మోవి కందిచ్చేవు ॥మంచి॥

ఇన్నిటా విన్నుఁ గూడి ఇంతి జలకమాడితే
కన్నెలము తడిసూళ్లు కడునొత్తఁగా
సన్నల నంతలో వచ్చి సందడి శ్రీవేంకటేశ
వున్నతపుకొనగోర నొత్తేవు నీవు ॥మంచి॥ 387

ఆహిరి

ఆవతియ్యఁగదవే అడియు మానంతోనమే
పూసినసిగ్గులు వింత పొంటిలఁగనేఁటికే ॥పల్లవి॥

చెలరేఁగిచెలరేఁగి చెలులతో మాటాడేవు
మలపి యాతఁడు విన్న మన్నించెనటే
వెలవులనే నవ్వులు చిమ్మిరేఁగి వున్నవి
అలమి అన్నిటా విన్ను నాదరించెనా ॥ఆవ॥

ముక్కు మొకముఁ జూడవు ముదితై తేఁ జేకొనేవు
చిక్కినతృణగ్రాహినీలమువలె
గక్కన నంగడిదానిగందము నీకితవాయ
ఇక్కువఁ దెలుపఁబోతే ఇదివో నీసుద్దులు ॥ కాము ॥

నెలఁతనుఁ బట్టపుదేవులఁగాఁ జేసుకొంటివి
వెలలేనట్టిపరుసవేదివలె
కలగంపపెండ్లిండ్లు కన్నచోట వితవాయ
యెలమి శ్రీవేంకటేశ ఇదివో నీసుద్దులు ॥ కాము ॥ 391

ఆహిరినాట

వట్టివేసాలు సేసేవు వనితలెల్లాఁ జూడఁగా
ముట్టివచ్చితే నీవు మూఁకలో నొకతెవు ॥ పల్లవి ॥

కాంతుఁ డింటికి రాఁగాను గక్కున మానపవద్దా
ఇంతకర్త్తైనదాన వెందు వోతివే
చెంత రమణుఁడు నీకు చేతికి లోనాయనట
ఇంతులు నగరివిండా యేదనుండి వచ్చిరే ॥ వట్టి ॥

చేరి విడెమియ్యఁగాను చేఇ పట్టుకొనవద్దా
యీరీతి బలిమిదాన వెందు వోతివే
ఆరయ నాతఁడు నీకు ఆడినట్టె ఆడునట
సారెకు నాతఁడు మాతో సరస మెట్లాడీనే ॥ వట్టి ॥

సమ్మతి నమ్మనేలె నన్న నేయవలదా
యెమ్మె లింతగలదాన వెందు వోతివే
నెమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడు నీమదిలో నుండునట
కమ్మర మమ్మెట్లాను కడుమన్నించితిరే ॥ వట్టి ॥ 392

పాడి

ఒకటంటే వొకటన[1] కొద్దు దోసము
మొకమిచ్చలాడక మొరయవచ్చితినా ॥ పల్లవి ॥

చలములు నీతోను సాదించవచ్చితినా
వలపులు పచరించవచ్చితిఁగాక
తొలితొలి నిను విట్టె దొమ్మిసేయవచ్చితినా
చెలరేఁగి సేవలెల్లాఁ జేయవచ్చితిఁగాక ॥ ఒక ॥

పంతముల నీతోను పనిగొనవచ్చితినా
వంతులకు విడిమియ్యవచ్చితిఁగాక
మంతనాన నీతోను మచ్చరించవచ్చితినా
వింతలెల్లా నీకు విన్నవించవచ్చితిఁగాక ॥ ఒక ॥

ఆసలఁబెట్టి నిన్ను నలయించవచ్చితినా
వాసితో నీవు గూడఁగా వచ్చితిఁగాక
బాసతో శ్రీవేంకటాద్రిఁ బాయనిగోవిందరాజ
మోసపుచ్చవచ్చితినా మొక్కవచ్చితిఁగాక ॥ ఒక ॥ 393

సామంతం

విన్నవించ నేమందు నన్ను నే దూరుటగాక
కన్నుల నవ్వు నవ్వేవు ఘనమైనమోహమా ॥ పల్లవి ॥

చిగురునామోవిగంటి చిత్తగించి చూడవయ్య
యెగసక్కెలకు నీవే యెంత సేసితి
తగిలి సారెకు రాఁగా తెగి ఇటువలె నీవు
అగడుసేసితిగాక అది నాపై మోహమా ॥ విన్న ॥

---

1. ఒకటవకు(ము)+ఒద్దు:

జాదల నాచన్నులపై చందురులఁ జూడవయ్య
యేడలేనివలముల ఇంత సేసితి
వేడుకై వద్దనుండఁగా వేసరి ఇందరిచేత
ఆడుకోఁజే సేవుగాక అది నాపై మోహమా ॥ నిన్ను ॥

పుమ్మడి నాము(ముం?)జేతుల కుమ్మె లిటు చూడవయ్య
యెమ్మెల నీకూటముల యింత సేసితి
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీకాఁగిటఁ జొక్కితేను
అమ్ముద్ర వించేవుగాక అది నాపై మోహమా ॥ నిన్ను ॥ 394

బౌళి

వెద్దువెట్టి నేమెల్లా వేసరితిమి
ఆద్దివెట్ట కిప్పుదే రావయ్య లోవికిని ॥ పల్లవి ॥

వదరేటివాఁడవు పంతగాఁడవు మొదల
యెదుటనుండినప(స?)తి నేమంటివి
మదిమదిఁ బవ్వళించి మాటలాడ దెవ్వరితో
అదె వేఁడుకొందువు రావయ్య వొద్దికిని ॥ వెద్దు ॥

కోపకాఁడవు మరి కోడెకాఁడవు మొదల
యేపురేఁగి యేకతాన నేమంటివి
అపొద్దుననుండియును ఆరగించకున్నది
యీపాటినే రావయ్య ఇచ్చకము సేతువు ॥ వెద్దు ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడవు చెలికాఁడవు మొదల
యీవిధానఁ గూడుతానే యేమంటివి
సేవలు నేము సేయఁగా సిగ్గుంతో నున్నది
యీవు లిత్తువు రావయ్య ఇన్నిటా నేర్పరివి ॥ వెద్దు ॥ 395

వరాళి

వద్దువద్దు వలపులు వాఁటములు నేయక
తిద్దుకో మాగుణము దినదిన[1] వెంబడి ॥ పల్లవి ॥

పంతములాడి నీతో పదారించి పొలయఁగా
వింతవారమా నేము వేమారును
చెంతల నీవూడిగము సేసి బల్లిదుల మింతే
వంతులేల పట్టేవు వారివీరితోడను ॥ వద్దు ॥

కరకరిఁబెట్టి నీతో గామిడితనాలు చూప
పొరుగువారమా నేము పొద్దువొద్దును
అరుదుగా నీకు విచ్చలాడి బల్లిదుల మింతే
తొరలించనేమిటికి దొమ్మివారితోడను ॥ వద్దు ॥

నెయ్యములు చూపి నీతో నేరుపులు వచరించ
వియ్యపువారమా నేము విచ్చనవిడి
కొయ్య శ్రీవేంకటేశ్వర కూడి బల్లిదుల మింతే
ఇయ్యకొల్ప వింతేఁటికి ఇంటివారితోడను ॥ వద్దు ॥ 396

రేకు 1367. సాళంగనాట

కంటిఁగంటి నీవిద్యలు కానీలేరా
కంటమాల యిచ్చేవు కానీలేరా ॥ పల్లవి ॥

చొప్పులెత్తి నీవంక చూడఁగానే నామీఁద
కప్పురము చల్లేవు కానీలేరా
చెప్పరానినీమేనిచెనకులు వెదకితే
కప్పేవు నీపచ్చడము కానీలేరా ॥ కంటిఁ ॥

1. 'వెంబడి', కి రూపాంతరమా? వెంబడి=గచ్చు. గార అవి, అం—శా.

రతిరాజతంత్రాలరహస్యా లడిగితే యే-
కతములాడవచ్చేవు కానీలేరా
యితరపుసొమ్ము లివి యేడవని అడిగితే
కతలెల్లాఁ జెప్పేవు కానీలేరా ॥ కంటిఁ ॥

యిక్కువ నీమతకము లెఱఁగి నే నవ్వితేను
గక్కనఁ గాఁగిలించేవు కానీలేరా
అక్కడ శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
కక్కసించితే మెచ్చేవు కానీలేరా ॥ కంటిఁ ॥ 397

నాదరామక్రియ

ఎదురు చూచిచూచి యేఁకారితిని
యిదివో నీవిట్లానైతే యేమనఁగవచ్చును ॥ పల్లవి ॥

పిలిచితే రారాదా ప్రియుఁడను నాకంటా
చెలరేఁగిచెలరేఁగి చెప్పుకొందువు
అలరి యమ్మేదొకటీ నసిమలో దొకటైతె
వెలఁదుల కెటువలె వేగించవచ్చును ॥ ఎదు ॥

చెప్పినట్టు సేయరాదా చేతిలోనివాఁడనని
అప్పటప్పటికి నీవు ఆడుకొందువు
ఒప్పిం విత్తొకటివి చెట్టొకటీ నై తేను
తప్పవిసతుల కెట్టు దరియించవచ్చును ॥ ఎదు ॥

చేరి కాఁగిలించరాదా శ్రీవేంకటేశుఁడ నీ-
వీరీతిఁ గూడితినని యెంచుకొందువు
నేరుపరలమేల్మంగ నేనూ నీవూ నొక్కటైతే
ఆరీతి కాంతలకెట్లు అవుఁగాదనఁగవచ్చును ॥ ఎదు ॥ 398

పాడి

చెలిమిఁ బాయకుండేటిచెలికత్తెను నేను
వలనై నీచిత్తము వచ్చుఁగదా యిపుడు ॥ పల్లవి ॥

మఱవరానిమాట మగువ నీతో నాడె
గుఱుతుగాఁగఁ దలఁచుకొందువో లేదో
యెఱుకలు సేయుమనె యెచ్చరించుమనె నన్ను
కఱకుమాట లాడుట గాదుగదా విన్నను ॥ చెలి ॥

సేయరానిచేఁతలు చెలియ నీమీఁదఁ జేసె
చేయంటి చూతువో లేదో సిగ్గువడక
కాయము పిన్నంటుమనె కందువ దెలుపుమనె
రాయడించితినని దూరవుగదా ఇపుడు ॥ చెలి ॥

నగరానినవ్వు నీతో నవ్వె పలమేల్మంగ
అగడై శ్రీవేంకటేశ అవునో కాదో
విగిడి కూడితి విట్టె నీతో నన్ను మెచ్చుమనె
జగతిఁ గేరడమై తోఁచదుగదా యిపుడు ॥ చెలి ॥ 399

భైరవి

ఇన్నిటికి నీకు మొక్కే మెఱిఁగి మన్నించవయ్య
వన్నెలమా సేఁత లెట్టువలసినా వచ్చు ॥ పల్లవి ॥

సరసపుమాటలు సారె నీతో నాడుదుము
యొరవుల నీకవి యొగ్గులో తప్పో
పురిగొనేయానలను బొమ్మల జంకింతుము
వరుసల నీచిత్తము వచ్చునో రాదో ॥ ఇన్ని ॥

కొదలుచు నేము నీకొంగువట్టి తీతుము
యిది దెలియదు నీకు వితవో కాదో
పదిమారులు నిన్ను భావించి నవ్వుదుము
పుదుటున సమ్మతింతువో సమ్మతించవో ॥ ఇన్ని ॥

ఘనముగ నిన్ను నట్టె కాఁగిలించి కూడుదుము
వెనక నెఱఁగ మది వేడుకో వెట్టో
తనిసి శ్రీవేంకటేశ దాయక పాయకుందుము
యెనసితి వింకా నీకు యింపో సొంపో ॥ ఇన్ని ॥ 400

ఆహిరినాట

ఏల కైలాటాలువెళ్ళె విదేమోయి
పేలరివై మామీఁదఁ బెట్టేవా వోయీ ॥ పల్లవి ॥

బుద్దులు చెప్పితివట పొంచి నీకు నేనంటా
గద్దించీ యాకె నన్ను కద్దా వోయి
వద్ద వుండకుండా నేనే వలలఁబెట్టితివట
అద్దుకొని మాఁటలాడీ నది గద్దా వోయి ॥ ఏల ॥

గెర వా(వ్రాః)సితినట యాకెఇంటికి నేఁగకుండా
కరకరించీ నాపె కద్దా వోఇ
కొరకొర తాను కండుకొనకుండాఁ జేసితినట
అరసీఁ దానే మర్మాలు అవునా వోయి ॥ ఏల ॥

పన్నులు సేసితివట పారె నన్నుఁ గూడుమని
కన్నుల నవ్వీ నాపె కద్దా వోయి
యెన్నఁగ శ్రీవేంకటేశ యిద్దరి మమ్మేలితివి
విన్ను నే సాకిరిగోరే విజమా వోయి ॥ ఏల ॥ 401

వరాళి

చాలుఁజాలు నూరకుండు సతులెల్లా నవ్వేరు
కేలుచాఁచి తిట్టేటిపేలరీఁడు గలఁడా ॥పల్లవి॥

యెగసక్కేలకుఁ జెలు లేమైనా నాడుదురు
పగటున బీరములు పచరింతురు
పొగరున, నీ వందుకు బుజ్జగించవలెఁగాక
మగువతోఁ గోపగించేమగవాఁడు గలఁడా ॥చాలుఁ॥

కామించి రమణులు కడుసేఁతలు సేతురు
ప్రేమమున పంతములు బెరయింతురు
వేమరు నిట్లఇతే వేఁడుకొనవలెఁగాక
రామలతో నలిగేటి రమణుఁడు గలఁడా ॥చాలుఁ॥

అలవోకగా నెలఁత లన్నిటాను నవ్వుదురు
బలిమి శ్రీవేంకటేశ పైకొందురు
కలిసితి విటువలెఁ గరుణించవలెఁగాక
చెలులతో నెగ్గులెంచేచెలువుఁడు గలఁడా ॥చాలుఁ॥ 402

రేకు 1368 శుద్ధవసంతం

సంగతెఱఁగవద్దా జాణలకును
చెంగట నొకరిచేత చెప్పించుకోనేఁటికి ॥పల్లవి॥

చేయెత్తి మొక్కఁగఁబోయి సిగ్గువడీఁ జెలియ
చాయల పయ్యదకొంగు జారీనంటాను
వేయరాదా తెర నీవు వెలఁదిసిబ్బితి వాయ
పాయపుమదాన వింత పచ్చిసేయనేఁటికి ॥సంగ॥

వూడిగాలు చేయఁజూచి వొగ్గి కొంకీఁ జెలియ
వేడుకతో పోఁకముడి వీడినంటాను
మేడలోని కేఁగరాదా మెలుఁతవెరపు దీర
కోడెతనమున వింత గోరసేయనేఁటికి ॥సంగ॥

చేపట్టి తియ్యఁగఁబోయి చింతించీఁ జెలియ
పూవులకొప్పు వదలి పొరలీనంటా
వోవరిలోఁ గూడరాదా వువిద సంతసించఁగ
శ్రీవేంకటేశుఁడ ఇంత దిమ్మరేఁచనేఁటికి ॥సంగ॥ 403

ఆహిరి

ఊరకుండుటే నాకు వుచిత మీవేళఁ గాక
యీరసాన సారెసారె యెట్టు సాదించేము ॥పల్లవి॥

కపటాన ఇంతులఁ గలసినవాఁడవు
నెపములు చెప్పఁగనేరవా నీవు
కపురై నీమోమున కళలు నిండుకుండఁగ
అపరాధాలు నిన్ను నేమని యెంచేను ॥ఊర॥

వలచి కాముకుఁడవై వచ్చినట్టివాఁడవు
మలసి ఆనవెట్టక మానేవా నీవు
మెలుపుమచ్చెములు నీమేన నిండివుండఁగ
తలమోచి యెన్నెన్ని తప్పులు వట్టేను ॥ఊర॥

గరిమఁ గాఁగిట నన్నుఁగలసినవాఁడవు
నిరతమైఇచ్చిటా మన్నించవా నీవు
తెరలి శ్రీవేంకటేశ దిష్టమై నీవుండఁగ
కురులంటే నీయం దెట్టు కొఱత లెంచేను ॥ఊర॥ 404

గౌళ

మమ్ము నెట్టు దలఁచేవు మనసునను
యెమ్మెల నెక్కుడౌతా నెఱఁగక వుంటివి ॥ పల్లవి ॥

కలకల నవ్వునవ్వి కప్పురము చేతికిచ్చి
మొలకచన్నులవాఁడిమొనలు మోపి
కలికితనాల నిన్ను కరఁగించఁగా నట్టె
యెలమి నిన్ను నీ వెఱఁగకవుఁటివి ॥ మమ్ము ॥

అందపుమాటలాడి ఆయములు గోరనంటి
పొందికల పరపుపై పొద్దులు పుచ్చి
పందెములాడుచు నాపె భ్రమయించఁగా నట్టె
యెందునఁ గిందునమీఁదు నెఱఁగక వుంటివి ॥ మమ్ము ॥

పెనఁగి పారెపారెకు బిగ్గెఁ గాఁగిలించుకొని
ననవర శ్రీవేంకటేశ నొద్దికఁ గూడి
అనువునఁ దాఁ దనిసి అప్పణియ్యఁగా, మమ్ము
యెనసితి విఁటాఁ తా న దెరఁగక వుంటివి ॥ మమ్ము ॥ 405

శంకరాభరణం

కంటివిగా వోయి నీకాఁతలాగులు
వెంటవెంట వచ్చి యేల వేసాలు వేసేవి ॥ పల్లవి ॥

చెంగట నీతో నవ్వి చెక్కులు నొక్కితినంటా
యింగితాన నీకె నాతోనేం పోరేవి
కొంగువట్టుకొని నిన్నుఁ గొసరితినంటాను
జంగిలిగా దూరి యేల సాదించేవి ॥ కంటి ॥

పరగ నిన్నుఁ గాఁగిటఁబట్టి పెనఁగితివంటా
విరసాన నీపె యేల వెంగెమాడీని
కరఁగించి నాపయ్యదఁ గప్పితి నీమేనంటా
సరికిబేసికి నేల జంకించీని ॥ కంటి ॥

గుట్టున నే నిన్నుఁ గూడి కొసరితి నంటాను
పుట్టిపడ నీపె యేల వుప్పటించీని
అట్టె శ్రీవేంకటేశ ఆపెఁ గూడితివి తొల్లె
నట్టనడుమఁ దానేల నవ్వు నవ్వీని ॥ కంటి ॥ 406

నాదరామక్రియ

రమణుఁ తోడనే నీరాజసమెల్లాఁ జూపేవు
సముకాననే వలపు చల్లవద్దా నీవును ॥ పల్లవి ॥

గద్దరిచూపులు చూచి కాఁకలేల సేసేవు
అద్దుకొని పతి కిచ్చకా లాడరాదా
పెద్దరికాన నాతఁడు ప్రియములు చెప్పఁగాను
సుద్దుల మంచితనము చూపవద్దా నీవును ॥ రమ ॥

వెక్కసపు నవ్వు నవ్వి వెంగెము లేలాడేవు
చెక్కునొక్కి కడుఁబొందు నేయరాదా
చక్కఁదనాల నతఁడు చనవులు మెరయఁగా
ఇక్కువైనమోవితేనె ఇయ్యవద్దా నీవుమమర

ఆరీతిఁ బంతములాడి ఆవలేల పెట్టేవు
తారుకాణగా రతులఁ దనుపరాదా
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె విన్నింతలోనె
మేరమీర కిపుడిట్టె మెచ్చవద్దా నీవుమ ॥ రమ ॥

రామక్రియ

ఏమి నీవాళ్లఁ గల్లలేమైనాఁ గలవో
చేముంచి కొనరరాఁగా శిరసువంచేవు ॥ పల్లవి ॥

యెదురుగా వచ్చి నీకే యితవు వేయరాఁగా
చెదరుచు నీవేల చిన్నఁబోయేవు
వెదకి వచ్చి నీకు విడెము నే వియ్యరాఁగా
పెదవులు దడిపి పిబ్బితిఁ బొరదేవు ॥ ఏమి ॥

వొద్దనే కూచుండి విన్న వుపచరించరాఁగా
అద్దుక ప్రియాలు చెప్పే వప్పటి నీవు
సుద్దులు చెప్పుచు నీతో చుట్టరికానకు రాఁగా
కొద్దిమీర నీకునీవే కొంకి లోఁగేవు ॥ ఏమి ॥

కాఁగిలించుకొని నీతో కాఁపురము సేయరాఁగా
మాఁగినమోవిగంటికి మరఁగిడేవు
చేఁగదేరఁ గూడి మొక్క శ్రీవేంకటేశ నే రాఁగా
[1] వేఁగాటిపిఱుఁదు చూచి వెరగందేవు ॥ ఏమి ॥ 408

రేకు 1369 కన్నడగౌళ

వాసితో బ్రదికేయట్టివనిత నేను
సేసవెట్టినవాఁడవు సేసినట్టు సేయరా ॥ పల్లవి ॥

పాటివెట్టవద్దు[2] గానినతులతోడుత నన్ను
పాటించి నీతొత్తుఁజేసి పవిగొనరా
మాటల కోరువఁగాని మనసులోఁగలట్లెల్ల
చీటికిమాటికి నీవు చేఁతలెల్లఁ జేయరా ॥ వాసి ॥

1. వేఁగు-అయిన అమనర్థములో 'వేఁగాటి'. 'పొడుగాటి' వలె వ్యావహారికము కావచ్చు.
2. 'పాటిబెట్టవద్దుగాని' అని కూడ మార్చవచ్చును. కాని అంత రుచి కనుపడలేదు.

వంకలాడవద్దుగాని వంతులసతులలోన
కొంకులేక నీపాదాన కోరి చిమ్మరా
బొంకులకు నోపఁగాని పొరుగిరుగులు మెచ్చ
సంకెలేక నీయిచ్చల సాధించరా ॥ వాసి ॥

మేకునేయవద్దు గానిమెలఁతలయెదుటను
పైకొని నీబలిమెల్ల పచరించరా
యీకడ శ్రీవేంకటేశ యేనపితి విట్టె నన్ను
చీకాకులకుఁ జాల చేకొని మన్నించరా ॥ వాసి ॥ 409

మంగళకౌసిక

తరుణికి మేర మీరఁ దగవౌనటే
వొరపి యాతఁడు గాఁగా నోరిచె నింతేసికి ॥ పల్లవి ॥

చలము సాదించేవు సరసములాడుతానే
చెలువుఁ దేమో తొల్లి సేసెనంటాను
మెలఁగి పెనఁగఁగానే మేనెల్ల జీరలువారె
వొలపి యాతఁడు గాఁగా నోరిచె నింతేసికి ॥ తరు ॥

నారువేసేవు కోపము నవ్వులు నవ్వుతానే
తేరకత్తె నెవ్వతెనో తెచ్చెనంటాను
చేరి మాటలాడఁగానే చిల్లులువోయఁ జిత్తము
వూరకే యాతఁడుగాఁగా నోరిచె నింతేసికి ॥ తరు ॥

గయ్యాళించేవు రతులఁ గాఁగిటఁ గూడుతానే
నెయ్యపువిద్య లేదనో నేర్చెనంటాను
ఇయ్యెడ శ్రీవేంకటేశుఁ డెనయఁగా నేలలపే—
వొయ్యనే అతఁడుగాఁగా నోరిచె నింతేసికి ॥ తరు ॥ 410

దేసాళం

ఏమయ్యా రట్టుసేసే వింతకుఁ గలమా నేము
జాముజాముకు నిన్ను జరసేటివారమా ॥ పల్లవి ॥

చనవియ్యఁగా నీతో సరి మాటాడితిఁగాక
కినిసితే నిన్ను పలికించఁగలమా
వనితలము కొసరేవార మింతేకాక
పెనఁగి బత్తి గొట్టానఁ బెట్టఁగలమా ॥ ఏమ ॥

చెక్కు నొక్కఁగా నీతో నెలవి నవ్వితిఁగాక
దిక్కరించితే వోజకుఁ దేఁగలమా
ఇక్కువ నున్నవారము ఇచ్చాడఁగలముగాక
గుక్కక వట్టివేడుక [1]కొనవేయఁగలమా ॥ ఏమ ॥

నీవే నన్నుఁ గూడఁగాను నిందుకవుండితిఁగాక
దేవరవలె నుంచే బోధించఁగలమా
శ్రీవేంకటేశ నేము సిగ్గుతోవారము గాక
వోవరిలోపలిపొందు వాడిఁబెట్టఁదగునా ॥ ఏమ ॥ 411

శ్రీరాగం

చుట్టిచుట్టి మొగమేమి చూచేవు నీవు
ఓట్టపై నీలో నీవు దెలుసుకోరాదా ॥ పల్లవి ॥

మగఁడ వెంతసేసినా మచ్చరము నాకు లేదు
నగవు రాకమానదు నాచెలవికి
అగడు సేసితివంటా అందుకు నీవు దూరేవు
విగిడివ నీచేఁతలు నీవు మానరాదా ॥ చుట్టి ॥

1. 'కొనవాఱు' వలె 'కొనవేయు' చిగురించుట అర్థము.

కొంక కెవ్వతెఁ దెచ్చినా కోపము నాకు లేదు
జంకించక మానవు నాజంటబొమ్మలు
అంకెకత్తె నైతినంటా అప్పటి నుప్పతించేవు
సంకెదీర నీకునీవే సాదవు గారాదా ॥ చుట్టి ॥

వలపెందుఁ జల్లినాను వైరము నాకు లేదు
నొలయక మానవు నాసూటిమాఁటలు
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యేలితివి గబ్బినంటా
తొలుతనే యీసుద్దులు తలపెట్టరాదా ॥ చుట్టి ॥ 412

మాళవి

ఇందరితోనానైతే యేమనీ నాపె
కందువ నడుగరాదా కానుక లిచ్చీని ॥ పల్లవి ॥

వొరసివొరసి నీవు వొకటొకటాడఁగాను
శిరసువంచుక చెలి సిగ్గువడీని
గరిసించ యీడనేల కాంత నీకుఁ గలితేను
తెరలోవి కేఁగరాదా తెలిపి చెప్పితివి ॥ ఇంద ॥

నడుమనడుమ నీవు నవ్వులెల్లా నవ్వఁగాను
చిడుముడితో నాపె సిగ్గువడీని
పెడరేఁచ నిఁ(నిం?)తయేల ప్రియము నీకుండితేను
నడిఁ బొమ్మ చేరరాదా వన్నెలుపేసీని ॥ ఇంద ॥

చెలఁగిచెలఁగి నీవు చేఁతలెల్లాఁ జేయఁగాను
జిలిబిలితనముతో సిగ్గువడీని
వలపు నీకుఁ గలితే కలసి శ్రీవేంకటేశ
తలుపు మూసుకోరాదా దైవారీఁ బనులు ॥ ఇంద ॥ 413

సాళంగం

ఒకటుండఁగాను వేరొకటి సేసేవు నీవు
ప్రకటించి వింతవారు పైపై నిన్నాడరా ॥ పల్లవి ॥

నానఁబెట్టి నానఁబెట్టి నాతో మాఁటలాడేవు
కానుకిచ్చినట్టియాపె కాచుకుండఁగా
వూవినవలపులతో వొడివట్టి పెనఁగేవు
మేనుమేనుసోఁక(కిఁ?)నాపె మెరసివుండఁగాను ॥ ఒక ॥

చిడుముడితోడుత చేఁతవట్టి తీసేవు
కడుఁబాదాలొత్తేయాపె కాచుకుండఁగా
వడియుఁజెమటలతో వలపులు చల్లేవు
బడిబడినున్నయాపె బాఁతిపడఁగా ॥ ఒక ॥

నమ్మించి శ్రీవేంకటేశ నన్ను నిట్టె యేలేవు
రొమ్ముమీఁదనున్నయాపె రుచులియ్యఁగా
చిమ్ముచు మోవితేనెలు సేసలుగాఁ జిందేవు
రమ్మనిపిలిచినాపె రతియియ్యఁగాను ॥ ఒక ॥ 414

రేకు 1370 దేశాక్షి

అవిభువికిఁ జెప్పకు మంగనరో యీసుద్దులు
యీవల తానే తెలిసీ యెరిఁగించవలెనా ॥ పల్లవి ॥

సతి నీవు పొఁ(పొం?)దైతే సగఁబాలిదాన నేను
అతనితో చండివోరేయట్టిదాననా
ఇతవుగా నవ్వితే విందుకులోనే నేను
మతకాన సాదించి మట్టుపెట్టఁగలనా ॥ అవి ॥

తొయ్యలి పేసవెట్టితే తొలుతటిదాన నేను
గయ్యాళించి యాతని గాతసేసేనా
ఇయ్యకొని మొక్కితేను ఇందుకులోనే నేను
కొయ్యతనమున రేఁగి కొంగంటఁగలనా ॥ ఆని ॥

కొమ్మ నీవు గూడితేను కుడిపక్కదాన నేను
రమ్మని శ్రీవేంకటేశు రచ్చవేసేనా
ఇమ్ములఁ గలపితివి ఇందుకులోనే నేను
యెమ్మెల కాతనితోడ యెడవాయఁగలనా ॥ ఆని ॥ 415

నారాయణి

కామిని విధానమై కలిగె నీకు
నేమెల్లాఁ బొగడఁగా నీదివో బదుకు ॥ పల్లవి ॥

మొగము చూచి నవ్వి మొనగోరు దాఁకించి
చిగురుమోవితేనె చిమ్మ రేఁగఁగా
వొగరుమాట లాడి వొడివట్టితీనె నాపె
నెగడినజాణఁడవు నీదివో బదుకు ॥ కామి ॥

విరులదండ వేసి వేడుకతో సన్న సేసి
పరగ నీమీఁదటిపాటలు వాడి
పరిమళములు పూసి బలిమితోఁ బెనఁగె
విరతి నెరజాణవు నీదివో బదుకు ॥ కామి ॥

పీడెము చేతికిచ్చి వీఁపుమీఁదఁ జేయివేసి
వాడుదేరఁ గూడె నాపె వన్నెలుసేసి
యీడనె శ్రీవేంకటేశ యెనయించె నమ్మి నీతో
నీడనుండే సుకించేవు నీదివో బదుకు ॥ కామి ॥ 416

రామక్రియ

నేము నీ కితవై నట్టి నేరుచుకొనేమయ్యా
మోము చూచి మంచితనములకు లోఁగావు ॥పల్లవి॥

వొక్క మాటే యాపె నీతో వుద్దండాలు నేసినేసి
మొక్కలానఁ దిట్టితేనే మోహింతువు
పెక్కుసావ నేమెంత వినుతులు నేసినాను
కక్కసమేగాని మతి గరఁగదు ॥నేము॥

వాసిరేఁచుకొని యాపె వచ్చినప్పుడే విన్ను
చేసోఁక నవ్వితేనే చెలఁగుదువు
నేసవెట్టి నేమెంత నేవలెల్లాఁ జేసినాను
అనలు పైపైనేకానీ ఆయములు సోఁకవు ॥నేము॥

అట్టుగా నాపె కాఁగిట నట్టె రసము లొలుక
చుట్టి పట్టి కూడితేనే చొక్కుదువు
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యితవుగా నేఁ గూడితి
గట్టిప్రియములేకాని కాదనఁగఁజాలవు ॥నేము॥ 417

వరాళి

మంకుఁదన మేమిటికి మగువలకు
అంకెకు వచ్చి యిచ్చకమాడరాదా యిపుడు ॥పల్లవి॥

నగేటిపతితో మాటు నగక వుండితేను
యెగసక్కెమై వుండదా యెవ్వరికైనా
వెగటేమి గలిగినా వెనక సాదింతుగాని
మొగము చూపి చేయెత్తి మొక్కరాదా యిపుడు ॥మంకుఁ॥

ఫలమారుఁ బిలువఁగఁ బలుకకవుండితేను
అలిగివట్టుండదా అందరికివి
మలసి నీచలమెల్లా మాపు చూపుదువుగావి
యెలమిఁ జేతికి నీదెమియ్యరాదా యిపుడు ॥ మంకుఁ ॥

ఆతఁడు గాఁగిలించఁగా నట్టె కాఁగిలించకుంటే
యేతులని యెంచరా యింతులెల్లాను
యీతల శ్రీ వేంకటేశు నింకాఁ గూడుదువుగావి
చేతనైనపాటి సేవసేయరాదా యిపుడు ॥ మంకుఁ ॥ 418

పాడి

ఏమి చెప్పేరే బుద్ధులు ఇద్దరు నొక్కటే తాము
సాము లెంత సేసినాను చనవులై వుండు ॥ పల్లవి ॥

చెలువపురమణుఁడు సేఁత లేమి సేసినాను
యెలమి మోహించువింతి కింపులై వుండు
తలఁచుకొంటే నవే తగులాయములై వుండు
కలిమితో మేవికి సింగారములై వుండు ॥ ఏమి ॥

వనుపైననాయకుఁడు నవ్వులెవ్వి నవ్వినాను
యెనసినకామినికి ఇంపులై వుండు
తవివోని వేడుకకుఁ దరితీపులై వుండు
పెనఁగినప్పుడెల్లాను ప్రియములై వుండు ॥ ఏమి ॥

యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డెంత కాఁగిలించినాను
యీరసములెల్లా మావి ఇంపులై వుండు
తారుకాణలై వుండు తమకములై వుండు
వూరేటియమృతమెల్లా వుట్టిపడి వుండు ॥ ఏమి ॥ 419

లలిత

అద్దమరాతిరికాఁడ అలపు చూపక వచ్చె
వొద్దికతోఁ బీఁటపైఁ గూచుండఁబెట్టుకోవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పారె జాఱుఁదురుముతో సతి నీఇంటికి రాఁగా
జీరల చెమటగారీఁ జెక్కులవెంట
చేరి సురటి విసరి చెంగలువలు ముడిచి
గారవించి పరపుపైఁ గాఁగిలించుకోవయ్యా ॥ అద్ద ॥

పయ్యదకొంగు గెడలఁగఁ బరువున రాఁగాను
కయ్యమడిచీఁ జన్నులు కదలఁగను
చెయ్యి వురమున మోపి చెంగావిదుప్పటి గప్పి
వుయ్యాలమంచము మీఁద వొద్దికచూపవయ్యా ॥ అద్ద ॥

గందపుబొట్టు గరఁగ కలసి విన్నంటరాఁగా
చిందేటిమోవితేనెలు చిప్పిలీని
కందువ మోవి యావి కస్తూరి నుదుటఁ బూసి
పొందుల శ్రీవేంకటేశ పొసఁగించుకోవయ్యా ॥ అద్ద ॥ 420

రేకు 1371 ద్రావిళభైరవి.

మందాటాలిఁకనేల మాపుదాఁకాను
వుండినయట్లనే పొనగూడుమనవే ॥ పల్లవి ॥

మనసులో కపటాలు మతకరిమాటలు
కనుఁగొన్నయప్పుడే కానరాదా
తనకేఁటియానలు తగదనే వారెవ్వరు
మనలో చుట్టరికాన మన్నించుమనవే ॥ మందా ॥

తిరిగేటితిమ్మటలు తెమలవివేసాలు
గరువపునవ్వులోనే కానరాదా
సిరినేల వొడఁబాటు [1]చాలున(చెల్లదు?)నేవారెవ్వరు
కరుణగలిగినట్టే కయికొమ్మనవే ॥ మందా ॥

రాఁగినచలములు రమించేవలపులు
కాఁగిటిలోననే కావరాదా
మాఁగఁబెట్టనేల మోవి మరిగి నన్నిటు గూడె
దాఁగక శ్రీవేంకటేశు దయఁజూడమనవే ॥ మందా ॥ 421

మంగళకౌసిక

వెసఁ గాఁపురముసేయ విచ్చనలి(వి?)డి
ముసగపలేఁటికి ముదితలతోడను ॥ పల్లవి ॥

గరిమ గుఱుతు చెప్పఁగానే చుట్టరికమాయ
తెరమఱఁగుకు రాఁగా తేరె వావి
తరుణికి నీకును తగులు కాముఁడే సేసె
శిరసువంచుక యేల సిగ్గువడేవు ॥ వెసఁ ॥

తప్పకచూడఁగానే దైవారెఁ బొంతనాలు
చిప్పవి విదేలియ్యఁగాఁ జేకూరెఁ బెఁడి(బెండ్లి?)
కప్పురగందికి నీకుఁ గంతుఁడే వొజ్జలాయ
అప్పటి ఇంకానేల అనుమానాలయ్యా ॥ వెసఁ ॥

పాముపైఁ బండఁగానే పలియించె సంసారము
నానె శ్రీవేంకటేశ నీనవ్వులమోవి
మానవతికిని నీకు మరుఁడే సేస లందిచ్చె
పూనిపట్టి మరియేల బోదించ విపుడు ॥ వెసఁ ॥ 422

1. యతిభంగము.

పాడి

గడుసవంటా విన్న కన్నవారెల్లా నాడేరు
జడిగొని యాదరించఁగవద్దా నీవు ॥ పల్లవి ॥

వెలఁగి తొలుత నీతో నెలవుల నవ్వె నాకె[1]
కలువపువ్వుల వేసె కమ్మటి నాకె
పిలిచి పెదవులవే(వేఁ) ప్రి(బ్రి?)యములు చెప్పె నాకె
మెలఁగి యిఁ(యిం?)తటనైనా మెచ్చవద్దా నీవు ॥ గడు ॥

సారెకు మోవి చూపి చవులుసేసె నాపె
కూరిమి గొసరి గోరగీరె నాపె
ఆరీతి వేరుసేయకుమని విడెమిచ్చె నాపె
నీరతులఁ దనిపి మన్నించవద్దా నీవు ॥ గడు ॥

గక్కనఁ గాఁగిటఁ గూడి కడుఁ బచ్చివేసె నాకె
లక్కవలెఁ గరఁగించి లాలించె నాకె
యెక్కువ శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను నిట్టె
విక్కసము నీదయే వించవద్దా నీవు ॥ గడు ॥ 423

వరాళి

పచ్చలాయకట్టినట్టు బయలు వందిలైనట్టు
గచ్చులెన్నైనాఁ గలవు కైకొనేముగాక ॥ పల్లవి ॥

మచ్చిక నీమాఁటలు దీమపుమెకమువంటివి
కుచ్చితాన మెల్లనే తగులఁదీసేవు
పచ్చివెచ్చిదైయుండు పదఁతులకెల్లాను
యెచ్చరి నీవాడివట్టె యియ్యకొంటగాక ॥ పచ్చ ॥

1. పాదాంతమందలి గీత లేదు.

మాయల నీ నవ్వు లివి మచ్చుమేపులవంటివి
చాయల సన్నల నాసాని(స?)లఁ బెట్టేవి
మూయక మూపినట్టుండు ముద్దరాండ్లకెల్లాను[1]
తోయక నీకిచ్చలాడదొరకొంటగాక ॥పచ్చ॥

చెనకేనీకాఁగిలి జిగురుఁగండెవంటిది
అనువుగాఁ జొక్కించి అంటుకొనేది
ఘనుఁడ శ్రీవేంకటేశ కలసితి విటు నన్ను
తనిసి వేడుక లోలో దైవారుటగాక ॥పచ్చ॥ 424

మాళవిగౌళ

ఎవ్వ రేమనిరి నిన్ను యేల వేగిరపడేవు
జవ్వనపు మంకులేల చాలు నుండవయ్యా ॥పల్లవి॥

పంతపుమాటలకేమి పైపై నీ మోహము చూచితే
కాంతుఁడ నీగుణమెల్లాఁ గానరాదా
అంత కోపకాఁడవా అన్నిటా మంచివాఁడవే
సంతరొదలేల యీడఁ జాలు నుండవయ్యా ॥ఎవ్వ॥

వొట్టులు వెట్టుకోనేల వొట్టే నించుక వుండితే
యిట్టె నీసరితలెల్లా నెఱఁగరాదా
గట్టువాయవాఁడవా కడునేరుపరివే
జట్టి తరితీపులేల చాలు నుండవయ్యా ॥ఎవ్వ॥

నేమము వలుకనేల నేఁడు నిన్నుఁ గూడితిమి
దీమసపునీవలపు తెలియరాదా
గామిడివాఁడవా శ్రీవేంకటగిరి దేవుఁడవే
సాముల బిగువులేల చాలు నుండవయ్యా ॥ఎవ్వ॥ 425

1. పాఠాంతమందలి గీత లేదు.

ఆహిరి

కన్నియ ముద్దరాలు కడుఁబిన్న
యెన్నిక నీకాతరాన కింత కోపునా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కులవెంటఁ గారీ చెలియకుఁ జెమటలు
అక్కరతో రతి నెంత యలయించితివో
ముక్కున నిట్టూర్పులు మునుకొని రేఁగెను
పెక్కువిధముల నెంత పెనఁగితివో ॥ కన్ని ॥

మదమెలదాఁకా వీడె మగువ నెరిఁగురులు
తడవి యెంత సదమదము సేసితో
కడ కస్తూరి బొట్టు కడుఁజిందువందులాయ
అ మర్మము లెంత అంటితివో ॥ కన్ని ॥

చిమ్ముచుఁ గన్నుల నదె చిందీ నిద్దుర లింతి
యెమ్మె జాగర మెంత సేయించితివో
కమ్మి శ్రీవేంకటేశుఁడ కాఁగిలింపించుకొంటివి
కిమ్ముల సిగ్గు లెంతేసి కెరలించితివో ॥ కన్ని ॥ 426

రేకు 1372 పళవంజరం

ఏల కోపగించి చూచే వీతవిదిక్కుటే నీవు
తాలిమి సేసుకొంటేఁ బంతముదప్పీనా ॥ పల్లవి ॥

వెక్కసపుఁగొ ప్పతఁడు విడిచితే నేమాయ
పెక్కునెరిఁదుమ్మిదలు బెదరీనటే
పిక్కటిల్లఁగుచములు పిసికితే నేమాయ
ఝక్కువ నందలిబిగు వింతలో మానీనా ॥ ఏల ॥

వొప్పుగా నాతఁడు నీవాడివట్టితే నేమాయ
మొప్పిరి నీపోఁకముడి మొద్రదప్పినా
అప్పటిఁ బిరుఁదు చేతనంటితే నేమాయనే
గొప్పతన మంతలోనే కొంచమయ్యీనా ॥ఏల॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు గోరఁ జెనకితే నేమాయ
నోవల నీపులకనసులు వంగినా
కైవశము సేసుకొని కలసితే నేమాయ
నీ వలమేల్మంగ వాతవికి జంటగాదా ॥ఏల॥ 427

పూర్వగౌళ

అందరివలెనే చూచే వప్పటి నన్ను నీవు
సందడి మందమిరేలు చల్లఁగా నేను ॥పల్లవి॥

సరసములాడుతానే చలము సాదించె నాపె
యిరవై తి వింతసేయ నే నోపఁగా
తరుణి పాదాలొత్తుతా తానే తాఁకించే గోరు
వొరసి మేరలుదప్ప నోపఁగా నేను ॥అంద॥

కదిసి మాటాడుతానే కాఁకలురేఁచె నాపె
యిదివో నేనై తేను ఇంతకోపఁగా
చదురంగమాడుతానే సారెసారె ఎనుఁ దిట్టె
వుదుటువ గాతసేయ నోపఁగా నేను ॥అంద॥

గారవానఁ గూడుతానే గంటిసేసె మోవి యాపె
యీరీతి విన్ను జరయ నింతకోపఁగా
కోరి శ్రీవేంకటగిరిగోవింద నన్నేలితివి
వూరకే విన్ను దూరనోపఁగా నేను ॥అంద॥ 428

మంగళకౌసిక

ఆకె ఱుఁగు నీవెఱుఁగు దంతేసి మాకననేల
సాకిరి యడిగితేను సముకాన నాదేము ॥పల్లవి॥

చలములు నీతోను సాదించ నాకేమిటికి
[1] చెలి(లిః)వద్దికిఁ బోరాదా చెప్పేఁగాని
యెలమి నీ వెక్కడనో యేమేమో నేసితివట
కొలఁదితో నవిఁ గొన్ని కొంతగొంత వింటిమి ॥ ఆకె ॥

యెదుటనే మోవిచొప్పు లెత్తఁగ మాకేమిటికి
సుదతి నడుగరాదా చూపేఁగాని
బెదరించనేల నీకు ప్రేమ మెందో వున్నదట
అదనఁ బొరుగువారు అడఁగానే వింటిమి ॥ ఆకె ॥

వేమారు విన్న మాకు వెరపించనేమిటికి
కోమలికి మొక్కరాదా కూడేఁగాని
నేమపుశ్రీవేంకటేశ నీవే యాకె నేలితట
కామిను లిందరునుఁ బొగడఁగా వింటిమి ॥ ఆకె ॥ 429

తెలుఁగుఁగాంబోది

ఇంత నీకు మీఁదెత్తి ఇట్టె వలపు
కాంతుఁడ చేకొనవయ్య కడలేనివలపు ॥ పల్లవి ॥

చిగురుఁగత్తిపైదార చిమ్మిరేఁగేవలపు
నిగుడునామనివేళ పెడరేఁచేవలపు
మొగిలు కన్నులఁ గంటే మొనచూపేవలపు
నిగిడి పూవుటమ్ముల నిండువాఁడివలపు ॥ ఇంత ॥

1. ప్రాసభంగము..

చూపులంటితేనే వొళ్లు జుమ్మురనేవలపు
యేపుమాటలనే నామలెక్కేటివలపు
పైపై నెంచిపినవ్వుల భ్రమయించేవలపు
కాపైనవెన్నెలలోవికదువేడివలపు ॥ ఇంతి ॥

పానుపుపైఁ గూడితేనే పచ్చి చూపేవలపు
పూనినమోవితేనెకు పొత్తుసేసేవలపు
కానుకై శ్రీవేంకటేశు కాంత విట్టె యేలితివి
నానీ నిమన్ననలను ననుపైనవలపు ॥ ఇంతి ॥ 430

నాదరామక్రియ

మట్టుమీర నేమిటికి మాకు నీసేవే చాలు
చుట్టాలమే యెట్టుండినా సొరిది నీ కెపుడు ॥ పల్లవి ॥

చిల్లర పొందులెల్లాను జీరలై నీమేన నంటె
వెల్లవిరిఁ దుడిచితే వెసఁ బోవునా
పల్లదాన నాకొంగు పట్టేవు నీ వప్పటిని
వొల్లమయ్య అంటించుకోనోపము నీమేవివి ॥ మట్టు ॥

కిమ్మలవారిమాటలు కెంపులై నీమోవి నంటె
అమ్మరో యెంతదాఁచినా నణఁగుండీనా
చిమ్ముచు మాతో నీవు చేరి నవ్వే వప్పటిని
వొమ్మనా మాకిందేసి నీవొళ్లిపింగారములు ॥ మట్టు ॥

చిత్తజరతు రేడవో చెమటలై మేనఁ గారీ
వొత్తి యెంత తుడిచినా వూరకుండీనా
ఇత్తల శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
వు(త్త)పై వుండీనా నీవొద్దినయాసలకు ॥ మట్టు ॥ 431

గౌళ

మీకిద్దరికే తెలుసు మీరివచ్చేపనులు
సాకిరి వితరులకు పక్కఁబెట్టరాదు ॥పల్లవి॥

చలపాదివాని నంత చంకపెట్టఁబనిలేదు
చెలరేఁగి ఇచ్చకమే సేయవలెను
నెలకొన్న రమణివి నీవు నట్లానైతేను
పొలఁతుల కింక మరి బుద్దిచెప్పరాదు ॥మీకి॥

మంకుమోజవానితోడ వచ్చరించఁబనిలేదు
అంకెకు వచ్చినట్టెల్లా నాడవలెను
సంకెలేక నీవూ నాజాడలనే మెలఁగితే
పొంకపుఁజుట్టాలకు బుద్దిచెప్పరాదు ॥మీకి॥

దొరపాటివానితోడ దూరఁగఁబనిలేదు
యిరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె విన్నను
సరిగా నీవూ నట్టే సమరతి నొత్తితేను
పొరుగిరుగువారికి బుద్దిచెప్పరాదు ॥మీకి॥ 432

రేకు 1373 ముఖారి

ఇదివో ఇప్పటిమాట ఇంకా నేమేమి గలవో
యెదుట నే విక్కైపంతమిచ్చితినంటివట ॥పల్లవి॥

మచ్చికతో నీవు నాకె మంతనము లాడుకోఁగా
వచ్చి నాతో పొంచువిన్నవారు చెప్పిరి
కుచ్చి నీచెక్కులమీఁద గోరుదీయిమంటివట
వచ్చి యాపెకే నీవు వలతునంటివట ॥ఇది॥

పన్ని నీవు నాపెను బానలు నేసుకోఁగాను
కన్నవారే నాతో నీకడఁ జెప్పిరి
సన్నల నెదురాడవిచవ విన్నివంటివట
చిన్నైనాఁ బెద్దదేవులఁ జేసేనంటివట ॥ ఇది ॥

ఆడ నాపెఁ గూడి నాకై అప్పణ లిప్పించుకోఁగా
వూడిగపువారే నావొద్దఁ జెప్పిరి
జాడల శ్రీవేంకటేశ సరిగా నన్నేలితివి
వోడక యిందూ నందూ వుండేనంటివట ॥ ఇది ॥ 433

సాళంగనాట

ఇది యెంతగా బోదించె యెవ్వతో నీకు
అదనాయఁ దెరలోని కంకెల రావయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పాదాలుపిసికేదాన పైపై విందలాడేనా
లేదుసుమీ నీగుణాలు లెక్కపెట్టితి
సాదనై మొక్కేచేత సారె గోరుదీసేనా
సేదదేర మేలుతోడ చెక్కులు దువ్వితిని ॥ ఇది ॥

నీకు నాలనైనదాన నేఁ బంతాలు చూపేనా
వాకున సత్తువచూడవలె వంటివి
కైకొని మోవియిచ్చి కారములు చూపేనా
కోకొమ్మని తేనెలకు గుంటలు నేసితిని ॥ ఇది ॥

వూడిగపుదాన నీపై వొగిఁ బాదము చాఁచేనా
వాడికరతుల విన్నపు వలపించితి
కూడితి శ్రీవేంకటేశ కొసరులు నెరపేనా
పీడెములోవివిందులు పీడుదోడాడితివి ॥ ఇది ॥ 434

హిందోళం

నీకేల వెఱపు నిన్నెవ్వ రేమని రీడ
పోకలఁబో కాపె నిట్టె బోగించరాదా ॥ పల్లవి ॥

అంగన మాటలాడితే నాయములు గరఁగేవు
చెంగలించి చూచితేనే చెమరించేవు
ముంగిట నిలిచితేను ముంచి పులకించేవు
పొంగినాస నీ కాపెను బోగించరాదా ॥ నీకే ॥

కందువల నవ్వితేను గక్కన భ్రమసేవు
అంది కానుకలిచ్చితే నలసేవు
సందడి నీకు మొక్కితే సారె నునుఁసేవు
పొందులు సేసు కీపెను బోగించరాదా ॥ నీకే ॥

వావులు నీకుఁ జెప్పితే వలపులు రేఁగేవు
చేవట్టి తీసితేనే చిక్కవడేవు
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ చేరి నన్ను నేలితివి
బూవానఁబెట్టు కాపెను బోగించరాదా ॥ నీకే ॥ 435

సామంతం

ఒక్కపానుపుమీఁదనే వున్నార మిద్దరము
పక్కన వలపు యెట్టు పంచియిచ్చేవు ॥ పల్లవి ॥

కోరి నే మాటడుగఁగ గోర నాపె వూఁదఁగాను
యీరీతి నిద్దరిసంది నెట్టు చిక్కితి
నేరుపు చూతము నీవు నెరజాణఁడ వందురు
బారపువలపు యెట్టు పంచియిచ్చేవో ॥ ఒక్క ॥

అంచెల సేవలుసేయ నప్పటి నెందరు లేరు
యెంచఁగ బంతికూటికి నెందరు లేరు
మించి విడేలందుకొనుమెలఁత లెందరు లేరు
నించి చెక్కులు నొక్కిని నేనూఁ గావలెనా ॥ అలి ॥

వలచి దినదినము వరుస కెందరు లేరు
యెలమిఁ దన్నుఁబొగడ నెందరు లేరు
అలరి శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె నన్నుఁ గూడె
నెలకొని బుజ్జగించె నేనూఁ గావలెనా ॥ అలి ॥ 439

వరాళి

తాను నేసినపనులు దక్కవెలెనంటాను
నావఁబెట్టుక లోలోనే నవ్వులు నవ్వీనే ॥ పల్లవి ॥

తగవులు చెప్పరాను తనను నేమీ ననరాను
మగువ నవతిగాఁగా మాటాడితినే
అగడు సేసితివంటా అదె నెపము సేసుక
పగటున పానుపుపై పవ్వళించియున్నాఁడే ॥ తాను ॥

వలపులు రేఁచరాను వాదులు వెట్టుకోరాను
చెలిక త్తెగాఁగా వటు చెనకితినే
చలము సాదించెనంటా సాకిరు లందరిఁబెట్టి
వెలయఁగ దోమతెర వేసుకవున్నాఁడే ॥ తాను ॥

కల్ల మోవరాను తన్ను కరకరించరా నాకె
చెల్లెలుగాఁగాఁ బెండ్లి నేసితినే
ఇల్లిదె శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె నన్ను మీరెనంటా
పల్లదానఁ గాఁగిలించి పాయకున్నాఁడే ॥ తాను ॥ 440

సామంతం

ఏల సిగ్గులువడేవు యేమోయి
వేళతోడఁ జనవిచ్చి వెసఁ గొనవోయి ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుచేతితో నొకతె చింతలచిగురులమ్మీ
గుక్కకిట్టె వెలపెట్టి కొనవోయి
ముక్కుమీఁదివేలితోడ మోవిపండ్లమ్మీని
నెక్కొన్నవలపుతోడ నీవు గొనవోయి ॥ ఏల ॥

చలికప్పుచేతులతో సతి విమ్మపండ్లమ్మీ
కొలచినందె కొలచి కొనవోయి
వులివచ్చిసిగ్గులు వొడిఁబెట్టు కమ్మీని
విలువసరసమున నీవు గొనవోయీ ॥ ఏల ॥

కమ్మకొవ్వనవ్వులను కప్పురపులప్పలమ్మీ
కొమ్మను కాఁగిటిరతిఁ గొనవోయీ
నెమ్మది శ్రీవేంకటేశ నీవు వన్నెలితి వాకె
నెమ్మనములోనఁ గొంత నిండుకొనవోయీ ॥ ఏల ॥ 441

దేసాళం

వేడొకటిగాఁ జూడకు వేడుక నాపూడిగము
మీఁటి నే విన్నవించి మెప్పించితి నిపుడు ॥ పల్లవి ॥

కోపగించుకోకుమీ గోరుదీసితినంటా
చేపట్టి రతెచ్చరక సేసితివింతే
చాపలానఁ గసరకు చన్నుల నొత్తితినంటా
రాపాడి నీవురము సింగారించితి నిపుడు ॥ వేడొ ॥

మంచి యెగ్గుపట్టకుమీ మోవి గంటిసేసెనంటా
కొంచక బూవపుపొత్తు గూడితివింతే
పంచల జంకించకుమీ పట్టిపెనఁగితినంటా
పెంచపుసిగ్గు విడిపించితి నే నిపుడు ॥ వేడొ ॥

గక్కన వలయకుమీ కాఁగిటఁ గూడితివంటా
పెక్కువిధముల మేలు పెంచితినింతే
పక్కన శ్రీవేంకటేశ పాయకుమీ దూరెనంటా
వెక్కసపునవ్వులు నవ్వితి నే నిపుడు ॥ వేడొ ॥ 412

శుద్ధవసంతం

ఇంక నోఁజకువచ్చినా యెంత బుద్ధిచెప్పినాను
బింకపుమోహాన రట్టు పెట్టితివి యీపెను ॥ పల్లవి ॥

వుంకించి నీవాడివట్టి వొకటొకటె విన్నాడీ
మంకుది; నీతో నెంత మందెమేళము
జంకించి నే నెదచొచ్చి పారెవద్దన్నా మానదు
తెంకి నింత రాఁగఁజేసితివి నీవే యీకెను ॥ ఇంక ॥

కొప్పువట్టి విన్నుఁ దీసి కొసరీఁ గూరిములెల్లా
ఇప్పుడే నీతోడి; [1]నీకెంతగర్వము
చెప్పుచు నేఁ గసువన్నసేసినాఁ దా నెఱఁగదు
చిప్పిలఁగట్టువాయఁ జేసితివి నీ వీపెను ॥ ఇంక ॥

గోళ గిరి కాఁగిలించి కుచముల విన్నొత్తి
తారసిల్లీ; తన కెంతదంటతనము
చేరి విన్నునెనసి సిగ్గువరచివఁ బోదు
మేరలు శ్రీవేంకటేశ మీరించితి వీపెను ॥ ఇంక ॥ 443

1. 'నీకె తెంత' అని యుండవచ్చునేమో.

కుంతలవరాళి

చదివితినందువు జాణనందువు
మొదుటఁ గొంచేవు రాజ్య మెట్ల నేలితివో ॥పల్లవి॥

ఆఁటదిఘైతేఁజాలు నట్టె చూచి భ్రమతువు
యీటుతోడ యెగ్గుసిగ్గు లెంచవు నీవు
పాటలువాడితేఁజాలు భ్రమసి చొక్కుదువు
వాఁటముగఁ; దొల్లి దొడ్డవాఁడ వెట్లనైతివో ॥చది॥

మొగము చూచితేఁజాలు మొక్కలే మొక్కుదువు
పొగిపి నవ్వేవారిఁ జూడవు నీవు
పొగడి మెచ్చితేఁజాలు పొందులెల్లాఁ జేతువు
తగవుతోఁ దొల్లి దొరతన మెట్లఁ జేతువో ॥చది॥

సరుసఁ గూచుండేఁజాలు చలపట్టి కూడుదువు
సరవితో దొడ్డు గొంచము లెంచవు
గారవై శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నన్ను నిట్టె
పొరిఁ దొల్లి గొల్లెతలభోగమెట్లఁ జేతువో ॥చది॥ 444

రేకు 1375 సౌరాష్ట్రం

అతివ వింత సేతురా అపునయ్యా
తతితో నవ్వులు రాఁగా తలవంచుకొనెను ॥పల్లవి॥

సింగారించుకొని రాఁగా చిమ్మనఁగోవినీరు
అంగనపైఁ జిమ్మితివి అపునయ్యా
చెంగావిదువ్వటము చిప్పిలి యంటుకొంటే
అంగాలెల్లఁ గానరాఁగా నట్టె సిగ్గువడెను ॥అతి॥

కిన్నెర మీటుతా రాఁగా గిన్నెలఁ గప్పురధూళి
అన్నిటా ముంచిపోసితి వౌనయ్యా
పున్నతపుఁగొప్పు పీడి వొగిఁ గాళ్లఁ దొడరఁగా
కన్నులమూముక విన్నుఁ గాఁగిలించుకొనెమ ॥ అతి ॥

చెంది నీ కొప్పంటరాఁగా చెంగలువరేకులను
అందియంది వేసితివి అవునయ్యా
గొందినె శ్రీవేంకటేశ కూడి మేను చొక్కరాఁగా
సందడి నీపచ్చడము సరిఁ గప్పుకొనెను ॥ అతి ॥ 445

కాంబోది

ఇంతి నీవూ నాడుకోఁగా నేకాంతములెల్ల వింటి
దంతపుటింటిలోనివి దాఁచక చెప్పవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పూసగుచ్చినట్టుచెప్పేబుద్ధులెల్లా వింటివా
సేసవెట్టినట్టిపాలు చేకొంటివా
బాసదిగినట్టెల్లాఁ దప్పక నీవిచ్చితివా
అనుద్దులు వినవేడుకయ్యీఁ జెప్పవయ్య ॥ ఇంతి ॥

పాదా లాపె పిసుకఁగ పరిణామించితివా
ఆదిగొవి పాడఁగాను ఆలించితివా
పాదుల గిలిగించఁగా పక్కన నవ్వితివా
కాదుకూడదన నేను కలట్టే చెప్పవయ్యా ॥ ఇంతి ॥

సరసములాడఁగాను చనవులిచ్చితివా
మెరసి వూడిగాలెల్ల మెచ్చితివా
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యిటు నన్ను నేలితివి
అరుదాయ నాపెచేఁత లవియుఁ జెప్పవయ్యా ॥ ఇంతి ॥ 446

అహిరి

చెక్కునొక్కి వేడుకొవి చేతులెత్తి మొక్కే నీకు
    నేక్కొన్ననీసతి నేమ నేరము లెంచే(వ?)కుమీ ॥ పల్లవి ॥

మనసు నొవ్వదుగదా మగువను జంకించితే
    ఘనమోహ మాపెమీఁదఁ గలదు నీకు
    కనుఁగొంటే సవతులు గరిసించక మావరు
    పనివడి అవెల్లా నీపైఁ బెట్టుకోకుమీ ॥ చెక్కు ॥

సిగ్గులువడవుగదా చెలి నేతువలెత్తితే
    అగ్గలమై నీకెపుడు నాపె ప్రాణము
    దగ్గరఁ గూచుంటే పదితలింతుర ఆఁడువారు
    దిగ్గన నవెల్లా నీమీఁదికిఁ దీసుకోకుమీ ॥ చెక్కు ॥

సూడులువట్టవుగదా సుదతి నే పంగించితే
    యీడ శ్రీవేంకటేశ నీకీపె చుట్టము
    కూడితివి నను విట్టై పాడి యెంతురు కాంతలు
    వేడుకలవెల్లా నీవు వేసరుకోకుమీ ॥ చెక్కు ॥ 447

రామక్రియ

అప్పుడే మఱతురా అంగనసేసినమేలు
    చొప్పులెత్తఁగా నణఁచుట నీవెఱఁగవా ॥ పల్లవి ॥

ఆకడ నెవ్వతో నిన్ను నట్టె తుటాకాలాడఁగ
    యీకె సన్న నేసి మాన్పె నిదెఱఁగవా
    పైకొని యప్పటి నీపయిఁ జేయిదాఁచఁగాను
    చేకొని నీకడ్డమువచ్చినది యెఱఁగవా ॥ అప్పు ॥

కడఁగి యొకతె నీపై గట్టిపూబంతి వేయఁగా
యెదచొచ్చి పట్టుకొనె నిదెఱఁగవా
జడియ కంతలో నిన్ను నరిఁ గిందవేసుకొంటే
బెడిదాన నిన్ను మీఁదఁబెట్టినదెఱఁగవా ॥ అప్పు ॥

వొద్దనున్నచెలి నిన్ను వొగిఁ గాఁగిటఁ గూడితే
తిద్ది తానూఁ గలసినది యెఱఁగవా
యిదరూ నుండఁగానే యిటు నన్ను నేలితివి
[1]బద్దుల శ్రీవేంకటేశ పాది నీవెఱఁగవా ॥ అప్పు ॥ 448

మంగళకౌశిక

అడుగరాదా బుద్ధి ఆపెనే నీవు
కడనుండేవారికిఁగాఁ గాఁకలఁబడుదురా ॥ పల్లవి ॥

మేనవారితోడనే మేలమాడుదువుగాక
నానవిజాణతనాలు నాతో నేఁటికి
కానికిచ్చేయాపెకే కప్పుర మిత్తువుగాక
తానకమైవుండేనాకుఁ దమ్ముల మిడుదురా ॥ అడు ॥

మునుపటిదేవులనే మోవఁజెనకుదుగాక
ననచవినగవులు నాతో నేఁటికి
పనులు నేసేయాపెనే పైపై మెత్తువుగాక
మనికై వుండే నన్ను మన్నించవలెనా ॥ అడు ॥

పమ్మి రొమ్ముపైయాపెకే బాసలు సేతువుగాక
నమ్మికయానలువెట్ట నాతో నేఁటికి
కమ్మర నాపెనే శ్రీవేంకటేశ కూడుదుగాక
యెమ్మెకు నన్ను నేలితి వింత సేయఁదగవా ॥ అడు ॥ 449

1. బద్దు=బొంకు అని వా.వి. ఇక్కడ భద్రశబ్దభవము కావచ్చు. క్షేమములనిచ్చు అని యర్థము.

తెలుఁగుఁగాంబోది

చే వాఁచవయ్యా నీకుఁ జిక్కెఁ గానికె
కాచినపూచినకలగంపలతో కానికె ॥పల్లవి॥

చెనకివగోరొత్తులచేకానికె
మొనలచన్నులు నీకు మునుగానికె
చనవులనవ్వు దరిశనకానికె
కనుచూపులే మంచికప్పురపుఁగానికె ॥చేవాఁ॥

వలపులమొక్కు దీపావళికానికె
కలికమాఁటలు వుగాదికానికె
వెలఁదిమోవిపండు విందుకానికె
కలికిసి... మించుఁగప్పురకానికె ॥చేవాఁ॥

వసపులకూటమి కట్నముకానికె
పొసఁగుమోవినొక్కులు భూమికానికె
యెనపితివి శ్రీవేంకటేశ నన్నుమ
పసిగానేరతులు పైపై తొల్లెకానికె ॥చేవాఁ॥ 460

రేకు 1376 మాళవశ్రీ

మమ్మునేమియడిగేవు మాపుదాఁకాను
సమ్మతిగా సేసలు చల్లుకోరాదా ॥పల్లవి॥

చెలికి వలతువట చెప్పనేల నీముద్దులు
కలయ నీవాడకు గక్కన రారాదా
కలిమిచి యాపెవుంగరము నీచేతనుండే
తెలుపనేల వావి గద్దియపై మండరాదా ॥మమ్ము॥

అంగవతు దావయి స్త్రీవట మరేల సిగ్గులు
యింగిత మెఱిఁగి విడెమియ్యరాదా
ముంగిటిపీమోవిమీఁద [1] మొల చాపెగురి వుంటే
సంగతిగ నట్టే పంపు సారెఁ జేయరాదా ॥ మమ్ము ॥

అతివఁ గూడితివట అప్పటినేల మరపు
రతులచవులెల్లా మరపఁగరాదా
యితవై శ్రీవేంకటేశ ఇద్దరూ నెనసివుంటే
సతమై రాజ్యమేలుచు చనవియ్యరాదా ॥ మమ్ము ॥ 451

సాళంగనాట

అయ్యా జియ్యలు వెట్టేనీయాఁడువారము
పయ్యదకొంగువఁ గట్టేపాటివారమా ॥ పల్లవి ॥

కాంతలయదాటాన కాఁకదేరినవాఁడవు
చెంతల వలపించనేర్చినవాఁడవు
దొంతిమోవుల దోమటిదొడికినవాఁడవు
పంతాలు నీతో నాడేపాటివారమా ॥ అయ్యా ॥

సరసపుమాటలనే వంతవెట్టినవాఁడవు
సరి నవ్వుఁగప్పురాలే చల్లేవాఁడవు
తొరలింపుసిగ్గులతు దోసిలొగ్గినవాఁడవు
పరగ నీకాళ్లు దొక్కేపాటివారమా ॥ అయ్యా ॥

కొలఁదిమీరినచమఁగొండలలోవాఁడవు
మెలుపుశ్రీవేంకటాద్రిమీఁదివాఁడవు
అలమేల్మంగను నే నన్నలమినవాఁడవు
కలసినరతులు పొగడేపాటివారమా ॥ అయ్యా ॥ 452

---

1. మొలచి+అపె

ఆహిరి

ఇంతితోటియేలాటా లెందా(కాను
చింతదీర చెక్కునొక్కి సేదదేర్చవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చలము లేమిటికయ్య సతితోను
వలచినమేలు చూడవద్దా నీవు
జలజల(జమరించె చందపుమేను
కలపి కా(గిటిలోనె కా(కదేర్చవయ్యా ॥ ఇంతి ॥

పంతము లేమిటికయ్య పడ(తితోను
యింత(తి?)సేసినవూడిగా లెంచ(గవద్దా
మంతనాన నిట్టూర్పుల మలసీ విదె
వొంతనే మరుతంత్రాల బుజ్జగించవయ్యా ॥ ఇంతి ॥

గుంపెన లేమిటికయ్య కోమలితోను
యింపులు దల(చవద్దా యిప్పుడైనాను
పెంపున నలసె నీతో బెరయుచును
అంపక శ్రీవేంకటేశ ఆదరించవయ్యా ॥ ఇంతి ॥ 453

శ్రీరాగం

వినరమ్మ యీసుద్దులు వెల(దులాల
కొనబుకా(డుగదమ్మ గోవిందరాజు ॥ పల్లవి ॥

పీడెము లందియ్య(గాను వింజామరలు వేయ(గా
వోడక చెలులు పాదాలొత్త(గాను
మేడలోన(బవళించి మెత్తవిపరవుమీ(ద
కోడెచేతలు సేసీవి గోవిందరాజు ॥ విన ॥

అట్టె నాట్యములాడఁగ అంకించిపాడఁగాను
ఇట్టువట్టు వీణలు వాయించఁగాను
వొట్టుక మంచముమీఁద నొడ్డోలగమై యున్నాఁడు
గుట్టుతోడివాఁడుగదె గోవిందరాజు ॥విన॥

పరిమళాలు పూయఁగ పలువిందులు పెట్టఁగ
సిరియు భూమియుఁ బెండ్లిసేస చల్లఁగా
తిరుపతిలోన నొద్దిక శ్రీవేంకటేశుఁడై
గొంతై నవ్వీఁగదె గోవిందరాజు ॥విన॥ 454

పాడి

నీకంటెఁ జలమరి నెంతటుఁ జెప్పరాదు
దాకొని నీవు నవ్వితే తానే కాఁగిలించీని ॥పల్లవి॥

పయ్యదమీఁద నీవు పన్నీరు చల్లఁగాను
వొయ్యనే లోలోనే తిట్టె పుడిద నిన్ను
కయ్యపుడిచీ విందుకుఁగా కాఁకలఁ బొరలనేల
పుయ్యాలపైకి రారాదా వొక్కటిసేసేము ॥నీకం॥

పువ్వుల చెండుకఁగొని పూఁచి నీవు వేయఁగాను
జవ్వని బొమ్మల నిన్ను జంకించెను
అవ్వల విందుకుఁగాను అమరుసురవనేల
పవ్వళించరాదా వద్ద పంతాలు దిద్దేము ॥నీకం॥

శ్రీవేంకటేశ నీవు చెలిగుబ్బ లంటఁగాను
కావరించి యాకె మోవి గంటిసేసెను
చేవదేర విందుకుఁగా సిగ్గులువడఁగనేల
భావించి కప్రమీరాదా బత్తి నేఁ జూపేము ॥నీకం॥ 455

సామంతం

తగునయ్య నీకివ్నియు దైవపురాయ
మొగమునఁ గళవిందె మోహనరాయా ॥ పల్లవి ॥

మీఱుచు మాటలాడి మెలుఁత చెక్కులవెంట
జాఱించితిగా చెమట జాణరాయ
ఆఱడిమాఁటలాడి అట్టె పట్టి నీవు
చూఱగొంటివిగా సిగ్గు సుగుణరాయ ॥ తగు ॥

మంతనాన నవ్వుతానే మర్మములు గరఁగించి
వింతలు సేసితివిగా విటరాయ
అంతలోనే పైకొని అధరపుఁదేనె లిచ్చి
చెంతఁ జొక్కించితివిగా చెలువరాయ ॥ తగు ॥

పులకలు పెడరేఁచి పొంచుమెల్లాఁ జేపి యీకెఁ
జెలరేఁగించితివిగా సింగారరాయ
బలురతుల నోలార్చి పలుమారు మన్నించి
చిలికితివిగా మేలు శ్రీవేంకటరాయా ॥ తగు ॥ 456

రేకు 1377 వరాళి

కూడినవేళనే బావగావవలెను
వాదలు దిరిగితేనే వంచరాదుమమ్మీ ॥ పల్లవి ॥

సిగ్గులువడకువే చేపట్టి తీసితేను
వెగ్గళించివవ్వకువే వేడుకొంటేను
అగ్గమై నీయింటికి రమ్మనవే రమణుని
ఒగ్గులవెవక మరి నేరరాదుమమ్మీ ॥ కూడి ॥

కొంచకుమె నీతోను కోరి మాటలాడితేను
వంచకువే శిరసు నీవాఁడననఁగా
మంచము వేయవే నీమగనికిఁ బవ్వళించ
యించుక మఱచినాను యేఁకరేవుసుమ్మీ ॥ కూడి ॥

తరితీపు సేయకువే తగఁ గాఁగిలించుకొంటే
వరుస వెరగేఁటికే వావి చెప్పఁగా
ఇరవై శ్రీవేంకటేశుఁ డేలె విన్నఁక మెచ్చవే
పొరసితే రతులిఁక వుడివోవుసుమ్మీ ॥ కూడి ॥ 457

ఆహిరినాట

అందమందవే నామాట; అతనికి నాకుఁబోదు
దండిగా నాపై దయను తానే వచ్చీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

మనసులో నాభక్తి మఱవకుమనఁగదే
వనితలు పెక్కుఁగలవాఁడు తాను
అసికము నాకాసికె అందుకొమ్మనఁగదవే
ఘనమైనసంపదలు గలవాఁడు తాను ॥ అంద ॥

తగిలిన నాసేవ తలఁచుకొమ్మనఁగదే
మగటిమితో పొత్తులమగఁడు తాను
సొగిసి నాలేకలు చూచుకొమ్మనఁగదే
అగపడి అట్టే లోలుఁడై వుండుఁ దాను ॥ అంద ॥

పోఁకిననాగోరితాఁకు చూచుకొమ్మనఁగదే
వాఁకపురతిపాములవాఁడు తాను
యేఁకట శ్రీవేంకటేశుఁ డిట్టె తా నన్నుఁ గూడె
పోఁకవెట్టి పెండ్లాడినపురుషుఁడే తాను ॥ అంద ॥ 458

బౌళి

ఇందుకా నీదొరతన మిందరిలోన
కందువల నిందు నేమి గట్టుకొంటివయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నెలవుల నే నవ్వితే *రసువంచేవు నీవు
కలదా యేమైనాను కల్ల నీమీన
విలువు మాయ వండీని నీపంక చూచితేను
తొలుసారే యేపనికి దొరకొంటివయ్యా ॥ ఇందు ॥

చేపన్న నేఁ జేసితేను సిగ్గులువదేవు నీవు
మూపి దించి నింద నీపై మోచెనా నేఁడు
ఆసఁ దేనె లుట్టిపడినట్టె నీతో మాటాడితే
వోసరించ [1]కెంతవని కొడిగట్టితివయ్యా ॥ ఇందు ॥

కానుక నే నిచ్చితేను కాఁగిటఁ గూదేవు నీవు
వూని యిందుకే కాచుకున్నాఁడవో
ఆనుక శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగను నేను
నీనేరుపు లెంతెంత నేరిచితివయ్యా ॥ ఇందు ॥ 459

సాళంగనాట

ఇప్పుడే వేగిరమేల ఇన్నిటికిని
కప్పురమిచ్చేవేళ కనిపించేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

కాంతమీఁద నీకు నిట్టె కడుమోహమై వుండఁగా
యెంత నే విన్నవించినా యితవయ్యీనా
ఇంత గలితే నీవు మాఇంటికి వచ్చేవేళ
దొంతరనానేరుపులు తోడుచూపేఁగాని ॥ ఇప్పు ॥

1. ఎంత+వని.

వుమ్మడి నాపె నీవును వాదివట్టి పెనఁగఁగ
తమ్మివి నేఁ బిలిచితే రతికెక్కీనా
సమ్మతై తేఁ గనక నీపరపమాడేటివేళ
పమ్మి నాప్రియములెల్లఁ బచరించేఁగాని ॥ ఇప్పు ॥

మరిగి మఱఁదలిపై మనసువెట్టుకుండఁగ
గరిమ నేఁ బైకొంటే కనుపట్టీనా
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగను నేను
యిరవై నన్నేలితివి యిఁక మెచ్చేఁగాని ॥ ఇప్పు ॥ 460

రామక్రియ

అవధరించవయ్యా ఆపె కలికిచేఁతలు
తివిరి చెమటమంచు దిగుపారించీని ॥ పల్లవి ॥

తేనెగారేమోవితోడ తేటమాట లాడుతాను
కానుకిచ్చి యాపె నిన్నుఁ గరఁగించీని
సావఁబట్టేచూపులను చలములు రేఁపుతాను
వీనులపండువగా విన్నపాలు సేసీని ॥ అవ ॥

జంకెనబొమ్మలతోడ సరసములాడుతాను
లంకెలపొందుల నాపె లలి రేఁచీని
కుంకుమగుబ్బలమీఁదిగురుతులు చూపుతాను
కొంకునఁ గొసరు లేక కొంగులు వట్టీని ॥ అవ ॥

వెన్నెలనవ్వులతోడ వేడుకలునెరపుతా
కిన్నెరమీఁట్ల నాపె గిలిగించీని
అన్నిటా శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ నేను
సన్నల నిన్నుఁ గూడితే చవులు తా నించీని ॥ అవ ॥ 461

సామంతం

ఇదివో నాభాగ్య మేమిచెప్పేది
మదనగురుఁడు నన్ను మన్నించెను ॥పల్లవి॥

జాణతనాలాడఁగాను సరసుఁ డందుకు మెచ్చి
ఆణిముత్యములకంఠహార మిచ్చెను
వీణె నేను వాయించఁగ వేడుకతోడ నట్టె
రాణించినసతులలో(తో?) రతికిఁ జెప్పించెను ॥ఇది॥

ఇచ్చకములు సేయఁగా యీతఁడే అందుకు మెచ్చి
పచ్చలకడియము లప్పటి నిచ్చెను
పచ్చితోడ తనమీఁదిపాటలెల్లాఁ బాడఁగాను
పచ్చడముకొంగు నాపైఁ గప్పెను ॥ఇది॥

చేరి కాఁగిటఁగూడి శ్రీవేంకటేశుఁడు మెచ్చి
పేరుకలనీలాలపెండె మిచ్చెను
నేరి చలమేల్మంగను నేఁ దన్నుఁ బొగడితేను
సారెసారె నన్నునేలి చనవిచ్చెను ॥ఇది॥ 462

రేకు 1378 లలిత

ఎక్కడ పరాకుసేసే వెందాఁకాను
వెక్కసపుఁదమకాన విడెమియ్యరాదా ॥పల్లవి॥

చిడుముడినవ్వుతోడ చెలి నిన్నుఁ గొసరఁగా
తొడపైఁ బెట్టుకోరాదా దొరవు నీవు
వడియుఁజెమటతోడ వలపులు చల్లఁగాను
తుడువరాదా నీవు దుప్పటికొంగునను ॥ఎక్క॥

వాలుకచూపులతోడ వనిత నీకు మొక్కఁగా
పాలించి పైకొనరాదా పతివి నీవు
మేలములాడుచు నీతో మేనరికము చెప్పఁగా
ఆలిఁగాఁ బెండ్లాడరాదా ఆదరముతోడను ॥ ఎక్క ॥

అలమేలుమంగ విన్నునట్టె కాఁగిలించుకోఁగా
చెలఁగి మోవిచ్చురాదా శ్రీవేంకటేశ
చలిమిబలిమి నీకు చవులు పుట్టించఁగాను
పలుమారు మెచ్చరాదా భావము దెలియను ॥ ఎక్క ॥ 463

దేసాళం

జాణతన మెంచవద్దా సతులయుడాటాన
వీణె వాయించినదాఁకా వేగిరమా ॥ పల్లవి ॥

మొగముచూడఁగానే మొక్కులు మొక్కీయాపెను
అగడుసేసి పెనఁగి యలయించురా
తగిలి చుదియుఁగాక తమకించి యింతలోనే
బిగువుకుచము లిట్టె పిసుకుదురా ॥ జాణ ॥

సిగ్గుతోడ విన్నపాలు సేసేటియాపెను
బగ్గనను గోర గీరి పచ్చిసేతురా
విగ్గున సంతటఁబోక నీయేతులెల్లా మెరసి
వెగ్గళించి పోఁకముడి వీడఁజేతురా ॥ జాణ ॥

గుట్టుతోడ వీడెమిచ్చి కూడేటియాపెను
అట్టుసేసి సేర్పు రచ్చనట్టె వేతురా
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశ యీ చలమేలుమంగను
గట్టిగా నేలితి వింత కందువఁ జొక్కింతురా ॥ జాణ ॥ 464

పాడి

అట్టె కానీలేవే అతఁ[1]డింతేయిత్తసేసె
 నెట్టన నే విన్నాళ్లు నిన్నెఱఁగనా ॥పల్లవి॥

జడియుచు మురిసేవు సవతులయెదుటనే
 కడలేవిసంపదలగర్వమా యిది
 బడిబడి నందరిలో పంతములే నెరపేవు
 వాడలిలో వుప్పతిల్లేవు గటా యిది ॥అట్టె॥

దొరకొని కెలసేవు తోడివారి వినఁగానే
 మరుతంత్రములలోవిమదమా యిది
 పరగ బంగారుపీఁటపయి పెట్టపీఁగేవు
 కరఁగినమనసులో గజరా యిది ॥అట్టె॥

కూడి శ్రీవేంకటపతిఁ గొసరేవు మాయెదుట
 జాడల నీతఁడిచ్చినసలిగా యిది
 వోడక యక్కచెల్లెండ్ల[2]రొమ్మ సమ్మతిసేసేవు
 నీడల నీనేర్పువనేరుపా యిది ॥అట్టె॥ 465

మాళవి

ఎప్పుడూఁ దనవారమే యేదనున్నాను
 వొప్పాయ వలపు లూరకుండుమనఁగదవే ॥పల్లవి॥

సరసములాడఁబోతే సరి వలపులు చిక్కు
 కరకరించఁగఁబోతే కాఁకలు రేఁగు
 తెర దియ్యఁగఁబోతే తరితీపులే కడుమించు
 వొరయనేఁటికి వూరకుండుమనఁగదవే ॥ఎప్పు॥

1. ఇంత + అయిత్త అనియా? 2. చెల్లెండ్లరు+ఒమ్మ అనికానవలెను. లేకున్న యతిభంగము. ఒమ్మ = సరివరు అని శ.ర. 'ఇది నా కొమ్మదు'. అనియు వ్యవహారము.

చలము సాదించఁబోతే చండితనములు పుట్టు
బలిమి చూపఁగఁబోతే పంతాలు హెచ్చు
గిలిగించఁబోతేను గిరలు వొళ్లెల్లా నిండు
పులివచ్చిసేయ కూరకుండుమనఁగదవే ॥ ఎప్పు ॥

బట్టబయలీఁదించఁబోతే భావము చిక్కలువడు
గుట్టులు చూపఁగఁబోతే కుప్పలొఁ దమి
ఇట్టె శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్నుఁ గూడె
వొట్టు పెట్టె వీఁక నూరకుండుమన్నఁగదవే ॥ ఎప్పు ॥ 466

బౌళి

బౌవటవే ఇంకా నేమందునే నేను
పైనపైనాలుగా నవ్వీ వా(వ్రా?)సిత్తునటవే ॥ పల్లవి ॥

చెల్లునే తాఁజేసినచేఁతలెల్లాను
వెల్లవిరాయఁ బనులు వేగినంతాను
కల్లలాఁగావే తన చక్కనిమాఁటలూ
పల్లదాన నవ్వుటాను పంతగాఁడే తాను ॥ బౌవ ॥

మెచ్చిరే యందరూఁ దనమేకులెల్లాను
వచ్చితనమెల్లా బంగారాయనే
తచ్చనలూఁగావే తన తగవులునూ
వొచ్చెములేనిగుణాలవారపరే తానూ ॥ బౌవ ॥

దక్కెనే తనకు మంచితనమెల్లాను
మొక్కనట్టే వరమిచ్చె ముమ్మాటికివి
యిక్కువతో నన్నుఁ గూడి యిచ్చె మేలెల్లా
వెక్కసపుశ్రీవేంకటపతిఁడే తానూ ॥ బౌవ ॥ 467

ఆహిరినాట

ఆడువారి నీ విరహ జగడాలు సేతురా
వోడిమిఁ జెమటఁ దోఁగె వొంచి వయ్యదెల్లాను ॥ పల్లవి ॥

కొప్పువెట్టుకొనఁగాను కొమ్మకరమూలములు
తప్పకచూచి నీ వంతలో నవ్వఁగా
చిప్పిలసిగ్గున నాకె చేతు లదుముకొంటేను
ముప్పిరిగొని మోముపై ముంచుకొనె నెరులు ॥ ఆఁడు ॥

కోక గట్టుకొనఁగాను కొమ్మెరుఁగైనతొడలు
జోకలుగా నీవట్టె చూచి నవ్వఁగా
కాకరిసిగ్గువను మోకారించుక కూచుంటే
ఆకెమొలనూలిగంట లట్టె కుప్పవడెను ॥ ఆఁడు ॥

హారములు వెట్టుకోఁగా నందపుచన్నులు చూచి
నేరిచి శ్రీవేంకటేశ నీవు నవ్వఁగా
ఆరీతి సిగ్గున నిన్ను నట్టె కాఁగిలించుకొంటే
కూరిమితోఁ బులకలు కోరి జాజుకొనెను ॥ ఆఁడు ॥ 468

రేకు 1379 భైరవి

ఇటువంటిచెలినేల యెలయించేవు
తటుకునఁ గాఁగిలించి దయఁజూడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

యేపొద్దు నీతో నవ్వ నెఱుఁగు వింతేకాని
కోపగించ నెఱుఁగదు కొమ్మ యఁ(యం?)త్తైనా
చూపుల నిమఁజూచి చొక్కఁగ నెఱుఁగుఁగాని
యేపునఁ దలవంచఁగ నెఱఁగ దెప్పుడును ॥ ఇటు ॥

చలపట్టి నీతో సరసమాడ నెఱుఁగుఁగాని
యెలమిఁ బలుకకుండ నెఱఁగ దీకె
వలచి ప్రియము చెప్పి వంచుకో నెఱుఁగుఁగాని
అఱగఁగ నెఱఁగ దెఁ(దెం?)త్తైనా నీతోను ॥ ఇటు ॥

పానుపుపైఁ గాఁగిలించి పైకొననెఱుఁగుఁగాని
అనలువెట్టినాఁ బాయనెఱఁగదు
యీనెపాన శ్రీవేంకటేశ యింతిఁ గూడితివి
తేనెమో వెఱుఁగుఁగాని తెగువ యెఱఁగదు ॥ ఇటు ॥ 469

పాడి

[1] చిట్టకీవివలెఁ దాను చిన్నచేఁతలెల్లాఁ జేసీ
యెట్టు దెలియఁగవచ్చు నెఱఁగనే నేను ॥ పల్లవి ॥

కప్పుర మిచ్చేవంటా కందువకుఁ జేయి చూపి
తప్పించి కండచక్కెరలప్పు వెట్టెను
విప్పక విడెమనుచు విడెములో వేసుకొంటిఁ
గప్పి తములము తీపుగాఁగా నమిపితినే ॥ చిట్ట ॥

ఇదె నూరినకస్తూరి ఇచ్చేనంటా ముందు చూపి
మెదిగిన మిరియము మేపి కిచ్చెనే
వుదుటున నౌనంటా వొడల నేఁ బూసుకొంటి
సదరాన వెట్టగాఁగా జలక మాడితినే ॥ చిట్ట ॥

విరుల పాన్పిచ్చేనంటా వెనఁ బెద్దరాశి వోసి
యొరవులేకుండాఁ దాను ఇటు దాఁగెనే
పరగఁగా విమ్మనుచుఁ బవ్వళించితే నందు
తరి శ్రీవేంకటేశుఁడు తాఁ గూడె మొక్కితినే ॥ చిట్ట ॥ 470

1. 'చిట్టకము' శబ్దముపై స్వార్థక తద్ధితము. చిట్టకము=పరిహాసము. శృంగార చేష్ట.

సామంతం

విన్నవించితిమి నీవిద్యలెల్లాను
అన్నియుఁ జెప్పేఁగాని ఆకె నీకు బుద్ధులు ॥పల్లవి॥

వెలలేనివలపులవేడుకకాఁడ
పలునరసంబులపగిడికాఁడ
విలువులమొమ్మెలనీటుకాఁడ
పిలిచీ రావయ్య ప్రియురాలు ॥విన్న॥

చల్లేటికర్పూరపుజాజరకాఁడ
గొల్లెతలమానములకొల్లకాఁడ
వల్లెవేదనవ్వులనటకాఁడా
యిల్లిదె పిల్చీ రావయ్య యితవురాలు ॥విన్న॥

వంకచందురులచెక్కువన్నెకాఁడా
కొంకక కూడె నిన్నాపె కోడెకాఁడా
అంకెల శ్రీవేంకటాద్రిఅనోదకాఁడా
బింకాన బిలిచీ రావయ్య బిత్తరాలు ॥విన్న॥ 471

శుద్ధదేశి

మాతోఁ బంతాలాడేవు మరి నీవు
కాతరాన నాపెకు కడుఁగిందుపడవా ॥పల్లవి॥

మగువ మోవికి యాకు మడిచి నీకందియ్యఁగా
జిగిఁ గొనగోరు ఆపె చెక్కు దాఁకెను
వగటున నందుకుఁగాఁ బలుమారు దిట్టితేను
మొగము చూచి చేయెత్తి మొక్కవా నీవపుడు ॥మాతోఁ॥

చెలియకుఁ బత్తితోడ సేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
కొలువులో నాపె కట్టుకొంగు జారెను
కులికి యంతలోన కూరిమిఁ గోపగించితే
పెలుచుఁదనాలు మాని ప్రియములు చెప్పవా ॥ మాతోఁ ॥

కాఁతమ నీవు గూడి కప్పురము నోటికీఁగా
వింత పలుసోఁకులు వెల్లవిరాయ
పొంతనే శ్రీవేంకటేశ బొమ్మల జంకించితేను
బంతినే కామకలిచ్చి బంటనయ్యేననవా ॥ మాతోఁ ॥ 472

దేసాళం

నే నెఱఁగినవే తొల్లి నీసుద్దులు
మానఁగదవయ్య నీమతకము లెల్లను ॥ పల్లవి ॥

నీవున్న యిక్కు లెఱఁగి నెలఁత యీడకే వచ్చే
సేవసేయ రమ్మని చెప్పించితివో
వోవల నీవప్పటిని వొట్టేల పెట్టుకొనేవు
దేవరవు గావా నీవు దిమ్మరితనానకు ॥ నేనె ॥

తప్పులేక నీవన్నట్టె తారుకాణమాట లాడె
వొప్పుగఁ బదరుకొంటివో తొలుతే
కప్పికప్పి నీవేల కడునొడఁబరచేవు
యెప్పుడు రాజవుగావా యీవిద్దెలకును ॥ నేనె ॥

నెక్కొని శ్రీవేంకటేశ నీవు నవ్వినట్టె నవ్వె
యెక్కడఁ గూడితిరో యింతకముందే
చెక్కులేల నొక్కేవు చిప్పిల నవ్వినట్టె కూడి
గక్కనను గురువవుగావా యీయెమ్మెలకు ॥ నేనె ॥ 473

వరాళి

ఇవి గొన్ని నేర్చితివి యీడానాడాఁ దిరిగాడి
తవిలి యొక్కటొక్కటే తలఁపునఁ బారునా ॥పల్లవి॥

వంతులేల వెట్టేవు వాసులేల రేఁచేవు
పొంతమండి నీకదేమి పొద్దువోదా
బంతికేల పిలిచేవు బాసలేల సేసేవు
కాంతల గన్నప్పుడే కడునెమ్మె వచ్చునా ॥ఇవి॥

చేతులేల చాఁచేవు సిగ్గులేల తడవేవు
రాతిరిఁబగలు నీరసమాయనా
ఘాతలేల సేసేవు కమ్మలనేల మొక్కేవు
జాతుల నీకాఁడువారు సదరములయిరా ॥ఇవి॥

గుబ్బలేల చెనకేవు గురులేల వ్రాసేవు
వుబ్బి మదనకళలు వొళ్ల నిండెనా
నిబ్బరాన శ్రీవేంకటనిలయ వన్నెలితివి
అబ్బురపుసతులమే యంత నీకుఁ బ్రియము ॥ఇవి॥ 474

రేకు 1380 కాంబోది

తొలుతనే మంకువారు [1] దొడ్డివారు
చలములు సాదించితే జడుతురా చెలులు ॥పల్లవి॥

సిగ్గువడి యుండఁగాను చెలి యలిగెనంటాను
యెగ్గులువట్టి తిట్టేవు యేమయ్యా
తగ్గక నీచేసినచేఁతలూఁగాక అందుమీఁద
వెగ్గళించితేఁ జెలులు వెఱతురా యిపుడు ॥తొలు॥

1. దొడ్డివారు=గొల్లవారు.

పవ్వళించి వుండఁగాను పదఁతి మాటాడదంటా
ఇవ్వల రవ్వసేసే వేమయ్యా
కువ్వలై నీమేనిమీఁద గురుతులూ నుండఁగాను
జవ్వనాన జంకించితే నైఁతురా ఇందుకు ॥ తొలు ॥

పట్టి కాఁగిలించుకోఁగా బలిమిసేసీనంటా
ఇట్టునట్టుఁ బెనఁగేవు యేమయ్యా
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితివి మగువను
వెట్టికిఁ గొసరితేను విడుత(తు?)రా పంతము ॥ తొలు ॥ 475

శంకరాభరణం

వేగిరమేల వేడుకవోలా
ఆగతులెల్లాను అయ్యీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

వలపవిజోలి వలపువిరాలి
యెలమిని జరపే వేమిటికి
తెలిపితి నేనూ దిష్టముగాను
చెలిమి నిజమయితేఁ జెప్పేఁగాని ॥ వేగి ॥

గరివడ్డపెసరు కందువకొసరు
యెరిఁగినపనులే యేమిటికి
గుఱియాయ నాకు గుదిగొన్న కాకు
తఱి వచ్చినప్పుడే తలపించేఁగాని ॥ వేగి ॥

కొండలమనుపు గొనకొన్ననునుపు
యెండలు నీడలు యేమిటికి
అండనె శ్రీవేంకటాధిప నన్నేలితివి
పండుమోవి తేనె పరపేఁగాని ॥ వేగి ॥ 476

నాదరామక్రియ

మెత్తనిమనసుదాన మిక్కిలి నేను
హత్తి నీవాడినట్టెల్లా నాడేనయ్యా ॥పల్లవి॥

యిప్పటినీనవ్వు లివి యెన్నిటికైనావచ్చు
నుప్పటించనోప నూరకుండవయ్యా
దప్పిదేరె నిన్నుఁజూచి దయవుట్టీ నంతలోనె
చెప్పేటిప్రియాలు నాకే సెలవాయనయ్యా ॥మెత్త॥

రొక్కపునీమాటలు రొంపిలోనికంబాలు
యెక్కడికెక్కడ మరి యెందాఁకానయ్యా
మొక్కేటినీవేసాలకు మొగమోట గనమాను
మక్కువనీచేఁతలు నమ్మకైనట్టే అయ్యా ॥మెత్త॥

కందువనీరతు లివి కట్టఁ మంచిపద్దులు
చెంది నిన్నుఁ గూడితి తనిసితినయ్యా
అందపు శ్రీవేంకటేశ ఆసపట్టీఁ గమ్మటిని
చందపునీమోవిలోనే చలిగొంటినయ్యా ॥మెత్త॥ 477

ధన్నాసి

ఇందరిలో నీముద్దులు యేమిచెప్పేవు
కందువతో నేకతానఁ గరుణించరాదా ॥పల్లవి॥

చెంగలువకన్నులను చెలి నిన్నుఁ జూచితేను
అంగమెల్లఁ బులకించెనని యాడేవు
యింగితాన వలపులు ఇంత నీకుఁ గలిగితే
కంగుదీర నీకె నిట్టె కాఁగిలించరాదా ॥ఇంద॥

కప్పురపుఁబలుకులకాంత నీతో మాటాడితే
అప్పుడే నే శ్రమసితివని యాడేవు
ముప్పిరిగఁ దమకము ముందు నీకింత గలితే
కప్పి పచ్చడముతోనే కాఁగిలించరాదా ॥ఇంద॥

వెన్నెలవువ్వులతోడ వెలఁది నిన్నుఁ గూడితే
అన్నిటాను శ్రమసితివని యాడేవు
మన్నించి శ్రీవేంకటేశ మనసు లేకములైతే
కన్నప్పుడెల్లా నిట్టె కాఁగిలించరాదా ॥ఇంద॥ 478

రామక్రియ

కాదనేమా నేము నీ గయ్యాళితనములకు
ఆదెసనీదెసను నీవాడినట్టే అయ్యీని ॥పల్లవి॥

పంతమాడి నిన్ను నంత పరచఁగ నోపుదుమా
చెంత నుండి నీసేవ సేసేముగాక
యింత నీకు [1] వేడుకైతెనెందువో యేమిఁక నేము
అంత వేగిరించకుమీ ఆడినట్టె అయ్యీని ॥కాద॥

సరికిబేసికి నిన్ను సాదించ నోపుదుమా
పెరరేఁచి చిత్తము రప్పించేముగాక
కరుణ నీకుఁ బుట్టితే కావిమ్మనఁగవలదా
అరుదుగాఁ గోరకు నీవాడినట్టె అయ్యీని ॥కాద॥

శ్రీవేంకటేశ నిన్ను శిరదియ్య నోపుదుమా
మూవంకఁ గూడితి మిఁక మొక్కేముగాక
యీవల మన్నించితేను యెప్పుడూ నీవారమే
ఆవిధాన నింకా నీవాడినట్టె అయ్యీని ॥కాద॥ 479

1. వేడుకైతె+అని+అందువో

దేవగాంధారి

గావయ్యా వో రావయ్యా
తావుకొని నిన్నుఁ దలఁచీని ॥ పల్లవి ॥

చిప్పిలఁ జెమటలు చెక్కులవెంటాఁ
గుప్పళించీ నిదె కోమలి
దప్పిదేరుచును తనపెదవుల
పిప్పిగట్టి నిన్నుఁ బిలిచీని ॥ రావ ॥

చల్లుఁబులకలు చన్నులనిండా
జల్లన నించీని జవరాలూ
వెల్లి విట్టూర్పులు వెలయ నీయింటి-
కల్లదె వచ్చి ని న్నడిగీని ॥ రావ ॥

సిగ్గుల మొక్కులు చేతుల రెంటా
వొగ్గుచు నీకిచ్చీ నువిద
యెగ్గుల శ్రీవేంకటేశ నిన్నుఁ గూడి
అగ్గలపురతు లవే కొసరీని ॥ రావ ॥ 480

రేకు 1381 సింధురామక్రియ

మేలే యెట్టుండినాను మేనవారము
జాలిఁబెట్టి నిన్ను మరి చండిసేసేనా. ॥ పల్లవి ॥

కూరిమి గలితేఁజాలు కొసరితే నేమాయ
యేరా నీతో నే నెగ్గుపట్టేనా
గారవించితేఁజాలు కడమంటే నేమాయ
రారా నిన్నింతేసి రవ్వసేసేనా ॥ మేలే ॥

కూడామాడా నంటేఁజాలు గోరగిరితే నేమాయ
ఆడరా యేమైనా మాట లవుఁగాదనేనా
వేడుక గలితేఁజాలు వెక్కసమైతే నేమాయ
పాడిదప్పకుర నీతో పంతమాడేనా ॥ మేలే ॥

నవ్వులు నవ్వితేఁజాలు నాలిసేసితే నేమాయ
జవ్వనమద మిదౌరా సాదించేనా
ఇవ్వల శ్రీవేంకటేశ యేలితివి నన్ను విట్టె
నివ్వటిల్లెరా మన్నన నీకెదురాడేనా ॥ మేలే ॥ 481

ఆహిరి

నెలఁత మేవియలవు నీదిగాదా
అలి వివియల్లాఁ జూచి లాలించవలదా ॥ పల్లవి ॥

వలపులవసివాడు వనితకు నుండఁగాను
చలము లింకానేల సరసుఁడవు
చెలపచెమటలు చెక్కులపై నుండఁగాను
కలికితరతులను కరుణించవలదా ॥ నెలఁ ॥

పెదయాస పులకలు పెలఁదికి నుండఁగాను
బెదరుఁబరాకులేల ప్రియుఁడవు
తదఁబదేతమకము తలఁపులో నుండఁగాను
అదరి మోవి ఇచ్చి ఆదరించవలదా ॥ నెలఁ ॥

కూడినసంతోసము కోమలికి నుండఁగాను
గాదఁబెట్టనేల శ్రీవేంకటేశుఁడవు
వోదక విట్టూర్పులు వొగిఁ ద్రిక్కట నుండఁగ
పీదలను విలిచి మన్నించఁగవలదా ॥ నెలఁ ॥ 482

శంకరాభరణం

కొంకకువే యిఁకఁ గోమలి
    పొంకమయినట్లఁ బొసఁగీఁగాని ॥ పల్లవి ॥

ధరలోపల మతి తమకము గలిగిన
    సరసపుమాఁటలు చాలౌను
    వొరసి చూడవే వోపిక గలిగిన
    ఎరుసకు రమణుఁడు వచ్చీఁగాని ॥ కొంక ॥

మునుకొని పైపై మోహము గలిగిన
    చనవులు మనవులు చవులౌను
    పెనఁగవె వొకపరి ప్రియము గలిగితే
    చొనిపి విభుఁడు దయఁజూచీఁగాని ॥ కొంక ॥

సేవసేయఁగా చిత్రము గరఁగిన
    యేవేళ రతులు యితవౌను
    వావి దెలుపఁగా వచ్చి వన్నెనసె
    శ్రీవేంకటేశుఁడు చెలఁగీఁగాని ॥ కొంక ॥ 483

మాళవిగౌళ

వెంగెమాడేనా విన్ను వేగినంతాను
    వంగతిగా మొదల విచ్చకురాల నేను ॥ పల్లవి ॥

పగవాటేనా నీతోఁ బక్కన నవ్వేఁగాక
    మొగనక్కెలకు నీవు మొంతసేసినా
    తెగవాడేనా నీవే దేవరవనేఁగాక
    వగటున నీమోవి వచ్చియై వుండినను ॥ వెంగె ॥

కోపగించేనా విన్ను గుట్టువ మెచ్చేఁగాక
మాపుదాఁకా నీవెంత మట్టుమీరినా
రాఁపుచేసేనా విన్ను రసికుఁడవనేఁగాక
తోపునూకుడుగ నెంతదూరు నీపై నుండినా ॥ వెంగె ॥

బొమ్మల జంకించేనా బొగడుచు నుండేఁగాక
దిమ్మరివై నీవెటు దిరిగినను
యెమ్మెలెంచేనా శ్రీవేంకటేశుఁడ వనేఁగాక
సమ్మతించి నన్నుఁగూడి సదమదమైనను ॥ వెంగె ॥ 484

ముఖారి

ఊరకే కరఁగునా వుక్కురాతిగుండె నీది
సారెకు విన్నవించఁగా సమ్మతించితివి ॥ పల్లవి ॥

చెప్పరానియటువంటిసేవలెల్లాఁ జేయఁగాను
తప్పకుండా నేఁడు నీ చిత్తము వచ్చెను
వొప్పుగా నెప్పుడు నీవొద్ద నిట్టె వుండఁగాను
కప్పి యన్నిటా నీవు కరుణించితివి ॥ ఊర ॥

యేడలేవియటువంటిఇచ్చలెల్లా నాడఁగాను
వాడలోననెల్లా నాకె వలచితివి
జాడతోడ రేపుమాపు సారెసారె మొక్కఁగాను
యీడులేవివచనవులు యిచ్చితివి నీవు ॥ ఊర ॥

మిక్కిలిరతులఁ గూడి మీఁదమీఁద మెప్పించఁగా
మక్కువదేవులఁగా మన్నించితివి
నిక్కపుశ్రీవేంకటేశ నీవె యిన్నియును నేర్పి
వొక్కటై నన్నేలి మోవి వొసగితివి ॥ ఊర ॥ 485

పాడి

ఇంతి యివి చూచితేను యేమనునో
అంతటిలో నొకవుపాయము చూచుకోవయ్యా ॥పల్లవి॥

కూరిమితోడుత విన్నుఁ గొమ్మ పిలువఁగనంపె
చేరి మాయింటికివి విచ్చేయవయ్యా
జీరలు నీబుజములఁ జేసనగా నున్న వివిగో
గారాబానఁ బచ్చడము కప్పుఁగదవయ్యా ॥ఇంతి॥

కమ్మరాను యెదురుగాఁ గానుక లప్పటి నంపె
వుమ్మడిని మేడలోఁ గూచుండవయ్యా
సొమ్ములు వింతలు నేఁడచ్చుగా నీమేన నివే:
నెమ్మది నందుకు మాట నేరుచుకోవయ్యా ॥ఇంతి॥

బత్తితోడుతను నీకు పానుపు వరచె నిదె
కొత్తగా శ్రీవేంకటేశ కూడఁగదయ్యా
హత్తి పెరవాసనలు అవిగో శ్రీసతి యంపె
బత్తితో నేలితివి కప్రము పూసుకోవయ్యా ॥ఇంతి॥ 486

రేకు 1382 దేసాళం

తానెరుఁగు నేకతపుతనచేఁతలు
యీవిఙములెల్ల మీయెదుటనేకాక ॥పల్లవి॥

తప్పులేదని మంచితగవులే చెప్పివి
అప్పుడాడినమాట లాడెనటవే
దప్పి మోమునఁ దేర దయలు పుట్టించివి
యిప్పు డిందాఁకాఁ దా నిట్టుండెనా ॥తానె॥

నడుమ నూరక ఇచట నవ్వులే నవ్వీవి
పుడివోవియాచలము లున్నవటవే
విడువ కిటు నాయెదుట వేసాలు సేసీవి
అదరి తనవోజ నే నది యెఱఁగనా ॥ తానె ॥

మొగమోటమునఁ దాను మోహములే చల్లీవి
వగకాఁడు అపుడిట్ల వచ్చెనటవే
తగిలి శ్రీవేంకటోత్తముఁడు నన్నిటు గూడె
వెగటుఁగూరిమి లపుడు వెలయించెనా ॥ తానె ॥ 487

ముఖారి

ఈమేలు దలఁచుకో యెప్పుడును నీమతిలో
సాములుసేసి నీతో చలము నెరపదా ॥ పల్లవి ॥

కొంతగొంత నాచెక్కు గోర నీవు గీరితేను
పంతములాడితినా పదరితినా
రంతుల వేరొకతైతే రవ్వసేసి నీమేను
యెంతైనా నొకటికి యినుమడి సేయదా ॥ ఈమే ॥

పలుమారు నామోవిపై పలుసోఁకులు వించితే
బలిమి సేసితినా పదరితినా
వెలయ వేరొకతైతే వింతలుగా నిన్నిప్పటి
యెలయించి నొకటికి యినుమడి సేయదా ॥ ఈమే ॥

చందపుశ్రీవేంకటేశ చన్నులొత్తి కూడితివి
పందెములు గొంటినా పదరితినా
విందులవేరొకతైతే వేసాలెల్లాఁ జూపి
యిందరిలో నొకటికి యినుమడి సేయదా ॥ ఈమే ॥ 488

గౌళ

చేకొని నీసేవలెల్లాఁ జేసేఁగాని
యీకడ విచ్చె నీవు మాయింటికి రావయ్యా ॥పల్లవి॥

గొల్లెతలు వలచిరి కోరినట్టె సేసితివి
చెల్లునయ్యా నీచేసినచేఁతలెల్లాను
మెల్లనే నీవంటుకోఁగా మేమిఁకఁ గాదనేమా
ఇల్లిదివో వున్నది మాయింటికి రావయ్యా ॥చేకొ॥

పదియారువేలింతులపతివైతి వెమ్మె మించె
యెదురు లేదయ్యా నీకు నేమిటాను
పుదుటునఁ జెనకఁగా వోపననేమా నేము
యెదిగెఁ జన్నులిదె మాయింటికి రావయ్యా ॥చేకొ॥

పట్టపుదేవులు గద్దె పనులెల్లాఁ జక్కనాయ
తొట్టుకొంటివయ్యా మేలు వొమ్మె నీకును
గుట్టున శ్రీవేంకటేశ కూడితి వేఁటికనేమా
యిట్టె నీకొరుగే మాయింటికి రావయ్యా ॥చేకొ॥ 489

దేశాక్షి

కానీవయ్యా అందుకేమి కావవచ్చె నీముద్దులు
గోనాలగొందుల వింత గుట్టుసేసుకొందువా ॥పల్లవి॥

పెనఁగి పారెతు విన్నుప్రియురాలు విలువఁగ
కొనగొనవలనే నీవు కొంకేవు
చెనకులు నీమేనఁ జేసెనో యెవ్వతెయైనా
వినుఁ గల్లమోవకుంటే నీవిట్లాఁ జేతువా ॥కానీ॥

వొగ్గుచు గంధము నీకు వువిద వుయ్యఁరాఁగాను
 పిగ్గులువడుచు చెక్కు చేతఁబెట్టేవు
వెగ్గళమై నీమేన వింతవాసన లున్నవో
యెగ్గులచేఁత లేకుంటే యింతేసి లోఁగుదువా ॥ కానీ ॥

మొక్కి యింతి గూడి నీకు మోవితేనె లియ్యఁగాను
 అక్కు మోవఁ దలవంచి అట్టె నవ్వేవు
పక్కన శ్రీవేంకటేశ పలునోఁకు లున్నవో
తక్కు లింతేసి లేకుంటే తప్పించుకొందువా ॥ కానీ ॥ 490

ఆహిరినాట

అలిగితినా నీతో అవుఁగాదని యంటినా
 తలఁపులో నున్నాఁడవు దయఁజూడరా ॥ పల్లవి ॥

ఆనలేల పెట్టేవు ఆసలేల రేఁచేవు
 మోవమున నున్నదాన ముద్దరాలనే
కానీలేరా నావంటికాంతలు నీకుఁ గలరు
దానికేమి అట్లానే దయఁజూడరా ॥ అలి ॥

చెక్కలేల నొక్కేవు సిగ్గులేల వుట్టించేవు
 ఇక్కడనే వున్నదాన హితురాలనే
దిక్కులను మరి నీవు తెచ్చుకొంటి వింతులను
తక్కక నన్నట్లానే దయఁజూడరా ॥ అలి ॥

యేల కాఁగిలించేవు యెంత వొడఁబరచేవు
 యీలాగుల నున్నదాన యిల్లాలనై
అలరి శ్రీవేంకటేశ అంత్లఁ బెండ్లాడితివి
తాలిమి నన్నట్లానే దయఁజూడరా ॥ అలి ॥ 491

బౌళిరామక్రియ

ఇందుకేల లోఁగేవు యెప్పుడూ నీకుఁ గలదే
మందలించి దూరను మరిగితి నిన్నును ॥ పల్లవి ॥

చిగురుమోవిగంటికి సిగ్గులువడఁగనేల
మొగము చూడవయ్య మొక్కే నేను
అగడుసేసినదాని ననవయ్య; నేము నిన్ను
యెగసక్కేలాడేమా యేల నీకు వెలుపు ॥ ఇందు ॥

బడలిక గాకుండా పలుకకుండఁగనేల
కడుఁ జేయి చాఁచవయ్య కానుకిచ్చేను
జడియ నలయించిననతినే అనుటగాక
సడిఁబెట్టినా నిన్ను సారెనేల వెలుపు ॥ ఇందు ॥

అంగపువాసనకుఁగా అందకు రాకుండనేల
కొంగి శ్రీవేంకటేశ కూడితి నేను
అంగడిఁ బెట్టినదాని ననరా; నే నలమేలు-
మంగను నన్నేలితివి మఱి యేల వెలుపు ॥ ఇందు ॥ 492

రేకు 1383 శంకరాభరణం

ఇందుకు జంకించనేలే తాను
పందడి నావల్ల చల మున్నదా ॥ పల్లవి ॥

వొద్దనుండఁగా వొరసీఁ జన్నులు
పెద్దరికానకుఁ బెనఁగేనా
సుద్దులు చెప్పఁగా సోఁకె నాకెమ్మోవి
వుద్దండము లిందుకు నున్నవటే ॥ ఇందు ॥

పీడె మియ్యఁగా వెస గోరు సోఁకె
వాడతో తను నే పాదించేనా
పాదఁగానే తనపైఁ జెమట చిందె
యీడనే పంతాలు హెచ్చెవటే ॥ ఇందు ॥

సరసమాడఁగా సమరతు లబ్బెను
నెరపి దొరతనము వించితినా
కరుణించి శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె
గురుఁడు మరువికివిఁ గొంకెనటే ॥ ఇందు ॥ 493

ఆహిరినాట

దొరవు సారెకు విన్న దూరవచ్చునా
యిరవై నీవే మమ్ము నేలేవు గాక ॥ పల్లవి ॥

మనసువచ్చితే నీవే మన్నించేవుగాక మమ్ము
యెనలేక కొసరఁగా నేమి వచ్చివి
వనములతీగెలు వసంతకాలమునాఁడు
ఘనమై పూచినపాటే కాచీఁగాక ॥ దొర ॥

కరుణ నీకుఁ బుట్టితే కలసేవుగాక నేఁడే
వరుసఁ బెనఁగఁగాను వచ్చేదేమి
గరిమ నేరులు వానకాలమున మేఘాలు-
కురిసినపాటి నీళ్లు పారుఁగాక ॥ దొర ॥

మేలితి శ్రీవేంకటేశ యీడేరించేవుగాక
కాలమెల్లాఁ గోరఁగాను కలిగేదేమి
తాలిమితోఁ జెఱకులు తతికాలమునాఁడు
చాలా ముదిరనపాటి చవిపుట్టుఁగాక ॥ దొర ॥ 494

నాగగాంధారి

నాటు నీవే గురి నీటు నేనే సాక్షి
దాకొని నన్ను నిట్టె దయఁజూడఁగదరా ॥పల్లవి॥

యేరా నీమాఁట లెందాఁకా నాదేవ
గారవించి నాకుఁ గాఁగిలీరా
చేరి చూడఁగానే చెక్కులెల్లాఁ జెమరించె
తారుకాణాయ వలపు దయఁజూడఁగదరా ॥నాటు॥

జలపులఁ బెట్టఁగానే సరిపొద్దులాయను
మఱి పచ్చడము గప్పి మన్నించరా
చిఱునవ్వు నీది చూచి చిమ్మిరేఁగెఁ బులకలు
తఱి నీకే తెలుసును దయఁజూడఁగదరా ॥నాటు॥

గక్కన నీవు గూడఁగా గనమాయ కోరికలు
మొక్కేఁగాని నాకు మోవియ్యరా
నిక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడ నినుఁజూచి దప్పిదేరె
దక్కితివి నన్ను నిట్టె దయఁజూడఁగదరా ॥నాటు॥ 495

నాదరామక్రియ

ఎటువలె నమ్మించీనే యిఁకఁ దనచిత్తము
ఆటమటముల కోప నడుగరే ఆతని ॥పల్లవి॥

మొగము చూచునందాఁకానే మంచినయెడమాటలు
నగినదాఁకానే నంటునేర్పులు
తగులైనదాఁకానే తలపోఁతలెల్లాను
అగపడ్డదాఁకానే ఆసలన్నియును ॥ఎటు॥

ననుపైనదాఁకానే నయగారితనములు
మనసుగన్నదాఁకానే మంతనములు
చనవిచ్చుదాఁకానే సముకపుఁగొలువులు
యెనసినదాఁకానే యిచ్చకములు ॥ఎటు॥

తతి గూడుదాఁకానే తరితీపులన్నియును
రతిఁ జొక్కుదాఁకానే సమ్మతిమొక్కులు
యితవై శ్రీవేంకటేశుఁ డింతలోనె నన్ను నేలె
సతమైనదాఁకానే చవులెల్లాను ॥ఎటు॥ 496

హిందోళవసంతం

మంచికాలమాయ మరువిరాజ్యాన
కొంచక యీతనిఁ గొనియాడరే ॥పల్లవి॥

సరసమాడఁగఁ జవులు పుట్టెను
గరిమ నావిభుఁ గంటిరటే
తెరదియ్యఁగానే తేనెమోవి సూరె
కరుణ నామీఁదఁ గలిగెనే ॥మంచి॥

కానుక లియ్యఁగఁ గాంతలు పుట్టెను
పీవినేరుపులు వింటిరటే
నానుపుఁజెమట నవ్వులు రేఁచెను
మానక విన్నిట్టె మరిగెనే ॥మంచి॥

పూవుల వేయఁగఁ బొందులు గూడెను
శ్రీవేంకటేశు మెచ్చితిరటే
చేపట్టి తియ్యఁగ చెలఁగెఁ గళలు
వావితో నాకిట్టె వలచెనే ॥మంచి॥ 497

నాగవరాళి

భోగించవయ్యా మంచిభోగములెల్ల
తీగెసాగినమోహమే దిష్టసంపదాయను ॥పల్లవి॥

పలుకుఁదేనెలు నీపైఁ బలుమారుఁ జిందఁగాను
కలిమిఁ బన్నీటిజలకములాయను
కలికి నవ్వులు నట్టె కలయఁగఁ జల్లఁగాను
అలరి కప్పురకాపునై మించెను ॥భోగిం॥

జిగి సింగారరసము చేరి నీపై నొలుకఁగా
పొగరుమించుల తట్టుపుణుఁగాయను
మగువకాంతులు నిన్ను మచ్చికతో నొరయఁగా
సొగసుగాఁ జాతుకొన్నసొమ్ములాయను ॥భోగిం॥

అలమేల్మంగ నీవురమందు నెలవుకొనఁగా
బలిమి నన్నిటా నీభాగ్యమాయను
యెలమి శ్రీవేంకటేశ యీకె నిను గూడఁగాను
కలకాలమును నిట్టె కాణాచాయను భోగిం॥ 498

రేకు 1384 దేవగాంధారి

నీయంతవట్టుకు నీవు నెరవాదివి
పాయపుసతులమేవిబడలి కెఱఁగవు ॥పల్లవి॥

తగవు జెప్ప జాణవు తరుణులకై తేవ
యొగసక్కెపునీచేఁత లెంచుకొనవు
మొగము చూచితే నీకు మోవినే నవ్వులు వచ్చు
అగడై వకాంతలు అలసే దెఱఁగవు ॥నీయం॥

అందాలు సేయనేర్తువు అంగవలమాటఁలు
విందుల నీసుద్దులైతే విచారించవు
చెంది నీకు మొక్కితేను సిగ్గులు పైపైనే వుండు
కందువ చెలులలో నికాఁక నీవెఱఁగవు ॥నీయం॥

వొక్కటి సేయనోపుదు వొరపైనపవతుల
తక్కరి శ్రీవేంకటేశ తరి యెంచవు
మిక్కిలి కూడితే వలమేల్మంగనవి చొక్కవు
దక్కవట్టివనితలతచ్చన లెఱఁగవు ॥నీయం॥ 499

వరాళి

తవంతనే మంచివయ్యా తరవాతిపనులెల్లా
యెనసి యాతని వంక లెట్టు దిద్దే మిపుడు ॥పల్లవి॥

మలసి వొడఁబరచ మనవపమా ఆతఁడు
తెలిసి మాటలనే పందిలి వెట్టీని
కలికి చెనకితేనే గడును విడుచుఁగాక
చెలుల మీతని నేమిసేయఁగల మిపుడు ॥తనం॥

తాటించిపెనఁగ మనతరములా యాతఁడు
తేటలనేరుపులు గాదెలఁబోసీని
నాటించేయింతిగోరిక నయానకు వచ్చుఁగాక
యేటకోఁ జెలుల మింతే యేమిపేపే మిపుడు ॥తవం॥

చిమ్మరేఁచనోపుదుమా శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు
మమ్మదిఁ దనవిజమే మొలపించీని .
పమ్మి యలమేలుమంగ పైకొనఁగాఁ గూడెఁగాక
ఇమ్ముల నిద్దరితావ మెట్టుమెచ్చే మిపుడు ॥తవం॥ 500

పాడి

బంతిపక్షములనే బడుకదొరకొంటివి
వింతవింతచవులే వెదకేవు ॥ పల్లవి ॥

ఆపె చేపట్టుకుండఁగా అట్టె నాతో మాటాడేవు
తీపులను బంకించి తిట్టదా నిన్ను
యేపున నొకతె నీకు నేఁకారఁగానే నీవు
పైపైనే మాకింత బత్తిసేసేవు ॥ బంతి ॥

కన్నుల నాపె మొక్కఁగా కడు నాతో నవ్వేవు
సన్నల ముందలవట్టి సాదించదా
మున్నిటనుండి యొకతె మొగము చూడఁగానె
వన్నెలుగా నామీఁద వలపు చల్లేవు ॥ బంతి ॥

విందువెట్టి యాపె నీకు విడెము చేతికియ్యఁగా
కందువఁ గూడుతా నన్నుఁ గాఁగిలించేవు
అంది నే వలమేల్మంగ నాపె నీకుఁ జొక్కఁగాను
పొంది శ్రీవేంకటేశుఁడ భోగించేవు ॥ బంతి ॥ 501

లలిత

ఎంత తాలిమిగలది యీమగువ
వింతలు సేయక నిన్ను వేఁడుకొనెను ॥ పల్లవి ॥

మొనలేనిచేఁతలు నీవేమేమి సేసినాను
ననుపు సేసుక ఆపె నవ్వు నవ్వెను
కొనబుతనాన మరి గురు లెన్నియుండినాను
చనవు సేసుక మోవి చవిగొనెను ॥ ఎంత ॥

కడనుండి యెందరేసికాంతలఁ దెచ్చుకొన్నాను
బడిబడి నీమీఁద బత్తిసేసెను
తడవుగా నాడనుండి తగ విప్పుడు వచ్చినా
వొడివట్టి తీసి నీతో నొనగూడెను ॥ఎంత॥

పోరచి తమ్ములను నీపుక్కిటనే వుండఁగాను
గారవించి కాఁగిటఁ గలసె నిన్ను
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యెంత రతిసేసినాను
ఆరయ నోపనవక అట్టె సమ్మతించెను ॥ఎంత॥ 502

మంగళకౌసిక

చెప్పఁగదరా నాతో సిగ్గువడక
చొప్పులెత్తి చొప్పులెత్తి సొలసి యేమనెరా ॥పల్లవి॥

పంతాన మాయింటికి పలుమారు రాఁగాను
యింతి నీమొగము చూచి యేమనెరా
వెంతల నేఁ దప్పటి నీచెక్కులరేకలు చూచి
మంతనానఁ జెవిలోన మఱియు నేమనెరా ॥చెప్పఁ॥

చెచ్చెర నీవు నాచేతికి లోనై వుండఁగా
యెచ్చుకుందులాడి యాపె యేమనెరా
పచ్చిచెమటలమేను బాఁతిపడి కాఁగిలించి
విచ్చనవిడివి నీతో వెంగేన నేమనెరా ॥చెప్పఁ॥

మఱఁగులేక నీవు నామంచముపై నుండఁగాను
యెఱఁగి కొసరి నిన్ను నేమనెరా
యెఱుకతో శ్రీవేంకటేశ యేలితి విద్దరి
జఱసి నిన్ను మెచ్చి [1] సమ్మతించేమనెరా ॥చెప్పఁ॥ 503

1. సమ్మతించి+ఏమనెరా.

సామంతం

రాఁగదే నీవొప్పు రమణుని కిట్టే
  వేఁగలుదేరియు విగురాయనే ॥పల్లవి॥

చెక్కులచేఁత(చేతు?)లు సిగ్గులమొక్కులు
  అక్కరతో నీకమరెనే
  అక్కజమై పతి కని చూడఁజూడ
  తక్కక తలపోఁతలై మించెనే ॥రాఁగ॥

పలచని నవ్వులు పయ్యదకప్పులు
  చెలియ నీకైతే సింగారమే
  నెలవై నీవిభునికి నివియెల్లా
  అలరి పండించి ఆసలాయనే ॥రాఁగ॥

కారేటిచెమటలు కాఁగిలింపులును
  నేరుపుతోడుత నీభాగ్యమే
  యీరీతి శ్రీవేంకటేశ్వరుని కివి
  సారపురతికిఁ జవులై వున్నవే ॥రాఁగ॥ 504

రేకు 1985 రామక్రియ

ఎవ్వరు గలిగినాను యింత నేరరు
  నివ్వటిల్లినదొరవు నీవాడువే ॥పల్లవి॥

మఱి వలపించితివి మచ్చికతో రమణుని
  మెఱసి వేల్పురులలో మేఁటివాడుతే
  వెఱ పించుకంత లేక వెంటవెంటఁ దిప్పితివి
  నెఱతనపుజాణవు నీవాడువే ॥ఎవ్వ॥

చేయిచాఁచి విన్న చెండువ వేసెను
సోయగాన నట్టె చూచేవు
దాయకపాయక తలఁచుకొంటివా
యీయెడ నా కావతియ్యవయ్యా ॥పొంచి॥

గక్కనఁ జైకొని కాఁగిలించుకొనె
చిక్కి ధ్యానములు సేసేవు
యిక్కువ శ్రీవేంకటేశ నన్నేలితి
చొక్కి నవ్వేవు నానుద్దు లివయ(యా?) ॥పొంచి॥ 508

శుద్ధవసంతం

కపటాలు వద్దుగాక కాంతలతోను
యిపుడు చెల్లదా నీకు యెంతసేసినాను ॥పల్లవి॥

తమకాన నాపెపేరు తడవితి వింతేకాక
మమకారము నామీఁద మఱచేవా
భ్రమసితినంటా నాతో బాసలు సేయఁగనేల
జమళి నెందరైనా దోసములా నీకేమీ ॥కప॥

నమషున నాతోడ నవ్వితి వింతేకాక
[illegible] నన్ను మన్నించ కేల మానేవు
పనివరాకంటా నొ[illegible]ఁగ వింతయేల
తవిలి చాలకుండితే తగదా నీకేమీ ॥కప॥

సొలపి మొక్కఁగా నాపెఁ జూచితి వింతేకాక
కలసితివి నన్ను నీకడ మున్నదా
తొలుతటిపొందులంటా తొరలించ విపుదేల
చెలితో శ్రీవేంకటేశ సిగ్గా నీకేమీ ॥కప॥ 509

సింధురామక్రియ

మేలు మేలయ్యా నిన్ను మెచ్చితిమి
తాలిమితోడుత నేఁడు తగ వెఱఁగితివా ॥పల్లవి॥

సముకాన మెచ్చేవు సారెసారెఁ బొగడేవు
రమణిగుట్టెఱఁగవా రతులఁ దొల్లి
చెమటలు దుడిచేవు చేసురటి విసరేవు
నెమకి చుట్టరికము నేఁ డెఱఁగితివా ॥మేలు॥

చెక్కులొత్తి నొక్కేవు శిరసెత్తి దువ్వేవు
చక్కఁదనములు నీ వెంచవా తొల్లి
అక్కరతోఁ బొదిగేవు ఆసలెల్లాఁ జూపేవు
యిక్కువతో వలపులు యిప్పుడెఱఁగితివా ॥మేలు॥

కందువలు చూపేవు కాఁగిటను నించేవు
పొందులు యివెల్లాఁ దలపోయవా తొల్లి
అంది శ్రీవేంకటేశుఁడ అంగనఁ గూడితి విట్టె
అందపువేడుకలు నేఁడట్టె యెఱఁగితివా ॥మేలు॥ 510

రేకు 1386 ముఖారి

వెలయఁ బెండ్లాడితివి వెఱపేఁటికి
వెంకా వేగు నుండఁగా వెఱపేఁటికి ॥పల్లవి॥

పాదిపంతము లెరిఁగి బ్రదికించే మొగఁడవు
వేడుక నీవు నేయఁగ వెఱపేఁటికి
వాదికసతులలోన వలపినయట్టు మన్నించి
పీడెము నియ్యఁగాను వెఱపేఁటికి ॥వెల॥

పనిచి నాతో [1]నాపెను నవ్విన నవ్వులెల్లా
తనకుఁదానే యెట్టో తాఁ జూచెను
ఇనుమడిగా నేనే యెరిఁగించితివంటా
గుపిసేవు నే విన్ను కొరత లెన్నుదునా ॥ ఏమి ॥

ఆపె వేసినగుఱుతు లట్టె చూపినవెల్లా
వైపుగాఁ దెలిసె నెవ్వరు చెప్పిరో
యేపున శ్రీవేంకటేశ యిట్టె నన్నుఁ గూడితివి
రూపించేవు నే విన్ను రొచ్చులు నేయుదునా ॥ ఏమి ॥ 514

మాళవిగౌళ

తఱితో నీచేతిదింతే ధర్మపుణ్యము
యెఱుఁగుదు మన్నియు విన్నేమనేమయ్యా ॥ పల్లవి ॥

చెక్కుటిచేతితోడ సిగ్గులనవ్వులతోడ
తక్కక చెలి యింటిలో తా నున్నది
చొక్కటాలాడేవు నీవు సుదతులతో యీడ
యిక్కడ విందరము విన్నేమనేమయ్యా ॥ తఱి ॥

సింగారభావాలతోడ చెంపచెమటలతోడ
అంగన మేడలోన ఆసాస మున్నది
ముంగిట నీవై తేను కమ్మక రచ్చలు సేసేవు
ఇంగితము గంటిమి విన్నేమనేమయ్యా ॥ తఱి ॥

కన్నులతేటలతోడ కడుఁదమకముతోడ
యెన్నిక నీకాఁగిటిలో యింతి వున్నది
మన్నించి శ్రీవేంకటేశ మంచముపై నున్నాఁడవు
యిన్నిటాను జాణఁడవు విన్నేమనేమయ్యా ॥ తఱి ॥ 515

1. ఆపెను = ఆపెయును అనియా? ఆపెను తరువాత 'నీవు' అనియుంటే అన్వయము సులభమేమో?

దేసాళం

ఏల తప్పులువట్టేవు యిట్టె నన్ను మన్నించు
తాలిమితో నుండితేనే తగ నీ కుచితమా ॥పల్లవి॥

నీటున నన్నివిధాలా నీచేత నేఁ దవిసితి
మాటలాడకుండితేనే మంకుఁదనమా
చీటికిమాటికి లోలో సిగ్గులమఁ దలవంచి
గాఁటానఁ జూడకుండితే గర్వమా ఇది ॥ఏల॥

మలగుపై నొరగుండి మరి నీవు రాఁగాను
తలుపు మూయవచ్చితే దంటతనమా
పొలసి నీవు నన్నుఁ బూవులను వేయఁగాను
కలఁగక వుండితేనే గట్టివాయినా ॥ఏల॥

రట్టుగాను నీవు మాటలిట్టె నాతో నాడఁగాను
గుట్టుతోడ నుండితేనే గొంటుఁదనమా
యిట్టె శ్రీవేంకటేశ యేలి కాఁగిలించితివి
నెట్టన నిన్ను మెచ్చితే నిండినరాజసమా ॥ఏల॥ 516

రేకు 1387 అహిరి

మంచివాఁడ వౌదువయ్య మగువ నింత యేఁతురా
అంచెల నిప్పుడే నీవు ఆదరించవలదా ॥పల్లవి॥

మగవాఁ డేమిచేసినా మాటలే పెంతురుగాక
తగవులఁబెట్టుదురా తరుణులు
సొగిసి నీ వెంతేసిజూజగాఁడవైనాను
తగులువిరివందేలు తరుణు లాడుదురా ॥మంచి॥

చలము సాదించేవాని జంకింతురుగాక
బలువులు చూపుదురా పడఁతులు
వెలలేనివలపులవేఁటకాఁడవు నీవైతే
చలివాసి తమగాలు సకియ లెక్కదురా ॥మంచి॥

చేవలు మీరినవానిఁ జేవట్టి తీతురుగాక
వావాతఁ దిట్టుదురా వనితలు
శ్రీవేంకటేశ యీపెను చేరి నీవెంత గూడినా
కావిరిఁ దమగుట్లు కాంతలు చెప్పుదురా ॥మంచి॥ 517

బౌళి

ఇట్టె ఆదరించరాదా ఇఁకనైనాను
అట్టాయ నిందరిలోన నెట్టన యీరమణి ॥పల్లవి॥

పట్టెమంచముపై నీవు పవ్వళించి వుండఁగాను
బట్టబయ లాపె వచ్చి పాదాలొత్తీని
గుట్టున నీవది యెఱుఁగుదువో యెఱఁగవో
వెట్టిసేవలు సేసెను వెలఁది యిందాఁకను ॥ఇట్టె॥

సందడిఁ బరాకై నీవు చదురంగమాడఁగాను
అంది యీకె చెవిలో నేకాంతమాడీని
విందువలె నీ వవి వింటివో వినవో కాని
మందుల నూరె మగువ యిందాఁకను ॥ఇట్టె॥

కొండపై శ్రీవేంకటేశ కొలువై నీ వుండఁగాను
నిండుఁజన్నుల నొత్తీని నిన్ను నాపె
అండనే నన్నేలితివి అది చూచితివో లేదో
బందుసేసె నిన్నిటాను పడఁతి ఇందాఁకను ॥ఇట్టె॥ 518

సామంతం

అవతీవయ్య అమమావించక
దావికేమి యింకం దప్పుగాదు ॥ పల్లవి ॥

రవ్వలుసేసిటు రాపై తివి విన్న
నవ్వులు నవ్వంగ నమ్మితివి
యెవ్వరో చెప్పంగ నీద నున్నాడవు
చివ్వన వలపులు చే చిక్కనా ॥ అవ ॥

అగడుగ నాకెఅండనే వుంటివి
మొగము చూడంగా మొక్కితివి
వెగటుదీరంగ నీడెమిచ్చే నీద
తగవుతో దయదలంచితివా ॥ అవ ॥

దీ(ధీ ?)రత వెంటనే తెచ్చితి వాకతెమం
గోరి మన్నించంగం గూడితివి
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ చొక్కితి విందు
యేరా చనవెల్లా నిచ్చితివా ॥ అవ ॥ 519

హిందోళం

నీవల్లవచ్చినమేలు నీకే తెలుసును
అవటించి నేను వినే నావతీవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తక్కక విమ్మనిబ్టై తప్పకచూచితేను
చెక్కునం జేయిపెట్టుక పిగ్గువడేవు
చక్కని నీమేనికి మచ్చములేమైనా వచ్చెనో
అక్కరతో నే నెఱంగ నావతీయవయ్యా ॥ నీవ ॥

నెయ్యముతోడుత విట్టె నీమీఁదఁ జేయివేసితే
వొయ్యనే చేతులెత్తి వొద్దుకొనేవు
నెయ్యాన మరుముద్రలు నెలఁతలెల్లా వించిరో
అయ్యెడఁగలసుద్దులు ఆనతీవయ్యా ॥ నీవ ॥

ముచ్చట శ్రీవేంకటేశ మోవితేనె లడిగితే
రచ్చల నవ్వుతాను శిరసువంచేవు
యెచ్చరి నన్నుఁగూడితి వింకా నేమిదలఁచేవో
అచ్చలాన నాకిట్టె ఆనతీవయ్యా ॥ నీవ ॥ 520

ముఖారి

ఏమీ ననకురే యిచ్చకములే యాడరే
చేముంచి నవ్వకురే సిగ్గువడీ నాతఁడు ॥ పల్లవి ॥

గందము మేనఁ బుయ్యరే కప్పురము నోటికీరే
యెందుండి వచ్చెనో విభుఁ డింత యలసి
విందువలె మరి నేను వెనక మాటాడేఁగావి
చెంది మీరు మాటాడరే సిగ్గువడీ నాతఁడు ॥ ఏమీ ॥

దప్పికిఁ బన్నీరియ్యరే తామరలు ముడువరే
కప్పి యేపనిసేసెనో కడునలసి
చప్పుడుగాక వెనక వంగడిఁ గూచుండేఁగావి
చిప్పల మీరుండరే సిగ్గువడీ నాతఁడు ॥ ఏమీ ॥

చేసురటి విసరరే శ్రీవేంకటేశుఁడు నేఁడు
రాసికెక్క నన్నుఁ గూడె రతి నలసి
వేసరక యీసేసలే వెనకఁ బెట్టేఁగావి
సేసలు మీరు వెట్టరే సిగ్గువడీ నాతఁడు ॥ ఏమీ ॥ 521

సాళంగం

పాయపువాఁడవు నీకు పచ్చిపేఁతలు దాఁతా
ఆయములు దెలిసియు నడిగేఁగాక ॥పల్లవి॥

చెక్కులఁ గళలు నిక్కె చేవదేరెఁ గెమ్మోవివి
యెక్కడఁ గలిగెనయ్య యివి నీకు
చక్కనిరమణులతో సాముసేసేవాఁడవు
అక్కరా నీ కివి వూర కడిగేఁగాక ॥పాయ॥

చెంగలించె నీకన్నులు చెమరించె మేనెల్లా
అంగవించి యేడఁజేరెనయ్యా నీకు
అంగడివలపులకు ఆసపడేటివాఁడవు
అంగమేకాదా విన్ను నడిగేఁగావి ॥పాయ॥

ముంచెఁ గాఁగిట వాసన మూఁపులు మూఁడాయను
కొంచక యెందు వంటించుకొంటివయ్యా
యెంచుకొని శ్రీవేంకటేశ నన్నుఁ గూడితివి
అంచల నీసాజమే అడిగేఁగాక ॥పాయ॥ 522

రేకు 1388 రామక్రియ

కపటపునీసుద్దులు కన్నవేకావా
నెపమున నీనేరుపు నెఱపఁగవలెనా ॥పల్లవి॥

నేనూ నాతఁడూ వొకటే నీవేమి చెప్పేవే
కానిదేపే యింతయేల కాఁతాళించేవే
దానికేమే సవతివొక తొలఁగరా విన్ను
సోఁకలుగా వలపులు చారవేయవలెనా ॥కప॥

అతఁడు నన్ను మన్నించు నందు కేమి సేసేవే
రాతిరిఁబగలునేల రాఁపు పేసేవే
గాతల నీకుఁ గొత్తగలుగుట చూవనేల
యీతరవాతనే నీవు యింత నవ్వవలెనా ॥ కప ॥

శ్రీవేంకటేశుఁడు నన్నుఁ జెనకి కాఁగిటఁ గూడె
కావించి నీవిట్టె ఇచ్చకములాడవే
వావి నీకుఁ గలుగుట వాదవారే యెఱఁగరా
దేవరవలెనే ఇంత తెలుపఁగవలెనా ॥ కప ॥ 523

పాడి

ఇటువంటిదే కో యెదిరిఁజేసినచేఁత
ఘటన నట్టె తనకుఁ గలుగక పోదు ॥ పల్లవి ॥

వలపులు కడుఁజూపి వాడికలు పచరించి
పలుమారు రమణుని భ్రమయించేవు
బలిమినే నీవిట్లా పంతాలు మెరయఁగానే
చెలపచెమటలు నీచెక్కుల్ల నిండెఁగదా ॥ ఇటు ॥

తమకములు గొనవేసి తాలిములు దూపించి
జమళివలపులఁ బతి సాదించేవు
సమకాన నీబింకాలు సారెకు నెరవఁగానే
కొమరెమదము నిన్ను గొబ్బున ముంచెఁగదే ॥ ఇటు ॥

భావించి చూపు చూచి పైపై విసయాలు చేసి
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడి చిత్తగించేవు
సావధానమున రతిసాములు సేయఁగానే
నీ వలమేల్మంగవు నేర్చితివిగదవే ॥ ఇటు ॥ 524

లలిత

ఏమి విన్నవించేము ఇంకా నీకు
కాముని(గన్నతండ్రివి కరుణించవయ్యా ॥పల్లవి॥

వేమరు(దరుణిమీ(ద వెల్లావిరి సేసేవు
కాముని గరిడిలోని కా(తాళము
గోమున నీముద్దులకు గొల్లెత లెట్టోరిచిరో
గామిడివిద్యలకెల్లా ఘనుఁడవుగావా ॥ఏమి॥

సోమ(గక వాకమా(టే సోగులుగా(జేసేవు
వనితమీ(దటను జవ్వనమదము
మొనసి పదారువేల నెంతయొలయించితివో
వినుపై నయానోదము నీసొమ్ముకాదా ॥ఏమి॥

చిత్తిలోద సేసలుగా సద(తిపై(జల్లేవు
చిత్తములోపల(బులిసినగజిరు
యిత్తల శ్రీవేంకటేశ యింతి నిన్నెట్టు కూడెనో
వృత్తముఁద నీపనుల కొక్కు(డవే నీవు ॥ఏమి॥ 625

ముఖారి

ఎక్కడేమి సేసినాను యెట్టువచ్చునో సనులు
చక్కనిసతులతోడ సంతముగావయ్యా ॥పల్లవి॥

చెందినసీసతులలో చిగురు(గొమ్మా చే(గే
యొందరితో సాముసేసే వేమయ్యా
అందరును సరసములాడినట్టే నీవాడి
సందడి గుట్టుసేముక చక్కనుండవయ్యా ॥ఎక్క॥

కొమ్మలమోవులలోన కొనమొదలును తీపే
యెమ్మెలకు గరిపించే వేమయ్యా
యిమ్ములఁ బిచ్చుకముల కిచ్చుకములే చేసి
సమ్మతి వదిగినట్టె చనవియ్యవయ్యా ॥ ఎక్కు ॥

యీడనున్నసతులము ఇందరు నీకొక్కవారే
యేడ గొలఁది గూడితి వేమయ్యా
తోడై యలమేల్మంగను జూచినట్టే కృపఁ జూచి
వోడక శ్రీవేంకటేశ వొద్దనుండవయ్యా ॥ ఎక్కు ॥ 526

శుద్ధవసంతం

వరుసగానివరుస వత్తురా తాను
అరసి నీవొకమాటు అడుగరాదా ॥ పల్లవి ॥

మిక్కిలి నీతో నేను మేలములాడఁగాను
అక్కరతోఁ జూడవచ్చి నాపె యెవ్వతో
ఇక్కువచెప్పి నీవే యీడకు రమ్మనంటివో
యెక్కువై నతవవొళ్లి యెద్దతనమో ॥ వరు ॥

పొందుల నీవు నావొత్తుల నారగించఁగా
విందులు చెప్పఁగవచ్చి వెలఁదెవ్వతో!
యిందుకు నీవు అవలేమైనాఁ బెట్టితివో
దిందుపడి తనలోనిదిట్టతూకతనమో ॥ వరు ॥

నే నలమేల్మంగనై నిన్నుఁ గూడివుండఁగాను
కానుక లియ్యఁగవచ్చెఁ గాంత యెవ్వతో
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొంది నీమతకమో
తానే నేరుచుకొనినదంటతనమో ॥ వరు ॥ 527

పాడి

నీకే తెలుసుఁగాక నెరజాణతనమెల్లా
పైకొని విన్నఁ గొసరేపాటివారమా ॥పల్లవి॥

పంతమాడేవారితోడ బలువు చూపుటగాక
మంతనాన నవ్వఁగాను మన్నించవద్దా
వింతవాఁడవా నీవు వెలఁదిలా గెఱఁగవా
పొంతనుండి విన్నవించి బోదిపేయఁగలమా ॥నీకే॥

చలపట్టినవారితో సాదించుటగాక
మలసి మొక్కేటివారి మన్నించవద్దా
పెలుచమనసా నీది ప్రియము నీ వెఱఁగవా
తలఁపించి నీమీఁదితరవుకత్తెలమా ॥నీకే॥

గరివించినవారితో గరిపించవలెఁగాక
మరిగి కూడినవారి మన్నించవద్దా
అరిది శ్రీవేంకటేశ అలమేలుమంగ యీకె
వురముపై నుండఁగా విన్నొదఁబఱచేమా ॥నీకే॥ 588

రేకు 1389 అహిరినాట

పిగ్గువడ వింటకంటా చెలరేఁగేవు నీవైతే
యెగ్గులువట్టేవారెల్లా నేమందురో ॥పల్లవి॥

ఇంతి నీవు వందలాన యెదురుబడి నెక్కి-
వింతలుగా నేఁగేవు వీదివీదుల
కంతలబోరలగండ్ల కడమవారెల్లాఁ జూచి
యెంతేసియీూసులతోడ నేమందురో ॥పిగ్గు॥

సరిగా గుఱ్ఱముమీఁద సతియు నీవును నెక్కి-
వరుసలను నేఁగేరు వాడవాడల
విరతితో మేడలెక్కి- నీసతులెల్లాఁ జూచి
యెరపులకాఁతాళాన నేమందురో ॥ పిగ్గ ॥

అలమేలుమంగఁ గూడి అట్టె పల్లకిమీఁద
చెలరేఁగి యేఁగేవు శ్రీవేంకటేశ
కొలిచివచ్చేటినీకొమ్మలెల్లా నట్టె చూచి
యెలమి వేడుకపుట్టి యేమందురో ॥ పిగ్గ ॥ 529

మాళవిగౌళ

ఒకరిఁ దడవితేను వోరుతురా
మొకము చూడఁగానే [1] మొరతురు గాక ॥ పల్లవి ॥

చేతనొద్దించుకోఁగానే చెలివి పువ్వుల వేసే-
వేతుల కిందరిలోన విదేమయ్యా
కాతరించి యాపె విన్నుఁ గసరుచుఁ దిట్టఁగాను
నీతరుణులెల్లాఁ జూచి విన్ను నవ్వే రిదివో ॥ ఒక ॥

పిగ్గుతోడఁ గొంకఁగానే చెనకుచు కొనగోర
అగ్గలపై చన్నులంటే వదేమయ్యా
వెగ్గల నాపె నీపెదవి గంటిసేయఁగా
విగ్గుల నీవనితలు విన్ను నవ్వే రదివో ॥ ఒక ॥

అలమేలుమంగ వచ్చి వనఁగానే కొంగువట్టే-
వెలమి శ్రీవేంకటేశ యేమయ్యా
కలసి ఆపె విన్నుఁ గళలంటి చొక్కించఁగా
నెలకొన్నకాంతలెల్ల విన్ను నవ్వే రదివో ॥ ఒక ॥ 530

[1] 'మొరయు' ధాతువా?

సామంతం

ఇప్పటి కెఱఁగరాదు యెంత నేము చెప్పినాను
తప్పు నీపై మోచితేనే తలవంచేవుగాని ॥ పల్లవి ॥

ఆపె చెప్పినమాట లట్టె తారుకాణవచ్చె
యేపున నాతో బాసలేల సేసేవు
ఆపనుల నీమోవి అద్దములోఁ జూడరాదా
నీపట్టుకు సిగ్గువడి నిజమాడేవుగాని ॥ ఇప్ప ॥

అందరు విన్నాడుకొనే వవి నేఁడు నిజమాయ
చెంది యమరించవేల చెల్లఁబెట్టేవు
సందడి నీచెక్కు లవి చమరి చూచు కోరాదా
అందపురేకలకు నీ వటు నవ్వేవుగాని ॥ ఇప్ప ॥

దొడ్డికాడిగొల్లెతలదూరులు దిష్టములాయ
వొడ్డుకోనేల శ్రీవేంకటోత్తమ నీవు
బిడ్డు చూచుకోరాదా [1]చెలెలమేలుమంగను
అద్దము లే కేలితివి అట్టు మెచ్చేవుగాని ॥ ఇప్ప ॥ 631

సాళంగనాట

నీవు గడించినమేలు నీవే యెఱఁగవలె
నోవల విదే దిష్టము చూచుకొనవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

అలమేలుమంగమేనియౌవనరాజ్యమున
మొలకలపులకలు మొలచెను
బలిమితో వలపులపంటలునుఁ బండె విదె
కలలెక్కలు విండువు గక్కన రావయ్యా ॥ నీవు ॥

---

1. చెలి+అలమేలుమంగ.

అంకెలై యీకామినిలావణ్యజలధిలోన
 వుంకువకోరికలు వోడల వచ్చెను
సంకెలేక తమకపుసరకులు పచారించె
 సుంకపుటాదాయము లెంచుకొవఁగదయ్యా ॥ నీవు ॥

రచనల నీకెసింగారములతోఁటలోన
 కుచముల బంగారు కొప్పెర లుండె
వుచితాన శ్రీవేంకటోత్తముఁడ నిన్నుఁ గూడె
 ఇచటనే దాఁచుకొని యిట్టె బదుకవయ్యా ॥ నీవు ॥ 532

దేశాక్షి

ఏలినవాఁడవు నీఇచ్చలోనివారము
 యేలాగున నడిపినా ఇంతా సంతోసమే ॥ పల్లవి ॥

మలసి నీమాటలకు మారుమాట లాడనేల
 వొలిసి వూఁకొంటాను వుండుదుఁగాక
చలపాదివాఁడవు నీజాడలు విడువ నెందు
 చెలరేఁగి ఇట్టె చవిసేసుకొనే విన్నియు ॥ ఏలి ॥

చేసుకొన్నబాసల నీచేఁతకు చేఁత మాకేల
 వోసరించి నీకు లోనై వుండేఁగాక
ఆసోదకాఁడవు విన్నవిన్నిటాఁ దమపరాదు
 వాసితోనే మెచ్చి సేవలు సేసే విపుడు ॥ ఏలి ॥

చేవదేరెఁ గూడితివి సిగ్గుకు సిగ్గేఁకనేల
 వోవరిలో నవ్వుకొంటా నుండేఁగాక
శ్రీవేంకటేశుఁడవు చెల్లుబడి విడువవు
 భావించి నీవారమై బతికేము నేము ॥ ఏలి ॥ 533

పూర్వగౌళ

చెప్పవయ్య వినేఁగాని చెవులు చల్లఁగా నేఁడు
దప్పిదేరి నీమనసు తమకించెనా ॥ పల్లవి ॥

వలపులనీసుద్దులే వడిగాఁ జెప్పేవు నాతో
వెలయ వింకా నవి వేడుకయ్యీనా
మొలకలు చన్నులంటా ముందరనే పొగడేవు
అలర నందుపై నీకు ఆసలు పుట్టీనా ॥ చెప్ప ॥

నావద్దనే కూచుండి నవ్వులెల్లా నవ్వేవు
చేవదేరి నీమదము చిమ్మిరేఁగెనా
భావించి నేఁ బండుండఁగా పక్క విట్టె పండుండేవు
కావలసి నామీఁద కరుణ వొడమెనా ॥ చెప్ప ॥

తప్పకిట్టె నామోము తరిగొని చూచేవు
ముప్పిరి నాకింత మోహించితివా
కప్పి శ్రీవేంకటేశుఁడ కాఁగిలించి కూడితివి
యెప్పుడు నాకీచనవు లియ్యదొరకొంటివా ॥ చెప్ప ॥ 534

రేకు 1390 వరాళి

ఇంకానేల మఱఁగులు ఇద్దరికివి
పంకించక నోటాన(బాడేము నేము ॥ పల్లవి ॥

సురటి విసరీ నీకుఁ జూడరాదా ఆపె దిక్కు
శిరసువంచుక యేల సిగ్గువడేవు
ఇరవుగా నెరిఁగిరి ఇందరు నీసుద్దులు
పరగఁగ నోటాన(బాడేము నేము ॥ ఇంకా ॥

అకుమడిచిచ్చి నీకు నంది పుచ్చుకొనరాదా
చేకొని మరినేల సిగ్గువడేవు
తోకల మైగుఱుతులు సొరిది వాఇటఁబడె
పైకొలిపి సోవానఁ బాడేము నేము ॥ఇంకా॥

పూడిగము సేసేయాపె నొనగూడి మెచ్చరాదా
చేడెలు చూడఁగానేల సిగ్గువడేవు
కూడితివి నన్ను విట్టె కోరి శ్రీవేంకటేశుఁడ
పాడితోడ సోవానఁ బాడేము నేము ॥ఇంకా॥ 535

శ్రీరాగం

[1] చిత్తమురా విన్నపము సేసేఁగాని
తత్తరించ కివ్వలికి దాఁటిరావయ్యా ॥పల్లవి॥

వలపు లేఁతలబంటి వానులు రొమ్ములబంటి
పొలసితే మాటలు పుక్కిటిబంటి
అలసి అవ్వలనుండి అడిగేవు మాగుట్టు
తలపోఁతయేరులు దాఁటిరావయ్యా ॥చిత్త॥

చింతలు చెక్కులబంటి సిగ్గులు పెందొళ్లబంటి
మంతనా లన్నియుఁ జీలమండలబంటి
బంతి నెదురురేవుల పైకొని లోఁతరసేవు
దంతపుమేడకు విట్టె దాఁటిరావయ్యా ॥చిత్త॥

కూటమి చంకలబంటి కోరికె చన్నులబంటి
మూటగట్టు సరసాలు మెడలబంటి
యీటున శ్రీవేంకటేశ యేవని నన్ను మెచ్చేవు
తాటించి నీవిట్లానే దాఁటిరావయ్యా ॥చిత్త॥ 536

1. 307 రేకు. 24 వం. 37 వ పాటను పోలినది.

పాడి

చేయిపట్టెనంటానేల చెలువునీ దిట్టేవు
ఆయములు గరఁగఁగా ఆసపడవలదా ॥పల్లవి॥

చిక్కవితేనెలతో నీచిగురాకుమోవి చూచి
వుక్కన నీపతికి నోరూరకుండునా
గక్కన నీమోము చంద్రకళదేరఁగాఁ జూచి
పక్కన నీకు నచ్చె బాఁతిపడవలదా ॥చేయి॥

పట్టెఁదేసివక్షమునీబంగారుచన్నులు చూచి
చుట్టి యాతనిచూపులు సోఁకఁదగదా
జట్టిగ నందపునీజఘనచక్రము చూచి
రెట్టించి వలపులు రేఁగఁగవలదా ॥చేయి॥

సావధానముల నీచక్కఁదనములు చూచి
యీవేళ శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె నౌనె
తావుల నీకొప్పును నిత్తరిచూపులునుఁ జూచి
యీవులిచ్చి నిన్ను నురమెక్కించుకోవలదా ॥చేయి॥ 537

ఆహిరి

విన్న మెచ్చఁగలఁగాని నిష్టూరాన కోపను
విన్నటివలెనే నేఁడు విల్వఁగరాదా ॥పల్లవి॥

యెన్ని లేవు నీసుద్దులు యిప్పుడు చెప్పేనంటేమ
పున్నతి మొకదాకిరి నుండావఁగాక
పన్ని యప్పటి నాతో బావలేం నేసేవు
యెన్నఁగ గుట్టుతో నుండవియ్యఁగరాదా ॥విన్న॥

నాకుఁ గొత్తా నీనేఁతలు నమ్మి ఇయ్యకొనేనంటే
చేకొని వెల్లావిరులు చేయఁగాక
సాకిరేల తెలిపేవు సతులనందరిఁ దెచ్చి
తూకొని తొల్లిటివెల్లా దొంతిఁబెట్టేవు ॥ విన్న ॥

కానరావా నీగుణాలు కమ్మటిఁ బొగడేనంటే
నానఁబెట్టి కొంతగొంత నవ్వేఁగాక
పూని శ్రీవేంకటేశుఁడ పొందితివి దూరనేల
మాని పంతమిచ్చితిని మన్నించరాదా ॥ విన్న ॥ 538

కాంబోది

ప్రియముచెప్పేదే మేలు బిగియనేఁటికి
క్రియగూడుమామాటలఁ గృపసేయవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

పంతగారివతి విన్నుఁ బట్టినదెల్లాఁ దప్పే
యెంతని వుత్తరమిచ్చే వేమయ్యా
వింతగా చేతులువట్టి వేఁడుకొని విడెమిచ్చి
పొంతనే యేకతమాడి బుజ్జగించవయ్యా ॥ ప్రియ ॥

చెందినవానికత్తె చేసినదెల్లాఁ జేఁతే
యెందాఁకాఁ దారుకాణించే వేమయ్యా
కందువ నవ్వులు నవ్వి కడుఁ బచ్చిదము గప్పి
ఇందరిలో గారవించి ఇచ్చలాడవయ్యా ॥ ప్రియ ॥

మానవతులైనవారిమాటలెల్లాఁ దగవులే
ఆనలేల పెట్టుకొనే వదేమయ్యా
కొనకడపరాయఁడవై శ్రీవేంకటేశుఁడ
తానకమై దూరితివి దండమండవయ్యా ప్రియ ॥ 539

మాళవి

ఎందాఁకా వంకలుదిద్దే వీతనిసుద్దులు నాతో
పందెగాఁడై తానిట్లా బదుకనీఁగదవే ॥ పల్లవి ॥

చెల్లుబడిగలవారు సేసినదెల్లాఁ జేఁతే
అల్లదె ఔఁగాదని ఆడఁగనేల
పల్లదాన నేఁ దప్పులు పట్టేటిదాననా
బల్లిదుఁడై తానిట్లా బదుకనీఁగదవే ॥ ఎందాఁ ॥

పంతగాండ్లైనవారు పట్టినదెల్లా మాఁటే
యెంతకెంత తనగర్వా లెంచఁగనేల
పొంతనుండి నేఁ దనకు బుద్ధినేరిపేదాననా
బంతి నుండి తానిట్లా బదుకనీఁగదవే ॥ ఎందా ॥

కూరిమిగలుగువారు కూడినదెల్లాఁ గూటమి
సారెకుఁ గొసరి యింతజఱయనేల
యీరీతి శ్రీవేంకటేశుఁ డెనసె వీఁకఁ బానేనా
బారకుఁడై తానిట్లా బదుకనీఁగదవే ॥ ఎందాఁ ॥ 540

రేకు 1391 సామంతం

మొక్కేము నీకును ముందుముందుగా నేము
మక్కువసేసి ఇట్టె మన్నించవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

తలఁచి నీవే నన్ను దయఁజూచుటగాక
కొలఁదిమీరి యెందాఁకఁ గొసరేను
చలము సాదించేనంటే సతులము నే మెదురా
మలసి ఇంతటనైన మన్నించవయ్యా ॥ మొక్క ॥

పవివడి నీవే నాపై బత్తిసేయుటగాక
కొనగొనల నెందాఁకాఁ గొసరేను
మనసు సోదించేనంటే మంకులము నే నెంత
మనసిచ్చి యిపుడైనా మన్నించవయ్యా ॥ మొక్కె ॥

గరిమల నీవే నన్నుఁ గలసి మెచ్చుటగాక
కురులంటి యెందాఁకఁ గొసరేను
యిరవై శ్రీవేంకటేశ యేలితి విల్లాల నేను
మరిగి యింతటనైనా మన్నించవయ్యా ॥ మొక్కె ॥ 541

రామక్రియ

సతుల మిందరమును సంతోసించేము
తతివచ్చె నీక నిట్టె దాఁచకువయ్యా ॥ పల్లవి ॥

కన్నులనే నవ్వుతాను కలకల మాటాడుతా
వున్నది చెలియ నేఁడు వుల్లసానను
మన్నించిననీనుద్దులు మాతోఁ జెప్ప సిగ్గువడీ
అన్నియు నీవైనా నానతియ్యవయ్యా ॥ సతు ॥

మోమువఁ గళదేరుతా ముచ్చటలు నెరపుతా
వేమారుఁ జెలరేఁగీని వేడుకలను
నీమోహపుగుఱుతులు నే మడిగితే దాఁచీ
ఆముకొని నీవైనా నానతియ్యవయ్యా ॥ సతు ॥

మోవిఁదేనె లొలుకతా మంచిసరసమాడుతా
వోవరిలో నిన్నుఁగూడి వున్నదిపుడు
శ్రీవేంకటేశుఁడ నే మెంచితేఁ దానే తలవంచీ
అవిధము నీవైనా నానతియ్యవయ్యా ॥ సతు ॥ 542

పాడి

మావలె నుండవలదా మనసు మనసుఁ బొంది
కైవశ మాతఁడు నాకుఁ గలకాలమెల్లను ॥పల్లవి॥

చనవరినందువు జాణ ననుకొందువు
యెనలేనిరమణుని నేల దూరేవే
పెనఁగి పెద్దరికాలు పెంచేది యెఱఁగము
ఘనమై మీగుట్టు నేఁడు కానవచ్చె మాకు ॥మావ॥

నీవే మించితి నందువు నేరుపరినందువు
యీవల నాతని కెంత యేఁకారేవే
భావించి వేసాలు నీవు పచరించే దెఱఁగము
కావిరి వలపు తారుకాణాయ మాకు ॥మావ॥

యెమ్మె చెల్లునందువు యెనసితి నందువు
చిమ్మి శ్రీవేంకటేశుపై చేఁత వేసేవేమె
నెమ్మి నాతఁడె నన్నేలె నీమనసు యెఱఁగము
తెమ(మ్మ?)లై సంతోసము దిష్టమాయ మాకు ॥మావ॥ 543

కురంజి

ఏమయ్య తగవు నీవెఱఁగవిదా
కామించితే బిగిసే విక్కడి జాణతనమా ॥పల్లవి॥

కోరికతో నిన్ను నాపె కొంగువట్టి తియ్యఁగాను
సారె సిగ్గులువడేది జాణతనమా
నేరుపుతో జత్తి గడు నీమీఁదఁ జేయఁగాను
యీరీతి గుట్టువేసే విది జాణతనమా ॥ఏమ॥

గోమునఁ బెంచినయట్టిగుబ్బల విన్నొత్తఁగాను
సాము సేసే వాపెతోను జాణతనమా
నేమముతోఁ గామకిచ్చి విన్నుఁ దప్పకచూడఁగా
ఆమనివవ్వులు నవ్వే వది జాణతనమా ॥ ఏమ ॥

కడలేనివిబ్బరాన కాఁగిట విన్నుఁ గూడఁగా
జడిసేవు రతులకు జాణతనమా
అడరి శ్రీవేంకటేశ ఆపె నీకు మొక్కఁగాను
తొడరి కొసరే వింక దొమ్మి జాణతనమా ॥ ఏమ ॥ 544

భైరవి

గక్కన చెక్కునొక్కేవు కమ్మటి నీవు
కిక్కిరిసినవేడుకఁ గృపఁ జూడవయ్యా ॥ పల్లవి ॥

నేరుపరిసతినైతే నీతో మాటాడుటగాక
వూరకుండేముద్దరాల నోపుదునా
గారవించి యింతయేల కదిసి వెద్దువెట్టేవు
మారీతి నీవెఱఁగవా మన్నించవయ్యా ॥ గక్క ॥

చన్నులు గొప్పలైతే వరివెనఁగుదుఁగాక
చిన్నదాన నే వింతేవికిఁ గలనా
యిన్నిటా పారెకునేల యిచ్చకము సేసేవు
కన్నులెదుట మందాన కరుణించవయ్యా ॥ గక్క ॥

మిక్కిలిప్రౌఢనైతే మేలములాడుదుఁగాక
యిక్కువ సిగ్గరికత్తె వింత సేసేనా
వొక్కటైతివి శ్రీవేంకటోత్తమ యేల దూరేవు
తక్కులఁబెట్టక యిట్టె దయఁజూడరాదా ॥ గక్క ॥ 545

శ్రీరాగం

ఏమయ్య నన్నేల మెలయించేవు నీవు
చేముంచి నీపాదాలసేవ సేసేదానను ॥పల్లవి॥

వంతుకు వందరివలె వలచినదానా
కాంతుఁడ నీవు మన్నించేకాంతను నేను
దొంతివావులు చెప్పేటిదోమటిలోదానా
మంతనాన నెలకొన్న మచ్చికలోదానను ॥ఏమ॥

పూసుకవాసుకవచ్చేపొరుగులదానా
రాసికెక్కేపట్టపురమణి నేను
వేసాలకుఁ గొసరేటివింతపొందులదానా
సేసవెట్టి పెండ్లాడినచేతిలోనిదానను ॥ఏమ॥

మించి కూడపెట్టుకొన్న మూఁకలోనిదానా
కంచపుఁబాలకూళ్ల కామిని నేను
యెంచఁగ శ్రీవేంకటేశ యేలితి వేడోదానా
మించిననీవురముపై మేనదాన నేను ॥ఏమ॥ 546

రేకు 1392 సౌరాష్ట్రం

ఏలయ్య మాతోడియేలాటాలు
కేలెత్తి మొక్కేము కృపఁజూడవయ్యా ॥పల్లవి॥

చల్లలమ్మేవారిసంగడి నుండఁగ
యెల్లవారు విన్న నేమందురు
గొల్లఁడాయ రాచకొడుకు వీఁడంటా
తొల్లే మధురలో దూరిరి విన్న ॥ఏల॥

ఆలఁగాపరై అడవి నుండఁగ
యీలీలఁ బౌరులు యేమందురు
బాలుఁడాయ పరబ్రహ్మము వీఁడంటా
పోలిమితోఁ గరిపురజను లవిరి ॥ఏల॥

బండిబోయిఁ(యఁ?)డపై పాఁజులలో నుండఁగ
యిందువిండ్లవా రేమందురు
దండి శ్రీవేంకటోత్తముఁడాయ వీఁడంటా
నిండుఁదిరుపతినిలయులు నగిరి ॥ఏల॥ 547

కన్నడగౌళ

చెక్కుచేతి తోడ చింతించేదేకాక
అక్కలాల మిమ్ము నీక నవఁగఁ జోచేది ॥పల్లవి॥

చెంతనున్నచెలులే చెలువునికి లోనైతే
మంతన మెవ్వరితోడ మాటలాడేది
[1]కాంతునిమాటలవారగలు మీరే దిట్టలైను
యెంతటివారికైనా యెట్టు దరించేది ॥చెక్కు॥

పిలిచితెచ్చేటివారే ప్రియునిఁ గలసితే
చలము లెవ్వరితోడ సాదించేది
బలిమి నాతనికిఁగా బాసకు మీరే వచ్చితే
యిలమీఁద చుట్టరికా లెట్టుసేసేది ॥చెక్కు॥

కాఁగిలించఁబెట్టేవారే కందువలు సోఁకించితే
చేఁగదేర నెవ్వరిపై వేసవెట్టేది
ఆఁగి శ్రీవేంకటేశుమో వప్పుడే నాకిప్పించితే
పాఁగిన మీనేర్పు లెట్టు భావించేది ॥చెక్కు॥ 548

1. విభుని మాటలకు గీటురాయైన మీరే అది యర్థమాః మంచిచెడ్డలను తెలుపవది గదా ఒరగల్లు.

హిందోళవసంతం

చెలులాల మీరూరకే చేతికి కానికియ్యరే
తలఁచుకొని యున్నిటాఁ దానే మన్నించీని ॥పల్లవి॥

పిలిపించ నెంతదాన పెనఁగఁగ నెంతదాన
తలఁపులోపలివాఁడు తానే వచ్చీని
చెలరేఁగి పెండ్లాడినాఁడు చేపట్టినాఁడు తొల్లె
కొలచినందే కొలచి కొత్తసేయవలెనా ॥చెలు॥

అగడుసేయఁగనేల అకులు వ్రాళంపనేల
తగులాయమైనవాఁడు తానే వచ్చీని
నగి సేవపెట్టినాఁడు నమ్మించినాఁడు తొల్లె
విగిడినందే విగిడి విందవేయవలెనా ॥చెలు॥

చొక్కించఁగా నెట్టో సొలయఁగా నది యెట్టో
దక్కి నాకుఁ గలవాఁడు తానే వచ్చీని
ఇక్కడ శ్రీవేంకటేశుఁ డితఁడే వచ్చి నన్నేలె
మొక్కినందే మొక్కి మరి మోపుగట్టవలెనా ॥చెలు॥ 549

దేసాళం

ఎలయించుఁ జేఁతల నీ వెంత సేసేవు
చలములు సాధించక చనవియ్యరాదా ॥పల్లవి॥

మాటలకుఁ దలపెట్టి మనసెల్లా భ్రమయించి
ఆఁటదాని నింతయేల అలయించేవు
నీటున బుసకొట్టుచు నిలుచుండెప్పటనుండి
గాఁటానఁ దానువునను కలయఁగరాదా ॥ఎల॥

ఇట్టిబయలు నవ్వించి పరాకులు పుట్టించి
చుట్టమవై యీపెనేల మూఁదువట్టేవు
దట్టపుఁజెమటతోడ తప్పకచూచీ నిన్ను
నెట్టుకొన్నరతులఁ దనివిసేయరాదా ॥ ఎల ॥

చేతులు మీఁదవేసి చిమ్మరేఁచి వలపుల-
కాతర మీకె కంటించి కాఁగిలించేవు
యీతల శ్రీవేంకటేశ యెనసి నీకింతి మొక్కి-
రాతిరిఁబగలు నిట్టె రమియించరాదా ॥ ఎల ॥ 550

బౌళి

చెల్లఁజెల్ల నోయి నీవు సేసినంతాను
కొల్లున నవ్వేవు నీకొంగువట్టఁగాను ॥ పల్లవి ॥

పంతగాఁడవా వోయి పలుమారుఁ బెనఁగేవు
చెంతనుండి నీసేవ సేయఁగాను
వింతవాఁడవా వోయి వెరగంది చూచేవు
మంతనాన నేఁడు నీమర్మము లంటఁగాను ॥ చెల్లఁ ॥

అందగాఁడవా వోయి అదివట్టె ఆడేవు
అంది నే ముద్దులు నిన్ను నడుగఁగాను
మందడీఁడవా వోయి మంతులెల్లా నెరపేవు
విందు చెప్పి చెక్కునొక్కి వేఁడుకొనఁగాను ॥ చెల్లఁ ॥

నాతికాఁడవా వోయి వంటునఁ దలవంచేవు
కోలుముందై కాఁగిటిలో కొసరఁగాను
యీతల శ్రీవేంకటేశ ఇటు నన్ను నేలితివి
వాటుఁడవా మోవిచ్చితే వచ్చిగాఁ జేయఁగాను ॥ చెల్ల ॥ 551

పాడి

బలిమాయ ఇఁక విట్టే బతుకరమ్మా
తలమోచి సవతులు దగ్గరఁజోచేది ॥పల్లవి॥

ఇచ్చక మాటఁ దాదితే నియ్యకొందువు నీవైతే
హెచ్చిన నేరుపరులే ఇద్దరును
వచ్చిదోఁచె మీమోవుల పనులెల్లఁ జక్కనాయ
తచ్చి సవతుల కిఁకఁ దగులఁజోచేది ॥బలి॥

సన్న నాతఁడు చూచితే సారె మొక్కుదువు నీవు
ఇన్నిటా జాణలే మీరిద్దరును
కన్నులఁ దేటలు నిండె కాయములు పులకించె
కన్నవిన్నసవతులు కలయఁజోచేది ॥బలి॥

శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డేలె సేవ సేసితివి నీవు
యీవల నావల ఘనులిద్దరును
వావి చూచి నన్నుఁ గూడె వరుస వితఁడే నేఁడు
భావించి సవతులిఁకఁ బదరఁజోచేది ॥బలి॥ 552

రేకు 1393 దేశి

ఏల సిగ్గువడేవే యిందాఁకాను
వేళవేళతోఁ బతికి విడెమియ్యవే ॥పల్లవి॥

పండినపంటవంటిది పాయపునాఁటిమదము
నిండుఁజెరువువంటిది నెయ్యపుటాస
వుండనుండ నవి లోలో మదివోవకుండును
అండనుండినపతికి నప్పగించవే ॥ఏల॥

పెరతేవియవంటిది ప్రియములతమకము
విరివాసనవంటిది వేడుకనవ్వు
సరికిబేసికి నవి చవిదప్పకుండాను
దొరకె నాతవికే విందులు సేయవే ॥ ఏల ॥

చేవ చిగురువంటిది చెందినకాఁగిటిరతి
భావమువొంపువంటిది పైకొన్న మేలు
వావితోఁ గూడితి విఁక వరుసదప్పకుండాను
శ్రీవేంకటేశ్వరుని సేవ సేయవే ॥ ఏల ॥ 553

బౌళిరామక్రియ

నమ్మటూరిచెన్నఁడా జాణఁడ వౌదువయ్య
పమ్మి యన్నిటాను చెల్లుబడియాయ వలపు ॥ పల్లవి ॥

తమ్మిపువ్వుల వేసేవు తప్పకచూచితినంటా
దొమ్మి నేసేవు పాదముతొక్కితినంటా
విమ్మపండు పిండేవు విన్ను నే దొబ్బితినంటా
ముమ్మాటికివి ముయికి ముయ్యాయ వలపు ॥ నమ్మ ॥

కోరి పన్నీరు చిమ్మేవు కొంగు నేఁ బట్టితినంటా
గిరేవు గోరను గిలిగించేవంటా
యేరా చన్నులు వివికే విచ్చె కొప్పంటితినంటా
మారుకొ నొకటి కిమమడియాయ వలపు ॥ నమ్మ ॥

కప్పురము చల్లేవు కాఁగిట బిగించితినంటా
గుప్పేవు పరిమళాలు కూడితినంటా
యిప్పుడే శ్రీవేంకటాద్రి నేలితివి మెచ్చేనంటా
చప్పుడుమోవితేనెల బంటాయ వలపు ॥ నమ్మ ॥ 554

ఆహిరి

ఎన్నఁ దెలిఁగేవు నీవు ఇంతి నీపైఁజేసేబత్తి
సన్న యెరిఁగి ఇప్పుడే చనవియ్యరాదా ॥పల్లవి॥

చెలియ నీకుఁ గతలు చెప్పి చెప్పి దప్పిగొనె
యెలమిఁ గప్పురబాగా లియ్యరాదా
మెలుపునఁ బాదాలొత్తి మేనెల్లఁ జెమరించె
వెలయ సురటిఁగొని విసరరాదా ॥ఎన్నఁ॥

సతి పూడిగాలు సేసి సారెకు మేను బడలె
ఇతవుగా మోవిపండు ఇయ్యఁగరాదా
తతితో జూజాలాడి తమకించి బుసకొట్టె
పతివి నీతొడమీఁదఁ బవ్వళింపించరాదా ॥ఎన్నఁ॥

మగువ నీతోఁ గూడి మనసు వివ్వెరగందె
జిగిగోర నెచ్చరిక సేయఁగరాదా
నిగిడి శ్రీవేంకటేశ నీతో జాగరాలు సేసె
మిగులా విందురతుల మెప్పించరాదా ॥ఎన్నఁ॥ 555

సామంతం

కంకణసూడిగెములకామినివి యీ-
యంకెల నీభావమెల్లా నానతియ్యవే ॥పల్లవి॥

వెలఁది మొక్కేవు నీవు వేమారు మరువికే
మెలుపై పికిలుగంటు మిట్టిపడఁగా
పులుకుఁగుచములతో నూఁగేటిసరులతో -
వలపే విదేమి గోరే వానతియ్యవే ॥కంక॥

గరిమ నోమేవు నీవు కంతువిఁ బూజలుసేసి
శిరసుచెమట మేనఁ జిందఁగాను
వరుస నూరుపులతో వలగొని బడలేవు
అరిది నీతలఁపెల్లా నావతియ్యవే ॥కంక॥

మంతనాన నొడిగేవు మదనమంత్రములే
దొంతిపులకలు మేనఁ దొడరఁగాను
యింతి నీవు శ్రీవేంకటేశు నీకాఁగిటఁ గూడి
అంతలో నవ్వినదేమి ఆనతియ్యవే ॥కంక॥ 556

భూపాళం

మరుఁడు సేసినయట్టిమాయ లివి
కరఁగి మే విందు లోనుగాకుండవచ్చునా ॥పల్లవి॥

తరుణి నీపతిఁ బాసి తమకాన బడలవు
విరహ మిందరి కొకవిధమేకాదా
పెడరేఁచి కూరిములు పెట్టినపాట్లనెల్లాఁ
బొరలక మన కవి పొంతఁ దోయవచ్చునా ॥మరుఁ॥

నెవ్వగఁ జిత్తములోన నీకేల చింతింప
జవ్వన మిందరి కొకసరిగాదా
యెవ్వరేకాలమునందు యెట్టుండవలె నట్టు
దవ్వుచేరువలు నమ్మి తప్పించవచ్చునా ॥మరుఁ॥

చెక్కుటిచేతితోడ చెలులపై నొరగేవు
చక్కఁదన మిందరికి జయమేకాదా
యెక్కువతో శ్రీవేంకటేశుఁ డిదె విన్నుఁ గూడె
కక్కసమేఁటికి వీఁకఁ గాదనఁగవచ్చునా ॥మరుఁ॥ 557

ఆహిరినాట

మెలుఁతలు బెళుకుల మెఱసినను
నిలువునఁ గాంతలో నీడలు నిలిచె ॥పల్లవి॥

మలపుల నాడుచు మగువలు నీపై
సొలసిసొలసి నినుఁ జూడఁగను
నిలువున నీపై నీలపుసరులై
కలువదండలై కలగొన బెరసె ॥మెలుఁ॥

మునుకొని యిద్దరు మురిపెపునడపుల
చెనకి కరజములఁ జెన్నుగను
పెనగొనువజ్రపుఁ బేరులసొమ్ములు
తనుకాంతులలోఁ దగులములాయ ॥మెలుఁ॥

తిరుపుగొనుచు నినుఁ దేఁకువ నొరయుచు
సరుసనె నగవులు చల్లినను
గరిమల శ్రీవేంకటపతి నీకివి
తెరమఱఁగురతుల తేజములాయ ॥మెలుఁ॥ 558

రేకు 1394 సౌరాష్ట్రం

మాటలాడఁగదవె మంకులేఁటికి
[1]నాఁటుకొనీతఁడు నీతో నవ్వు నవ్వఁగాను ॥పల్లవి॥

చెఱఁగేల కప్పేవే చెక్కుచేయేల పెట్టేవే
మఱి యెదుటనే నీమగఁ డుండఁగా
నెఱులేల ముడిచేవే నేలనేమి వ్రాసేవే
తఱితో నీతఁడు నీదండ నుండఁగాను ॥మాట॥

---

1. నాఁటుకొని + ఈతఁడు.

చెమటేల తుడిచేవే శిరసేల వంచేవే
తమకిం చీతఁడు నిన్ను దప్పిదేర్పఁగా
సమమై యేల మొక్కేవే సారెనేల యలసేవే
జమళి నీతఁడు నీచన్ను లంటఁగాను ॥మాట॥

దిక్కులేల చూచేవే తెరయేల వేసేవే
చిక్కి శ్రీవేంకటేశుఁడు నిన్నుఁ గూడఁగా
చొక్కి యెంత కొసరేవే సొలపు లెంతసేసేవే
మిక్కిలి యీతఁడే నీతో మేలమాడఁగాను ॥మాట॥ 559

సాళంగనాట

కూరిమి నెక్కువయ్యు నాకుచదుర్గాలు
యేరీతినైనా వారి నేమనఁగఁగలవు ॥పల్లవి॥

యేతల చూచినా సతులెందరైనా నుండఁగాను
నాతోనే సారెసారె నవ్వు నవ్వేవు
కాతరించి వారెల్లా నొక్కటై దొమ్మిసేసితేను
యేతులుమెరసి నీవు యేమనఁగఁగలవు ॥కూరి॥

కుచ్చినట్టు. యిందరూ నీకొలువు సేయఁగాను
మచ్చికసేసి నాతోనే మాటలాడేవు
పచ్చిగా నందరు నిన్ను బలిమిఁ బైకొంటేను
హెచ్చి నీవింతటిలోన యేమనఁగఁగలవు ॥కూరి॥

ఆసపడినసవతులు అంటి సేవలుసేయఁగా
లేసులకు నన్నుఁ గాఁగిలించి కూడేవు
వాసితో శ్రీవేంకటేశ వారు సేవలు వెట్టిరి
యీసరికే వచ్చి రిఁక నేమనఁగఁగలవు ॥కూరి॥ 560

ముఖారి

[1] నిలుచున్నాఁ డల్లవాఁడె నివ్వెరగుతో
తలఁపెల్లఁ జేకొని దగ్గరవే తరుణి ॥ పల్లవి ॥

తప్పకచూచుచు నట్టె తలఁచు నిన్నాతుమలో
పుప్పొడిగా జుంజుకొనఁ బులకించును
వుప్పతిల్లువిరహాన వూరకే గోర గీరు
దప్పిదేరవిమ్మని దగ్గరవే తరుణి ॥ నిలు ॥

అడుగిడుఁ గాఁకలార అరగంటఁ గెంపు వించు
అడవిలోనే తిరుగు నానోదాన
కడువలపులు రేఁచు కందువమాయలు నేసి
తడవి నీపతి వాఁడే దగ్గరవే తరుణి ॥ నిలు ॥

సిగ్గులు విడువఁజూచు చిమ్ముల నెనయఁజొచ్చి
విగ్గుదేర విన్నఁ గని నెయ్యముతోడ
అగ్గమై శ్రీవేంకటేశుఁ డంతలోనె విన్నఁగూడె
తగ్గక దినము నిట్టె దగ్గరవే తరుణి ॥ నిలు ॥ 561

సామంతం

ఆయనాయఁ జాలుఁజాలు నట్టె వుండరా
చాయలవలుకు లివి చవులయ్యీనా ॥ పల్లవి ॥

యెంతవడి నావద్ద నిచ్చకమై వుండినా
పంతపుపీతలఁ పెందుఁ బారకుండీనా
ఇంతలేసియాసలు నీ వెన్ని పెట్టుకొన్నాను
కొంతైన నామనసు గొని నమ్మీనా ॥ ఆయ ॥

1. ఇందు దశావతారవమవ్వయము కలదు.

కడఁగి నీవెంత నన్నుఁ గాఁగిలించుకుండినాను
కడవారిమీఁద నీకుఁ గాఁక మానీనా
విడువక నీవెంత వేసరక కొంకినాను
పుడివోవి నామనసు వొడఁబడీనా ॥ అయ ॥

కొంకక నీవెంత నాతో గుట్టువేసుకుండినాను
వుంకువనీతమకము లుండనిచ్చీనా
పొంకపుశ్రీవేంకటేశ భోగపుఁగాఁగిట నన్ను
కంకిగాఁ గూడితివి నేఁ గాదనేనా ॥ అయ ॥ 562

మాళవిగౌళ

ఇలమీఁద నివి గొన్ని యింద్రజాలాలా నీ-
కులుకువలపు నాపై గురిసేయవలెనా ॥ పల్లవి ॥

యెదురై మొక్కేవు నాకు యేదలేవివినయాన
యిది గొంత ఆరదే నా కిందరిలోన
పొదివి నీవెం(వెం?)దైన భోగించి వచ్చి యీడ
వెదకి నాపైఁ జొప్పు వేయవలెనా ॥ ఇల ॥

పెట్టెడి నాపెండె మిది పెట్టుకొంటి విందరిలో
ముట్టి నాకు నిది గొంత మోచిదింపులా
గుట్టున నీచేఁతలును గుణములు వెద్దువెట్టి
అట్టున మామాటలే యాఁడి సేయవలెనా ॥ ఇల ॥

ఇందాఁకా యేఁచి నన్ను యిప్పుడే శ్రీవేంకటేశ
పొందితి విన్నియు నీకుఁ బొద్దువోకం
మందలించి నే నీకు మన్నించు నతి వింతే
అంది నాకు వింతప్రియము చెప్పవలెనా ॥ ఇల ॥ 563

శంకరాభరణం

ఓహో ఇదేఁటి నవ్వు లూరకుండవే
నాపలుకు వింటి వింక నవ్వులేకావా ॥పల్లవి॥

యేమే వచ్చితివి నీవెన్నఁడు లేమి। హో-
కామిని నీరమణుఁ డీకథ కంపెనే
యేమినవి గలిగె నేఁడేఁటికొత్తరే
ఆమాఁటకే హో నన్నడుగనేలే ॥ఓహో॥

మగిడి యాముద్దులేల మరిమాఁటలేలే। హో-
మగువ నీవిభుఁడు రమ్మనమనెనె
మొగపక్కెములు నాతో నివియుఁ గొన్నా।యేమో
నిగిడి యాతనిగుట్టు నీవెఱుఁగవా ॥ఓహో॥

తనిసితి నింక నవి తడవకువే।నీ-
వెనకనె వాఁడె శ్రీవేంకటేశుఁడు
అననేమున్నది నిన్ను నాయఁబదవే।మీ-
మనసు లెనసె నింకా మఱుఁగేఁటికే ॥ఓహో॥ 584

రేకు 1395

సామంతం

కంటిమి నీలో మేలు కాంతల నిందరమును
జంటవాయ కతనితో సతమై వుండఁగదే ॥పల్లవి॥

వెలని నవ్వు లుండఁగా చెక్కుపై చేతికనేలే
మలసేసీపతితోడ మాటలాడవే
వలపు లోన నుండఁగ వట్టి యలుక లింకేల
కలయికకు రమ్మని కప్పుర మియ్యఁగదె ॥కంటి॥

కనుచూపు పదరఁగ కాఁకలు మేనిపై నేలే
చెనకి విభునిమీఁద చేతచాఁచవే
మనసు బాఁతిపడఁగ మకుంఁదనముల వేల
మొనసేటిరతులకు మోవి చూపఁగదవే ॥ కంటి ॥

భావము కలకుంఠఁగ పంతపుమోసములేలే
శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ గూడి చెలరేఁగవే
వావి కాఁగిట నుండఁగ వట్టితరితీపులేల
వోవరిలో నుండుమని వుంగరాన నొత్తవే ॥ కంటి ॥ 565

సుఖారి

చందురుఁడు నుదఇంచె ఒల్లని వెన్నెలగానె
చందములు సేసుకొని సమ్మతించరాదా ॥ పల్లవి ॥

దొరకొనినమాటల దొంతులు నీవు వెట్టఁగ
యెరవుల మారుత్తరా లేమిచ్చేము
తరుణి వాతనికి నాతఁడు నీకు రమణుఁడు
మరిగి నీకోపమెల్ల మానరాదా ఇఁకను ॥ చందు ॥

యెంచి ఆతనినేరాలే ఇటు వాములువేయఁగ
అంచెల నెందాఁకా నేము అడుకొనేము
కొంచ కాతఁడు బాసిచ్చె గురిగా విలిచితివి
ఇంచుకంత మోవితేనె లియ్యరాదా ఇఁకను ॥ చందు ॥

కేరడపువవ్వులే కిమ్ముల పెదవెట్టఁగ
సారెసారె విన్నెట్ల సాదించేము
కోరి శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడె నీవు గూడితివి
వూరడై వొక్కమ్మడి నీవుండరాదా ఇఁకను ॥ చందు ॥ 566

భైరవి

ఏమనిన వడిఁబడు నీవేళను మీ-
రేమాటకైన నిట్టె ఇయ్యకొనరే ॥ పల్లవి ॥

చిత్తము గోమలము చిగురింతే దేహము
వొత్తి విన్నవించకురే వోపదు చెలి
గుత్తపురమణి నీపై గోపగించి వున్నదిదె
అత్తి యాకె ఆడినట్టే ఆదరే మీరు ॥ ఏమ ॥

తెగువలే ఘనము దీమసము గొంచము
వొగి నొఁగాదనకురే వోపదు చెలి
మిగులా విరహమున మేరమీరి వున్నదిదె
మొగమిచ్చలే సేసి ముచ్చటాడరే ॥ ఏమ ॥

కూరిమి వెగ్గళము కూడపెట్టెఁ జలము
వూరకుండరే మీరు వోపదు చెలి
కోరి శ్రీవేంకటేశుఁ గూడుకొనెఁ దనుఁదానే
చేరిచేరి యిందరును సేస చల్లరే ॥ ఏమ ॥ 567

చెంచుమలహరి

ఒకటొక టింక నాకు నుడువవలనె
మొకమిచ్చమాటలకు మొదలుకొనవలనె ॥ పల్లవి ॥

అతనితో నేఁడు నే నలిగి వుండఁగఁగదా
వెతఁబొంది మదనునికి వెఱవవలనె
తతి వంతలో విభుని దలపోయఁగాఁగదా
మతిఁ గరఁగి నామేను మఱపందవలనె ॥ ఒక ॥

విరహతాపపు(ము?)వెదవెట్టఁ బొరలఁగఁగదా
   గరిమ నాచెలులతోఁ గసరవలసె
జరసి నాతమకములు చలముకొనఁగాఁ గదా
   సిరులఁ బతి పంతములు చెల్లించవలసె ॥ ఒక ॥

పెనఁగి తొల్లిటిరతులు పెరరేఁచఁగాఁగదా
   మునుప నే నతనికి మొక్కవలసె
చనవు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁ డియ్యఁగాఁగదా
   తనివొంది కలసి సంతములు గావలసె ॥ ఒక ॥ 568

సాళంగనాట

అతఁ డెంతవిలిసిన నలిగిరావు నీ -
   కతమున వింకేమి గాఁగలదో ॥ పల్లవి ॥

చూచినట్టు రాదు సూనసాయకుని -
   రాచకార్య మిది రమణి
ఆచిలుకల గుట్టపుదళములు మించె -
   నేచె నిన్నిఁక నవి యేమనునో ॥ అతఁ ॥

తలఁచినట్టు రాదు తగ వసంతుని-
   బలమెంత గలదో పడఁతి
నలువంకఁ గోవిల నల్లఁబలలవెన్ను -
   బలములు మోహరించెఁ బనిగాదుసుమ్మీ ॥ అతఁ ॥

కదిసినట్టు రాదు కడు శ్రీవేంకటపతి --
   చిదుముగోరికొన చేకత్తుల -
అదవ నినుఁ గూడె అతనువిబలముల -
   కెదిరి పలికితివి యిందాఁకాను ॥ అతఁ ॥ 569

1. ఎంత + పిలిచిన.

రామక్రియ

ఎవ్వరంటాఁ జూచేవు యింతిని వోనాయకుఁడ
జవ్వని యారతిరాజసంపదే కాదా ॥ పల్లవి ॥

చెలియచిత్తములోవిచిత్తజునమ్ములేకావా
చిలుకుఁజూపరలై చిమ్మిరేఁగెను
చలువైననెమ్మోముచందురువెన్నెలే కాదా
పలచవినవ్వులై పచ్చిదేరేవి ॥ ఎవ్వ ॥

సతికొప్పుమేఘముజడివానలేకావా
మితిలేవిచెమటలై మేన నున్నవి
చతురైవడిమియాకసపుమెఱుఁగులేకావా
తతితో బంగారువన్నెతళుకు లివి ॥ ఎవ్వ ॥

కుత్తికలో గోవిలకూఁతలు నేఁ డివె కావా
కొత్తయి నీకాఁగిటిలోఁ గుమ్మరించేవి
హత్తినశ్రీవేంకటేశ అంగననీకూటములు
మొత్తమి వొంగేటిభావములసొంపుగాదా ॥ ఎవ్వ ॥ 570

రేకు 1396 సామంతం

ఇతరులతరమా యింతేసి -
అతిరాజసమున నీ వాడితిగాక ॥ పల్లవి ॥

కల్లయు నిజమునుఁ గానక పతితో -
నల్లన మాడఁగ నుచితములా
బల్లిదురాలవు పట్టపుదేవివి
చెల్లఁగనక అటు సేసితి నీవు ॥ ఇత

వెనకముందు భావించక నీపతి
పెనగొని యిటు గోపించితివి
వెనుకొని యాతనివిరహము నీపైఁ
జనవునఁ గలుఁగఁగ జందములాయ ॥ ౨ ॥

అకట నీతమక మాఁపఁగ లేకే
మొకమోడక చెయి ముంచితివి
వెకలియైనశ్రీవేంకటేశ్వరుఁ -
డొకటవి కూడఁగ నొద్దికలాయ ॥ ౩ ॥ 571

సాళంగం

కన్నవారెవ్వరు దీనిఁ గాంతలాల
యెన్నియైనా మీరిట్టె యేమనకుఁడీ ॥ పల్లవి ॥

వొక్కటై నిలిచె మేన నొరసి వొరసి చన్ను -
జక్కవల కిదె పుట్టె జగడములు
గక్కన నట్టనడుమ గదిదేరె నింతలోనె
యెక్కడెక్కడిపనులు యెటు వచ్చునో ॥ కన్న ॥

కొమ్మ కనుగండుమీలు కోరి బొమ్మలవిండ్లు
యెమ్మెలకు విరుమేలా నేట్లాడీని
దిమ్మరేఁచే చెలికొప్పు దిక్కులు చీఁకటి సేసె
కమ్ముకొన్న దెటువంటి కాలమహిమో ॥ కన్న ॥

కంతునిబాణములై నకరపల్లవములకు
అంతరంగమై పుట్టె ననురాగము
యింతలో శ్రీవేంకటేశుఁ డింతి పట్టె కూడఁగాను
బంతినే తొల్లియు నేతపము సేసెనో ॥ కన్న ॥ 572

గుండక్రియ

ఘనుఁడ నీకియ్యాట గలితేఁ జాలుఁదొల్లి
మొనసి పొందిననతు లెట్టుండి రేమీ ॥ పల్లవి ॥

తరుణితురుము నీకు దాగిలిముచ్చులాడ-
విరవాయ రమణుఁడ యిదివో నీకు
అరిదిఁ గుచగిరులు అచ్చనగండ్లాడ
వొరపాయ నిదివో నీకున్న వేమీ నేల ॥ ఘను ॥

వెంఁది మోము నీకు వెన్నెలపులుఁ గమాడ
నెలవాయ వింతలోనే నీకిదివో
చిలుపచెమటలెల్ల చిమ్మనగోవాటలాయె
యిలపై నెక్కుడిసుద్దు లేమైనా నేమీ ॥ ఘను ॥

కోమలికెమ్మోవి నీకు గుజ్జనఁగూళ్లాయ
గామిడి శ్రీవేంకటేశు(శ?) కాఁగిటిలోనే
కామించువారినెల్లా గలసితి విట్లానే
వేమరు నెందరైన వేసట నీకేది ॥ ఘను ॥ 573

ముఖారి

ఇవు డిన్నిటికి పైరించవలెఁగా
కవటా లిన్నియు మీఁదఁ గనుకొనేఁగాని ॥ పల్లవి ॥

యేఁకలేనిమచ్చికలం కింత చిక్కనవేళ-
నాడ(డి?)నెడ్డెల్లా నే నాడవలెఁగా
వేడుకై తేఁ జాలుఁగాక వినుగనేఁటికి నే
నూడువట్టి యెవ్వరైనాఁ జూచుకొనేఁగాని ॥ ఇవు ॥

పంతపునాకోరికెలవారికిఁ జిక్కినవేళ
వింతలు నీవేమనిన విననలెఁగా
మంతనాన నాతోడ మాటలకుఁ బిలిచేదు
అంతయు నీరతివేళ నాడుకొనేఁగాని ॥ఇపు॥

చిత్తము నీకొప్పగించి చేతికిలోనైనవేళ
కొత్త నీచెం(చేఁ?)తల కియ్యకొనవలెఁగా
పొత్తుల శ్రీవేంకటేశ పొందితివి చాలు నీ-
తత్తరపుటప్పనల దాఁచుకొనేఁగాని ॥ఇపు॥ 574

భూపాళం

ఇప్పుడేమి దప్పిపోయ నింతలోనె
కప్పుక యాతఁడు నాపైఁ గరుణించేఁగాక ॥పల్లవి॥

విడువనివలెఁ దాపి విరహానఁ బొరలఁగ
పడఁతులిందరి కారఁబట్టాయఁగా
తొడరైతి నొకవేళ యేమిసేయవచ్చు మాటఁ
బడవలెఁగాక ఇట్టె పదరనేలే ॥ఇప్పు॥

అలిగి యాతఁడు నేను నవ్వులిమోపైతే
పొలఁతులకును నవ్వఁబొద్దాయఁగా
తలము దప్పినవేళ దానికేమి గొరబాయ
వలసినట్లయ్యీని వగవకువే ॥ఇప్పు॥

మొన్నికతో శ్రీవేంకటేశుఁడు గూడఁగ నన్ను
మున్నిటివారిపొంపు మూలఁబడెఁగా
అన్నిట నప్పటిచేఁత లట్లాయ నేఁ డిప్పు-
డిన్నిటాఁ బంతము చెల్లె నికనేఁటికే ॥ఇప్పు॥ 575

శంకరాభరణం

ఎప్పటికి విన్నపము ఇదియేసుమ్మీ
తప్పక నీవాడఁబాటు తరుణికి నీవు ॥పల్లవి॥

వలపుచవులు చూపి వలచఁ జేకొంటి వింక
తెలఁపున వేరొండుఁ దలఁచకుమీ
కలసి వుండువుగాని కడదఁకా నిట్లానే
చెలఁగి తియ్యపినోరఁ జేదు చవిగాదు ॥ఎప్ప॥

యిందరు నెఱఁగఁ జెలి నింతగా మన్నించితివి
కందులేనిచనవిచ్చి కరుణించుమీ
చందమున నాకె మాఁట జవదాటకుండవయ్యా
పందువెట్టీఁ బగ వద్దు వేడుకయ్యా నీకను ॥ఎప్ప॥

పూరకుండినరమణి నొక్కటొక్కటె చేసి
చేరి కూడితివి రతిఁ జెలఁగించుమీ
యీరీతి శ్రీవేంకటేశ యీబంగారుకొండ
గారవానఁ జేపట్టి కడమేల నీకు ॥ఎప్ప॥ 576

రేకు 1397 సామంతం

చెల్లఁబో తియ్యవినోరఁ జేఁదేలయ్యా
కల్లనిజములు నొక్కట నుండఁగా ॥పల్లవి॥

మొదలఁ జెలియమీఁద మోహము చల్లినవాఁడ-
విదివో కమ్మరఁ గాఁకలేల చల్లేవు
కదిసి కూటములు కపటము లొకచోటఁ
బొదలించితే నవి పొసఁగునా నీకు ॥చెల్లఁ॥

పరిగొనుచు విరహంపుపతిసూర్యుఁ డుదయించె
వొరిమఁ జెమటలజలధు లుప్పొంగెను
ఇరవైనవిట్టూర్పు లేదుగాడ్పులు విసరె
పరగ విపరీతంబు పైపైనె మెరసె ॥ఎంతే॥

జడిగొనుచు కుచగిరులు చంద్రశకలము లలరె
నగవులను విచ్చపున్నమ లాయను
సొగిసి శ్రీవేంకటేశుఁడు చెలియఁగూడఁగా
పగలు రేయును నేరుపడదాయను ॥ఎంతే॥ 580

ఆహిరినాట

రమణుఁడ నీపై రచన లివి
చెమటల చెలియకు చెలువాయ ॥పల్లవి॥

తరుణికి నీపైఁ దప్పులు వెదకఁగ
సరసపుమాటలు చవులాయ
విరహపుఁదరుణికి వెన్నెలమోమే
పరితాపపువైభవ మాయె ॥రమ॥

సుదతి విన్నఁగవి సొలపులు సొలయఁగ
ముదితకు నవ్వులమోమాయ
కదలేతురమునఁ గొంత నడవఁగా
కుదురుఁగుచములకుఁ గులుకాయ ॥రమ॥

చెలి నిను గోళ్లఁ జెక్కు నొక్కఁగా
తెలి నునుమోవికిఁ దీపాయె
వెలఁది కిపుడు శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడ
అలుకలు దీరఁగ ననువాయె ॥రమ॥ 581

కేదారగౌళ

ఏమిటికిఁ దలపోఁత యిస్సీ రోఁత
వేమారు ననలేను వెల్లవిరి నేను ॥పల్లవి॥

చెంగట నీమోవిచెలువెల్లా దేవి దేవి
యేఁగిలైనచీకాకు యేఁటికి నాకు
సంగతాయ నటువోర సారె నేల నిన్నుదూర
యింగితపునీగుణాలు యెఱిఁగితిఁ జాలు ॥ఏమి॥

మొక్కేటిది యీ మొక్కు మున్నిటిచెలులు పెక్కు
తొక్కితొక్కి కోపానఁ దోసిన వోల
యెక్కడఁ దలఁచరాదు యేమనినఁ గడువాదు
పెక్కుమాఁట లింకనేల పెనఁగేటివేళ ॥ఏమి॥

కాఁగిటనీకూటములు కన్నచోటివోటములు
తోఁగిననాతోడిపొందు దొరకు విందు
దాఁగక శ్రీవేంకటేశ తనువు లొక్కటాయె
కాఁగినకాఁకలు దేరె కందువలు చేరె ॥ఏమి॥ 582

రేకు 1398

వరాళి

మాటలాడఁబోయి చెలి మందమిరియాలు చల్లె
నీటుగాదు మేటిగాదు నీకే పోదయ్యా ॥పల్లవి॥

చూపులఁ గొసరఁబోయి సోయగాన జంకించె
కోపము నిలుపలేక కోమలి విన్న
కోపుల నవ్వఁగఁబోఇ గుంపించె కాఁకలెల్ల
యీపడఁతి కన్నె ఇంతె యెగ్గనకువయ్యా ॥మాట॥

సంగడి మచ్చరమున పాఱెఁ గోపముఁగాని
అంగపునీమన్నన నే నెఱుఁగుదు
కంగి చంచలాక్షులముగాన మాజాడలవింతే
వంగడమైననీవరు నెంచుకొమ్మీ ॥ఎంతై॥

చనవున బొమ్మలనే జంకింపితిఁగాక నీ—
వెనసినమహిమ నే నెఱుఁగుదును
మనువైనంతుల సమయపుమాత మిది
వోనరి శ్రీవేంకటేశ వోగిఁ దెలుసుకొమ్మీ ॥ఎంతై॥ 586

దేశి

నేనెంతగబ్బినైన నీకుఁ బోదుగా
నీనెలంతనైనఁ గావ నీకుఁ బోదుగా ॥పల్లవి॥

పెరిగి నాకుచములు పెద్దపెద్దకొండలైనా
నెరుసులేక సాదించ నీకుఁ బోదుగా
సిరులనామోవి ఇది చిగురైనా చేవసేయ
విరతి నోరమఱుఁద నీకుఁ బోదుగా ॥నేనెం॥

వలుద నాకురు లివి వంకరకొంకరలైనా
నిలిపి చిక్కుదియ్య నీకుఁ బోదుగా
వలువై నాకన్నులందు నల్లఁదెల్ల గలిగిన
నెలకొని మెచ్చుమెచ్చ నీకుఁ బోదుగా ॥నేనెం॥

గారవపుఁగాఁగిటను కాలు చేఇ దాఁకినాను
నేరమెల్ల మఱపక నీకుఁ బోదుగా
కూరిమి శ్రీవేంకటేశ కూడితివి నామనను
నీరైనఁ బాలైన నీకుఁ బోదుగా ॥నేనెం॥ 587

శ్రీరాగం

చెప్పరాదు చూపరాదు చిగిరించీ భావమెల్ల
తప్పువిజప్పె నవుపసంత వేళోకాని ॥ పల్లవి ॥

అతివిసుద్దులు వింటే అంగమెల్లఁ జెమరించె
రతి నాచిత్తపుమోహరసమోకాని
తతిఁ జేరుకొంటేను తనువెల్లాఁ బులకించె
అతనుబాణములకు ఆయమోకాని ॥ చెప్ప ॥

కందువలు దలఁచితే కన్నుల నీళ్లురాలీ
విందులయానందముల వెల్లిలోకావి
చెందిన నీముద్దు చూచి జిగి గుండె జల్లురనీ
చందురువెన్నెలతప్ప జారెనోకాని ॥ చెప్ప ॥

శ్రీవేంకటేశుఁ గూడి సెలవి నవ్వులు చిందె
చేవదేర నాలోనిసిగ్గులోకాని
నీవి జారినంతలోనే నీకు సంతసము నిండె
యేవిధానఁ దానే చనవిచ్చెనోకాని ॥ చెప్ప ॥ 588

రేకు 1399 సామంతం

అతనిగతు లోరుల కలవడునా
తతి నెఱుచూచిన ధగధగమెఱుపు ॥ పల్లవి ॥

ముందర దెలియక మొగులు చేకొనక
గొందినే కూరిమి గొసరెవు
అందరివలెనా అతనిచిత్తము
యెంతచూచినా యింపులయెరవు ॥ అతని ॥

అటువంటివాఁడవని అంటినా విన్నెపైనా
కటకట ఇంతకెల్లఁ గలనా నేను
కిటుకుఁగూటమికంటె కిందటి మనవొందు —
అటు దలఁచుకొనుట అదియే మేలు ॥ అప్ప ॥

యింతలోనే యేమిదప్పె యెట్లైన నేమాయ
ఇంత నన్ను బుజ్జగించే విది వలెనా
చెంతలఁ గూడితి నన్ను శ్రీవేంకటేశ్వర
యింతి నింతే నీకు నే నెదురాడేనా ॥ అప్ప ॥ 592

ముఖారి

విరిగినట్టిబండివారే వెట్టివారుగాక నీవు
యెరవు సతము సేసుకొంటి వేమిసేతువే ॥ పల్లవి ॥

పొలఁతి నీవు అతనిఁ బిలువఁబోయినట్టిపొద్దు లేద
నిలువుఁజెమటతోడియలపు నీకిదేడదే
వెలుఁగు చేమమేసినట్టివిధము దోఁచె నీ యందు
అలసినొలసి నిన్ను నిఁక నాడనేఁటికే ॥ విరి ॥

యింతి నేను విరహమునను యెదురు చూచుచుండఁ; నీవు
నింతపులకగముల విఱ్ఱవీఁగు టేఁటిదే
కంతుసంచకారుకోనె కల్ల దోఁచె నీయందు
మంతనమున నీతోడిమాట లేఁటిదే ॥ విరి ॥

వనిత శ్రీవేంకటేశ్వరుఁడు దానే నన్నుఁ గూడె
చనవిమనవి వితవితోడి సన్నలేఁటికే
తనరి నీఁవు గానరాఁగ దాఁగినట్టి చందమాయ
వెనక నాకుఁ బ్రియము చెప్పి వేఁడనేఁటికే ॥ విరి ॥ 593

ఘంటారవం

ఇప్పటిగతి యిదె యెంచినను
కప్పినభ్రమయో కరుణో యెఱఁగ ॥ పల్లవి ॥

తలఁపున నాపతిఁ దలఁచినంతలో
నెలకొని ముందట నిలిచె నిదె
కలసినట్లనే కమ్మరఁ దోఁచీ
కలయో నిజమో కపటమో యెఱఁగ ॥ ఇప్ప ॥

అడుగిడినే నేఁ దలిగిననాఁడే
బడివాయనిపతిభావ మిదే
అడియాలంబులు అవెయివె నాపై
తడయనితగులో తమకమో యెఱఁగ ॥ ఇప్ప ॥

గక్కన శ్రీవేంకటపతి నాకును
నిక్కపుఁగూటమి నెంపె నిదే
యిక్కువ లివివో ఇందాఁకానే
యెక్కడ నేమో యేదియు నెఱఁగ ॥ ఇప్ప ॥ 594

రేకు 1400 లలిత

అపుడే నీకు లోనైతి నిదే నీ-
రపమిఁక నాబీరము చెల్లీనా ॥ పల్లవి ॥

తేటలమాటలఁ ద్రిపురాంగనలను
కూటువఁ గూడినకొనబలిమి
పాటైరుకుమిణి బలిమినె తెచ్చితి
గాఁటపునిను నేఁ గాదనఁగలనా ॥ అపు ॥

పాసి విభుపితోఁ బాదంబున భువి
వ్రాసెఁ జిత్తరుపు వగఁ దరుణి
యీసతిచెలులము యింక నేమైనాఁ
జేసినచేఁత చేయకపోము ॥పాసి॥

గాసిలి శ్రీవేంకటపతి కాఁగిట
సేదలుదేరము చెలి యిటుకును
మోద మిప్పుడుగా మొనకొనె మనకును
యేదెస నుంటిమి యిందాఁకాను ॥పాసి॥ 598

సాళంగనాట

అతఁడు మొదలనే యనంగుఁడూ
రతివాఁ డింత మిటు లాడుగదా ॥పల్లవి॥

కోమలికరసునఁ గూడెను యిప్పుడు
యేమిగారణమునవో యీయలులు
ఆమనికుచముల నలంటి పుట్టెను
కాముని సంగతి గాదుగదా ॥అతఁ॥

యిత్తలిఁ జెలిమో మింతయుఁ గైకొనె
కొత్తగ నయనచకోరములు
మత్తకోవిలకూఁతలు రేఁగెను
చిత్తజబలి మిటు చెరదుగదా ॥అతఁ॥

కొమ్మజవ్వనము కొల్లలు చేరెను
తమ్మిగ శ్రీవేంకటపతికి
నెమ్మది నెంతయు విలిచె నీతఁడే
యిమ్మడి మరుఁడయి యేఁచెఁగదా ॥అతఁ॥ 599

ఆహిరినాట

ఇద్దరిజాణతనము లెటువంటివే యిందు
వొద్దనున్నచెలులాల వోటవంత మేది ॥పల్లవి॥

హత్తినసతియఁ జరి యలిగి మాఁటాడమని
వొత్తి యానవెట్టుకొని రొకరొకరు
మొత్తమి నాకె దనకు మొక్కినభావ మతఁడు
చిత్తరువులో వ్రా(వ్రాఁ)సిన చెలిఁ జూచి నగెను ॥ఇద్ద॥

బలిమి నొకరొకరిఁ బట్టమని పంతమాడి
చలపట్టి మారుమంచము లెక్కిరి
నిలువుటద్దములోనినెలఁతనీడరూపు
చెలువుఁడు దగ్గరించినఁ జెలి నగెను ॥ఇద్ద॥

అంగవయు శ్రీవేంకటాధిపుఁడు నధరము
యెంగిలి యియ్యమని యెన్నికఁ గూడి
ముంగిటికెంపులు పంటిమొనలనే మోవిమీఁదఁ
జెంగట వించినఁ బతి చెలిఁ జూచి నగెను ॥ఇద్ద॥ 600

రాగము	సంకీర్తనసంఖ్యలు
నాగగాంధారి	... 495.
నాగవరాళి	... 221, 341, 498.
నాటరామక్రియ	... 30, 48, 83, 112, 117, 126, 176, 207, 270, 299, 306, 398, 407, 431, 477, 496, 507.
నారాయణి	... 93, 314, 416.
నీలాంబరి	... 122.
పడ(ళ)మంజరం	... 13, 70, 190, 222, 427.
పాడి	... 11, 21, 36, 42, 84, 87, 102, 105, 129, 150, 200, 205, 217, 224, 303 321, 345, 357, 366, 372, 377, 393, 399, 419, 423, 455, 465, 470, 486, 501, 513, 524, 528, 537, 543, 552.
పూర్వగౌళ	... 254, 358, 428, 534.
బౌళి(భవుళి)	... 19, 33, 41, 45, 64, 96, 100, 123, 141, 173, 194, 201, 212, 228, 273, 281, 297, 302, 328, 348, 369, 395, 459, 467, 518, 551.
బౌళిరామక్రియ	... 118, 492, 554.
భల్లాటి	... 88, 365.
భూపాళం	... 58, 71, 86, 557, 575.

రాగములు	సంకీర్తనసంఖ్యలు.
భైరవి	... 9, 69, 79, 88, 98, 144, 223, 287, 292, 359, 400, 469, 514, 545, 567.
మంగళకౌ(శి)క	... 59, 191, 301, 334, 410, 422, 429, 449, 503.
మధ్యమావతి	... 29, 172, 260, 305, 437.
మాళవి	.... 178, 220, 413, 466, 540.
మాళవిగౌళ	.... 56, 95, 138, 148, 154, 160, 182, 239, 242, 296, 316, 382, 425, 484, 515, 530, 563.
మాళ(వి)వ(శ్రీ)	.... 184, 293, 451.
ముఖారి	.... 3, 20, 23, 46, 73, 89, 99, 118, 156, 175, 226, 230, 271, 278, 358, 370, 373, 433, 438, 485, 485, 511, 521, 526, 561, 566, 574, 579, 586, 593.
మేచబౌళి	.... 90, 203, 309, 439.
మేఘరంజి	.... 277.
రామక్రియ	.... 37, 65, 92, 128, 135, 155, 169, 189, 240, 247, 272, 298, 329, 374, 391, 408, 417, 448, 461, 479, 505, 512, 528, 542, 570.

2-వ అనుబంధము

అకారాదిగ సంకీర్తన-రాగ-సంఖ్యా సూచి

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
అంగడినేల	నాదరామక్రియ	126
అంగన నాపతి	మంగళకౌశిక	191
అంగన వింతట	కన్నడగౌళ	349
అంగనలఁగనుఁగొంటే	పాడి	102
అంటుకొంటి	రామక్రియ	135
అండమండ	ఆహిరినాట	458
అండనున్న	బౌళి	123
అందరికిఁదారు	సామంతం	78
అందరివలె	పూర్వగౌళ	428
అందుకు నిందుకు	భైరవి	223
అందుకు మనసు	కన్నడగౌళ	35
అందుకేపో	ముఖారి	370
అందుకే మెచ్చ	హిజ్జిజి	342
అందుకేమే	ధన్నాశి	18
అందులకే	ఆరిబి	43
అందువంక	ఆహిరి	136
అటుగాన	పాడి	372
అటువంటి	శ్రీరాగం	133
అట్టైకాసీ	పాడి	465
అడుగరాదా	మంగళకౌశిక	449
అడుగరే యీమాట	దేసాళం	57

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
అడుగరే యీసుద్ది	కేదారగౌళ	276
అతఁడు మొదలనే	సాళంగనాట	599
అతఁడెంత	సాళంగనాట	569
అతనికొక్క	రామక్రియ	37
అతనిగతు	సామంతం	589
అతివవింత	సౌరాష్ట్రం	445
అద్దమరాతిరి	లలిత	420
అనవలసిన	సాళంగనాట	383
అన్నిటాగుట్టు	సామవరాళి	251
అన్నిటికి నేరుతు	సామంతం	130
అన్నినాయ	కన్నడగౌళ	62
అప్పటి నీ	ముఖారి	373
అప్పటి మానష	భల్లాటి	265
అప్పటి మానవు	సౌరాష్ట్రం	592
అప్పుడే నీకు	లలిత	596
అప్పుడే మఱతు	రామక్రియ	448
అయ్యంజియ్యాలు	సాళంగనాట	452
అలిగితినా	అహిరినాట	491
అలిగి వుండి	మేఁచబౌళి	439
అలుకలు దీరె	మంగళకౌసిక	334
అవధరించ	రామక్రియ	461
అవునయ్యా	వరాళి	139
అవునయ్యో	నాదరామక్రియ	507
ఆఁటదాని	కాంబోది	202
ఆఁటదిరాజ్య	కేదారగౌళ	364
ఆఁడువారి	అహిరినాట	468

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇటమీఁద	వరాళి	290
ఇటువంటి చెలి	భైరవి	469
ఇటువంటిది	పూర్వగౌళ	353
ఇటువంటి దే	పాడి	524
ఇట్టిపతితో	మాళవిశ్రీ	293
ఇట్టె ఆదరించ	బౌళి	518
ఇట్టె తప్పు	దేశి	225
ఇట్టె నాకు	భైరవి	9
ఇతఁడేనా	బౌళి	19
ఇతరుల	సామంతం	571
ఇదియేచాలు	ఆహిరినాట	255
ఇదివో ఇప్పటి	ముఖారి	433
ఇదివో సౌభాగ్య	సామంతం	462
ఇదివో మంచి	సౌరాష్ట్రం	375
ఇది యెంత	సాళంగనాట	434
ఇది యేఁటి	గుండక్రియ	216
ఇదె నేఁజేసిన	తోండి	237
ఇద్దరము	వరాళి	262
ఇద్దరికిఁజెల్లు	శంకరాభరణం	116
ఇద్దరికిఁబోగు	నాగవరాళి	341
ఇద్దరి జాణ	ఆహిరినాట	600
ఇద్దరి భావము	అహిరి	165
ఇన్నాళ్లవాఁడ	అహిరి	219
ఇన్నిటా ఘనుఁడు	మాళవిగౌళ	239
ఇన్నిటా సంతోసించి	వసంతవరాళి	268
ఇన్నిటికి నీకు	భైరవి	400

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఇన్నిటికి	తెలుఁగుఁగాంబోది	101
ఇన్నియుఁ గూడెను	తెలుఁగుఁగాంబోది	597
ఇప్పటి కెఱఁగ	సామంతం	531
ఇప్పటికే	సామవరాళి	3·6
ఇప్పటిగతి	ఘంటారవం	594
ఇప్పుడిన్నిటికి	ముఖారి	574
ఇప్పుడుగా	రామక్రియ	298
ఇప్పుడు మా	కొండమలహరి	114
ఆప్పుడే నీ	శ్రీరాగం	312
ఇప్పుడే నేరుచు	వరాళి	356
ఇప్పుడేమి	భూపాళం	575
ఇప్పుడే విన్న	మాళవిగౌళ	160
ఇప్పుడే వేగిర	సాళంగనాట	460
ఇరువంకల	దేసాళం	231
ఇలమీఁద	మాళవిగౌళ	563
ఇవి గొన్ని	వరాళి	474
ఇవీఁగొన్ని	వరాళి	81
ఈ పాటిది వలె	పాడి	11
ఈ పెవంటి	సింధురామక్రియ	124
ఈమేలు దలఁచు	ముఖారి	488
ఉండనీవే	బౌళి	297
ఉద్దండము	భల్లాటి	38
ఉవిద విరహ	శంకరాభరణం	598
ఊరకుండు	అహిరి	404
ఊరకే కరఁగు	ముఖారి	485
ఎంచిచూడు	లలిత	236

కీర్తన మొదలు	రాగము	కీర్తన సంఖ్య
ఎంత కాతరీఁడ	దేశి	199
ఎంత గిజిగిజి	కాంబోది	153
ఎంత చనవిచ్చి	బౌళి	369
ఎంత చెప్పినా	శుద్ధవసంతం	106
ఎంత తాలిమి	లలిత	502
ఎంతవి చెప్పె	శ్రీరాగం	53
ఎంత విజ	సౌరాష్ట్రం	274
ఎంత నా ముద్దులు	శ్రీరాగం	75
ఏంత బయలీఁదించే	సామంతం	16
ఎంత మానాపతి	దేశాక్షి	2'4
ఎంత లేదు	పూర్వగౌళ	254
ఎంతవడి	హిందోళం	232
ఎంత వాఁడవయ్యా	సామంతం	245
ఎంత వోరుచు	బౌళి	100
ఎంత యింత	కాంబోది	8
ఎంత వేడుకో	సామంతం	31
ఎంత సణఁగు	సామంతం	40
ఎంతేసి కాఁగలదో	అహిరి	580
ఎంతైన మా గుణాలు	ముఖారి	586
ఎందాఁకా మంతుఁదన	నాదరామక్రియ	306
ఎందాఁకా మనసు	మాళవిశ్రీ	184
ఎందాఁకా మనసు	వరాళి	32
ఎందాఁకా వంకలు	మాళవి	540
ఎందున్నవి	సామంతం	280
ఎక్కడ పరాకు నీకు	భూపాళం	68
ఎక్కడ పరాకు నేనే	లలిత	463

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎక్కడి కెక్కడ	శంకరాభరణం	44
ఎక్కడేమి	ముఖారి	526
ఎటువంటి పొందు	సాళంగం	27
ఎటువంటివిలాసిని	నాదరామక్రియ	30
ఎటువలెఁబొగడి	మాళవిగౌళ	95
ఎటువలె నమ్మించీ	నాదరామక్రియ	496
ఎట్టిజాణలో	పాడి	200
ఎదిరి నిన్నెంచు	శుద్ధవసంతం	170
ఎదుటనే	బౌళి	340
ఎదురాడఁజాల	ఆహిరి	143
ఎదురుచూచి	నాదరామక్రియ	398
ఎదురుచూచీఁజెలి	శ్రీరాగం	322
ఎదురుబడి	శుద్ధవసంతం	295
ఎన్నఁడును	ముఖారి	579
ఎన్నఁడెఱిఁగేవు	ఆహిరి	555
ఎన్నినోములు	దేవగాంధారి	145
ఎన్నెన్ని మేళ్లు	బౌళి	328
ఎప్పటికి	శంకరాభరణం	576
ఎప్పటివలె	ఆహిరి	340
ఎప్పుడుదలఁచే	కన్నడగౌళ	248
ఎప్పుడూఁదన	మాళవి	466
ఎమ్మెలవాఁడ	గౌళ	229
ఎమ్మెలు సేయఁగ	ముఖారి	278
ఎఱఁగనివాఁడ	కాంబోది	162
ఎఱఁగనివారు	సాళంగం	166
ఎఱఁగము	సామంతం	195

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఎఱఁగవు	పాడి	377
ఎఱఁగించవే	నాదరామక్రియ	43
ఏఱిఁగించి	ముఖారి	156
ఎఱుఁగుకోవే	కురంజి	30
ఎఱుఁగుదు	మాళవిగౌళ	138
ఎలయింపుఁజేత	దేసాళం	550
ఎవ్వతైనా	కాంబోది	250
ఎవ్వరంటాఁజూచే	రామక్రియ	570
ఎవ్వరు గలిగి	రామక్రియ	500
ఎవ్వరును	సౌరాష్ట్రం	368
ఎవ్వరేమనిరి	మాళవిగౌళ	425
ఏఁటికివేసాలు	ముఖారి	438
ఏఁటికొడఁబర	సామవరాళి	324
ఏఁటిజాణ	పళవంజరం	70
ఏకతానఁజేయఁరాదా	హిజ్జిజి	333
ఏకతాననున్న	భూపాళం	58
ఏదనుండి	రామక్రియ	92
ఏదీ నీయందు	హిందోళం	284
ఏమని చెప్పను	హిందోళం	54
ఏమని చెప్పుదు	భైరవి	79
ఏమని చెప్పే	కన్నడగౌళ	110
ఏమనిన	భైరవి	567
ఏమయ్యా తగవు	కురంజి	544
ఏమయ్యా వన్నెల	శ్రీరాగం	546
ఏమయ్యా నే	లలిత	339
ఏమయ్యారట్టు	దేసాళం	411

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏమాయనింత	రామక్రియ	272
ఏమిగలిగిన	భైరవి	514
ఏమిచూచేవు	పాడి	366
ఏమి నేరుపులు	బౌళి	194
ఏమి నేర్చితి	సామంతం	360
ఏమి మొగము	ఆహిరి	227
ఏమి చెప్పేది	సామంతం	269
ఏమి చెప్పేరే	పాడి	419
ఏమిటికిఁదల	కేదారగౌళ	582
ఏమి దక్కవాయ	పాడి	150
ఏమి నవ్వులు	బౌళి	281
ఏమి నీవొళ్లఁగల్ల	రామక్రియ	408
ఏమిబాఁతి	బౌళి	33
ఏమివిన్నవించే	లలిత	525
ఏమిసేతుఁజెప్పవే	శ్రీరాగం	10
ఏమిసేయు	శ్రీరాగం	206
ఏమీననఁగఁజాల	మాళవిగౌళ	296
ఏమీననతురే	ముఖారి	521
ఏమేనమ్మి	ఆహిరినాట	24
ఏమేమి నీవు	దేశాక్షి	308
ఏమేమెంత	దేశాక్షి	235
ఏరుపరచి	శ్రీరాగం	72
ఏల కైలాటాలు	ఆహిరినాట	401
ఏలకోపగించి	పళవంజరం	427
ఏలజాగారాలు	సామంతం	34
ఏలజోలిసేసే	తెలుఁగుఁగాంబోది	318

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఏల తప్పులు	దేసాళం	516
ఏల తమకించే	శుద్ధవసంతం	311
ఏల నీకు	తోండి	210
ఏల పంతాలాడు	నాడరామక్రియ	270
ఏలయ్యా మాతో	సౌరాష్ట్రం	547
ఏల వంకలు	వరాళి	186
ఏలవేఁడుకొనీ	సాళంగం	378
ఎలవేఁడుకొనే	సౌరాష్ట్రం	335
ఏలసిగ్గులు	ఆహిరి	76
ఏల సిగ్గులు	దేశి	553
ఏలసిగ్గులు	సామంతం	441
ఏలాఇంకాఁగొసర	పాడి	205
ఏలినవాఁడవు	దేశాక్షి	533
ఏలుకొన్నఫలమూ	శంకరాభరణం	146
ఏవంక నేరిచి	పాడి	217
ఐనపని	వసంతవరాళి	233
ఒకటంటే	పాడి	393
ఒకటికినుమ	రామక్రియ	247
ఒకటుండఁగా	సాళంగం	414
ఒకటొక	చెంచుమలహరి	568
ఒకరిఁదడ	మాళవిగౌళ	530
ఒకరిపై నెపము	ముఖారి	99
ఒక్కపానుపు	సామంతం	436
ఓహో ఇదేఁటి	శంకరాభరణం	564
ఔదువయ్యా	శంకరాభరణం	163
ఔదుపేఁజాణవు	ఆహిరి	350

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
ఔనటవే	బౌళి	467
ఔనయ్యమంచి	ముఖారి	271
కంకణ సూదిగె	సామంతం	556
కంటెఁగంటి	సాళంగనాట	397
కంటిమిఁ వో	శ్రీరాగం	142
కంటిమి నీలో	సామంతం	565
కంటిమివింటిమి	మధ్యమావతి	29
కంటిపిగా	శంకరాభరణం	406
కడమలేదేమిటా	సౌరాష్ట్రం	119
కదుఁజుట్ట	లలిత	147
కన్నవారెవ్వరు	సాళంగం	572
కన్నియ	ఆహిరి	426
కన్నెగడు	పాడి	21
కపటపు నీ	రామక్రియ	523
కపటాలు	శుద్ధవసంతం	509
కలసితి	రామక్రియ	169
కాఁగిలింప	బౌళి	141
కాదనేమా	రామక్రియ	479
కానవచ్చె	సాళంగం	291
కానీలే	మధ్యమావతి	172
కానీవయ్యె	దేశాక్షి	490
కానీవోయి	దేవగాంధారి	326
కామిని విధాన	నారాయణి	416
కామిని సరస	కాంబోది	371
కాముకుఁడై	రామక్రియ	391
కూడినవేళ	వరాళి	457

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
కూరిమినెక్కు	సాళంగనాట	560
కొంకకువే	శంకరాభరణం	483
కొండవంటి	సాళంగం	134
కొత్తపెండ్లి	దేసాక్షి	52
కొప్పువంగసీ	శంకరాభరణం	204
కొమ్మలు	దేసాళం	131
కొలఁదులు	దేవగాంధారి	183
కొలువు సేయించు	సాళంగనాట	132
కోనతిరువెంగ	మాళవిగౌళ	242
కోమలిరో	మేఁచబౌళి	90
కోరికెలెల్లా	సామంతం	352
గక్కనచెక్కు	భైరవి	545
గజరున	రామక్రియ	329
గడుసవంటా	పాడి	423
గడుసవు	సామంతం	149
గామిడివి	ముఖారి	226
గారవించ	నాదరామక్రియ	117
గుట్టువమండు	సామవరాళి	171
గుట్టు సేసుకో	పాడి	105
గెలువరాదు	శుద్ధవసంతం	259
గొల్లదాన	సాళంగం	252
ఘనుఁడనీ	గుండక్రియ	573
ఘనుఁడవు	సామంతం	209
చందురుఁడు	ముఖారి	566
చదివితి	కుంతలవరాళి	444
చల్లఁగా ఐదుక	వేళావళి	367

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
చాలదా నాకీ	భైరవి	292
చాలదా యీ	సామంతం	389
చాలుఁజాలువిఁక	ఆహిరి	282
చాలుఁజాలునూర	వరాళి	402
చిట్టకీని	పాడి	470
చిత్తగించ	రామక్రియ	155
చిత్తమురా	శ్రీరాగం	536
చిత్తానఁబెట్టు	భైరవి	88
చిత్తాననెగ్గు	ఆహిరి	25
చిన్నదాన	బౌళి	45
చుట్టిచుట్టి	శ్రీరాగం	412
చూచితే	ముఖారి	89
చూడముద్దు	బౌళి	41
చూడరమ్మ	సామంతం	157
చూతము	పాడి	513
చెంతనున్న	గౌళ	68
చెక్కిటిచేయి	నాగవరాళి	221
చెక్కుచేతితోడ	కన్నడగౌళ	548
చెక్కునొక్కి	ఆహిరి	447
చెనకేవు	బౌళి	173
చెప్పఁగదరా	మంగళకౌశిక	503
చెప్పరాదు చూప	శ్రీరాగం	588
చెప్పరాదు యీతని	మాళవిగౌళ	148
చెప్పరావి	కాంబోది	111
చెప్పవయ్య	పూర్వగౌళ	534
చెప్పవే	ముఖారి	3

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
చెప్పితినీ	ద్రావిళభైరవి	47
చెప్పినట్టుసేయ	కాంబోది	137
చెప్పినట్టునేసే	గౌళ	108
చెయ్యరాని	సామంతం	323
చెలఁగిపెద్ద	నీలాంబరి	122
చెల్లఁబోతియ్యే	సామంతం	577
చెల్లఁబో యేమయ్యా	నారాయణి	93
చెలికత్తెవు	శంకరాభరణం	94
చెలి చెలువ	హిజ్జిజి	193
చెలిమిఁబాయు	పాడి	399
చెలిమోము	ముఖారి	230
చెలియకు	రీతిగౌళ	177
చెలియా	నట్టనారాయణి	17
చెలులకుఁదగుఁగాక	శుద్ధవసంతం	361
చెలులాలమీరూ	హిందోళవసంతం	549
చెలులాలమీరై	కేదారగౌళ	238
చెలులాల యేమని	భైరవి	144
చెలువుని	రీతిగౌళ	319
చెల్లఁజెల్లు	బౌళి	551
చెవులార	ముఖారి	175
చేకొని నీ	గౌళ	489
చేచాఁచవయ్యా	తెలుఁగుఁగాఁబోది	450
చేయివట్టె	పాడి	537
చేయెత్తి మొక్కె	తెలుఁగుఁగాంబోది	264
జాణతన	దేసాళం	464
తక్కినవారికి	హిందోళవసంతం	263

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తన సంఖ్య
తగవు తానే	మంగళకౌశిక	301
తగుఁదగు	మాళవి	220
తగునయ్యా	సామంతం	456
తనంతనే	వరాళి	500
తనకంటె	మధ్యమావతి	260
తన చేతిదిఁక	కేదారగౌళ	125
తరుణికి	మంగళకౌశిక	410
తటితో సి చేతి	మాళవిగౌళ	515
తలఁచిన పను	కన్నడగౌళ	188
తాను సేసిన	వరాళి	440
తానెరుఁగు	దేసాళం	487
తానే ఎఱుఁగు	సామంతం	103
తొయ్యలి	రీతిగౌళ	50
తొలుతనే	కాంబోది	475
దేవతలు	శ్రీరాగం	376
దేవుఁడవు	పాడి	129
దొరవునీవన్ని	కేదారగౌళ	208
దొరపుసారెకు	ఆహిరినాట	494
ధరనెఱఁగ	మధ్యమావతి	437
నలిచి పది	దేవక్రియ	74
నన్ను ఎంత	ముఖారి	20
నయమున	రామక్రియ	512
నవ్వేవారి	సాళంగనాట	215
నాకునీవే	నాగగాంధారి	495
నాకు వెఱవఁగ	రామక్రియ	374
నాటకాలు	సింధురామక్రియ	275

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నాతోఁదాఁచక	పాడి	357
నా మేనే	కాంబోది	578
నిండు వేడుకల	శ్రీరాగం	60
నిన్నుఁజూచి	హిందోళవసంతం	384
నిన్నునిఁక	సామంతం	394
నిన్ను మెచ్చఁగ	ఆహిరి	538
నిరతివెరగయ్యో	భైరవి	359
నిలుచున్నాఁడల్లి	ముఖారి	561
నివ్వెరగుతో	దేసాళం	257
నీకంటెఁజల	పాడి	455
నీకివిప్రియములు	సామంతం	300
నీకునీవే	రామక్రియ	189
నీకునేము	వరాళి	109
నీకెంతవేడుక	సౌరాష్ట్రం	1
నీకేతెలుసుఁగాక	పాడి	528
నీకేమిగలిగినా	తెలుఁగుఁగాంబోది	39
నీకేమేలు	హిందోళవసంతం	179
నీకేలవెఱపు	హిందోళం	435
నీకొలఁది	పాడి	42
నీచలము	మాళవిగౌళ	316
నీచిత్తము	సామంతం	82
నీచిత్తమే	సామంతం	313
నీనేరములకు	శంకరాభరణం	151
నీయంతవట్టు	దేవగాంధారి	499
నీయంతానెఱఁగ	ఆహిరినాట	181
నీలోమెలఁగిన	దేసాళం	140

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
నీవల్లనింతేసి	శంకరాభరణం	174
నీవల్లవచ్చిన	హిందోళం	520
నీవుండేదొక్క	హిందోళవసంతం	161
నీవుగడించిన	సాళంగనాట	532
నీవెంతలెస్స	మాళవిగౌళ	56
నీవెఱఁగవా ఇంత	లలిత	294
నీవెఱఁగవావోయి	సామంతం	211
నీవేడుకే	రామక్రియ	128
నీసాజమిట్లా	శంకరాభరణం	336
నెరవాది రమణుఁడ	వేళావళి	286
నెలఁతభాగ్య	శంకరాభరణం	327
నెలఁతమేని	ఆహిరి	482
నేనంతదానవా	పాడి	321
నేవిట్టి	సింధురామక్రియ	317
నే నెంత గబ్బి	దేశి	587
నే నెప్పుడు	గౌళ	288
నే నెఱిఁగిన	దేసాళం	473
నేము నీకిత	రామక్రియ	417
నేరవివార	భైరవి	287
నేరుపవిన్నిటా	నాదరామక్రియ	83
నేరుపరివన్ని	దేసాళం	63
నేరుపే విధాన	గౌళ	26
పచ్చలాయకట్టి	వరాళి	424
పదరివ	వరాళి	591
పదరు	పాడి	345
పాయపువాఁడ	సాళంగం	522

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
పిన్నతనాలే	తెలుగుగాంభోది	506
పిన్నటనా	బౌళి	212
పిలిచిన	బౌళి	273
పిలుచుక	వరాళి	51
పిలువవే	శ్రీరాగం	283
పిసికితే	సౌరాష్ట్రం	284
ప్రియము	కాంబోది	539
పుట్టంగా బుట్టి	రీతిగౌళ	104
పొంచి సితొల్లిటి	శంకరాభరణం	508
పొగదేవు	శుద్ధవసంతం	256
పొద్దువోనివాడు	ఆహిరినాట	61
పొలంతికి	సౌరాష్ట్రం	66
పోపో యెక్కడి	దేసాళం	258
బంగారుమేడ	శ్రీరాగం	330
బంగారువంటి	దేసాళం	6
బంతిపక్షము	పాడి	501
బడలె నీ	ధన్నాసి	261
బతికితి వన్ని	సాళంగనాట	167
బదుకవయ్యా	సౌరాష్ట్రం	185
బలిమాయ	పాడి	552
బలిమి	మాళవిగౌళ	182
బుద్ధిచెప్పవయ్యా	సాళంగం	362
బుద్ధిచెప్పే	వేళావళి	363
భావించి	మాళవిగౌళ	154
భోగించవయ్యా	నాగవరాళి	498
మంకుదన	వరాళి	418

పంక్తి రచన మొదలు	రాగము	పంక్తి రచన సంఖ్య
మంచికాల	హిందోళవసంతం	497
మంచిమేలు	రీతిగౌళ	253
మంచివాఁడ	ఆహిరి	517
మంచివాఁడ	లలిత	387
మండాటాలిఁక	ద్రావిళభైరవి	421
మందెమేళమై	పాడి	303
మగఁడేమీ	మంగళకౌశిక	59
మగరూపు	పాడి	224
మచ్చికగల	నారాయణి	314
మట్టుమీర	నాదరామక్రియ	431
మదనుబండారము	శంకరాభరణం	196
మనసుకు మనసే	పాడి	84
మనసుకు మనసే	పళవంజరం	222
మన్నించవయ్యా	ఆహిరి	267
మన్నించవయ్యా	బౌళి	201
మమ్ము నెట్టు	గౌళ	405
మమ్మునేమి	మాళవిశ్రీ	451
మరిగించితి	ముఖారి	73
మరిగేల	ముఖారి	118
మరుఁడు వేసిన	భూపాళం	557
మరులు దెలివి	సామంతం	585
మఱిమీకు	దేసాళం	2
మఱి వెనక	ముఖారి	46
మాటలాడఁగద	సౌరాష్ట్రం	559
మాటలాడఁబోయి	వరాళి	583
మాటలెన్ని	నాదరామక్రియ	112

సంకీర్తనమొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
మాటలేమి	శంకరాభరణం	385
మాతోఁబంతా	శుద్ధదేశి	472
మాతోనేఁటికి	మధ్యమావతి	305
మాతోనేల	సామంతం	337
మానవచ్చు	హిజ్జిజి	304
మానవుని	కురంజి	279
మావలెనుండ	పాడి	543
మావసమా	ఆహిరి	107
మీకిద్దరికే	గౌళ	432
ముందుముందుగా	అమరసింధు	380
మెచ్చితి మప్పుడే	దేవగాంధారి	266
మెత్తని మనసు	నాదరామక్రియ	477
మెలుఁత ఏన్నిటా	పాడి	87
మెలుఁత లందరు	సాళంగనాట	241
మెలుఁతలు	ఆహిరి	558
మేమింత	గౌళ	346
మేమును నీ	దేసాళం	390
మేము విన్నవించ	బౌళి	228
మేలు మేలయ్యా	సింధురామక్రియ	510
మేలు మేలయ్యా	హిందోళవసంతం	152
మేలు మేలు మీ	లలిత	76
మేలు మేలు యివిఁగొన్ని	గౌళ	12
మేలు సుద్ది	పళవంజరం	13
మేలే యెట్టుండి	సింధురామక్రియ	481
మొకదాకిరి దా	దేసాళం	315
మొకదాకిరివి	తెలుఁగుఁగాంభోది	180
మొక్కెఁ జేకొను	నాదరామక్రియ	207

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
మొక్కేము నీకును	సామంతం	541
యశోద నీబిడ్డ	దేవగాంధారి	331
రమణి గుట్టు	రీతిగౌళ	379
రమణుఁడ	ఆహిరినాట	581
రమణుని తోడ	నాదరామక్రియ	407
రమ్మనమ్మ	భూపాళం	71
రాఁగదే నీ	సామంతం	504
రావయ్యా చూతువు	సామంతం	246
రావయ్యవో	దేవగాంధారి	480
వట్టిబూటకాన	తెలుఁగుఁగాంబోది	120
వట్టియలుకల	తెలుఁగుఁగాంబోది	197
వట్టియాసఁబొర	కుంతలవరాళి	343
వట్టివేసాలు నేసు	రామక్రియ	240
వట్టివేసాలు నేసే	ఆహిరినాట	392
వట్టియెమ్మెలు	సాళంగనాట	49
వద్దనేవా	సింధురామక్రియ	14
వద్దువద్దు	వరాళి	396
వనితలజాడ	బౌళిరామక్రియ	113
వనితలసొంపు	ఆహిరి	381
వరుసగావి	శుద్ధవసంతం	527
వలపులేవి	ఆహిరి	28
వాకిటి	బౌళి	64
వాసితోఁబ్రదికే	కన్నడగౌళ	409
వాసియువన్నె	శంకరాభరణం	596
వింతవారమా	వరాళి	158

సంకీర్తన మొదలు	రాగము	సంకీర్తనసంఖ్య
వింతవింత	రామక్రియ	65
వినఁగదవే	వరాళి	307
వినరమ్మ	శ్రీరాగం	454
వినవేడుక	సామంతం	77
విన్నవించితిమి	సామంతం	471
విరిగినట్టి	ముఖారి	593
వీడెమియ్యఁగద	భైరవి	98
వెంగెమాడ	కురంజి	338
వెంగెమాడేనా	మాళవిగౌళ	484
వెడ్డుపెట్టి	బౌళి	395
వెనకటి	శ్రీరాగం	168
వెన్నవట్టుకొని	భైరవి	69
వెలవక	వసంతవరాళి	320
వెలఁదివింత	దేసాళం	159
వెలయఁబెండ్లాడి	ముఖారి	511
వెసఁగాఁపురము	మంగళకౌశిక	422
వేగిరమేలా	శంకరాభరణం	476
వేడుకైతే	కాంబోది	22
వేరేపొందు	పళవంజరం	190
వేఱొకటి	దేసాళం	442
సంగతెఱఁగ	శుద్ధవసంతం	403
సంతోసించి	సాళంగనాట	332
సతి నవ్వింత	సామంతం	4
సతుల మిందర	రామక్రియ	542
సమ్మటూరి	బౌళిరామక్రియ	554
సమ్మతిలఁజెప్పె	ఆహిరినాట	121

పల్లవి మొదలు	రాగము	పంక్తి ప్రతి సంఖ్య
పరమం(ద	మేచబౌళి	203
పతి చక్కం(దన	తెలుగుం(గాంభోది	590
ఓగ్గువర	ఆహిరినాట	529
శైలవిచ్ఛిత్తి	బౌళి	96
సేలపాల	నాదరామక్రియ	299
నేసేవుపచార	లలిత	15
సొరిది ఏ	ఆహిరినాట	7

3-వ అనుబంధము

సందిగ్ధపద సమీక్ష.

[తాళ్లపాకకవుల వాఙ్మయములో అపూర్వపదరాశి గొప్పది [illegible] ప్రత్యేకముగ ఈపని గొప్పగ సాగవలసియున్నది. దాని కుపసా[illegible] రకముగ, ఈ సంపుటములో నాదృష్టికి వచ్చినకొన్ని పదముల[illegible] లఘువుగ చర్చించితిని. నిఘంటువుల కెక్కనివి, ఎక్కినా అనా[illegible] ములందు ప్రయోగింపబడినవి, వ్యాకరణమును పట్టిచూచేవి, [illegible] భాషా నిఘంటు ప్రసిద్ధములు మాత్రమే ఇందు చర్చింపబడినవి. [illegible]

1. ఊరంగూటము: పాట 44

వేర్వేరు ఊర్లవారు ఒకయూరిలో కలియుట, ఊరం[illegible] మని లాక్షణికముగ వాడినట్లున్నది. పరస్పరము సంబంధ[illegible] పదార్థములు ఒకచో కలియుటకు ఈవ్యవహారము అనా[illegible] దేమో.

2. గోవాళు(డు: పాట 114

గోవాళు(డు=యువకుడు, విటుడు ఇత్యాదిగా తెలుగు నిఘంటువులు. "విటనామధేయమా విటకాఁడు, వేడుకకాఁడు, బోజుఁగు, ననుపుకాఁడు, లంజకాఁడనఁగ, నివియుఁగాక గోవాళ్లనఁగా నొక్కశబ్దంబు గలదు బహుళ" — అం. భా 2-116. దీనిని ఏకవచనములో వాడుట వింత.

3. మునిపితే: పాట 110

ముని=మునిపు=మునిసు=ముళిసు = కోపము, auger, wrath, passion, rage! enemity ఇత్యాదిగా కిటెల్. దాని రూపమే 'మునిపితే' కావచ్చు.

4. ముమ్మదము: పాట 297

'ముచ్చట, మున్నీరు' వలె, కాయిక-వాచిక-మానసిక-ములైన మదములు మూడు ముమ్మతమై ఉండవచ్చు.

5. వాగపు: పాట 245

'వాగము' శబ్దము విశేషణించినరూపమో, లేక ...గున' అనుకన్నడపదము యొక్క అర్థాంతరమైన పామ్మినో = ...=అది కలిగినవారు అని అర్థమో కావచ్చు.

...త్తరాలు: పాట 31

'బిత్తరాలు' కు రూపాంతరముగా తోచుచున్నది. ...= విలాసము. "బిత్తరము కులుకు బెడఁగు బెళుకు ...ఁగ విలాసమొప్పుచుండు" — (అం. భా 1-139) — అది ...లు.

... పాట 511

...క్కు' శబ్దవికారమేమో
...=దీపము అని తమిళ నిఘంటువు.

...పతి దేవస్థానముల (సెప్, తిరుపతి., శా. 2000